

■ Організації ЄС
у сфері охорони праці

■ Хронометражні
спостереження

№ 6/2015

НАУКОВО-ВИРОБНИЧИЙ ЖУРНАЛ

ОХОРОНА ПРАЦІ

індекс 74377

**СУОП
В УРАНОВІЙ
ШАХТІ**

www.ohoronapraci.kiev.ua

ДИХАЛЬНІ АПАРАТИ

Для пожежно-рятувальних підрозділів та служб охорони праці

**AirXpress
AirGo
ПОСТ-АУЕР**

ПОСТ-01
Нас обирають професіонали!

вул. Введенська, 29/58, оф. 93
04071 Київ, Україна
info@post-01.com.ua
www.post-01.com.ua

(044) 492 2704

<http://www.vostok-service.com.ua> **2014**

10 РОКІВ В УКРАЇНІ

ЗА ЄВРОПЕЙСЬКИМИ СТАНДАРТАМИ

3M ОФІЦІЙНИЙ ДИСТРИБ'ЮТОР

ВОСТОК СЕРВИС

КИЇВ:

ТОРГОВИЙ ДІМ 1: (044) 422-95-30/31

ТОРГОВИЙ ДІМ 2: (044) 296-75-55

ТОРГОВИЙ ДІМ 3 "ДИСКОНТ ЦЕНТР": (044) 401-15-06

ДОНЕЦЬК:

ТОРГОВИЙ ДІМ 1: (062) 385-69-57

ТОРГОВИЙ ДІМ 2: (062) 297-82-92

ДНІПРОПЕТРОВСЬК:

(0562) 36-68-86

ХАРКІВ:

(057) 766-72-91/92

КРИВИЙ РІГ:

(0564) 09-67-31/32

МАРІУПОЛЬ:

(0629) 58-32-51

СПЕЦОДЯГ

СПЕЦВЗУТТЯ

ЗАСОБИ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАХИСТУ

ДЯКУЄМО, ЩО ОБИРАЄТЕ НАС!

БЕЗПЕКА ПОНАД УСЕ!

АВЦЕНТР

ДНІПРОПЕТРОВСЬК • ДОНЕЦЬК • ЗАПОРІЖЖЯ • КИЇВ • КРИВИЙ РІГ • ЛЬВІВ • ХАРКІВ

+380 44 230-87-07

WWW.AVCENTR.COM.UA

ЗАСОБИ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАХИСТУ

ТРИВАЄ ПЕРЕДПЛАТА НА II ПІВРІЧЧЯ 2015р.

ЩОМІСЯЧНИЙ НАУКОВО-ВИРОБНИЧИЙ ЖУРНАЛ

ОХОРОНА ПРАЦІ

Для зручності фахівців з охорони праці додаток з актуальними нормативно-правовими документами видається окремим збірником обсягом 64 сторінки

Передплатити журнал можна на рік або з будь-якого місяця у відділенні зв'язку

Індекси журналів:

«Охорона праці» – 74377

«Охрана труда» – 74378

Передплатна ціна:

на один місяць – 97 грн 85 коп.

на квартал – 293 грн 55 коп.

на півріччя – 587 грн 10 коп.

на рік – 1174 грн 20 коп.

Адреса редакції журналу:

Сайт:

E-mail:

Тел./факс:

Реквізити:

02100, м. Київ, вул. Попудренка, 10/1,
ДП «Редакція журналу «Охорона праці»
www.ohoronapraci.kiev.ua
peredplata.op@gmail.com
(044) 559-19-51, тел. 558-74-27
Р/р 26009300879173 в ФГУ
по м. Києву та Київській обл.
АТ «Ощадбанк»
МФО 322669 ЄДРПОУ 21601181

Шановні читачі!

У кінці червня закінчується дія мораторію на здійснення перевірок суб'єктів господарювання низкою наглядових органів, у тому числі Держгірпромнаглядом (який сьогодні вже фактично ліквідований). Тепер усі переймаються питанням: **що ж буде далі?** Чи зможуть роботодавці в черговий раз ще на якийсь час пролобіювати в органах влади статус «недоторканності»? Чи все-таки уряд та законодавча влада під тиском профспілок зважать на інтереси найманих працівників і дадуть перевіркам зелене світло: якщо не з питань охорони праці, то принаймні щодо дотримання трудового законодавства?

Дякувати Богу, що в період дії мораторію на перевірки підприємств в Україні не було масштабних промислових аварій (якщо не враховувати аварії на шахті ім. Засядька, де в результаті групового нещасного випадку загинуло 34 гірники; проте там нагляд здійснював самопроголошений «державний комітет гірничого та технічного нагляду ДНР»). В історії незалежної України саме такі надзвичайні події змушували владу «згадати» **про статус наглядового органу за охороною праці**, і тоді на якийсь певний період він дійсно набував значимості для влади та суспільства. На жаль, сьогодні Україна переживає важкі часи, цінність людського життя стрімко падає — люди сотнями гинуть і травмуються в зоні проведення АТО. Зрозуміло, що на тлі цих подій проблема зростання рівня виробничого травматизму та профзахворюваності не стоїть у переліку найсерйозніших національних загроз.

Але давайте уявімо, що **з 1 липня мораторій скасують**. Як «вийде в люди», тобто на перевірки, новостворена Державна служба України з питань праці? Так, вже затверджено Положення про службу, активно формується штат центрального апарату та територіальних управлінь, вимальовуються стратегічні цілі, точки докладання зусиль нового органу державної влади. Утім, тим державним службовцям, які стануть до роботи у складі нової служби, потрібно ще чимало часу на відпрацювання засадничих документів, необхідних для здійснення власне наглядової діяльності. Йдеться про порядок/процедуру проведення перевірок, форми уніфікованого акту та рішень, що ухвалюватимуться за результатами перевірок, критерії оцінювання роботи інспекторів тощо. Потрібно зважувати й на те, що всі ці проекти документів мають пройти обговорення та погодження в установленому порядку, у тому числі з соціальними партнерами. А це, самі розумієте, процес тривалий.

Необхідно також сформувати об'ємний портфель законопроектів на виконання Угоди про асоціацію України з ЄС. І не тільки сформувати, але й провести через Верховну Раду нові законодавчі норми у сферах, що стосуються трудових відносин, охорони та гігієни праці, які будуть адаптовані до директив ЄС. До речі, у Держпраці вже **створено робочі групи з перегляду та вдосконалення нормативно-правових актів**, що діють у цих сферах. І взяти участь у створенні нового правового поля може кожен зацікавлений громадянин (детальніше — на сайті Держгірпромнагляду).

Проте деякі з новацій можуть не сподобатися роботодавцям. Чого лише варті широко застосовувані в ЄС норми про безперешкодний доступ інспектора праці на підприємство без попередження в будь-який час доби і його право не залежати від будь-кого у прийнятті рішення щодо вжиття до підприємства-порушника засобів впливу. Не виключено, що в рамках руху до Європи в законодавстві України з'явиться обов'язкова вимога щодо оцінки ризиків на підприємствах.

Але найголовніше питання — це **підготовка власне інспекторів**, які перевірятимуть суб'єктів господарювання відразу за трьома напрямками: трудове законодавство, охорона та гігієна праці. Для цього потрібно як мінімум розробити відповідну систему навчання, знайти викладачів, тренерів, скласти програму, відвести час на засвоєння матеріалу... Тож питання, коли інспектор праці зможе «вийти в люди» повноцінно озброєним та підготовленим, поки що, з усього видно, залишається без відповіді.

Профспілки активізуються

Представники профспілок з питань охорони праці та технічні інспектори профспілок з усіх регіонів України взяли участь у семінарі-тренінгу, який провела ФПУ 18–20 травня в Києві за підтримки Міжнародної конфедерації профспілок.

Програма семінару на тему «Підвищення впливу профспілок на прийняття рішень роботодавцями і урядовими структурами з питань забезпечення безпеки праці і здоров'я працівників» була насиченою і змістовною. Тематику обговорень стали: директиви ЄС і міжнародні стандарти у сфері гігієни і безпеки праці, кращі практики та аудит систем менеджменту гігієни і безпеки праці згідно з вимогами BS OHSAS 18001, соціальне партнерство у сфері охорони праці на національному рівні, роль і місце безпеки і гігієни праці в Генеральній угоді, основні завдання громадського контролю профспілок на 2015–2016 рр. тощо.

Олександр Фандєєв, спецкор

Виконуємо Європейську соціальну хартію

Розпорядженням КМУ від 14 травня 2015 р. № 450-р затверджено План заходів щодо забезпечення виконання положень Європейської соціальної хартії (переглянутої) на 2015–2019 рр.

План, зокрема, передбачає розробку відповідних заходів з реформування трудового законодавства, підготовку проектів законів України про внесення змін до деяких законів України, ратифікацію низки конвенцій Міжнародної організації праці тощо.

Пунктом 12 цього Плану передбачено на 2016 р. «вивчити питання та внести пропозиції щодо впровадження систем запобігання виникненню нещасних випадків та професійних захворювань на виробництві з урахуванням ризикоорієнтованого підходу (виявлення, проведення оцінки та мінімізація причин виникнення ризиків і можливих наслідків для життя та здоров'я працюючих осіб)». До внесення відповідних пропозицій залучено Мінсоцполітики, МОЗ, Держпраці за участю всеукраїнських профспілок та їх об'єднань, всеукраїнських об'єднань організацій роботодавців.

Власна інформація

Без права на помилку

У Харківському національному університеті міського господарства ім. О. Бекетова 21–22 травня відбулася XIV Міжнародна науково-практична конференція «Безпека життя і діяльності людини – освіта, наука, практика».

Учасники заходу, а це представники 46 вищих навчальних закладів, науково-дослідних установ, організацій та промислових підприємств з 12 регіонів України, Польщі та Словаччини, представили у своїх доповідях вичерпний аналіз стану вітчизняної вищої освіти за напрямом безпечна життєдіяльність, цивільний захист та охорона праці. Зокрема, висловлювалася стурбованість щодо останніх тенденцій, спрямованих на руйнування системи освіти із цих питань.

На конференції ухвалили рішення, в якому, серед іншого, зазначено, що саме дисципліни з галузі «безпеки життєдіяльності людини є невід'ємною складовою національної безпеки України». У Міністерстві освіти та науки мають звертати увагу керівництва вищих навчальних закладів на обов'язковість виконання вимог п. 5, 19 та 20

Постанови КМУ від 26.03.2013 № 444 «Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях», ст. 18 Закону України «Про охорону праці», ст. 39, 41 Кодексу цивільного захисту України та чинного НПАОП 0.0-4.12-05 «Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці». Усі ці документи мають належний правовий рівень і ніяк не кореспондують з останніми нововведеннями Міносвіти, які применшують роль і значення цих дисциплін. Також конференція підтримала звернення студентів 45 вишів із 15 областей України та учасників II туру XIV Всеукраїнської студентської олімпіади з безпеки життєдіяльності, яка проходила у квітні цього року в м. Рівне, до міністра освіти і науки щодо необхідності поновлення спільного наказу від 21.10.2010 № 969/922/216 «Про організацію

навчання з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності та цивільного захисту у вищих навчальних закладах України» в частині обов'язкової вивчення цих дисциплін студентами усіх напрямів і спеціальностей.

Ухвалено було й інші важливі ініціативи. Для їх успішного виконання до Міністерства будуть надані конкретні пропозиції з метою розробки нових стандартів вищої освіти за спеціальностями в галузі цивільної безпеки та безпеки праці, що передбачені Переліком галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється сьогодні підготовка здобувачів вищої освіти.

Вадим Кобець, власкор

Розбудовуємо Держпраці

Міжнародна організація праці (МОП) готова надати технічну та консультативну підтримку для розвитку Державної служби України з питань праці (Держпраці). Таке рішення було озвучено представниками МОП за результатами семінару, що відбувся 19–21 травня в Києві, у якому взяли участь представники Держпраці, ФПУ та ФРУ.

Під час цього заходу експерти МОП надали рекомендації щодо доопрацювання Положення про Держпраці з урахуванням вимог міжнародного законодавства і, зокрема, ратифікованих Україною конвенцій МОП, а також щодо формування структури Служби — як центрального апарату, так і підрозділів у регіонах.

Підсумки семінару було підведено на брифінгу в Будинку уряду 22 травня за участю національного координатора МОП Сергія Савчука, Голови Держпраці Романа Чернеги та заступника голови ФПУ Сергія Українця. Кожний із них підкреслив, що експерти МОП у першу чергу відзначили конструктивний соціальний діалог у процесі розбудови інспекції праці в Україні. **Співробітництво соціальних партнерів — уряду, профспілок і роботодавців — у питаннях дотримання трудових прав працівників відповідає духу й букві конвенцій МОП та є запорукою створення в Україні ефективного наглядового органу.**

Голова Державної служби України з питань праці Роман Чернега зазначив, що правова база для повноцінного початку діяльності Держпраці вже сформована. «Є рішення про утворення територіальних органів, і вже завершується процес реєстрації територіальних управлінь. Проводяться процедури щодо формування колективу Служби. Ми прагнемо, щоб у нашій структурі працювали фахівці із досвідом, які б долучалися до розбудови новоутвореного органу і ефективно здійснювали свої повноваження щодо забезпечення дотримання трудового законодавства та законодавства з охорони та гігієни праці», — підкреслив він.

Заступник голови ФПУ Сергій Українець наголосив, що розвиток такого органу, як Державна служба

України з питань праці, є дуже важливим. За його словами, сьогодні близько 4,5 млн людей працюють нелегально, відповідно, не сплачуються податки, немає відрахувань до Пенсійного фонду. «Але найголовніше те, що ці люди соціально не захищені, на них не поширюється трудове законодавство. Окрім цього, в Україні щорічно гине на виробництві близько тисячі осіб, а 10–12 тисяч стають інвалідами праці. Це дуже великі втрати серед населення працездатного віку. Тому дуже важливо, наскільки збалансоване трудове законодавство, зокрема про охорону праці, і наскільки ефективно держава виконує свій обов'язок щодо контролю за дотриманням трудових прав працівників. У даному разі єдиний найпотужніший інструмент держави — це Служба з питань праці, але зараз вона позбавлена можливості повноцінно виконувати свої функції», — зазначив Сергій Українець.

Заступник голови ФПУ вкотре наголосив, що сьогодні Україна втратила два базові елементи в організації діяльності інспекції праці, які передбачені Конвенціями МОП № 81 і 129, що ратифіковані державою. А саме: відсутність можливості проводити раптові перевірки і немає автономії інспектора щодо прийняття рішення за результатами перевірки. Експерти МОП відзначили, що в Європі такого нема. Зі свого боку вони надали максимум інформації щодо моделей побудови та функціонування інспекцій праці в світі. Зокрема, представники Польщі поділилися досвідом, як практично з нуля за 20 останніх років вони створили одну із найефективніших в Європі ін-

спекцій праці. «У нас є розуміння трьох сторін соціального діалогу, є дорожня карта, як розбудовувати українську інспекцію праці. Щоб це був не каральний орган, а орган, що запобігає правопорушенням, веде роз'яснювальну роботу, щоб роботодавець розумів, чого не треба робити. І це є цивілізований підхід до організації трудових відносин. У рамках виконання Угоди про асоціацію з ЄС ми повинні не тільки привести у відповідність до директив ЄС своє законодавство (а воно, у свою чергу, базується на вимогах конвенцій МОП), але й виховувати відповідний менталітет у населення, культуру трудових відносин, коли всі вважають закон: і роботодавець, і працівник, і держава, яка створює для цього всі умови, у тому числі ефективний державний нагляд», — відзначив С. Українець.

Національний координатор МОП Сергій Савчук також зауважив, що проведений семінар, який став прикладом ведення соціального діалогу, дозволив напрацювати рішення щодо функціонування дієвої інспекції праці в Україні, яка б відповідала міжнародним нормам і найкращим міжнародним практикам. «Основну роботу має зробити Держпраці разом з соцпартнерами. На цьому етапі Служба не залишиться без підтримки. МОП обговорює шляхи та форми надання міжнародної технічної допомоги, і її безперечно буде надано. Адже МОП не тільки приймає міжнародні трудові стандарти, але й допомагає країнам їх дотримуватися», — наголосив Сергій Савчук.

Людмила Солодчук

Зміст

22

32

№ 6 (252)/2015
ОХОРОНА ПРАЦІ

Науково-виробничий щомісячний журнал

Видається з липня 1994 р. Перереєстрований 19.06.95 р.
Свідцтво КВ № 1496

Засновники: Державний комітет України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду; трудовий колектив редакції журналу «Охорона праці»

На першій сторінці обкладинки колаж **Олександра Антоненка**

Редакційна колегія

Матвійчук Дмитро Лаврентійович —
головний редактор журналу «Охорона праці»

Больман Георгій Олександрович —
заступник виконавчого директора
Асоціації незалежних експертів України
«Укрексперт»

Деньгін Анатолій Петрович —
директор ННДІПБООП, канд. техн. наук

Зіміна Олена Спиридонівна —
Державна інспекція
ядерного регулювання України

Костриця Василь Іванович —
Національний координатор
(06.1996—02.2013) МОП в Україні

Лисюк Микола Олександрович —
заступник директора з наукової
роботи ННДІПБООП, канд. техн. наук

Мірошніченко Олексій Валентинович —
виконавчий віце-президент Конфедерації
роботодавців України

Савчук Сергій Петрович — національний
координатор Міжнародної організації праці
в Україні

Українець Сергій Якович —
заступник Голови Федерації
профспілок України

Цопа Віталій Андрійович — докт. техн. наук,
професор, міжнародний експерт і аудитор систем
менеджменту ISO 9001, 14001, 50001
і OHSAS 18001

Чернюк Володимир Іванович — заступник
директора з наукової роботи Інституту
медицини праці АМН України, докт. мед. наук

■ Управління охороною праці

Володимир Терещенко
Ризик – шляхетна справа?
Тільки не на робочому місці!

6

Погляд власкора журналу на III Національну науково-практичну конференцію «Управління ризиками в системах менеджменту охорони праці та промислової безпеки» через об'єктив відеокамери

Олександр Фандєєв
Луганський ЕТЦ є і буде!

9

Про роботу Луганського експертно-технічного центру після переїзду до Сєверодонецька

Віталій Цопа
Організації ЄС у сфері безпеки й гігієни праці
У статті йдеться про організації ЄС, діяльність яких пов'язана з безпекою й гігієною праці

10

Олеся Цибульська
По-новому про відоме, або Читаючи Закон...

18

Розглянуто ст. 6 Закону України «Про охорону праці» у її взаємозв'язку з іншими нормативно-правовими актами

Сергій Полулях
Гасло, втілене в життя

22

Робота з організації охорони праці на Інгільській шахті, що є структурним підрозділом кіровоградського ДП «Східний гірничо-збагачувальний комбінат»

Наталія Данько
Добре слово й кішці приємне, або Про мотивацію в охороні праці

24

У статті розглядаються питання мотивування персоналу до виконання вимог безпеки та активної праці в умовах, коли підприємство відчуває дефіцит фінансових ресурсів

■ Безпека праці

Олег Моїсеєнко
Є така робота –
служити державі!

31

Про Світлану Бєгму — головного державного гірничотехнічного інспектора держінспекції Криворізького гірничопромислового теруправління

Сергій Колесник
Безконтактний бій з дефектами
Про досвід використання тепловізорів для забезпечення безпечної роботи електроприладів та здійснення неруйнівного контролю будівель і споруд, обладнання

32

Микола Федоренко
Уроки державної мови: близькі, але не тотожні
Про особливості вживання термінів «паливо/пальне»; «керування/«управління»; «отримати/одержати/здобути/дістати»; «дисплей/монітор/термінал»

38

■ Медицина праці

Наталія Гречківська
Лікуємо гіпертонію... на виробництві
Про нові підходи до експертизи профпридатності осіб з артеріальною гіпертензією, які працюють в умовах впливу шкідливих та небезпечних факторів виробничого середовища, та про режим праці та реабілітації хворих на гіпертонічну хворобу

40

Людмила Скитенко
Медицина праці в ПЕК: проблеми і шляхи відновлення
У статті йдеться про питання відновлення системи медицини праці на підприємствах паливно-енергетичного комплексу країни

42

Олександр Фандєєв
Колір і світло – на здоров'я
Про переваги застосування апаратного комплексу «Сінергіс» з метою проведення діагностики стану організму та курсу профілактичної реабілітації

44

Оксана Орехова, Олександр Павленко
Вчимося правильно складати фотографію робочого дня
Про організацію хронометражних спостережень під час проведення гігієнічної оцінки умов праці

46

■ Соціальний захист

Олег Моїсеєнко
Ох і важка ця робота – доводити, що ти потерпілий
Про те, як потерпілому інколи складно підтвердити факт нещасного випадку на виробництві та зобов'язати Фонд соціального страхування прийняти до виконання акт за формою Н-1

48

■ Безпека життєдіяльності

Олександр Фандєєв
Якщо завтра війна
У статті викладено основні поради цивільному населенню щодо того, як підготуватися до евакуації та як діяти в зоні бойових дій

50

■ На допомогу спеціалісту з охорони праці

Економічні аспекти охорони праці

Правила улаштування електроустановок

50

Читайте в наступному номері:

Про нову редакцію Правил безпеки систем газопостачання

Профілактика травматизму по-німецьки

Редакція журналу

Приймальня (044) 558-74-11
02100, Київ-100, вул. Попудренка, 10/1.
ДП «Редакція журналу «Охорона праці»
Теличко Костянтин Едуардович (044) 296-05-69
перший заступник головного редактора, канд. техн. наук
Солодчук Людмила Миколаївна (044) 558-74-18
заступник головного редактора
Дизайн Борецька Ганна, Турчанова Алла,
Антоненко Олександр
Реклама (044) 296-05-65, 296-82-56
Відділ реалізації та маркетингу (044) 559-19-51
Поліграфічні послуги (044) 559-62-79
mail@ohoronapraci.kiev.ua www.ohoronapraci.kiev.ua

Власні кореспонденти:

Луганська, Сумська, Харківська та Чернігівська обл. –
Кобець Вадим Володимирович (057) 397-16-77
Автономна Республіка Крим, Миколаївська,
Кіровоградська, Одеська та Херсонська обл. –
Колесник Сергій Анатолійович (051) 632-23-29
Донецька, Дніпропетровська та Запорізька обл. –
Моїсеєнко Олег Васильович (097) 694-01-21
Житомирська, Закарпатська, Київська та м. Київ,
Львівська, Полтавська, Чернівецька та Черкаська обл. –
Терещенко Володимир Вікторович (044) 559-60-63
Вінницька, Волинська, Івано-Франківська,
Рівненська, Тернопільська та Хмельницька обл. –
Фандєєв Олександр Іванович (044) 296-01-73

Точка зору редакції не завжди збігається з думкою авторів матеріалів. Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен, географічних назв та інших відомостей несуть автори публікацій. Рукописи не рецензуються. За достовірність реклами несе відповідальність рекламодавець.

Підписано до друку 10.06.2015. Формат 60х84/8. Папір – крейдований глянцеви. Друк – офсетний. Ум. друк. арк. – 14,02. Наклад 5567. Зам. № 683. Надруковано в друкарні ТОВ «Інтерекспресдрук». 03680, Київ, вул. Сим'ї Сосніних, 3.
Журнал видається українською та російською мовами. Загальний наклад – 8 093 прим.
Редакція журналу «Охорона праці» – колективний член Європейської асоціації з безпеки.

© ОХОРОНА ПРАЦІ
Передплатний індекс 74377
Передплатна ціна – 97 грн 85 коп.

Ризик – шляхетна справа? Тільки не на робочому місці!

Володимир Терещенко,
власкор

Погляд власкора журналу на III Національну науково-практичну конференцію «Управління ризиками в системах менеджменту охорони праці та промислової безпеки» через об'єктив відеокамери (www.ohoronapraci.kiev.ua/ru/riski-2015/).

Хотів би нагадати, що друга, минулорічна конференція була присвячена культурі безпеки на виробництві. А в 2015-му ця тема стала девізом Всесвітнього дня охорони праці: «Приєднуйтеся до формування превентивної культури охорони праці». І це не збіг. Просто нагальні потреби українського виробництва збігаються зі світовими тенденціями в організації безпечної праці. І ми зуміли відчувати цю потребу, а наші спікери спрацювали на випередження, розкривши у своїх виступах багатогранну тему оцінювання ризиків у контексті формування культури безпечного виробництва.

На III Національній науково-практичній конференції увага була зосереджена на економічній складовій управління ризиками. Фахівці різного рівня, які виступили з доповідями, зуміли довести, що вкладати гроші в охорону праці вигідно!

ПРО ТЕ, ЩО ЗА НАЯВНОСТІ СУЧАСНОЇ ТЕХНІКИ МОЖЛИВО ДВІЧІ УВІЙТИ В ОДНУ РІЧКУ

Працювати журналістом або фотокором мені доводилося неодноразово. А от вести відеозйомку події такого рівня — уперше. За два дні утоми накопичилася чимала, але воно того варте.

Під час підготовки статті маєш змогу по кілька разів переглядати відзнятий матеріал, не тільки почути те, що, можливо, не почув, не до кінця зрозумів під час самої конференції, а й знову відчувати сам дух, атмосферу напруження, творення, яка панувала в залі. Відеокамера чітко фокусується на головному, відмітаючи все стороннє, другорядне, на що відволікаєшся інтуїтивно. Ті самі люди, які уважно слухають доповідачів у перший день і на другий — це різні люди, як не дивно.

Якщо на початку роботи конференції аудиторія не встигає за думкою спікера, певною мірою ніби відкидає незрозуміле, то на другий день це вже група однодумців, які спільно намагаються розібратися в нагальних проблемах, знайти шляхи їх вирішення.

КОПІЙКА ГРИВНЮ БЕРЕЖЕ. НІ, НАБАГАТО БІЛЬШЕ!

Про економічну складову управління ризиками говорили кілька спікерів, і кожний дивився на проблему зі своєї точки зору. Наприклад, завідувач науково-дослідної лабораторії виробничого травматизму та наглядової діяльності Національного науково-дослідного інституту промислової безпеки та охорони праці **Олег Малихін**

порушив питання щодо визначення можливих збитків від виробничого травматизму з урахуванням ризиків настання нещасних випадків.

Він, зокрема, відзначив, що основною причиною не-ефективності більшості економічних методів управління охороною праці є їх невідповідність основному принципу ринкової економіки — прибутковості, оскільки спостерігається різний обсяг витрат на модернізацію устаткування та витрат на заходи з охорони праці й відшкодування збитків потерпілим.

Підприємству «вигідніше» відшкодувати збитки потерпілим, ніж займатися модернізацією виробництва. Принцип вигідності модернізації устаткування почне працювати за умови зростання заробітної плати в Україні в 10 разів.

Характер сучасного виробництва й тенденції його розвитку свідчать, що в умовах відкритої конкурентної економіки прийняття будь-якого управлінського рішення, у тому числі й з охорони праці, потребує економічних обґрунтувань. Вирішальним при цьому в більшості випадків є порівняння очікуваних витрат на реалізацію рішення й можливої вигоди від нього (соціальної, економічної тощо).

Приймаючи рішення щодо того, яку суму виділити на охорону праці, роботодавцеві насамперед необхідно підрахувати, скільки він витратить на ліквідацію наслідків аварій чи нещасних випадків на виробництві, які можуть статися через недбалість у питаннях безпеки праці. При цьому йому доведеться враховувати всі види втрат — від виплат потерпілому, виплат за простій, витрат на ліквідацію наслідків аварії або нещасного випадку до витрат на заміну потерпілого й через можливе забруднення навколишнього середовища.

Продовжуючи тему економічних аспектів охорони праці, наш колега **Олег Моїсеєнко** підкреслив, що вітчизняний роботодавець, прагнучи отримати максимальний прибуток, намагається заощаджувати на всьому. І насамперед на охороні праці. Це західні бізнесмени добре знають, що найбільші фінансові витрати підприємства зазнають унаслідок нещасних випадків та професійних захворювань. Інколи суму цих витрат можна порівняти з річним прибутком підприємства.

Вітчизняні роботодавці не володіють достовірними даними щодо цього й тому недооцінюють масштабів аналогічних витрат своїх підприємств, оскільки:

⇒ реальна статистика виробничого травматизму й професійної захворюваності не ведеться, через що виходить, що таких випадків на їх підприємствах нібито взагалі не стається;

⇒ витрати, пов'язані з виробничим травматизмом, не фіксуються, а враховуються тільки очевидні матеріальні втрати (псування будинків, споруд, устаткування, реманенту);

⇒ не підраховуються непрямі витрати й упущена вигода;

⇒ такі підрахунки складні через те, що більшість цих витрат на перший погляд не помітні;

⇒ зовсім не проста справа — правильно оцінити здоров'я, безпеку й соціальні інтереси людей;

⇒ існує низка й інших чинників.

Ніхто не замислюється про ті економічні переваги, які отримує підприємство завдяки створенню й функціонуванню традиційної або ризик-орієнтованої системи управління охороною праці. Це й підвищення продуктивності праці за рахунок поліпшення її умов, зниження непродуктивних витрат часу й праці, що у свою чергу веде до зниження собівартості продукції. Це й збільшення фонду робочого часу за рахунок скорочення цілозмісних втрат. До цього необхідно додати часткову або повну економію на пільгах і компенсаціях за роботу в несприятливих умовах праці, а також зменшення витрат на персонал через зниження плинності кадрів.

Дуже зацікавила учасників конференції доповідь кандидата економічних наук, провідного наукового співробітника сектору соціальних ризиків у сфері зайнятості населення Інституту демографії та соціальних досліджень ім. Птухи **Ірини Новак** «Класифікація витрат на охорону праці та управління професійними ризиками».

Ірина Миколаївна на конкретних прикладах показала, що в Україні у 2013 р. страхові виплати у зв'язку з нещасними випадками на виробництві й професійними захворюваннями склали 6,2 млрд грн, або 0,43% ВВП. Виплата дострокових пенсій за роботу у шкідливих умовах праці становила 75,5 млн грн, або 0,005% ВВП. Приблизно в таку ж суму обійшлася виплата пенсій по інвалідності в результаті нещасного випадку на виробництві чи профзахворювання.

Зниження ступеня виробничих ризиків — це найбільш прогресивна технологія оптимізації витрат на охорону праці на рівні виробництва. У даний час у ЄС вводяться концептуальні й нормативні принципи превентивної моделі забезпечення професійної безпеки й здоров'я (occupational

safety and health, OSH). Протягом першого ж року після сертифікації OSH-системи європейськими компаніями відбувається зниження рівня виробничого травматизму в середньому на 15–20%. При відповідному контролі системи ці показники можна підтримувати і в майбутньому.

Користь від згаданої системи очевидна: у цьому випадку витрати на охорону праці розглядаються як інвестиції у власну компанію. Це, у свою чергу, дає змогу підприємству використовувати різноманітні інновації для підвищення якості продукції, поліпшити умови праці тощо.

Як свідчить європейський досвід, система вигідна й для бізнесу, оскільки підвищує значимість компанії, її конкурентоспроможність, довіру інвесторів, продуктивність і зменшує витрати, пов'язані з нещасними випадками і профзахворюваннями, оскільки зменшується їх кількість.

Результати впровадження OSH-системи в країнах ЄС показали прибуток в 12 євро на 1 євро інвестицій. Якщо витрати, пов'язані з виплатами внаслідок нещасних випадків і профзахворювань, у Латинській Америці становлять 10% ВВП, то в країнах Євросоюзу – 2,6–3,8% ВВП. Крім того, у країнах ЄС зниження ступеня виробничих ризиків у результаті впровадження OSH-системи є підставою для зменшення страхових внесків.

НОВАЧКИ Й ВЕТЕРАНИ

Спікери III Національної науково-практичної конференції були ретельно відібрані оргкомітетом. Разом з нашими постійними авторами й партнерами Віталієм Цопю, Наталією Данько, Олександром Лисенком, Светлозаром

Толевим, Ольгою Богдановою, Іриною Шевчук та іншими на конференції були й дебюти. Присутніх дуже зацікавила доповідь заступника директора Департаменту безпеки – начальника відділу охорони праці та соціального захисту Міністерства інфраструктури України **В'ячеслава Дідківського**.

В'ячеслав Миколайович не тільки оцінив стан травматизму на підприємствах транспортно-дорожнього комплексу та у сфері поштової зв'язки, а й розповів, яка увага в міністерстві приділяється питанням охорони праці. Основним напрямом у цій діяльності стало надання підприємствам практичних консультацій щодо трактування стандартів з охорони праці. Значна увага приділяється забезпеченню виконання вимог систем управління

охороною праці відповідно до ДСТУ OHSAS 18001:2010, підготовці фахівців з оцінювання ризиків, методиці визначення ефективності систем управління охороною праці.

Для прикладу: спікер розповів про комплексну систему оцінювання ризиків некомпетентних дій персоналу й виробничого середовища на ДП «Маріупольський МТП», на якому через його невеликі розміри й вузькі проїзди виникали позаштатні ситуації.

Ще одним новачком на конференції був представник структур Євросоюзу **Джеймс Самнер** – керівник проекту ENP (Європейська політика добросусідства). Його доповідь «У ЄС оцінювання ризику – ключ до створення здорового робочого місця» поставила нашу конференцію певної мірою в розряд міжнародних.

Джеймс Самнер нагадав учасникам конференції, що Євросоюз створювався насамперед як економічна організація. Тому такою необхідною була економічна інтеграція з єдиними робочими нормативами. Оцінювання ризику робочого місця є ключовим моментом під час його створення й першорядним для європейського підходу до професійної безпеки й здоров'я. Такі правові вимоги в ЄС.

Дуже важливо, щоб ще до початку роботи працівник був поінформований про своє робоче місце, щоб він був упевнений у тому, що досконально його знає і що зможе на практиці здійснити будь-які зміни на своєму робочому місці.

У ЄС 76% бізнес-структур повідомляють про регулярне оцінювання ризиків, а 90% визнають таке оцінювання корисним. Політика безпеки або щось подібне існує на 90% підприємств у всіх 28 країнах Євросоюзу. Але виникають значні різночитання, якщо йдеться про пропорції підприємств, де оцінювання ризиків переважно здійснюється під наглядом внутрішнього персоналу.

Представнику Євросоюзу ставили багато запитань, але... це швидше було бажанням взяти участь у діалозі з європейським фахівцем, ніж прагненням знайти спільні точки дотику.

ПІДСУМКИ Й ЗАВДАННЯ

У роботі нинішньої конференції взяв участь і голова Державної служби України з питань праці **Роман Чернега**. Він не тільки підбив підсумки перших чотирьох місяців роботи Держпраці, а й визначив основні завдання, які необхідно буде вирішувати як найближчим часом, так і в перспективі. Від імені Служби й редакції науково-практичного журналу «Охорона праці» він вручив грамоти й пам'ятні знаки найактивнішим фахівцям у сфері ризик-менеджменту за підсумками минулого року.

Зокрема, нагороди отримали компанія PepsiCo в особі Ірини Шевчук, ДП «Головний навчально-методичний центр Держгірпромнагляду України» в особі його директора Олександра Баженова. Також були відзначені найбільш активні автори журналу, які висвітлюють на шпальтах нашого видання тему ризик-менеджменту: доктор технічних наук, професор Віталій Цопа та провідний аудитор сертифікаційного центру «Бюро Верітас Сертіфікейшн» Олександр Лисенко.

Фото О. Фандєєва

Луганський ЕТЦ є і буде!

Колектив ДП «Луганський експертно-технічний центр» пройшов суворе випробування: в умовах ведення бойових дій вивіз із так званої ЛНР майно свого підприємства і таким чином зберіг його дієздатність. Діяльність ЕТЦ відновлена у Северодонецьку.

Легко сказати — вивезли, коли на той час у Луганському ЕТЦ — борги по зарплаті і податкам, на розрахунковому рахунку — 320 грн, а решту розкрадено. Переважна більшість документів зникла. Подальший хід подій передбачити було неважко: остаточне розграбування ЕТЦ і його закриття.

У вирішальний момент колишній заступник начальника Луганського ЕТЦ і його нинішній керівник Олександр Воронько взяв відповідальність на себе і зважився на відчайдушний, ризикований крок. Зв'язався з товаришами по роботі, яким довіряв, і запропонував план порятунку підприємства. Радитися з Києвом було ніколи.

Якби почали дзвонити, погоджувати, то, швидше за все, нічого б не вийшло. Подобиці «спецоперації» з евакуації ЕТЦ та імена її учасників називати із зрозумілих причин не будемо. Головне, що завдяки сміливості й мужності цих людей вдалося вивезти устаткування, вимірювальну техніку, сервери, базу даних, програмне забезпечення, юридичні та реєстраційні документи.

Нове приміщення під офіс, не гірше, ніж у Луганську, колектив ЕТЦ орендував у Северодонецьку. Зробили ремонт, придбали при нагоді меблі, купили оргтехніку. ЕТЦ «закрив» заборгованість перед субпідрядниками, розрахувався з боргами по податках і зарплаті. Зараз у штаті Луганського ЕТЦ налічується 33 особи. Люди знаючі, навчені, з 10–18-річним досвідом роботи, атестовані експерти, справжні фахівці. Зберегти такий колектив було завданням не менш важливим, ніж урятувати ЕТЦ.

Олександр їздить у Северодонецьк з іншого міста. У такому режимі працюють багато співробітників підприємства, коlessь на роботу з Харкова, Полтави, Києва, інших міст. Окуповані території залишило багато представників бізнесу. Тому нерідко договори на надання послуг ЕТЦ укладає в мирних містах, а працювати доводиться в небезпечній близькості до зони АТО. Людям, що живуть далеко від цієї малозрозумілої реальності, складно уявити, що таке працювати під гуркіт артилерії, звуки стрільбини, поряд із блокпостами, які не можна перетинати після восьмої вечора, тому доводиться ночувати, де прийдеться.

Труднощі переселенського життя та близькість до зони АТО не позначилися на переліку послуг Луганського ЕТЦ. Підприємство, як і колись, здійснює свою діяльність. Серед клієнтів центру — ПрАТ «Лінік», «Северодонецьке об'єднання Азот», ПАТ «Рубіжанський картонно-тарний комбінат», ДП «Северодонецька ТЕЦ», ПАТ «Краснодонвугілля», ДП «НДІ і ПІХТ «Хімтехнологія», ТОВ «Кларіант Україна», ТОВ СП «Нібулон», ТОВ «ДТЕК», вуглевидобувні та інші підприємства. Великі компанії, які себе поважають, воліють мати справу саме з державним ЕТЦ. Причому як на території, що контролюється Україною, так і в зоні проведення АТО. Співпрацювати з ним надійніше — його співробітники відрізняються високим професіоналізмом, центр дотримується стандартів якості та несе відповідальність за виконану роботу.

— Діємо ми, — підкреслює Олександр Воронько, — виключно в правовому полі. Після евакуації провели інвентаризацію майна ЕТЦ, подали до органів внутрішніх справ заяву з переліком того, що було вкрадено з центру. Беремо активну участь у тендерах. Крім того, підприємство неухильно дотримується двох основних правил: вчасно платити податки та сплачувати заробітну плату.

Луганський ЕТЦ — єдине в системі експертно-технічних центрів підприємство з унікальним досвідом виживання та успішної діяльності в умовах неоголошеної війни. Його історія — приклад того, як люди з характером, активною життєвою позицією в екстремальних ситуаціях демонструють дива винахідливості, цілеспрямованості, максимально мобілізують усі свої сили та здібності.

Яким уявляє майбутнє керівник Луганського ЕТЦ? Щодо цього в Олександра Воронька є універсальне бачення перспективи. Як би не розгорталися події далі, головне — не розслаблятися та як мінімум зберегти темп і ритм діяльності підприємства. ЕТЦ не звертається за допомогою: ні за матеріальною, ні за фінансовою, але його колективу дуже важливо в умовах інформаційної війни донести до людей, що Луганський ЕТЦ існує, працює в повному обсязі в межах колишніх повноважень, зберіг кращі кадри і матеріально-технічну базу, належить до структури Держгірпромнагляду України, що наразі реформується. Тобто, що він є і буде!

Олександр Фандєєв, спецкор
Фото автора

ТІЛЬКИ ЦИФРИ

Як повідомляє Forbes, упродовж минулого року в Донецькій і Луганській областях зупинилося, за оцінками ООН, близько 40 тис. підприємств. Їх власники вимушено евакуювалися із зони бойових дій, залишивши там активні й складські запаси. Майже 1500 донецьких і понад 500 луганських компаній змінили реєстрацію. Третина підприємств облаштувалася в столиці, десята частина — у Дніпропетровській, інші — у Харківській, Запорізькій, Херсонській та Вінницькій областях.

Роботу в Криму зупинили близько 10 тис. компаній. Евакуювати устаткування й персонал вдалося небагатьом, як правило, тим, хто не зволікав з переїздом.

ОРГАНІЗАЦІЇ ЄС у сфері безпеки й гігієни праці

Про організації ЄС, діяльність яких пов'язана з безпекою й гігієною праці. Українським організаціям необхідно визначитися, з котрею з них і з яких питань співпрацювати для поліпшення умов та безпеки праці на вітчизняних підприємствах.

Віталій Цопа, доктор технічних наук, професор Міжнародного інституту менеджменту (МІМ-Київ), міжнародний експерт і аудитор із систем менеджменту ISO 9001, 14001, 50001 і OHSAS 18001

Одна з основних цілей асоціації між ЄС та Україною відповідно до Угоди про асоціацію (див. п. 2, ст. 1 «Цілі») — «сприяти поступовому зближенню Сторін, ґрунтуючись на спільних цінностях і тісних привілейованих зв'язках, а також по-

глиблюючи зв'язок України з політикою ЄС та її участь у програмах та агентствах». І тому виникає таке питання: з якими організаціями в ЄС повинні співпрацювати українські організації, діяльність яких пов'язана з безпекою й гігієною праці?

Автор виділяє п'ять основних типів організацій Європейського Союзу (рис. 1), діяльність яких тісно пов'язана з питаннями безпеки й гігієни праці:

- 1) *інститути керівних організацій ЄС;*
- 2) *комітети Європейської комісії;*
- 3) *незалежні європейські агентства;*

4) *європейські науково-дослідні організації з безпеки й гігієни праці (PEROSH);*

5) *громадські об'єднання професійних організацій у сфері безпеки й гігієни праці (ENSHPO).*

1 ІНСТИТУТИ КЕРІВНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ЄС

На даний момент за всіма угодами, що поєднують країни — члени ЄС, сформувалися сім основних інститутів керівних органів ЄС (рис. 2), у тому числі у сфері безпеки й гігієни праці:

⇒ **Європейський парламент** розглядає законодавчі питання;

⇒ **Рада Європейського Союзу** (зазвичай згадується як Рада міністрів) ухвалює директиви та зміни до них (до складу Ради ЄС входить Рада із зайнятості, соціальної політики, охорони здоров'я та захисту споживачів);

⇒ **Європейська рада*** виробляє та ухвалює рішення щодо забезпечення якості життя людей у ЄС, у тому числі у сфері безпеки й гігієни праці, які мають характер політичних директив;

⇒ **Європейська комісія** має монополне право на ініціювання законодавчих вимог і контроль за їхнім виконанням;

⇒ **Суд Європейського Союзу** розглядає позови як від держав, так

Рис. 1. Організації ЄС у сфері безпеки й гігієни праці

* Європейську раду слід відрізняти від Ради ЄС та Ради Європи. Після ратифікації країнами — членами Лісабонського договору 2009 р. Європейська рада набула статусу інституту Європейського Союзу. У його рамках здійснюється так зване церемоніальне керівництво, коли присутність політиків найвищого рівня надає ухваленим рішенням одночасно значущості й високої легітимності.

і від окремих осіб, накладає на держави штрафи та штрафні санкції;
 ⇒ **Європейська рахункова палата** здійснює аудиторські перевірки бюджету ЄС і його установ;

⇒ **Європейський центральний банк** здійснює підтримку цінової стабільності в єврозоні.

2 ЄВРОПЕЙСЬКА КОМІСІЯ (КОМІСІЯ)

Комісія — вищий орган виконавчої влади ЄС — виконує чотири основні функції:

- 1) внесення законопроектів у парламент та Раду ЄС;
- 2) управління бюджетом та реалізація політики ЄС;
- 3) забезпечення європейського права (спільно з судом);
- 4) представлення ЄС на міжнародній арені.

Комісія має монополічне право ініціювати законодавчі вимоги й контролювати їх виконання, у тому числі з питань безпеки й гігієни праці.

Робота Комісії з питань безпеки й гігієни праці здійснюється через комітети:
 ⇒ **Комітет головних інспекторів праці**;

- ⇒ **Науковий комітет зі значень ГДК**;
 ⇒ **Консультативний комітет з безпеки й гігієни праці**.

КОМІТЕТ ГОЛОВНИХ ІНСПЕКТОРІВ ПРАЦІ

Комітет головних інспекторів праці (Senior Labour Inspectors Committee — SLIC, у низці статей використовується назва «Комітет старших інспекторів праці») почав зустрічатися в неформальній обстановці з 1982 р. для надання допомоги Європейській комісії з контролю за виконанням законодавства ЄС із питань безпеки й гігієни праці на національних рівнях. У 1995 р. рішенням Європейської комісії № 95/319/ЄС цей комітет отримав офіційний статус із правом надавати свої висновки Комісії. Таким чином, у 1995 р. SLIC увійшов до структури Європейської комісії.

Основні завдання SLIC:

- ⇒ визначати загальні принципи в ЄС щодо інспекцій праці у сфері безпеки й гігієни праці на робочих місцях і розробляти методи оцінки національних систем інспекції праці щодо цих принципів;
 ⇒ сприяти поглибленню знань і взаємодії різних національних правових та виробничих систем, методів і практик безпеки й гігієни праці на робочих місцях;
 ⇒ здійснювати обмін інформацією між національними службами інспекції праці про свій досвід;

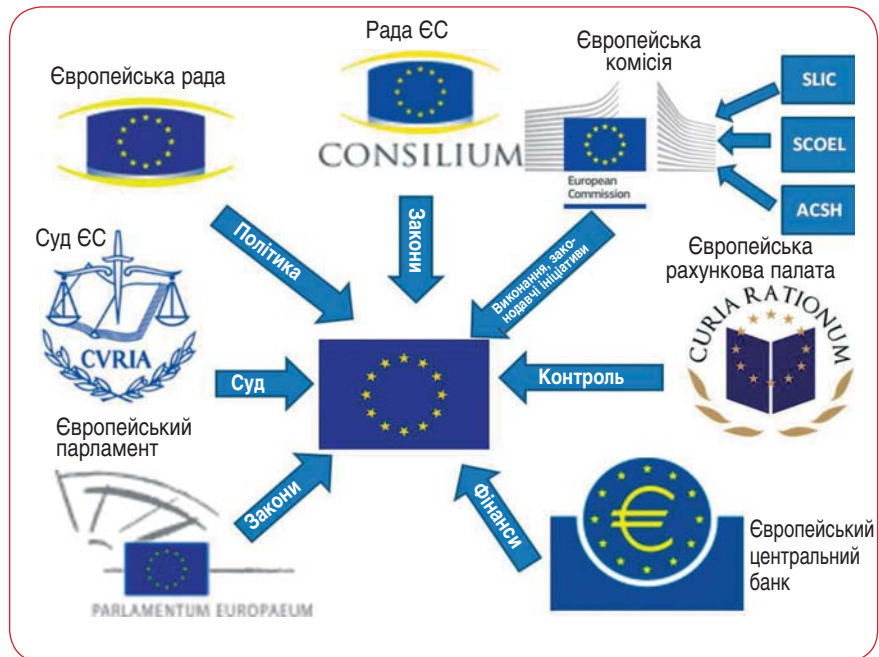

Рис. 2. Інститути ЄС

⇒ сприяти програмі обміну інспекторів праці та створенню загальноєвропейських навчальних програм для інспекторів;

⇒ розробляти надійну й ефективну систему оперативного обміну інформацією між національними інспекціями праці з питань безпеки й гігієни праці;

⇒ налагоджувати співробітництво з інспекціями праці за межами ЄС;

⇒ вивчати можливий вплив інших напрямів політики ЄС на інспекційну діяльність, пов'язану з безпекою й гігієною праці на робочому місці й умовами праці.

SLIC складається з Комісії, у нього також включені по одному представнику інспекції праці кожної держави — члена ЄС. SLIC збирається на пленарні засідання кожні шість місяців на запрошення держави — члена ЄС, яка в цей час головує в ЄС. Як спостерігачі на засіданнях SLIC присутні представники Міжнародної організації праці (МОП) і Європейського агентства з безпеки й гігієни праці (EU-OSHA). Сьогодні діяльність SLIC здійснюється відповідно до плану робіт на 2013–2015 рр., спрямованого на реалізацію стратегії ЄС у сфері безпеки й гігієни праці.

При SLIC існує низка невеликих комітетів для розгляду спеціальних питань або виконання конкретних завдань. Усі ці комітети звітують на пленарних засіданнях SLIC.

SLIC відповідно до плану робіт на 2013–2015 рр. має такі комітети та групи:

- ⇒ розробка стратегії (спеціальна група);
 ⇒ нагляд за виконанням законодавчих і нормативних вимог;

⇒ вивчення проблем безпеки й гігієни праці при роботі з обладнанням (група MASHEX);

⇒ вивчення проблем безпеки й гігієни праці при роботі з хімічними речовинами або на хімічному виробництві (група CHEMEX);

⇒ зміцнення міжнародної взаємодопомоги у здійсненні нагляду за виконанням законодавчих і нормативних вимог (спеціальна група);

⇒ спостереження-дослідження уразливих груп працівників (у тому числі тих, що працюють без офіційного оформлення).

НАУКОВИЙ КОМІТЕТ ЗІ ЗНАЧЕНЬ ГДК

Науковий комітет зі значень ГДК (The Scientific Committee on Occupational Exposure Limits — SCOEL, його ще перекладають як Науковий комітет з меж впливу на робочому місці) був створений за рішенням Європейської комісії № 95/320/ЄС із правом консультувати Європейську комісію з ГДК для хімічних речовин на робочому місці. SCOEL робить це за допомогою наукових рекомендацій. Склад комітету затверджується Комісією, до нього входить максимум 21 особа. Члени комітету обираються на підставі їхньої наукової кваліфікації й досвіду від різних країн ЄС. Вони є експертами в галузі хімії, токсикології, епідеміології, гігієни праці й виробничої гігієни, здатні критично проаналізувати наявну інформацію про рекомендовані ГДК, де це можливо, і мають компетенції у визначенні ГДК. Усі члени SCOEL діють як незалежні наукові експерти, а не як представники своїх урядів.

SCOEL надає інформацію про наявні хімічні речовини, їх вплив на працівників, у тому числі на репродуктивні системи людини. Комітет розглядає й публікує інформацію на сайті SCOEL. Будь-яка опублікована інформація або токсикологічне дослідження беруться до уваги при наданні рекомендацій з ГДК. Варто визнати, що є нестача інформації щодо тривалості впливу багатьох речовин, використовуваних на робочих місцях. Мета установлення ГДК — запобігти несприятливим наслідкам для здоров'я працівників та їхніх нащадків.

КОНСУЛЬТАТИВНИЙ КОМІТЕТ З БЕЗПЕКИ Й ГІГІЄНИ ПРАЦІ

Консультативний комітет з безпеки й гігієни праці (The Advisory Committee on safety and health at work — ACSH) є тристороннім органом, створеним у 2003 р. за рішенням Ради ЄС № 2003/C218/01 для поліпшення процесу консультацій у сфері охорони праці (СУОП) і реорганізації наявних комітетів, а саме — колишнього Консультативного комітету з безпеки, гігієни й охорони праці на робочих місцях (заснований у 1974 р.) і Комісії з безпеки й гігієни праці у вугільній галузі та інших видобувних галузях (заснована в 1956 р.). Для забезпечення спадкоємності другої організації була створена робоча група (SWP) з гірничодобувної промисловості в межах Консультативного комітету (ст. 5 (4) рішення Ради 2003 / С 218/01).

ACSH повинен сприяти Європейській комісії в підготовці, здійсненні й оцінці діяльності ЄС у сфері безпеки й гігієни праці, зокрема:

⇒ висловлювати свою думку з ініціатив ЄС у сфері охорони праці (наприклад, готувати пропозиції щодо нового законодавства, програм ЄС, стратегії, будь-яких інших ініціатив ЄС, що мають вплив на сферу безпеки й гігієни праці);

⇒ сприяти впровадженню управління ризиками у сфері безпеки й гігієни праці та відповідних програм і стратегій;

⇒ заохочувати обмін думками й досвідом між державами-членами та заінтересованими сторонами в ЄС.

До ACSH включені по три повноправних представники від кожної держави — члена ЄС (від національного уряду, профспілок та організації роботодавців). Комітет організовує їх роботу у складі трьох відповідних окремих робочих груп, у кожній з яких є свій прес-секретар і координатор. Комітет збирається двічі на рік на пленарні засідання, його діяльність координує Бюро, що складається з двох представників Європейської комісії, а також представників і координаторів, призначених від робочих груп. ACSH працює на основі річної програми, розробленої Бюро та затвердженої на пленарному засіданні.

3 АГЕНТСТВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Агентства Європейського Союзу — це децентралізовані органи, що не належать до складу основних інститутів ЄС.

Таких агентств близько 40, і створені вони для виконання окремих завдань. Одні працюють у сфері наукового й технічного розвитку, інші намагаються побудувати діалог на європейському рівні між заінтересованими в різних галузях групами, треті забезпечують фінансову безпеку ЄС. Є агентства, відповідальні за політику безпеки й оборони, а також особлива група агентств, що допомагають боротися з європейською злочинністю. На рис. 3 наведені агентства, що опікуються питаннями безпеки й гігієни праці.

Агентство з прав людини (European Union Agency for Fundamental Rights — FRA, <http://fra.europa.eu/>). Розташоване у Відні, Австрія. Створене у 2007 р. для надання консультативної та експертної допомоги інститутам ЄС і державам — членам ЄС із питань захисту фундаментальних прав людей, що живуть в ЄС, у тому числі права на безпечну працю.

Європейське хімічне агентство (European Chemicals Agency — ECHA, <http://echa.europa.eu/>). Розташоване в Гельсінкі, Фінляндія. Засноване у 2007 р. Є рушійною силою серед регулювальних органів у реалізації хімічного законодавства ЄС в інтересах здоров'я людини й навколишнього середовища, а також для інновацій та конкурентоспроможності. ECHA допомагає компаніям дотримувати вимог законодавства, безпечно використовувати хімічні речовини, надає інформацію про хімічні речовини, у тому числі ті, що викликають стурбованість у питаннях безпеки й гігієни праці.

Європейське агентство з безпеки й гігієни праці (European Agency for Safety and Health at Work — EU-OSHA, <https://osha.europa.eu/>). Розташоване в Більбао, Іспанія. Створене в 1996 р. Основне завдання агентства EU-OSHA — просувати культуру запобігання ризикам з метою поліпшення умов праці в Європі. Це досягається шляхом обміну знаннями й інформацією, просування культури управління ризиками на підприємствах країн ЄС.

Основна діяльність: відстеження, збирання й аналіз наукових відкриттів, статистичної інформації. У разі появи гарної практики з поліпшення безпеки й гігієни праці на робочому місці, що була раніше застосована й показала високі результати, агентство намагається поширити інформацію про це у всіх країнах ЄС. Агентство допомагає

Рис. 3. Незалежні агентства ЄС, пов'язані з питаннями безпеки й гігієни праці

підприємствам оцінити ризики для життя й здоров'я працівників на робочих місцях, публікує дослідження, які розповідають про проблеми, а також про результативність та ефективність тих або інших заходів з поліпшення безпеки й гігієни праці.

Діяльність агентства EU-OSHA здійснюється через:

- ⇒ керівну раду;
- ⇒ тематичні й координаційні центри;
- ⇒ консультативні й експертні групи;
- ⇒ бюро.

На чолі агентства EU-OSHA стоїть директор — офіційний представник, відповідальний за управління поточними справами агентства, включаючи фінансові й адміністративні функції. Строк повноважень — 5 років. Існує можливість переобрання директори ще на один строк. Директор звітує перед керівною радою. Керівна рада встановлює стратегію й завдання, визначає пріоритети роботи, призначає директора, затверджує програму роботи й бюджет агентства. До її складу входять представники урядів, роботодавців і працівників країн — членів ЄС, представники Європейської комісії тощо. Діяльність агентства контролює Бюро, яке складається з 11 членів керівної ради та збирається чотири рази на рік.

Діяльність у сфері безпеки й гігієни праці в країнах ЄС здійснюється

координаційними центрами, які призначаються урядами держав ЄС і зазвичай є національними організаціями з охорони праці (наприклад, координаційний центр Болгарії — Міністерство праці й соціальної політики). Їхнє завдання — підтримувати ініціативи агентства EU-OSHA, забезпечувати зворотний зв'язок.

У своїй роботі агентство EU-OSHA керується Стратегічною рамковою (базовою) програмою ЄС із безпеки й гігієни праці на 2014–2020 рр., на основі якої щорічно розробляється менеджмент-план робіт агентства.

Європейський фонд поліпшення умов життя і праці (Eurofound, <http://www.eurofound.europa.eu/>) є тристороннім агентством Європейського Союзу.

Створений у 1975 р. на підставі постанови Ради ЄЕС № 1365/75 для планування й розробки вимог щодо поліпшення умов життя і праці в ЄС. Основне завдання — надання інформації, консультацій та експертизи з умов життя і праці, трудових відносин і управління змінами в ЄС для законодавчих та виконавчих органів у сфері соціальної політики.

Стратегічні завдання Єврофонду на 2013–2016 рр.:

⇒ боротьба з безробіттям шляхом створення нових робочих місць, поліпшення

функціонування ринку праці та сприяння його інтеграції;

⇒ поліпшення умов безпеки праці;

⇒ розробка вимог до трудових відносин, що забезпечують справедливий й ефективний рішення в умовах мінливого політичного контексту;

⇒ підвищення рівня життя та сприяння соціальній згуртованості ЄС в умовах економічної й соціальної нерівності.

Основна діяльність Єврофонду спрямована на підтримку вироблення політики у сфері безпеки й гігієни праці для роботодавців ЄС, Комісії ЄС, національних урядів ЄС, профспілок ЄС.

Євростат (Eurostat, <http://ec.europa.eu/eurostat/>) розташований у Люксембурзі, заснований у 1953 р. Статистична служба Європейського Союзу, що здійснює збір, обробку й публікацію статистичної інформації з країн — членів ЄС (її безпосередньо збирають статистичні служби країн ЄС) і гармонізує статистичні методи, які використовуються даними країнами, у тому числі у сфері безпеки й гігієни праці. Генеральному директору Євростату підпорядковуються сім директорів, відповідальних за різні галузі діяльності:

⇒ ресурси;

⇒ статистичні методи та інструменти, публікації;

⇒ державна й загальноєвропейська статистика;

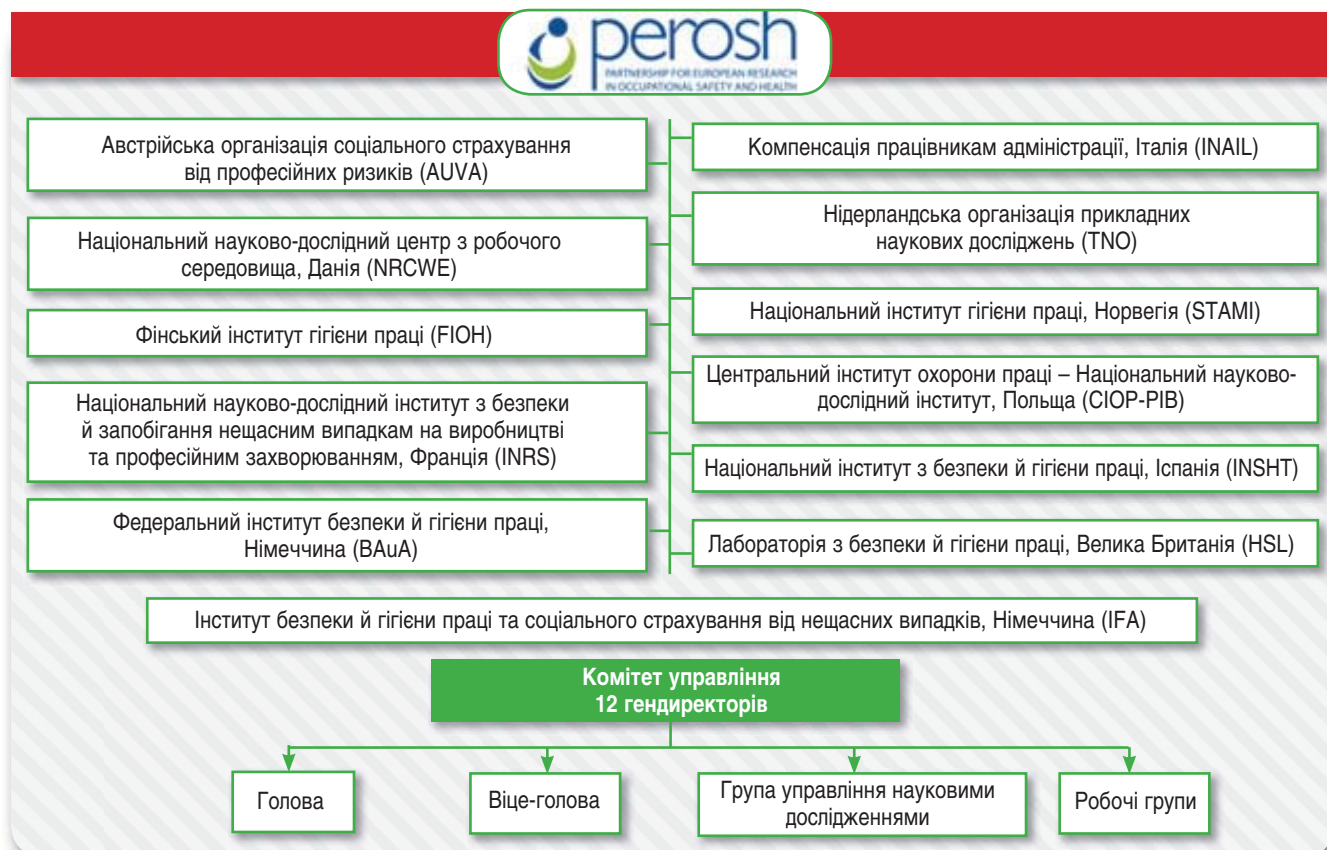

Рис. 4. Організації – члени наукового об'єднання ЄС (PEROSH) і структура його управління

Основні члени Європейської мережі професійних організацій з безпеки й гігієни праці (ENSHPO)

- ⇒ економіка й регіональна статистика;
- ⇒ сільське господарство та екологія, співробітництво;
- ⇒ соціальна статистика та інформаційне співтовариство;
- ⇒ бізнес-статистика.

Євростат у 2001 р. розробив методологію «Європейська статистика нещасних випадків на роботі» — ESAW. Вона охоплює всі нещасні випадки, внаслідок яких працівник через травму був відсутній на робочому місці більше трьох календарних днів. Інформація про нещасний випадок, необхідна для його кодифікації, повинна включати три види даних:

⇒ де і коли стався нещасний випадок (номер справи; вид економічної діяльності роботодавця; стан здоров'я потерпілого, професійний статус, стать, вік і громадянство; географічне розташування й розмір підприємства; робоче навколишнє середовище й робочий процес);

⇒ обставини нещасного випадку, в яких умовах та як відбулося травмування (розглядаються три аспекти: конкретний фізичний вплив; відхилення від виконання вимог охорони праці; вид травми й пов'язані з цим виробничі фактори, інструменти, матеріали тощо, наявні на робочому місці);

⇒ характер і серйозність травм та наслідків нещасного випадку (ділянка й тип травми; кількість днів, проведених на лікаряному).

Відповідно до рамкової Директиви № 89/391/ЄЕС, усі нещасні випадки на виробництві, що призводять до відсутності працівника на робочому місці більше трьох календарних днів, включаються до даних ESAW.

4 ПАРТНЕРСТВО В ЄВРОПЕЙСЬКИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ З БЕЗПЕКИ Й ГІГІЄНИ ПРАЦІ

Партнерство в європейських дослідженнях з безпеки й гігієни праці (Partnership for European research in occupational safety and health — PEROSH) — об'єднання з 12 європейських інститутів з охорони й безпеки праці в 11 державах — членах ЄС. PEROSH було створено у 2003 р. з метою сприяти підвищенню досягнень європейських досліджень у сфері безпеки й гігієни праці. Управління PEROSH здійснюється двома структурами:

- ⇒ комітетом управління стратегічним розвитком (Steering Committee — SC);
- ⇒ групою управління науковими дослідженнями (Scientific Steering Group — SSG).

			
№ з/п	Логотип	Організація	Країна
1.		AEPSAL (Asociacion de Especialistas en Prevencion y Salud Laboral) Асоціація фахівців з профілактики й охорони здоров'я	Іспанія http://www.aepsal.com/
2.		AIAS (Associazione professionale Italiana Ambiente e Sicurezza) Асоціація Італії з безпеки й гігієни праці	Італія http://www.eusafe.org/index.php/en/mnuwhoweaare/10-partaias.html
3.		Arbejdsmiljorådgiverne (Danish Association of Occupational Health and Safety Consultants) Датська асоціація консультантів з безпеки й гігієни праці	Данія http://www.arbejdsmiljorådgiverne.dk/1-45-forside.html
4.		ARSSM (Romanian Association for Occupational Health and Safety) Румунська асоціація з безпеки й гігієни праці	Румунія http://www.arssm.ro/index-en.html
5.		CIVOP (Occupational Safety and Health and Fire Prevention Chamber of the Czech Republic) Палата Чеської Республіки з безпеки й гігієни праці та пожежної безпеки	Чеська Республіка http://www.civop.cz/
6.		CySHA (The Cyprus Safety and Health Association) Асоціація Кіпру з безпеки й гігієни праці	Кіпр http://www.cysha.org.cy/?lang=en
7.		HZZZSR (Croatian Institute for Health Protection and Safety at Work) Хорватський інститут з безпеки й гігієни праці на робочому місці	Хорватія http://www.hzzzsr.hr/index.php
8.		IOSH (Institution of Occupational Safety and Health) Інститут з безпеки й гігієни праці	Велика Британія та Ірландія http://www.iosh.co.uk/
9.		IMRSS (Institute of Risk Management and Occupational Health & Safety) Інститут з управління ризиками, безпеки й гігієни праці	Румунія http://www.imrss.ro/docs/IMRSS_flyer_en.pdf
10.		MOSHPA (Malta Occupational Safety and Health Practitioners Association) Асоціація практиків Мальти з безпеки й гігієни праці	Мальта

11.		NACOT (National Association of the Centres for Occupational Safety & Health) Національна асоціація центрів охорони праці	Росія http://nacot.ru/
12.		NAHSW (National Association for Health and Safety at Work) Національна асоціація з безпеки й гігієни праці на робочому місці	Болгарія http://www.nahsw.com/
13.		NVVK (Nederlandse Vereniging voor Veiligheidskunde) Нідерландська асоціація досліджень у галузі безпеки	Нідерланди http://www.veiligheidskunde.nl/controle-inspectie-szw-bij-containerbedrijf
14.		PREVENT (Institute for Occupational Safety and Health) Інститут з безпеки й гігієни праці	Бельгія http://www.prevent.be/net/net01.nsf/language?readform
15.		SAM (The Danish Society of Occupational Safety and Health) Датська спілка з безпеки й гігієни праці	Данія https://ida.dk/netvaerk/fag/lederselvstaendige-arbejdsmiljoe/selskab-arbejdsmiljoe
16.		Slovenska Asociacia BOZP a OPP (Slovak Association of OSH and Fire Protection) Асоціація Словаччини з безпеки й гігієни праці та пожежної безпеки	Словаччина http://www.asociaciabozp.sk/src/Old/index.php
17.		SPOSHO (Sociedade Portuguesa de Seguranca e Higiene Ocupacionais) Португальська спілка з безпеки й гігієни праці	Португалія http://www.sposho.pt/
18.		Suissepro (SGAS, SGIG, SwissErgo, SGARM, SGAN, GRMST) Швейцарська зонтична організація з безпеки й гігієни праці	Швейцарія http://www.suissepro.org/
19.		Tyoturvallisuuskeskus Centre for Occupational Safety Центр з безпеки праці	Фінляндія http://www.tyoturva.fi/
20.		VDSI (Verband Deutscher Sicherheitsingenieure) Асоціація німецьких інженерів з техніки безпеки	Німеччина http://www.vdsi.de/1602?wc_lkm=-1
21.		VOESI (Verband Österreichischer Sicherheits-Ingenieure) Асоціація інженерів з безпеки праці	Австрія http://www.voesi.at/Home.aspx

Комітет управління складається з генеральних директорів 12 інститутів — членів PEROSH і відповідає за стратегічне управління розвитком наукових досліджень з проблем безпеки й гігієни праці в ЄС. Стратегічне управління охоплює рішення щодо обміну знаннями, здійснення спільних досліджень і розробки спільних проєктів. Крім того, SC ухвалює рішення щодо включення нових членів, призначення голови й віце-голови об'єднання PEROSH, затвердження складу групи управління науковими дослідженнями й іншими робочими групами. SC погоджує річний бюджет на наступний рік і затверджує річний звіт про доходи й витрати за минулий рік. На рис. 4 представлені члени PEROSH — 12 європейських інститутів з безпеки й гігієни праці та структура управління PEROSH.

Група управління науковими дослідженнями розглядає спільні науково-дослідні проєкти, обговорює нові теми досліджень і співробітництва, збирається двічі на рік. Кожний з 12 інститутів представлений у групі окремим науковим керівником.

Основні цілі PEROSH:

⇒ сприяння та інновації у створенні здорових, безпечних і стабільних робочих місць;

⇒ посилення й координація європейських наукових досліджень і розробок у сфері безпеки й гігієни праці;

⇒ підвищення якості й максимальне поширення результатів досліджень з поліпшення безпеки й гігієни праці на робочих місцях у ЄС.

PEROSH сформулювало низку основних науково-дослідних завдань з охорони праці на період до 2020 р.:

⇒ стабільне працевлаштування продовжує строк життя;

⇒ запобігання інвалідності;

⇒ психосоціальне благополуччя в стабільній організації;

⇒ багатофакторний генезис опорно-рухового апарата, пов'язаний з роботою (MSDS);

⇒ нові технології як поле активних дій у сфері охорони праці;

⇒ професійні ризики, пов'язані з наноматеріалами (ENM);

⇒ культура безпеки для запобігання нещасним випадкам.

Таким чином, об'єднання PEROSH спрямоване на координацію та співробітництво в питаннях європейських наукових досліджень і розробок з безпеки й гігієни праці.

5 ЄВРОПЕЙСЬКА МЕРЕЖА ПРОФЕСІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ З БЕЗПЕКИ Й ГІГІЄНИ ПРАЦІ

Європейська мережа професійних організацій з безпеки й гігієни праці (The European Network of Safety and Health Professional Organisations – ENSHPO, <http://www.enshpo.eu/>) поєднує фахівців і організації у сфері безпеки й гігієни праці з різних країн Європи (табл. 1). Представники мережі збираються не рідше одного разу на рік, щоб вирішувати питання й проблеми розвитку мережі ENSHPO. На чолі ENSHPO стоїть виконавчий комітет, що складається з голови, двох його заступників і скарбника, які разом із секретаріатом постійно управляють організацією.

Основні завдання ENSHPO:

- ⇒ забезпечити участь у мережі всіх професійних організацій з усієї Європи, які могли б представляти свої погляди, думки й побоювання;
- ⇒ взаємодіяти як партнер у діалозі з відповідними національними й міжнародними організаціями (табл. 2);
- ⇒ співпрацювати з іншими організаціями, установами й федераціями в Європі та за її межами;

Рис. 5. Партнери ENSHPO

⇒ діяти як певний форум, на якому спеціалісти-практики з охорони праці можуть обмінюватися між собою інформацією, передовим досвідом і останніми досягненнями з широкого спектру відповідних тем;

⇒ розробити вимоги до визнання кваліфікації фахівців-практиків з безпеки й гігієни праці та їх підготовки.
ENSHPO з 2013 р. випускає популярний у ЄС бюлетень Євромережі професійних організацій з безпеки й гігієни праці.

Таблиця 2

Партнери ENSHPO

№	Партнери ENSHPO	Коротка характеристика
1.	European Network Education and Training in Occupational Safety and Health – ENETOSH (http://www.enetosh.net/)	Європейська мережа з навчання та тренінгів у сфері безпеки й гігієни праці сприяє підвищенню якості освіти і підготовки кадрів у сфері безпеки й гігієни праці та надає платформу для систематичного обміну знаннями в галузі охорони праці. ENETOSH є відкритою мережею. Кожний, хто прагне до підвищення якості освіти та професійної підготовки в галузі безпеки й гігієни праці на національному та європейському рівні відповідно до фундаментальної мети, переслідуваної ENETOSH, може стати членом цієї мережі. Членами мережі можуть бути як юридичні, так і фізичні особи.
2.	The International Safety and Health Construction Coordinators Organisation – ISHCCO (http://www.ishcco.org/)	Міжнародна асоціація координаторів організацій з безпеки й гігієни праці в будівництві є партнером ENSHPO. Мета асоціації – захист здоров'я й безпеки всіх учасників під час будівельних робіт. Ця мета реалізується за допомогою створення навчальних програм і правових положень для координаторів організацій з безпеки й гігієни праці в будівництві, і також у частині створення можливостей для розвитку кар'єри, одержання практичного досвіду, розвитку наукового потенціалу для підвищення професійного рівня координаторів безпеки й гігієни праці в Європі та поза її межами.
3.	International Network of Safety & Health Practitioner Organisations – INSHPO (http://www.inshpo.org/)	Міжнародна мережа організацій-практиків у сфері безпеки й гігієни праці символізує глобальний заклик до безпеки й гігієни праці та служить своєрідним форумом для міжнародного співробітництва між професійними організаціями з підвищення безпеки й гігієни праці на робочому місці.
4.	The European Association for Injury Prevention and Safety Promotion – Eurosafe (http://www.eurosafe.eu.com/)	Європейська асоціація із запобігання травматизму та зміцнення безпеки являє собою мережу передових підприємств із профілактики травматизму, націлених на те, щоб зробити Європу більш безпечним місцем для праці.

Таблиця 3

**Перелік організацій ЄС та України,
діяльність яких пов'язана з питаннями безпеки й гігієни праці**

№	Організації ЄС	Організації України
1.	Європейський парламент	Верховна Рада України
2.	Рада Європейського Союзу	Міністерство соціальної політики України
3.	Європейська комісія	Державна служба України з питань праці
4.	Комітет головних інспекторів праці (SLIC)	Держпраці
5.	Науковий комітет зі значень ГДК (SCOEL)	Науково-дослідний інститут медицини праці Українські експерти
6.	Консультативний комітет з безпеки й гігієни праці (ACSH)	Асоціації роботодавців України Профспілки України Держпраці
7.	Європейське агентство з безпеки й гігієни праці (EU-OSHA)	Держпраці Головний навчально-методичний центр Держпраці України
8.	Європейський фонд поліпшення умов життя і праці (Eurofound)	Держпраці Фонд соціального страхування України
9.	Євростат (Eurostat)	Держпраці Фонд соціального страхування України Профспілки Укрстат
10.	Науково-дослідні об'єднання ЄС із безпеки й гігієни праці (PERSON)	Національний науково-дослідний інститут охорони праці Науково-дослідний інститут медицини праці
11.	Європейська мережа професійних організацій з безпеки й гігієни праці (ENSHPO)	Головний навчально-методичний центр Держпраці України
12.	Європейська мережа з навчання та тренінгів у сфері безпеки й гігієни праці (ENETOSH) Міжнародна асоціація координаторів організацій з безпеки й гігієни праці в будівництві (ISHCOO) Міжнародна мережа практиків безпеки й гігієни праці (INSHPO) Європейська асоціація із запобігання травматизму та зміцнення безпеки (Eurosafte)	Головний навчально-методичний центр Держпраці України Навчальні центри України з безпеки й гігієни праці

ВИСНОВКИ

Таким чином, автор коротко охарактеризував організації Європейського Союзу, які пов'язані у своїй діяльності з питаннями безпеки й гігієни праці. Грунтуючись на цій інформації, вітчизняні організації та органи влади, що працюють у цій сфері, можуть обрати для себе партнерів та ймовірно на-прями для співробітництва.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

У табл. 3 наведений перелік організацій ЄС та України, діяльність яких пов'язана з питаннями безпеки й гігієни праці і які повинні вже сьогодні розробляти спільні програми співробітництва, спрямовані на поступове зближення ЄС та України в питаннях безпеки й гігієни праці, ґрунтуючись на спільних цінностях і тісних привілейованих зв'язках, і поглиблення участі України в політиках, програмах й агентствах ЄС, що є однією з основних цілей асоціації між ЄС та Україною. Питання, які програми співробітництва повинні бути, — тема окремої статті автора.

ОСНОВА
ВИДАВНИЦТВО

osnova@i.kiev.ua www.osnova-ua.com

ВИДАВНИЦТВО «ОСНОВА» РЕАЛІЗУЄ

**ПРАВИЛА ОХОРОНИ ПРАЦІ ПІД ЧАС
ВАНТАЖНО-РОВАНТАЖУВАЛЬНИХ РОБІТ**
НПАОП 0.00-1.75-15

Правила поширюються на всіх суб'єктів господарювання незалежно від форм власності та організаційно-правової форми, які в процесі своєї діяльності виконують вантажно-розвантажувальні роботи, навантаження (розвантаження) або вивантаження.

28,00
грн

**ПРАВИЛА ОХОРОНИ ПРАЦІ ПІД ЧАС
ВИРОБНИЦТВА АЛЮМІНІЮ**
НПАОП 27.4-1.44-15

Ці правила встановлюють вимоги з охорони праці під час виробництва алюмінію (первинного або переробки).

Правила поширюються на всіх суб'єктів господарювання незалежно від форм власності та організаційно-правових форм, які здійснюють діяльність з виробництва алюмінію.

Є обов'язковими для роботодавців та працівників, які виконують роботи з виробництва алюмінію.

18,00
грн

**ПРАВИЛА ОХОРОНИ ПРАЦІ ПІД ЧАС
ЗАСТОСУВАННЯ ТА ЗБЕРІГАННЯ
ДИХЛОРЕТАНУ**
НПАОП 24.1-1.37-15

Правила поширюються на підприємства, установи, організації незалежно від форми власності та виду діяльності, на яких застосовується та зберігається дихлоретан.

Вимоги цих Правил є обов'язковими для роботодавців та працівників підприємств, які виконують роботи під час застосування та зберігання дихлоретану.

18,00
грн

**ПРАВИЛА ОХОРОНИ ПРАЦІ ДЛЯ
ПРАЦІВНИКІВ МУЗЕЇВ**
НПАОП 92.0-1.04-15

Правила встановлюють вимоги охорони праці та є обов'язковими для роботодавців та працівників, що займаються музейною справою. Правила поширюються на всіх суб'єктів господарювання незалежно від форм власності та організаційно-правової форми, які займаються музейною справою.

15,00
грн

Адреса видавництва: 01032, Київ-32, вул. Жиланська, 87/30.

Тел.: (044) 584-38-97, тел./факс: 584-38-95, 584-38-96

Реклама

ПО-НОВОМУ ПРО ВІДОМЕ, або Читаючи Закон...

Продовження. Початок у № 12/2014 і № 1, 2, 4/2015

Олеся Цибульська,
завідувач науково-
дослідної лабораторії
аналізу систем
управління охороною праці
ДУ «ННДІПБОП»

Стаття 6 Закону України «Про охорону праці» у її взаємозв'язку з іншими нормативно-правовими актами. Чергова публікація із циклу статей, присвячених комплексній оцінці основного працезахоронного закону.

Стаття 6. Права працівників на охорону праці під час роботи

Стаття 6 Закону України «Про охорону праці» (далі — Закон) є логічним продовженням попередньої, п'ятої статті¹, оскільки описує права на охорону праці на наступному після укладення трудового договору² етапі правовідносин роботодавця та працівника, а саме — під час роботи. Ця стаття зазнала змін лише одного разу — під час другої (останньої на сьогодні) редакції Закону³.

Відповідно до частини першої ст. 6 Закону **умови праці на робочому місці, безпека технологічних процесів, машин, механізмів, устаткування та інших засобів виробництва, стан засобів колективного та індивідуального захисту, що використовуються працівником, а також санітарно-побутові умови повинні відповідати вимогам законодавства.**

«Умови праці на робочому місці, безпека технологічних процесів, машин, механізмів, устаткування та інших засобів виробництва, стан засобів колективного та індивідуального захисту, що використовуються працівником, а також санітарно-побутові умови повинні відповідати вимогам законодавства»

Стаття 6. Права працівників на охорону праці під час роботи

Мал. Ю. Судака

Згідно зі ст. 153 Кодексу законів про працю України (далі — КЗпП) на всіх підприємствах, в установах, організаціях створюються безпечні та нешкідливі умови праці, а забезпечення таких умов покладається на власника або уповноважений ним орган. Саме він повинен впроваджувати сучасні засоби техніки безпеки, які запобігають виробничому травматизмові, і забезпечувати санітарно-гігієнічні умови, що запобігають виникненню професійних захворювань працівників.

У свою чергу, ст. 158 КЗпП дає більш детальне роз'яснення обов'язків власника або уповноваженого ним органу щодо полегшення та оздоровлення умов праці працівників. Отже, поліпшення умов праці має здійснюватися шляхом впровадження прогресивних технологій, досягнень науки і техніки, засобів механізації та автоматизації виробництва, вимог ергономіки, позитивного досвіду з охорони праці, шляхом зниження та усунення запиленості та загазованості повітря у виробничих приміщеннях, зниження інтенсивності шуму, вібрації, випромінювань тощо.

Положення частини першої ст. 6 Закону України «Про охорону праці» повністю відповідають вимогам ст. 16 Конвенції Міжнародної організації праці (далі — МОП) № 155 1981 року про безпеку й гігієну праці та виробниче середовище⁴ та більш детально розкриваються у ст. 13 Закону.

Працівник має право відмовитися від дорученої роботи, якщо створилася виробнича ситуація, небезпечна для його життя чи здоров'я або для людей, які його оточують, або для виробничого середовища чи довкілля (частина друга ст. 6 Закону). У цьому випадку **період простою, якщо він виник не з вини працівника, оплачується в розмірі його середнього заробітку (частина третя ст. 6 Закону).**

Про наявність такої ситуації працівник зобов'язаний негайно

Настанова ISO 73:2009 «Ризик-менеджмент – Словник» (ISO Guide 73:2009 Risk management – Vocabulary) містить основні терміни та визначення у сфері ризик-менеджменту. Згідно з цим стандартом замість терміна «небезпечна ситуація» має застосовуватись термін «подія» (виникнення чи зміна специфічного набору умов).

повідомити безпосереднього керівника або роботодавця (частина друга ст. 6 Закону). Такий обов'язок працівникові встановлено і абзацом четвертим ст. 159 КЗпП. Проте ніде не вказано, якою має бути форма повідомлення – усною чи письмовою, а також законодавчо не встановлено облікового документа підприємства (журналу), в якому це повідомлення має бути зафіксоване.

За необхідності факт наявності небезпечної виробничої ситуації підтверджується спеціалістами з охорони праці підприємства за участю представника профспілки, членом якої він є, або уповноваженої працівниками особи з питань охорони праці (якщо професійна спілка на підприємстві не створювалася), а також страхового експерта з охорони праці (частина друга ст. 6 Закону). Проте *період*, протягом якого ця комісія має бути створена, не встановлено. Питання підтвердження/непідтвердження факту наявності небезпечної виробничої ситуації необхідно вирішувати терміново, оскільки тривалість періоду простою працівника, а отже, і його оплата, залежить від оперативності створення зазначеної комісії та часу її роботи, включаючи оформлення відповідного документа.

У другій редакції Закону України «Про охорону праці» (частина друга ст. 6) визначено певне місце страхового експерта з охорони праці на підприємстві. Іншими словами, страховий експерт, як і відповідні служби підприємства, *забезпечує* (не контролює, не наглядає) додержання законодавства про охорону праці на місцях.

Проте сьогодні однозначність такого тлумачення основних функцій страхового експерта з охорони праці як представника Фонду соціального страхування України (далі – Фонд)

Стаття 6. Права працівників на охорону праці під час роботи

«Метою діяльності служби страхових експертів є реалізація завдання загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, зокрема участь у забезпеченні проведення роботодавцем профілактичних та інших заходів, спрямованих на усунення шкідливих і небезпечних виробничих факторів, запобігання нещасним випадкам на виробництві, професійним захворюванням та іншим випадкам загрози здоров'ю застрахованих, викликаним умовами праці, та надання роботодавцю практичної допомоги у постійному вдосконаленні ним форм і методів профілактичної роботи у сфері охорони праці».

Пункт 1.3 Положення про службу страхових експертів з охорони праці, профілактики нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, затвердженого постановою правління Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України від 20.12.2011 № 63

ставиться деякими фахівцями з охорони праці під сумнів¹. Проаналізувавши розділ VI «Проведення перевірок стану умов і безпеки праці та профілактичної роботи» **Положення про службу страхових експертів з охорони праці, профілактики нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань** (далі – Положення), можна дійти висновку, що дії страхових експертів з охорони праці та державних інспекторів, які здійснюють нагляд за дотриманням чинного законодавства про охорону праці, повністю дублюються. Пунктом 6.2 цього Положення визначено мету проведення страховими експертами з охорони праці планових перевірок, що полягає у вивченні стану умов і безпеки праці на підприємствах для подальшого надання в ме-

жах компетенції *допомоги* роботодавцю в удосконаленні системи управління охороною праці. Проте в переліку питань, що розглядаються під час перевірок (п. 6.17 Положення), немає навіть посилання на необхідність перевірки існуючої системи управління охороною праці, а перераховано питання, що регулюються вимогами чинних нормативно-правових актів з охорони праці.

У разі недосягнення згоди щодо наявності небезпечної виробничої ситуації на робочому місці та виникнення конфлікту рішення приймається відповідним органом державного нагляду за охороною праці за участю представника профспілки.

Відповідно до частини четвертої ст. 6 Закону України «Про охорону праці» **працівник має право розі-**

¹ Коментар до ст. 5 Закону України «Про охорону праці» – у статті О. Цибульської «По-новому про відоме, або Читаючи Закон...», опублікованій у № 4/2015.

² Звертаємо увагу читачів на широке застосування сьогодні нетрадиційних форм трудових відносин: за цивільно-правовими договорами, аутсорсинг, аутстафінг та інші. Ці форми далеко не завжди підпадають під дію законодавства про працю.

³ Друга редакція Закону України «Про охорону праці» затверджена Законом України від 21.11.2002 № 229-IV та набрала чинності 17.12.2002 р.

⁴ Закон України «Про ратифікацію Конвенції Міжнародної організації праці № 155 1981 року про безпеку й гігієну праці та виробниче середовище» від 02.11.2011 № 3988-VI.

⁵ Детальніше – у статтях І. Калиновської «Про соціальні ризики від соціального фонду», опублікованій у № 4/2015, та Г. Лесенка «Контролер чи аудитор», опублікованій у № 10/2012.

рвати трудовий договір за власним бажанням, якщо роботодавець не виконує законодавства про охорону праці, не додержується умов колективного договору з цих питань.

При цьому власник або уповноважений ним орган (іншими словами — роботодавець) зобов'язаний задовольнити цю вимогу та звільнити працівника у визначений ним строк, незважаючи на вид його трудового договору: строковий чи укладений на невизначений строк (частина третя ст. 38 та частина перша ст. 39 КЗпП).

У цьому разі працівникові виплачується вихідна допомога в розмірі, передбаченому колективним договором, але не менше тримісячного заробітку (частина четверта ст. 6 Закону та ст. 44 КЗпП).

Але ким і яким чином буде підтверджуватись факт невиконання роботодавцем законодавства про охорону праці та недодержання умов колективного договору?

У наказі про звільнення працівника та в його трудовій книжці, яка є основним документом про його трудову діяльність (ст. 48 КЗпП), має бути зазначено, що він звільнений за власним бажанням у зв'язку із порушенням роботодавцем законодавства про охоро-

ну праці (п. 2.26 розділу 2 Інструкції про порядок ведення трудових книжок працівників, затвердженої наказом Мінпраці України, Мін'юсту України, Мінсоцзахисту населення України від 29.07.1993 № 58. Як відомо, при звільненні за власним бажанням з поважних причин і без поважних причин настають різні правові наслідки (збереження безперервного стажу, відкладення виплати допомоги по безробіттю тощо).

Відповідно до частини п'ятої ст. 6 Закону України «Про охорону праці» **працівника, який за станом здоров'я відповідно до медичного висновку потребує надання легшої роботи, роботодавець повинен перевести за згодою працівника на таку роботу на термін, зазначений у медичному висновку, і в разі потреби встановити скорочений робочий день та організувати проведення навчання працівника з набуття іншої професії відповідно до законодавства.** Як бачимо, порівняно з відповідною статтею в першій редакції Закону законодавець детальніше визначає права працівника на охорону праці, пов'язані зі станом його здоров'я, зокрема на встановлення скороченого робочого дня та організацію навчання з набуття іншої професії.

«... При переведенні за станом здоров'я на легшу нижчеоплачувану роботу за працівниками зберігається попередній середній заробіток протягом двох тижнів з дня переведення, а у випадках, передбачених законодавством України, попередній середній заробіток зберігається на весь час виконання нижчеоплачуваної роботи або надається матеріальне забезпечення за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням».

Частина друга ст. 170 КЗпП

Відповідні вимоги містяться у частині першій ст. 170 та у ст. 172 КЗпП.

Медичний висновок лікарсько-консультативної комісії (далі — ЛКК) або медико-соціальної експертної комісії (далі — МСЕК) є обов'язковим для виконання органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями, реабілітаційними установами незалежно від типу і форми власності (частина третя ст. 8 Закону України «Про реабілітацію інвалідів в Україні» від 06.10.2005 № 2961-IV).

Якщо працівник потребує тимчасового переведення на легшу нижчеоплачувану роботу в результаті одержаної травми чи іншого ушкодження здоров'я, роботодавець зобов'язаний надати працівникові за його згодою рекомендовану ЛКК чи МСЕК роботу за наявності відповідних вакансій і зберегти за ним середньомісячний заробіток на термін, визначений ЛКК або до встановлення МСЕК стійкої повної (часткової) втрати працездатності (ст. 39 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 23.09.1999 № 1105-XIV).

Необхідність переведення потерпілого на іншу роботу, її тривалість та характер встановлюються ЛКК або МСЕК. Проте переведення працівника на іншу (легшу) тимчасову чи постійну роботу допускається *тільки за його згодою* (ст. 32 КЗпП).

Якщо у встановлений ЛКК або МСЕК строк роботодавець не забезпечує потерпілого відповідною роботою, Фонд сплачує потерпілому страхову виплату в розмірі його середньомісячного заробітку (частина п'ята ст. 39 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування»).

Відповідно до частини шостої ст. 6 Закону України «Про охорону праці» **на час зупинення експлуатації підприємства, цеху, дільниці, окремого виробництва або устаткування органом державного нагляду за охо-**

ЯСКРАВИЙ ПРИКЛАД ПРАВОВОЇ КОЛІЗІЇ

Закон України «Про реабілітацію інвалідів в Україні» від 06.10.2005 № 2961-IV (частина третя ст. 8)

«Рішення медико-соціальних експертних комісій є обов'язковими для виконання органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями, реабілітаційними установами незалежно від типу і форми власності»

Положення про медико-соціальну експертизу, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 03.12.2009 № 1317 (п. 6)

«Висновки комісії, реабілітаційні заходи, визначені в індивідуальній програмі реабілітації інваліда, обов'язкові для виконання органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, реабілітаційними підприємствами, установами, організаціями, в яких працює або перебуває інвалід, незалежно від їх відомчої підпорядкованості, типу і форми власності»

Зважаючи на те, що Закон України «Про реабілітацію інвалідів в Україні» визначає 8 видів реабілітації, серед яких і професійна, і трудова, і соціальна, і психологічна, цілком можливо дійти висновку, що підприємства, установи та організації, на яких продовжує працювати потерпілий (інвалід), також займаються його реабілітацією.

З іншого боку, відповідно до ст. 1 цього Закону, на термінологію якого посилається й наведене вище положення, *реабілітаційна установа* — це установа, підприємство, заклад, у тому числі їх відділення, структурні підрозділи, незалежно від форми власності, що здійснює реабілітацію інвалідів і дітей-інвалідів відповідно до державних соціальних нормативів у сфері реабілітації*. Тобто підприємства, установи та організації, що не працюють за видами економічної діяльності секції Q «Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги» (Національний класифікатор України «Класифікація видів економічної діяльності» ДК 009:2010, затверджений наказом Держспоживстандарту України від 11.10.2010 № 457), априорі не належать до реабілітаційних. Отже, згідно з п. 6 згаданого положення виконання висновку МСЕК не є для них обов'язковим.

Як відомо, законодавчий акт має вищу юридичну силу, ніж підзаконний (нормативно-правовий). Проте саме підзаконний акт, як правило, встановлює механізм реалізації законодавчих норм, тому питання недопущення таких правових колізій залишається відкритим.

* Соціальні нормативи у сфері надання реабілітаційних послуг інвалідам та дітям-інвалідам затверджені наказом Мінсоцполітики України від 31.03.2015 № 352.

роною праці чи службою охорони праці за працівником зберігаються місце роботи, а також середній заріток.

Отже, право зупиняти експлуатацію підприємства, цеху, дільниці, окремого виробництва або устаткування належить органам державного нагляду за охороною праці та спеціалістам служби охорони праці підприємств (абзац 4 частини першої ст. 39 та абзац 3 частини шостої ст. 15 Закону відповідно).

Відповідно до ст. 41 Закону України «Про охорону праці» та ст. 40 Закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» від 15.09.1999 № 1045-XIV *право зупиняти ведення робіт на підприємстві в разі грубих порушень правил техніки безпеки та охорони праці надано технічній інспекції профспілок галузевого рівня*, що здійснює контроль за дотриманням умов праці та техніки безпеки працівників, зазначених у ст. 1 Закону України «Про підвищення престижності шахтарської праці» від 02.09.2008 № 345-VI.

У листопаді 2008 р. для реалізації норм Закону України «Про підвищення престижності шахтарської праці»

Центральним комітетом профспілки працівників вугільної промисловості України (далі — ЦК ППВПУ) були внесені зміни в існуюче Положення про технічну інспекцію праці профспілок, а відповідний проект оприлюднено на офіційній веб-сторінці ППВПУ.

Якщо згідно з розділом 4 **Положення про технічну інспекцію праці профспілок**, прийнятого постановою Президії ФПУ від 17.09.2003 № П-5-13, технічні (головні технічні) інспектори праці мають право «... вимагати від роботодавця негайного припинення робіт на робочих місцях, виробничих дільницях, у цехах та інших структурних підрозділах або на підприємстві в цілому в разі загрози життю або здоров'ю працівників на час усунення цієї загрози...», то відповідно до розділу 4 запропонованого проекту **Положення про технічну інспекцію праці профспілки працівників вугільної промисловості України** вони мають право «... негайно припиняти роботи на виробничих дільницях, у цехах та інших структурних підрозділах або на підприємстві в цілому в разі загрози життю або здоров'ю працівників на час усунення цієї загрози (згідно із Законом Украї-

ни «Про підвищення престижності шахтарської праці»)...». Станом на сьогоднішній день зазначений проект не затверджено.

Відповідне право технічних інспекторів праці профспілок галузевого рівня на зупинення ведення робіт закріплене і в **Галузевій угоді між Міністерством енергетики та вугільної промисловості України, власниками (об'єднаннями власників), що діють у вугільній галузі, і всеукраїнськими профспілками вугільної промисловості** від 03.07.2001 (zareєстрована в Міністерстві праці та соціальної політики України від 07.08.2001 № 71) з доповненнями та змінами (частина друга п. 10.29 розділу 10 «Питання безпеки праці і охорони навколишнього середовища»). Проте механізм такого припинення робіт і досі не прописано.

Слід також звернути увагу на те, що ст. 6 Закону України «Про охорону праці» у 2002 р. була приведена у відповідність до ст. 113 КЗпП, тобто на час простою через причини, зазначені в частині шостій цієї статті, за працівником зберігається не тільки місце роботи, а й *середній заріток*.

Далі буде

Пропонуємо комплекс послуг, які охоплюють майже всі сфери діяльності підприємства, пов'язані з роботами підвищеної небезпеки

- Навчання посадових осіб, фахівців, членів комісій та робітників з питань охорони праці
- Атестація зварників (усі способи зварювання)
- Професійно-технічне навчання: ліфтер, водій навантажувача, оператор АЗС, електрогазозварник, стропальник
- Огляд (крім первинного та позачергового), випробування, експертне обстеження машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки та їх елементів
- Послуги виміральної електротехнічної лабораторії
- Підготовка необхідної документації для отримання дозволів Держгірпромнагляду та свідоцтв ДП «Укрметртестстандарт»
- Розробка та атестація зварювальних технологій
- Допомога у працевлаштуванні наших випускників

02089, м. Київ, вул. Радистів, 64 (їхати 10 хвилин від метро «Лісова», автобус №11, зупинка «Радіоцентр»)
 www.liftzvar.com.ua

e-mail: info@liftzvar.com.ua
 тел.: (044) 496 95 89
 (097) 329 47 98
 (068) 373 37 88

бухгалтерія, тел.: (044) 496-95-91, (066) 323 44 95

Гасло, втілене в життя

Сергій Полулях, начальник відділу зв'язків з громадськістю та ЗМІ Інгульської уранової шахти

«Головний пріоритет – безпека праці!» – такий напис прикрашає арку на прохідній шахти «Південна», що входить до складу Інгульської шахти – структурного підрозділу кіровоградського ДП «Східний гірничо-збагачувальний комбінат».

Досліджені поклади урану зосереджені в 11 країнах світу, у тому числі й в Україні. Але частка нашої держави в загальному видобутку цієї рідкісної руди становить лише 2%.

За оцінками Міжнародного енергетичного агентства, до 2050 р. виробництво електроенергії на землі зросте більше ніж у чотири рази. Відповідно, у 3–5 разів збільшаться обсяги видобутку урану, який є необхідною складовою ядерного палива для АЕС. Запаси урану, що має Україна, дають змогу розвивати цю галузь. Одним із найбільших підприємств з видобування уранової руди є Інгульська шахта, що входить до складу ДП «Східний гірничо-збагачувальний комбінат» (ДП «СхідГЗК»). Її створено на базі Мічурінського та Центрального родовищ, відкритих ще в 1964 р. У 1967-му розпочалося будівництво шахти, одночасно споруджувалося кілька житлових масивів у Кіровограді. Видобування руди стартувало в 1971 р., а в 1976-му була досягнута проектна потужність в 1 млн т на рік. Зараз обсяги видобування не перевищують 450 тис. т.

У 2010 р. було збудовано пересувний рудосортувальний комплекс для переробляння відвалів забалансових (бідних) руд потужністю 100 тис. т породи на рік. Введено в експлуатацію дільницю підземного блокового вилюговування. Персонал шахти нараховує близько 1600 осіб. Обсяги сплати податків і зборів до бюджетів усіх рівнів у 2014 р. перевищили 60 млн грн.

Діюча на підприємстві СУОП є складовою загальної системи управління виробництвом, що сприяє створенню здорових і безпечних умов праці, запобіганню нещасним випадкам і професійним захворюванням. Для забезпечення режиму безпечного та безаварійного ведення робіт використовуються всі технічні, організаційні та економічні можливості підприємства. У 2014 р. на заходи з охорони праці витрачено понад 4 млн грн, що в перерахунку на одного працюючого становить 2647 грн. Забезпеченість працівників засобами захисту – майже стовідсоткова, систематично проводяться профілактичні та роз'яснювальні заходи. На шахті діє система триступінчастого оперативного контролю за дотриманням правил безаварійного ведення робіт. Контроль здійснює не лише інженерно-технічний персонал, але й громадські інспектори з числа рядових співробітників шахти.

З метою запобігання виробничому травматизму, наприклад через вживання спиртних напоїв, на підприємстві проводиться профілактичні огляди працівників, здійснюється контроль загального самопочуття кожної людини під час допуску до виконання робіт підвищеної небезпеки. Фахівці шахти ведуть щомісячний облік профілактичних заходів з контролю за безпекою робочих місць і дотриманням вимог НПАОП. У 2014 р. здійснено 15 комплексних перевірок на дільницях гірничого та допоміжного комплексів, три цільові перевірки шахтного транспорту і рейкових колій, по одній цільовій перевірці стану пожежної безпеки шахти, технологічних

трубопроводів, дві позапланові перевірки технічного стану рудоспусків. У результаті було виявлено 2198 порушень, у 47 випадках здійснено припинення експлуатації устаткування, машин, механізмів і виконання робіт. Відділом охорони праці видано 195 приписів, на підставі яких підготовлено 144 накази щодо поліпшення стану охорони праці, зміцнення виконавчої дисципліни, посилення контролю за різними аспектами і напрямками діяльності шахти. Відділом охорони праці розроблено низку заходів, спрямованих на зниження рівня травматизму і профзахворюваності, підготовлено дев'ять інформаційних бюлетенів про стан охорони праці та промсанітарії. Результатом профілактичної роботи стали цілком конкретні наслідки: 70 працівникам оголошено догани, 52 — зменшено розмір премії, у двох вилучено талони-попередження.

У 2014 р. Інгільська шахта гідно витримала низку перевірок, що проводилися Державною екологічною інспекцією, технічною інспекцією праці ЦК Атомпрофспілки, Державною інспекцією нагляду за охороною надр, провідними спеціалістами ДП «СхідГЗК». Зокрема, інспектором державної інспекції нагляду у гірничорудній промисловості Криворізького гірничопромислового територіального управління Держгірпромнагляду проведено 17 планових перевірок стану охорони праці та промислової безпеки. Виявлені порушення були відображені в актах перевірок, розроблено та здійснено заходи щодо їх усунення.

Проте контроль не може бути ефективним без організації чіткої системи навчання з питань охорони праці працівників, зайнятих на роботах підвищеної небезпеки. У 2014 р. на ДП «Криворізький ЕТЦ» було проведено низку відповідних заходів: навчання та перевірка знань на право керівництва вибуховими роботами; сім навчальних занять за Планом локалізації та ліквідації аварійних ситуацій і аварій для інженерно-технічних працівників; навчання з безпечної експлуатації кранів і підйомників, з питань нагляду за безпечною експлуатацією будівель і споруд, а також з організації радіаційної безпеки. Загальна сума витрат на навчальні заходи у 2014 р. склала понад 62 тис. грн.

Виробити таке серйозне ставлення до питань охорони праці на підприємстві вдалося завдяки активній позиції його першого керівника. Директор Інгільської шахти Равіль Агліулін практично на кожній оперативній нараді з начальниками дільниць не втомлюється повторювати: «Кожного дня нагадуйте вашим підлеглим: виконання плану є важливим, але не за всяку ціну. Наші гірники потрібні і нам, і своїм родинам живими та здоровими».

Розповідаючи про СУОП, Равіль Мінгазевич наголошує, що, на відміну від заводу, де виробничі потужності (тобто цехи), верстати та механізми існують у незмінному вигляді десятки років, діюча шахта весь час будується, з'являються нові виробки, нарізаються блоки, прокладаються залізничні колії та кабельні мережі тощо. Люди працюють в умовах, що постійно змінюються, а це потребує посиленої уваги до питань охорони праці та безпечного ведення робіт.

«Для мене поняття техніки безпеки та охорони праці ніколи не були пустим звуком, адже від дотримання встановлених правил, хоча це й банально звучить, залежать здоров'я і життя кожного гірника. А нічого важливішого за життя і здоров'я й бути не може, — каже Равіль Агліулін. — Гірники,

На пересувному рудосортувальному комплексі. У центрі — директор шахти Р. Агліулін

аби не злякати шахтарську вдачу, зазвичай не хочуть нічого казати, щоб не наврочити, тому скажу лише, що Інгільська шахта проводить досить серйозну роботу задля головного — виконання виробничих завдань без нещасних випадків».

Директор шахти не тільки вимагає від усіх без винятку дотримуватися правил безпечного ведення робіт, але й домагається від керівників дільниць і підрозділів чіткого та грамотного ведення документації з цих питань, адже це стимулює працівників більш відповідально ставитися до своїх обов'язків.

Фото автора

ЕКІПАЖ
 ТЕХНОЛОПЧНА ГРУПА

www.ekipage.com

ПОКАЖЧИКИ НАПРУГИ

без вбудованого джерела живлення
 контактного типу
 світлозвукова індикація
 на всі класи напруги

ЗАЗЕМЛЕННЯ ПЕРЕНОСНІ

надійні фазні затискачі
 зносостійкі провідники
 ізолюючі штанги легкі та міцні
 на всі класи напруги

**можливе виготовлення заземлень
 за вимогами ЗАМОВНИКА**

Тел./факс: (057) 778-0161; 752-0158; 293-3147
e-mail: ekipage@kharkov.com

Добре слово й кішці приємне, або Про мотивацію в охороні праці

Наталія Данько,
TÜV Rheinland Ukraine,
заступник директора департаменту
сертифікації, провідний аудитор BS OHSAS
18001, ISO 9001, ISO 14001, ISO 50001

Як мотивувати персонал до виконання вимог безпеки та активної праці, якщо підприємство відчуває дефіцит фінансових ресурсів? – Стати соціально відповідальною компанією.

Незважаючи на кризу, сьогодні в Україні є компанії, які отримують більш високі результати, ніж інші гравці ринку, завдяки ефективному управлінню ресурсами. Спробуємо з'ясувати, як цього досягти в умовах економічної нестабільності та обмеженого фінансування.

Перш за все варто поговорити про бажання що-небудь міняти та вдосконалювати. У разі позитивної відповіді ключем до успіху буде втілення в життя циклу Шухарта-Демінга, про який журнал уже неодноразово писав на своїх сторінках.

ПЛАНУЙ – РОБИ

Якщо є бажання, то є і мета. Хай у сфері охорони праці це буде нульовий травматизм. Досить повно процес цілепокладання розкрито у статті О. Богданової «Постановка цілей у сфері виробничої безпеки» №12/2014. І що далі? Бачу ціль – не бачу перешкод? «Питання впирається у фінансування», – категорично заявляє у своїй статті «Чи рівні умови» (№1/2015) О. Моїсеєнко. І він правий, якщо не брати до уваги те, що в розпорядженні менеджерів знаходяться усі ресурси підприємства, у тому числі й такий важливий ресурс, як персонал. Так-так, саме той персонал, на охорону праці якого витрачається так багато коштів... 😊

Нерідко співробітників компанії розглядають як ресурс, від якого потрібно отримати максимальну віддачу і який будь-коли можна за-

мінити, вичавивши з нього всі соки. Але при цьому забувають, що там, де людей мають за ніщо, важко досягти стабільно високих результатів.

Варто пам'ятати, що людина не об'єкт охорони у процесі праці, а невід'ємна складова безпечного виробництва з використанням безпечних технологій. **Щоб трудовий потенціал підприємства був його ресурсом, а не сировиною, потрібна правильна мо-**

– Скажіть, будь ласка, куди мені звідси йти?
– А куди ти хочеш потрапити? – відповів Кім.
– Мені все одно... – сказала Аліса.
– Шоді все одно, куди і йти, – зауважив Кім.

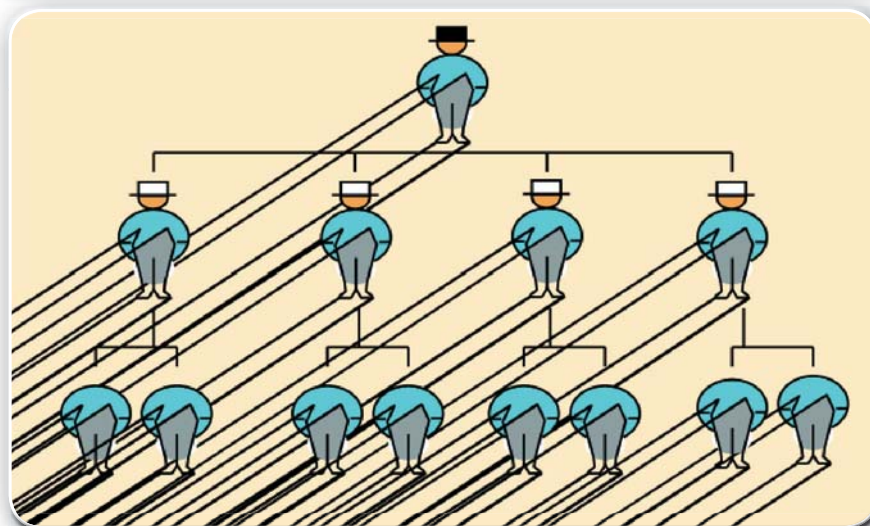
Льюїс Керрол «Аліса в Країні Чудес»

тивація персоналу, спрямована на реалізацію загальних цілей, таких як прибуток або безпека.

Якщо розглядати мотивацію як вплив на працівників з метою направити та інтенсифікувати їхні дії в інтересах організації, то можна виділити чотири методи впливу, що переслідують різні цілі.

У деяких керівників – прихильників методу примусу, на жаль, укоренилося в голові хибне припущення, що

Метод	Мета	Результат неправильного застосування	Результат правильного застосування
Примус	Знайти і покарати винного	Формування рабської психології	Виховання виконавської дисципліни
Винагорода	Підтримати зацікавленість у результатах	Отримують багато – працюють як раніше	Поліпшення якісних показників праці
Солідарність (ототожнення)	Ототожнювати працівника з компанією	У всіх невдачах працівники звинувачують компанію	Успіхи та невдачі компанії – успіхи та невдачі працівника
Пристосування	Надати можливість працівникам впливати на цілі компанії, пристосовуючи їх до своїх цілей	Надмірний вплив працівників на компанію	Працівники більш охоче додержуються своїх установок, ніж чужих

Абрахам Маслоу –
видатний американ-
ський психолог,
засновник гумані-
стичної психології –

народився 1.04.1908 р. у Брукліні, Нью-Йорк, США, а помер 8.06.1970 р. у Менло-Парк, Каліфорнія.

Маслоу – найстарший із семи дітей бондаря Самуїла Маслова і Рози Шилівської, що іммігрували до США з Київської губернії на початку XX століття. Народився він у єврейському районі Брукліна. Дитинство хлопчика навряд чи можна назвати щасливим. Коли йому виповнилося дев'ять років, родина переїхала з єврейського району міста у неєврейський, але оскільки в Маслоу була яскраво виражена єврейська зовнішність, він не з чутко дізнався, що таке антисемітизм. Хлопчина ріс самотнім, сором'язливим та пригніченим.

Маслоу входив до числа кращих учнів школи. Після її закінчення в 1926 р. він за порадою батька вступив до юридичного Сіті-коледжу в Нью-Йорку, а у 1928 р. перевівся до Вісконсинського університету в Медісоні, де став бакалавром (1930), магістром (1931) і доктором філософії (1934). Маслоу одержав класичну біхевіористську освіту, і його перша наукова робота, що обіцяла йому блискуче майбутнє, була присвячена взаємозв'язку сексуальності та соціальної поведінки приматів.

У 1937 р. Маслоу прийняв пропозицію стати професором Бруклінського коледжу, де й пропрацював 14 років. У цей час він познайомився із плеядою найвідоміших європейських психологів, які ховалися у США від переслідувань нацистів. Серед них – засновник гештальтпсихології Макс Вертгеймер і антрополог Рут Бенедикт, що наштовхнули вченого на думку про дослідження самоактуалізованих особистостей.

Однак перші заяви Маслоу про свої нові ідеї викликали негативну реакцію в американському психологічному співтоваристві, де домінували біхевіористи. Навіть колеги по факультету цуралися його, а провідні психологічні журнали відмовлялися публікувати наукові роботи. У 1951 р. Маслоу призначили деканом психологічного факультету нещодавно заснованого університету Брандейса, де він проробив до 1969 р. Саме в цей період стало змінюватися відношення до його теорії, а гуманістична психологія почала оформлятися як окремий напрям. У 60-ті роки Маслоу набув популярності, а в 1967-му його було обрано президентом Американської психологічної асоціації, що здивувало навіть його самого. Помер учений раптово від інфаркту у віці 62 років.

«люди внизу не мають голови». Хоча воно не таке вже й помилкове, тому що вищі керівники десятки разів за день кому-небудь із підлеглих «відривають голову». На щастя, у деякого з підлеглих вона виростає знову, але не у всіх. 😊

За дією-акцією завжди настає реакція. Послідовність акції й реакції утворює акт взаємодії, який неминуче позначається на виробничих процесах і при несприятливому розвитку призводить до зниження продуктивності, або, що важливіше для нас, до нещасного випадку чи професійного захворювання.

Метод примусу належить до репресивного менеджменту, який має право на існування, якщо вас не цікавить результат, і лише прискорює наближення кінця.

Ми настільки докладно зупиняємося на методі примусу, щоб було легше визначитися, які ж методи ви використовуєте у своїй діяльності.

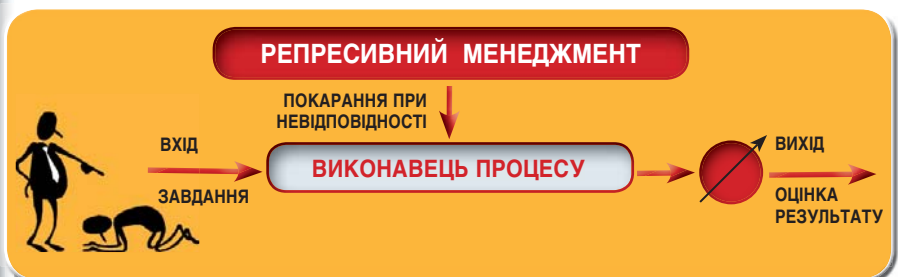
Пропонуємо вам декілька навідних питань:

⇒ Скільки разів на день ви дякуєте підлеглим за гарну роботу?

⇒ Скільки разів на день вас хвалить керівництво за гарну роботу?
⇒ Хто-небудь у вашій організації може відрізнити гарну роботу від поганої?
⇒ Чи можете ви в грошовому еквіваленті оцінити збиток, який завдає вашій організації існуюча система управління?

Ну то й як? 😊 На жаль, працівники небагатьох компаній можуть дозволити собі таку розкіш, як роздуми на подібні теми, а якщо й можуть, то рано чи пізно дійдуть висновку, що більшість проблем породжено структурою системи управління (у тому числі й системою управління охороною праці), яку створюємо ми самі (інакше кажучи, її елементами та взаємовідносинами між ними). І далеко не всі керівники зацікавлені у вирішенні цих проблем, оскільки рівень розвитку системи менеджменту організації потребує багато кращого.

Причин подібного розвитку подій, звичайно, багато. Але серед них варто відзначити три основні (найбільш вагомі та розповсюджені), які суттєво перешкоджають:

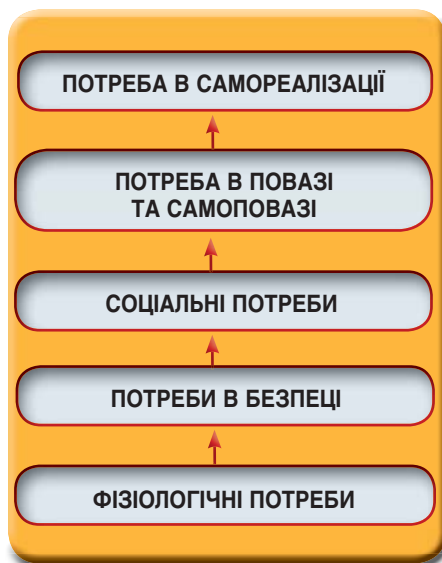

жають успіху, а то й взагалі провають невдачі:

- ⇒ відсутність системності й безперервності перетворень, що відбуваються (згадаємо цикл Шухарта-Демінга), яка веде до виснаження ресурсів компанії та появи «несподіваних» наслідків;
- ⇒ опір людей змінам, їхня байдужість, зміщення акцентів у спонукальних мотивах їхньої поведінки на «роблення» грошей;
- ⇒ впровадження готових рецептів і копіювання чужого досвіду, що супроводжується формалізмом, спотворенням змісту та іншими негативними проявами.

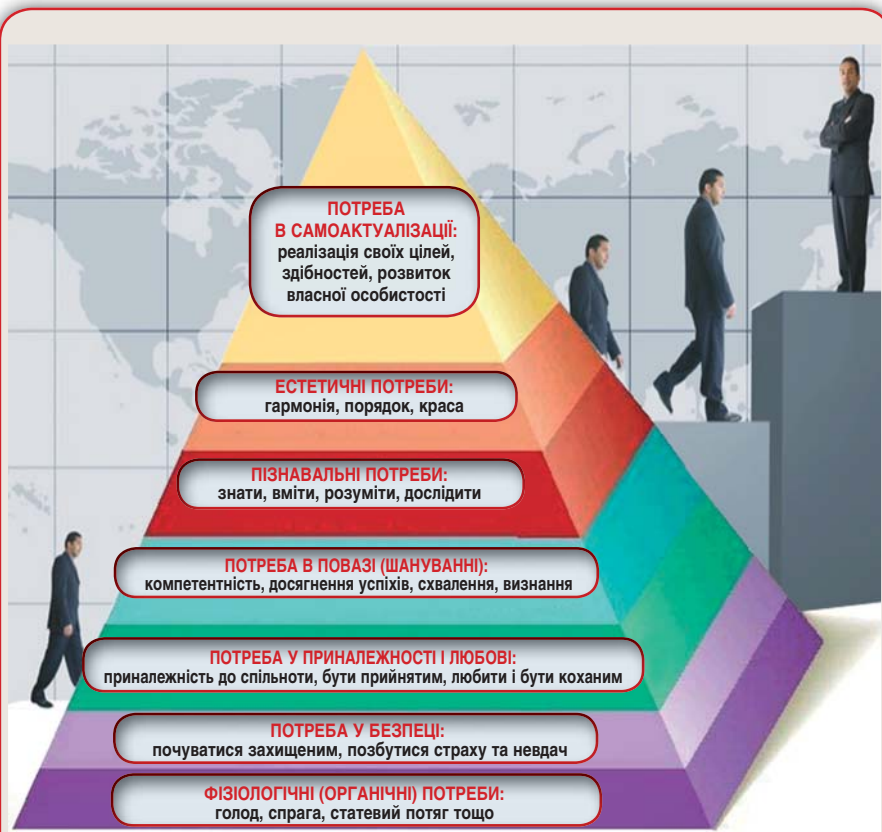
Разом з тим потреба вижити в тих непростих умовах, що склалися в країні, змушує дотримуватися біблійної мудрості «Люби свого ближнього, як самого себе», і пам'ятати народну: «Що посієш, те й пожнеш».

Як любити і що сіяти, щоб мотивація досягла мети? На це запитання відповів у своїй ієрархії людських потреб А. Маслоу.

Цією ієрархією і слід керуватися при виборі методу мотивації (або їх комбінації).

Конкретні потреби конкретної людини довгий час не мали особливого значення. Бажаннями працівника нехтували заради виробництва, оскільки інше положення вважалося економічно невигідним. Але сьогодні досить багато підприємств ставлять на персонал. Такі підприємства називають соціально відповідальними. Соціальна відповідальність компаній і окремих осіб уже перестає бути райдужною фантазією. Усе більше усвідомлюючи взаємовплив поведінки людей, керів-

Аналіз потреб і їх розташування у вигляді ієрархічних сходів – відома робота Абрахама Маслоу за назвою «Піраміда потреб Маслоу» (1943). Ієрархія потреб широко застосовується в теорії менеджменту.

Маслоу розподілив потреби в порядку зростання, оскільки вважав, що людина не може мати бажань більш високого рівня, доки повністю не задовільнить базові потреби. У основі – фізіологія (втамування голоду, спраги, статевого потягу тощо.). Сходинкою вище – потреба в безпеці, над нею – у прихильності та любові, а також у приналежності до якої-небудь соціальної групи. Наступна сходинка – потреба в повазі та визнанні, над якою Маслоу розмістив пізнавальні потреби (жага до знань, бажання сприймати якомога більше інформації), і далі естетичні (необхідність у гармонізації життя, його наповненні красою, мистецтвом). І нарешті, найвища сходинка піраміди, – прагнення до розкриття внутрішнього потенціалу (тобто до самоактуалізації). Важливо відзначити, що кожен потребу не обов'язково задовольняти повністю, до того ж пріоритетність потреб вищого порядку у деяких людей може відрізнятися.

«Я цілком переконаний, що людина живе хлібом єдиним лише в умовах, коли хліба нема, – пояснював Маслоу. – Але що відбувається з людськими прагненнями, коли хліба вдосталь і шлунок завжди повний? З'являються більш високі потреби, і саме вони, а не фізіологічний голод, керують нашим організмом. У міру задоволення одних потреб виникають інші, усе більш і більш високі. Так поступово, крок за кроком, людина дістається до потреби в саморозвитку – найвищої з них».

Цікавий факт: за твердженням Маслоу, «стадії самореалізації» досягає не більш 2% людей.

ництво організації опікується тим, щоб вона якомога точніше відповідала системі переваг кожного співробітника та зберігався баланс між фізичними й духовними, особистими й суспільними потребами людей.

Таким чином, менеджмент компанії створює умови, у яких кожна

людина відчуває надійність і захищеність, що мотивує її розкрити себе з найкращого боку та почуватися невід'ємною частиною цілого без пригнічення індивідуальності, а також разом зі співробітниками розробити прийнятні для всіх членів колективу норми співіснування, як-

що, звичайно, компанія зацікавлена в людях, які готові розділити її долю.

Соціальну спрямованість компанії задають передусім її менеджери, її лідери, які:

1. Мають чітке бачення майбутнього організації, досить яскраве та ясне для того, щоб надихнути персонал на творчу діяльність з його досягнення. Співробітники залучаються до цієї роботи не через механізми наказу й примусу, а за допомогою захоплення та натхнення. При цьому в менеджерів на всіх рівнях управління є повноваження і ресурси, які дозволяють ініціювати й проводити заходи, що спрямовані на реалізацію цієї мети.
2. Поводяться чесно й етично стосовно персоналу та інших зацікавлених сторін (суспільства, державних контролюючих органів тощо).
3. Окреслюють цінності й принципи, у які вірить організація та додержується у своїй діяльності, а це як мінімум чітке знання й виконання норма-

тивно-правових актів, у тому числі з охорони праці.

4. Не тільки особисто дотримуються їх, але й демонструють це всьому колективу та стають для нього прикладом поведінки, відповідної до корпоративних цінностей (принцип «Роби, як я, а не роби, як я сказав» або, як говорив Конфуцій (Кун Цю): «Управляти – означає чинити правильно. Якщо, управляючи, ви будете чинити правильно, то хто наслідиться чинити неправильно?»).

Одним із заходів соціальної відповідальності організацій є наявність коректно побудованої та впровадженної згідно з вимогами національних нормативно-правових актів інтегрованої системи управління підприємством. Під час створення такої системи можна користуватися стандартами ISO 9001 «Системи менеджменту якості. Вимоги», ISO 14001 «Системи екологічного менеджменту. Вимоги» і BS OHSAS 18001:2007 «Системи менеджменту професійної безпеки

та здоров'я. Вимоги», які можна знайти в Інтернеті у вільному доступі. І не обов'язково витрачати гроші на сертифікацію. Для початку використовуйте, застосовуйте, впроваджуйте на своєму підприємстві цілком безкоштовний досвід міжнародного менеджменту.

Безумовно, кожна компанія унікальна, втім, як і умови її діяльності, і тому готових рецептів процвітання просто не існує. Але безперечно одне: лише завдяки здатності керівника побачити взаємозв'язок між взаємостунками персоналу, подіями, умовами, результатами ухвалених рішень, вживаними методами й власними стереотипами, завдяки їх не розрізненості, а сукупному аналізу й оцінці, що називається, «у контексті», у компанії з'являється можливість «жити довго, безпечно та щасливо», успішно конкуруючи на ринку.

Підказка: гарна робота – це якісна, продуктивна й, безсумнівно, безпечна для себе та оточуючих робота. 😊

ТОВ “УЧБОВИЙ КОМБІНАТ “СЛАВУТИЧ” проводить:

НАВЧАННЯ ТА ПЕРЕВІРКУ ЗНАТЬ
КЕРІВНИКІВ ТА СПЕЦІАЛІСТІВ НА ЗНАННЯ:

- Правил безпеки систем газопостачання України;
- Правил будови та безпечної експлуатації: вантажопідіймальних кранів, підйомників, ліфтів, котлів, посудин, що працюють під тиском, трубопроводів пари і гарячої води;
- Правил ТЕ теплових установок і мереж;
- Правил охорони праці під час експлуатації тепломеханічного обладнання електростанцій, теплових мереж і тепловикористовувальних установок;
- Правил БЕ і ТЕ електроустановок споживачів (група II-V з електробезпеки);
- Правил будови і безпечної експлуатації стаціонарних компресорних установок, повітропроводів і газопроводів;
- Системи стандартів безпеки праці. Охорона праці і промислова безпека у будівництві (ДБН);
- Правил охорони праці під час роботи з інструментом та пристроями;
- Правил охорони праці під час виконання робіт на висоті;
- Правил охорони праці при виробництві, зберіганні, транспортуванні та застосуванні хлору;
- Правил будови і безпечної експлуатації ескалаторів;
- Правил будови і безпечної експлуатації навантажувачів;
- Правил безпечного виконання робіт при спорудженні об'єктів з монолітного бетону та залізобетону;
- Правил будови і безпечної експлуатації фреонових холодильних установок;
- Правил будови і безпечної експлуатації аміачних холодильних установок;
- Правил безпечної експлуатації магістральних газопроводів;
- Правил безпечної експлуатації та обслуговування обладнання автомобільних газонаповнювальних компресорних станцій (АГНКС).

03062. м. Київ, пр. Перемоги, 67
а/с 59 (ст. м. "Нивки")
Тел.: 451-00-47, 205-36-77

www.slav.in.ua

НАВЧАННЯ БЕЗПЕЧНИХ МЕТОДІВ ТА ПРИЙОМІВ ВИКОНАННЯ
РОБІТ ПРИ ЕКСПЛУАТАЦІЇ, ОБСЛУГОВУВАННІ ТА ВИКОНАННІ
РЕМОНТНИХ РОБІТ НА ОБ'ЄКТАХ ПІДВИЩЕНОЇ НЕБЕЗПЕКИ:

- посудини, що працюють під тиском;
- димові та вентиляційні канали;
- аміачно-холодильні установки;
- газонебезпечні та вогневі роботи;
- самопідймальні колиски;
- використання перекису водню;
- роботи на висоті з використанням спеціальних страхувальних засобів;
- газове господарство та ін.

ПРОФЕСІЙНЕ НАВЧАННЯ З ПРИСВОЄННЯМ
КВАЛІФІКАЦІЇ ЗА ПРОФЕСІЯМИ:

- оператор АЗС, оператор ГРС, оператор котельні;
- слюсар з експлуатації та ремонту газового устаткування;
- слюсар з ремонту технологічних установок; машиніст технологічних компресорів;
- машиніст компресорних установок; машиніст холодильних установок;
- машиніст крана (кранівник); машиніст крана автомобільного, стропальник, водій навантажувача, ліфтер;
- електрозварник (атестація дипломованих зварників); електрогазозварник, газорізальник; наповнювач балонів та ін.

ПОЖЕЖНО-ТЕХНІЧНИЙ МІНІМУМ

Ліцензія Міністерства України № 270654 від 02.07.2013 р.

Реклама

ЗМ

Шедеври з металу

Зварювання: професійно та з творчим підходом

Уперше в ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» у рамках Тижня охорони праці пройшли два цікаві заходи: творчий конкурс зварювальних виробів «Безпечне зварювання» та конкурс професійної майстерності серед електрозварників. Ініціаторами цих проектів стали підприємство «АрселорМіттал Кривий Ріг» і компанія «ЗМ Україна».

Протягом квітня всі працівники підприємства «АрселорМіттал Кривий Ріг», які займаються зварювальними роботами, могли надати готові зварювальні вироби для участі в конкурсі. Особливих вимог до їх розміру і маси та виду зварювання організатори не висували. Умов було дві: оригінальність і відповідність темі конкурсу щодо необхідності та важливості правильного використання засобів індивідуального захисту під час проведення зварювальних робіт.

У конкурсі взяли участь 16 зварників із різних цехів підприємства. Кожний із учасників, крім професійних умінь, продемонстрував у створеному виробі власне бачення безпеки праці.

Роботи оцінювалися за трьома основними критеріями:

- відповідність темі конкурсу;
- техніка та якість виконання;
- творчий підхід та оригінальність ідей.

Усім учасникам повною мірою вдалося втілити тему охорони праці під час проведення зварювальних робіт — ідеї приємно дивували різноманітністю. Тут можна було побачити зварювальні маски, рукавички, а також абстракції на тему безпеки. Особливу увагу привертала робота, виконані у вигляді фігур зварників: одні були зроблені майже в повний людський зріст, інші вражали своєю мініатюрністю, точністю та навіть ювелірністю дрібних деталей. Автори «вдягли» на своїх залізних «колег» засоби індивідуального захисту, які є невід'ємним атрибутом під час виконання зварювальних та інших вогневих робіт.

Конкурсні вироби оцінювала компетентна комісія, до складу якої увійшли фахівці зварювальної справи й керівництво департаменту з охорони праці підприємства «АрселорМіттал Кривий Ріг», а також представники компанії «ЗМ Україна».

За підсумками конкурсу призером глядацьких симпатій став Віктор Шкута. Його оригінальна модель наочно втілює тему конкурсу: якщо людина під час праці не використовуватиме зварювальну маску, то може заподіяти шкоди своєму здоров'ю.

Третє місце отримав електрозварник ручного зварювання із ЦМК МСП Віктор Симчук за виконання міні-триптиха, до якого увійшли мініатюрні зварник, різальник і складальник.

3 місце

Друге місце за найбільшу та найреалістичнішу роботу у вигляді фігури зварника виборов електрозварник ручного зварювання РМЦ № 3 Андрій Хмара.

А переможцем творчого конкурсу було визнано електро-зварника ручного зварювання РМЦ № 1 Андрія Ботова. Ось як він розповів про свою роботу та участь у конкурсі: «На робочому місці здійснюю зварювання трубопроводів, металоконструкцій, наплавлення. Ця творча робота — мій дебют, який, судячи з результатів конкурсу, вдався. Крім професійної майстерності та отриманої свого часу художньої підготовки, мені знадобилося ще натхнення й бажання втілити задумане. Кожний працівник повинен обов'язково використовувати засоби захисту, інакше їх призначення просто втрачається. Щоб розвинути цю тему, я вирішив зробити макет зварника, він мав бути прозорим і візуально легким, щоб служити лише фоном для засобів індивідуального захисту. Незважаючи на це, сам виріб має порядну масу, оскільки я використовував дрід діаметром 3 мм та листовий метал товщиною 1 і 2 мм. На виготовлення фігури зварника пішло близько місяця. Від роботи, результату, якого вдалося досягнути, й безпосередньо конкурсу я отримав величезний заряд позитивної енергії та натхнення. Треба проводити більше таких конкурсів — вони допомагають зварникам розкрити свій творчий потенціал, проявити майстерність та набути нових навичок».

Сергій Теслюк, заступник генерального директора з охорони праці та промислової безпеки, зазначив: «Конкурсів професійної майстерності на нашому підприєм-

Приз глядацьких симпатій

2 місце

1 місце

стві проводиться багато, і, коли з'явилася ідея провести творчий конкурс з охорони праці серед зварників, вона дістала у всіх гарячу підтримку. Зараз можна сказати, що цей конкурс особливо вдався і пройшов на гідному рівні. Представлені роботи виконані від душі, вони оригінальні, унікальні й варті окремої експозиції. За це хочу щиро подякувати всім учасникам конкурсу, а також тим, хто допомагав реалізувати цей проект».

Андрій Юдін, керівник департаменту безпеки та візуальної комунікації компанії «ЗМ Україна», за підсумками заходу резюмував: «Проведений конкурс ясно показав, що на професію зварника можна дивитися не тільки як на індустріальну спеціальність, але і як на художнє покликання. Велика кількість учасників, оригінальність ідей, найвища майстерність виконання та застосування різноманітних технологій зварювальних робіт — усе це нас як співорганізаторів даного заходу приємно здивувало й порадувало. Сподіваємося, що такі події до Дня охорони праці допоможуть не тільки розкрити художні таланти працівників, але й у такий незвичний і пам'ятний спосіб звернути увагу на питання виробничої безпеки. Щиро дякуємо колективу «АрселорМіттал Кривий Ріг» за співробітництво, всім його учасникам — за прекрасні роботи і, звичайно, від усієї душі вітаємо переможців!»

Переможці творчого конкурсу зварювальних виробів, а також конкурсу професійної майстерності серед зварників, що проводилися паралельно, отримали подарункові набори від компанії «ЗМ Україна» — до них входили ЗІЗ (зокрема, головний приз — маска зварника **Speedglas 9100XX** нового покоління) й абразивні матеріали, — а також грамоти та коштовні подарунки від адміністрації підприємства, профспілкового комітету.

Паралельно з творчим конкурсом зварювальних виробів компанія «ЗМ Україна» розгорнула виставку ЗІЗ та абразивної продукції, що їх використовують зварники у своїй роботі. Крім того, проводилися практичні тренінги, під час

яких гості виставки отримали можливість протестувати такі продукти, як зварювальні маски **Speedglas**, системи подавання стисненого повітря **Adflo**, респіратори й окуляри для проведення зварювальних робіт, протишумові вставки й інші продукти. Крім того, відвідувачі змогли одержати консультації та поради щодо правильного застосування ЗІЗ та дотримання правил індивідуальної безпеки на виробництві.

Виставка засобів індивідуального захисту

Прес-служба: ТОВ «ЗМ Україна» Марина Кандюк, тел. (050) 383-65-24, e-mail: mkandyuk@tmm.com

ТОВ «ЗМ Україна»

Бізнес-центр «Горизонт Парк»

вул. М. Амосова, 12, 7-й поверх, Київ, Україна, 03680

Тел. +380 (044) 490-57-77; факс (044) 490-57-75

www.3M.ua

«На зв'язку» з охороною праці

28 травня 2015 року в студії ПАТ «Укртелеком» Профспілка працівників зв'язку разом із соціальними партнерами провела традиційну всеукраїнську селекторну нараду, на якій було підбито підсумки виконання заходів, приурочених до Дня охорони праці.

З а словами голови Профспілки Миколи Стародуба, сьогодні питання охорони праці через різні обставини, в тому числі й економічні, вирішуються на підприємствах недостатньо повно, про що свідчать нещасні випадки. Так, на підприємствах галузі в 2014 році сталося 49 випадків виробничого травматизму, що на 21 випадок менше порівняно з аналогічним періодом 2013 року. Разом з тим нещасних випадків зі смертельними наслідками сталося 6, що на 2 випадки більше порівняно з аналогічним періодом 2013 року.

У рамках заходів до Всесвітнього дня охорони праці на підприємствах, в установах та організаціях галузі за участю представників профспілкових організацій було проведено:

- інформаційно-роз'яснювальну роботу з працівниками щодо стану охорони праці та безпеки життєдіяльності;
- збирання від працівників інформації про умови їхньої праці та пропозицій стосовно їх поліпшення;
- оперативні перевірки стану охорони праці та виробничої санітарії на робочих місцях, дотримання вимог безпеки під час організації та виконання робіт в електроустановках, на повітряних і кабельних лініях електрозв'язку та проводячого мовлення, забезпеченості працюючих спецодягом, спецвзуттям, засобами індивідуального та колективного захисту, захисними та запобіжними пристроями;
- навчально-практичні семінари та тренування з питань безпечного виконання робіт і експлуатації обладнання підвищеної небезпеки; утримання будівель та споруд у належному технічному стані; дій працівників у надзвичайних ситуаціях і під час надання домедичної допомоги потерпілим тощо.

М. Стародуб звернув увагу присутніх на те, що сьогодні, коли в суспільстві загострилися проблеми, особливо в соціальній сфері, коли держава та більшість роботодавців прагнуть до скорочення рівня та обсягів соціальних гарантій, перекладання багатьох цих питань на плечі громадян, збереження життя і здоров'я працівників має вирішальне значення.

У селекторній нараді взяв участь заступник голови ФПУ Сергій Українець. Він проінформував присутніх про ті заходи, які були проведені профспілками для відновлення повноцінного державного нагляду в сфері праці. Зокрема, ФПУ і Спільний представницький орган профспілок вступили в колективний трудовий спір з урядом із вимогою зняти мораторій на перевірки і забезпечити вільний доступ інспекторів з праці до робочих місць і відповідних документів підприємств. Він також повідомив, що завершуються переговори щодо підписання Генеральної угоди між урядом, профспілками та роботодавцями на 2015–2017 рр., якою передбачено:

- відновлення підрозділів з охорони праці у всіх органах виконавчої влади і місцевого самоврядування;
- продовження навчання з питань охорони праці представників профспілок за рахунок коштів Фонду соціального страхування;
- розробка державної програми відновлення медицини праці.

Учасники селекторної наради працівників зв'язку у столичній і регіональних студіях поділилися досвідом роботи з охорони праці на підприємствах, в установах та організаціях галузі. Олександр Тимошенко, начальник служби охорони праці Запорізької філії ПАТ «Укртелеком», розповів, що його підприємство разом з соціалістичними партнерами організувало зустріч з учнями 3–4 класів школи № 40 м. Запоріжжя на тему: «Безпека зі шкільної парти». Дітям розповіли про те, як відзначають Всесвітній день охорони праці, про правила безпечної поведінки вдома, на вулиці, у школі, на прогулянці, нагадали і про загальну культуру поведінки та продемонстрували тематичні мультфільми.

У контексті формування культури охорони праці головний редактор журналу «Охорона праці» Дмитро Матвійчук зауважив: «На жаль, дуже часто працівники небагато ставляться до свого життя та здоров'я, і це також є причиною нещасних випадків. Якщо керівники підприємств відповідально підійдуть до питань безпеки, охорони праці, тоді й працівники будуть свідомішими. І тут на перший план як механізм, як інструмент створення безпечних умов праці виходить поняття «управління ризиками». За словами Д. Матвійчука, нині журнал реалізує два власних проекти, присвячені формуванню культури охорони праці та ризик-менеджменту. Це конкурс дитячого малюнка «Охорона праці — очима дітей» і щорічна науково-практична конференція з управління ризиками, яка вже стала міжнародною.

Д. Матвійчук також повідомив, що в Державній службі України з питань праці створюються робочі групи, які працюватимуть над підготовкою змін до нормативно-правових актів з охорони праці в контексті їх адаптації до європейських вимог. І сьогодні є можливість долучитися до цієї роботи всім охочим, у тому числі й присутнім на нараді працівникам зв'язку. А ще, за словами Д. Матвійчука, у сфері Держпраці з'явилося нове, запозичене з європейської практики наглядного поняття «інспекційне відвідування». «Воно відбувається не з метою покарати чи накласти штраф, а саме з метою надати допомогу», — резюмував Дмитро Лаврентійович.

За інформацією Профспілки працівників зв'язку України

Є така робота – СЛУЖИТИ ДЕРЖАВІ!

Про переможця конкурсу «Кращий працівник Держгірпромнагляду»
Світлану Бегму, головного державного гірничотехнічного
інспектора держінспекції Криворізького гірничопромислового
теруправління.

РОКИ НАВЧАННЯ

У перші шкільні роки Світлана збиралася стати педагогом, але ближче до закінчення школи це бажання поступово зійшло нанівець. Училася вона добре, і вчителі протягом усього її навчання були настільки впевнені в педагогічних нахилах своєї учениці, що в старших класах стали запрошувати її на підміну педагогів, які раптово захворіли. Ніхто з них не мав сумнівів, що вона буде вступати до педінституту. Розбіжності виникали лише щодо того, яке саме відділення їй слід обрати.

Але дівчина обрала для себе зовсім інший напрям освіти — вона пов'язала своє життя з енергетикою. Однозначно відповісти, як це сталося, Світлана й зараз не може. Імовірно, значною мірою на такий вибір вплинула постать і цікаві розповіді батька шкільної подруги, що був електриком.

ПЕРША САМОСТІЙНА РОБОТА

Перші виробничі кроки і враження Світлани Петрівни пов'язані з Північним гірничозбагачувальним комбінатом. Зараз вона з посмішкою згадує своє боязке здивування від масштабів того, що відбувається, тодішню себе — маленьку, худеньку дівчину поруч з потужною кар'єрною технікою, усвідомлення власної серйозної відповідальності за виробництво і план, а також вимогливе запитання до себе: «Чи впораюся?» Але поруч були хороші люди — досвідчені виробничники, які допомогли й підтримали юну дівчину в її перших кроках на виробництві. Утім, як каже Світлана, їй завжди щастило на чуйних людей. Тому вона і вважає себе щасливою людиною. Тоді — у перші дні самостійної роботи на Північному ГЗК — і надалі поруч опинилися досвідчені наставники, які розумною порадою й мудрою підтримкою не давали їй розгубитися, відступити перед труднощами, а навпаки, учили ставити перед собою цілі, боротися за їхнє досягнення й успішно вирішувати виробничі завдання. З їх допомогою вона опанувала не тільки тонкощі розв'язання технічних питань, але й набувала досвіду роботи в колективі, спілкування й управління людьми.

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА

Інспектори, які здійснювали тоді нагляд за станом охорони праці в цеху мереж і підстанцій Північного ГЗК, придивилися до допитливого інженера-енергетика й запропонували Світлані перейти на роботу в їхню інспекцію тодішнього Держгірпромнагляду.

Її служба в державній інспекції розпочалася з реального вивчення вже знайомих їй і нових нормативно-правових актів з охорони праці. Її наставники й керівники домагалися не просто досконалого знання всіх вимог цих актів та організації безпечного ведення робіт, але й глибокого розуміння того, чим кожна з цих вимог обумовлена. Навчання, з якого почалася нова служба, триває й донині. За словами Світлани, процес цей пос-

тійний і двосторонній. Для того щоб не тільки контролювати роботу фахівців піднаглядних підприємств, але й мати змогу відповісти на їх часом дуже непрості питання, необхідно постійно вдосконалюватися самій. А джерелами цих нових знань є не тільки книги й комп'ютер, але й виробничий досвід, досягнення тих людей, яких контролюєш.

Державний інспектор Бегма керується непорушним правилом, що у своїй галузі вона зобов'язана знати більше, ніж підконтрольні їй фахівці. Своє завдання на піднаглядних підприємствах вона бачить ширше й глибше, ніж просто виявлення наявних там порушень. Необхідно не тільки визначити з фахівцями шляхи усунення недоліків, але й працювати на запобігання їх появи в майбутньому. Отже, необхідно прагнути до усунення не тільки конкретних порушень, але й самої причини їх виникнення. Для цього потрібно знати і враховувати особливості конкретного підприємства. Тільки з таким підходом наглядова робота може стати дійсно ефективною. Тому Світлана дотепер ставиться до кожної перевірки, проведеної на підприємствах, як до чергового іспиту, що складає сама. Іспиту на зрілість, на професіоналізм, на відповідність високому званню державного інспектора.

Розповідаючи про свою роботу, вона принагідно згадує, що поважне ставлення з боку чоловіків — енергетиків піднаглядних підприємств їй, жінці, дісталось дуже нелегко, його необхідно було дійсно заробити. Ну хіба може щось знати й розуміти у складній чоловічій професії енергетика тендітна жінка? Вирішальним аргументом на користь Світлани в цих сумнівах стали її глибокі професійні знання. Як відомо, знання — сила. Якщо людина знає свою справу, розмовляє з тобою на рівних, то сперечатися з нею складно. Та й навіщо? Тим більше, якщо це чарівна жінка.

ЗАПОРУКА УСПІХУ — НАДІЙНИЙ ТИЛ

Нинішня служба Світлани Петрівни важка й відповідальна. З тим більшою теплотою вона згадує про надійний тил — свою родину. Природно, як і будь-яка інша людина, вона намагається не нести додому негатив життєвих і виробничих обставин, що виникає час від часу. Але вона знає, що тут її завжди вислухають, підтримають, порадять і висловлять тверду переконаність у її спроможності здолати будь-які негоди. Таке ставлення з боку коханих і обожнюваних доньки та чоловіка надає їй додаткових сил. Якщо в тебе вірять, тебе кохають, у тобі мають потребу — то життя прекрасне!

На питання про найбільше своє бажання наша героїня відповіла, що щодо цього вона неоригінальна. Як наразі й будь-яка інша людина в нашій країні, вона найбільше бажає миру. Тільки під мирним небом може бути щастя в родині, можна успішно виконувати улюблену роботу, одержувати за неї гідну оплату та мріяти про майбутнє.

Олег Моїсєєнко, власкор
Фото з архіву підприємства

Безконтактний бій з дефектами

Сергій Колесник,
експерт з умов праці

Про досвід використання тепловізорів для забезпечення безпечної роботи електроприладів та здійснення неруйнівного контролю будівель і споруд, обладнання.

Термографічні камери (тепловізори) мають широкий спектр застосування. Їх використовують військові служби та служби безпеки, пожежники та рятувальники для пошуку людей, медичної та хімічної візуалізації тощо. Останнім часом термографічні камери активно використовуються для проведення енергоаудиту, здійснення неруйнівного контролю будівель і споруд, обладнання з метою підвищення їх енергоефективності та довговічності, а також рівня безпеки виробництва.

Сучасні тепловізори забезпечують зручність і достовірність теплового обстеження. Прилади оснащено комп'ютерними програмами, що виконують аналіз, зберігання і налаштування параметрів інфрачервоних зображень. Вони проходять щорічну перевірку, яка забезпечує високу точність під час використання. Результати тепловізійного обстеження потрібні для виявлення та позначення місць тепловтрат; розробки рекомендацій для їх ліквідації; перевірки якості робіт з енергозбереження будівель і теплотрас; забезпечення безпеки експлуатації електрообладнання і електромереж.

Переваги тепловізійного обстеження:

- наочність результатів;
- точність (виявляються всі приховані дефекти, що мають теплове відображення);
- оперативність (інформацію прилад відображує в реальному часі);
- достовірність;

- економічність (виявляються місця тепловтрат без ушкодження будівель і електромереж).

Результати тепловізійного обстеження:

- звіт з фіксацією виявлених дефектів і фіксацією ступеню їх розвитку;
- рекомендації з усунення дефектів;
- термограми дефектів і їх прив'язка до відеозображення.

Все це дає змогу планувати роботи з ремонту, опираючись не тільки на нормативи, а також використовувати результати тепловізійних обстежень, що відображають реальний технічний стан обстежуваного об'єкта. **Безпечний метод тепловізійного контролю допомагає попередити аварії, зберегти дороге обладнання, убезпечити працівників від можливих травм на виробництві.**

Олександр Іщенко,
заступник начальника
виробничо-технічного
відділу ДП «Кірово-
градський ЕТЦ»:

Вельми ефективними є тепловізійні обстеження з виявлення дефектів електрообладнання, у тому числі контактних з'єднань, ділянок перевантаження кабелів. Вони дають змогу провести оцінювання теплового стану трансформаторів різного призначення, електродвигунів, розрядників, реакторів та інших видів електрообладнання в процесі їх

експлуатації без зняття напруги. Під час експлуатації електрообладнання відбуваються окислення та послаблення з'єднань, а значить, зростає перехідний опір. В кращому разі через це відбуваються додаткові втрати енергії, у гіршому — виникають пожежі. Застосування тепловізійних обстежень дає можливість перейти до системи підтримання експлуатаційної готовності обладнання шляхом організації моніторингу технічного стану електрообладнання і проведення ремонту за його результатами.

Переваги тепловізійної діагностики електрообладнання порівняно з іншими методами неруйнівного контролю:

- обстеження виконується дистанційно, не потрібен прямий контакт з об'єктом обстеження, який може перебувати під високою напругою, на висоті тощо;
- тепловізійний контроль є неруйнівним методом діагностики. Під час обстеження не порушуються ані режим роботи об'єкта, ані його технічний стан. Обстеження виконуються на працюючому обладнанні без його відключення, при цьому електропостачання споживачів не переривається;
- під час обстеження тепловий стан об'єкта як на долоні, що полегшує розпізнавання і визначення місця дефекту;
- на продуктивність праці обстеження не впливає;

- висока точність і достовірність результатів вимірювань;
- дефекти обладнання можна виявити на ранній стадії їх розвитку, що дає можливість планувати ремонти для своєчасного усунення цих неполадок, перейти від системи планово-запобіжних ремонтів обладнання до дрібних, а також обґрунтовано планувати та ефективно використовувати робочу силу і фонд зачистин;
- електрообладнання і контактні з'єднання підтримуються на низькому рівні дефектності, що підвищує безпеку та надійність їх роботи;
- при виконанні тепловізійного контролю не потрібні технічні заходи щодо техніки безпеки, а процес обстеження являє собою різновид звичайного огляду електроустановки. Тож немає необхідності робити оперативні перемикання і не треба займатися підготовкою робочого місця;
- під час проведення діагностики забезпечується безпека персоналу, оскільки використовується дистанційний безконтактний метод.

Енергоаудит повинні проводити незалежні спеціалізовані організації та установи, що акредитовані у встановленому порядку. До них належать і експертно-технічні центри Держпраці

У ряді випадків технічна діагностика засобами інфрачервоної техніки є єдиним способом виявити дефекти електрообладнання і контактних з'єднань.

Ефект від проведення діагностики багато в чому залежить від її періодичності. Період між тепловими дослідженнями не повинен перевищувати час розвитку дефекту — як правило, це не більше року. Оптимальний варіант проведення діагностики — двічі на рік. Навесні, після проходження осінньо-зимового максимуму навантажень і зміни режиму роботи обладнання, коли найкраще виявляються дефекти і є можливість їх усунення під час ремонтної кампанії, і восени, перед осінньо-зимовим максимумом навантажень. Особливо це стосується обладнання, що працює за інтенсивних навантажень і з тривалим строком експлуатації (понад 15 років).

Електропостачання – необхідна частина багатьох виробничих процесів. Від його якості, безперервності і безпеки залежать не тільки фінансові результати, але і здоров'я, а головне, життя людей.

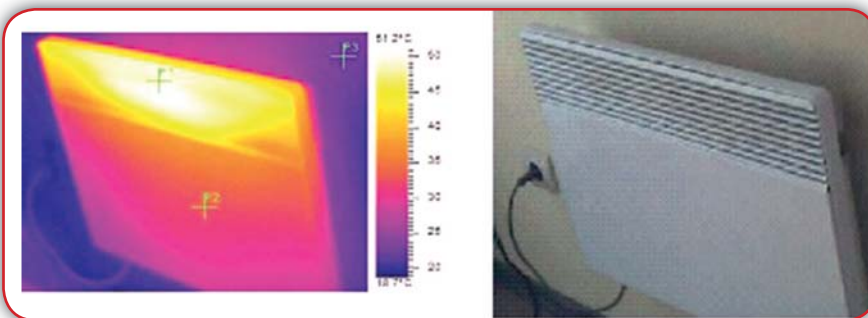
**Віктор Жук,
експерт будівельний
ДП «Кіровоградський
ЕТЦ»:**

У всьому світі стратегічний напрям розвитку економіки — це енергетична безпека, енергозбереження, тобто істотне зменшення споживання енергоносіїв. Для нашої країни на сьогодні ця проблема дуже актуальна. І якщо в Європі енергозбереженням займаються вже давно, то у нас ним почали займатися порівняно недавно. Особливо гостро стоїть питання енергозбереження об'єктів житла і соціального призначення — шкіл, дитсадків, лікарень, громадських будівель тощо.

Початковим етапом заходів щодо енергозбереження є складання енергетичного паспорта будівлі. Енергетична паспортизація житлових і громадських будівель діє в Україні з 01.04.2007, після введення ДБН В.2.6-31:2006 «Теплова ізоляція будівель». З 01.01.2009 енергетичний паспорт є обов'язковою складовою проектною документацією для житлових і громадських будівель під час нового будівництва і реконструкції. З 01.07.2008 введено в дію ДСТУ-Н Б А.2.2-5:2008 «Настанова з розроблення та складання енергетичного паспорта будинків при новому будівництві та реконструкції». Положення, які встановлено в стандарті, дають змогу визначати величини розрахункових параметрів і скласти розділ проектною документації стосовно реалізації вимог з енергозбереження і оцінки енергетичної ефективності будівель згідно з ДБН А.2.2-3-2004. Енергетичний паспорт повинен містити три аспекти енергетичної ефективності будівель: доказ відповідності

проекта нормативним вимогам, контроль енергоефективності в процесі експлуатації, мотивацію власників будинків до зниження енергоспоживання. Крім того, цей документ має підтверджувати енергетичну якість будинку під час оцінки його вартості на ринку житла. Енергоаудит повинні проводити незалежні спеціалізовані організації та установи, що акредитовані у встановленому порядку. До них належать і експертно-технічні центри Держпраці. Однак для експлуатованих будинків порядок енергоаудиту (а відповідно — й енергетичної паспортизації) поки що не розроблено. У 2007—2008 рр. Мінрегіонбудом розроблено і введено в дію два національні стандарти, що встановлюють методи визначення енергетичних параметрів будівель під час їх експлуатації: ДСТУ Б В.2.2-19:2007 «Будинки і споруди. Метод визначення повітропроникності огорожувальних конструкцій в натурних умовах» і ДСТУ Б В.2.2-21:2008 «Будинки і споруди. Метод визначення питомих тепловитрат на опалення будинків». Для проведення енергоаудиту необхідно ще розробити і прийняти Методи проведення енергетичного аудиту будинків під час їх приймання в експлуатацію і в процесі експлуатації, а головне — законодавчо врегулювати правові та організаційні основи забезпечення енергетичної ефективності об'єктів житлово-цивільного призначення та статус енергетичних аудитів (йдеться про проект Закону України «Про енергетичну ефективність будівель»).

На даному етапі одним з найбільш дієвих і об'єктивних методів визначення енергоефективності будівель і споруд є тепловізійне обстеження. В будівництві широке застосування тепловізори отримали при оцінці теплоізоляційних властивостей конструкцій. Так, приміром, за допомогою тепловізора можна виявити місця найбільших тепловитрат у будівлі та зробити висновок про якість застосовуваних будівельних матеріалів і утеплювачів. Тепловізійне обстеження дозволяє виявити приховані дефекти теплоізоляції або

недоліки конструкції (неякісний монтаж віконних блоків, дефекти теплоізоляції стиків між панелями, містки холоду, якість покриття та покрівлі). **Тепловізор покаже місця можливого утворення конденсату на стінах і ділянках з підвищеним вмістом вологи, місця поривів**

Висновок 1

Види електро- і теплотехнічного обладнання, що підлягають тепловізійному обстеженню
Електродвигуни постійного і змінного струму
Вимірювальні та силові трансформатори, автотрансформатори
Вимикачі, вимикачі навантаження, контактори, роз'єднувачі та відокремлювачі, запобіжники
Збірні та з'єднувальні шини, ошиновка розподільних пристроїв, токообмежуючі реактори
Повітряні лінії електропередач
Вентильні розрядники, обмежувачі перенапруги, силові конденсатори
Високовольтні вводи, опірні, підвісні та прохідні ізолятори розподільних пристроїв і повітряних ліній, гірлянди підвісних ізоляторів
Силові кабельні лінії
Комплектні розподільні пристрої, комплектні трансформаторні підстанції
Електропристрої на напругу до 1000 В, аккумуляторні батареї
Місця присосів повітря та порушень у газоходах котлів
Димарі із залізобетонним і цегельним стовбурами
Місця витоків у підземних трубопроводах
Теплоізоляції котлоагрегатів, турбін, печей, трубопроводів

тепломагістралей або порушення їх ізоляції, недоліки опалювальних систем, засміченість батарей опалення, місця протікання в покрівлі. Тепловізійне обстеження допомагає визначити порушення теплоізоляційних властивостей обгороджувальних конструкцій і тепломереж, які виник-

Висновок 2

Тепловізійна діагностика електро- і теплотехнічного обладнання виявляє наступні види дефектів:
Перегрівання контактних з'єднань, наявність дефектних ізоляторів
Порушення в роботі систем охолодження, внутрішньої циркуляції масла в баку трансформатора
Ослаблення контактних з'єднань струмоведучих частин
Погіршення стану основної ізоляції, ізоляції вводів
Перегрівання контактних з'єднань апаратних затисків
Тріщини в опорно-стрижневих ізоляторах, дефекти підвісної ізоляції
Порушення зовнішніх і внутрішніх контактних з'єднань
Погіршення внутрішньої ізоляції обмоток, пов'язане із шламоутворенням й іншими дефектами
Погіршення ізоляції кінцевих кабельних муфт і кабельних закладень
Дефекти підтримуючої арматури
Дефекти теплоізоляції між футеровкою і стовбуром труби
Трасування теплотрас, уточнення місць і розмірів компенсаторів
Дефекти несучих конструкцій і кислототривких покриттів у газоходах котлів
Дефекти теплоізоляції в підземних трубопроводах (руйнування, намокання)
Дефекти стовбура труб (тріщини, негерметичні шви бетонування, ділянки пористого бетону)
Дефекти футерування труб (тріщини, випадання цеглин, незакладені монтажні отвори)
Місця присосів повітря у підвідні газоходи труб
Дефекти теплоізоляції печей, трубопроводів тощо, виявлення місць пориву трубопроводів

ли у зв'язку з порушенням технології виробництва будівельних матеріалів, проектними помилками і порушеннями під час монтажу і будівництва, неправильним режимом експлуатації, старінням матеріалів під впливом зовнішнього середовища тощо.

Держпраці формується

У Державній службі України з питань праці станом на 09.06.2015 р. призначено низку керівників територіальних підрозділів Служби в областях.

Управління Держпраці у **Волинській** області: перший заступник начальника — **Давидюк** Олександр Кузьмович
 Головне управління Держпраці у **Дніпропетровській** області: перший заступник начальника — **Іванко** Віктор Леонідович
 Головне управління Держпраці у **Донецькій** області: заступник начальника — **Кушинська** Світлана Миколаївна
 Управління Держпраці у **Житомирській** області: перший заступник начальника — **Сечін** Сергій Миколайович
 Управління Держпраці у **Закарпатській** області: перший заступник начальника — **Дорош** Богдан Володимирович
 Головне управління Держпраці у **Запорізькій** області: перший заступник начальника — **Бабенко** Олександр Петрович
 Управління Держпраці в **Івано-Франківській** області: перший заступник начальника — **Мазур** Руслан Богданович
 Головне управління Держпраці у **Київській** області: начальник управління — **Музиченко** Станіслав Валерійович
 Управління Держпраці у **Кіровоградській** області: начальник управління — **Подорожний** Сергій Михайлович
 Головне управління Держпраці у **Луганській** області: перший заступник начальника — **Міленін** В'ячеслав Миколайович
 Головне управління Держпраці у **Львівській** області: перший заступник начальника — **Вільхова** Ольга Орестівна
 Управління Держпраці у **Миколаївській** області: перший заступник начальника — **Сидоренко** Валерій Павлович
 Головне управління Держпраці в **Одеській** області: перший заступник начальника — **Прокопенко** Олександр Адольфович
 Управління Держпраці у **Полтавській** області: перший заступник начальника — **Щербак** Сергій Леонідович
 Управління Держпраці у **Рівненській** області: перший заступник начальника — **Нос** Микола В'ячеславович
 Управління Держпраці у **Тернопільській** області: перший заступник начальника — **Лаба** Михайло Петрович
 Головне управління Держпраці у **Харківській** області: начальник управління — **Назаренко** Олена Миколаївна
 Головне управління Держпраці у **Херсонській** області: перший заступник начальника — **Берлім** Віталій Володимирович
 Управління Держпраці у **Хмельницькій** області: перший заступник начальника — **Корнійчук** Леонід Іванович
 Управління Держпраці у **Чернігівській** області: перший заступник начальника — **Дорошенко** Сергій Володимирович

Також 27 травня відбулося представлення колективу першого заступника Голови **Державної служби гірничого нагляду та промислової безпеки України** **Олега Павлюка**, призначеного відповідно до розпорядження КМУ від 20.05.2015 № 517-р. Раніше, розпорядженням КМУ від 15.04.2015 № 394-р, з посади заступника Голови Держгірпромнагляду було звільнено Степана Дунаса.

Гірка статистика

А ЦЬОГО
МОГЛО Й НЕ СТАТИСЯ!

За оперативними даними, у травні 2015 р. в Україні на виробництві загинуло 33 особи – на 10 менше, ніж за аналогічний період минулого року; сталося 7 групових випадків, під час яких травмовано 14 осіб, у тому числі 3 – смертельно.

Основними видами подій, під час яких сталися нещасні випадки зі смертельними наслідками, пов'язані з виробництвом, були:

- ДТП, наїзд транспортних засобів – загинуло 16%;
- падіння потерпілих – 16%;
- падіння, обрушення предметів, матеріалів, породи, ґрунту, тощо – 24%;
- дія предметів і деталей устаткування, що рухаються, обертаються – 16%;
- ураження електричним струмом – 12 %.

Коротко про обставини деяких нещасних випадків.

05.05. Донецька область

Під час вивантаження вугілля у роторі вагоноперекидача, ПАТ «Центральна збагачувальна фабрика «Комсомольська», м. Дмитров, було смертельно травмовано вантажника.

06.05. Житомирська область

Під час проведення робіт з підсипки під'їзної дороги, СУРП «Граніт» у формі ТОВ, водій автомобіля підприємства наблизився на небезпечну відстань до верхньої бровки кар'єру і не зміг вирулити, тож разом з машиною

звалився на дно кар'єру. Як результат, водій одержав травми різного ступеня важкості, не сумісні з життям.

12.05. Харків

У приміщенні цеху помолу вапна, ТОВ «Алеко», оператор пульта керування під час роботи сушильного барабана хотів поправити ущільнювальну стрічку барабана (щоб запобігти прокиданню матеріалу). Однак рукав його одягу намотало на муфту, яка обертається. Як результат, оператор отримав смертельні травми.

14.05. Кривий Ріг

У ПАТ «Південний гірничо-збагачувальний комбінат» у кар'єрі РУ електрослюсар з ремонту електроустаткування оглядав пункт підключення екскаватора, щоб переконатися в його транспортабельності. При цьому він наблизився на небезпечну відстань до обладнання під напругою 6 кВт, внаслідок чого був уражений електричним струмом. Як результат, нещасний випадок зі смертельним наслідком.

18.05. Тернопільська область

У с. Ігровиця, перебуваючи на робочому місці в ПАТ «Алтек», водій-автослюсар на автомобілі МАЗ зіткнувся

з автомобілем ЗІЛ, внаслідок чого отримав травми, несумісні з життям.

18.05. Дніпропетровська область

На полі в с. Петрове Софіївського району тракторист вийшов з трактора і підібрав металевий предмет, який вибухнув у нього в руках. Смерть настала миттєво.

20.05. Одеська область

На підприємстві «Ізмаїльський ринок» електрослюсар після закінчення реконструкції електропроводки біля вхідних дверей м'ясного павільйону став на драбину з наміром зняти електродриль, та тільки-но почав підніматися сходами, аж драбина посунулася з місця і слюсар, не втримавшись, упав на бетонну підлогу. Як результат – травма голови. Постраждалого доставили транспортом підприємства до лікарні, у відділ реанімації, але він відразу помер.

20.05. Дніпропетровськ

Під час чергування на КП «Муніципальна гвардія» на охоронця обвалилася частина будівлі. Як результат, нещасний випадок зі смертельним наслідком.

Підготувала головний спеціаліст Держгірпромнагляду
Галина Мельник

3M

КОМПЛЕКСНИЙ ЗАХИСТ НАДІЙНІСТЬ КОМФОРТ

ТОВ «Консафеті», офіційний дистриб'ютор компанії 3M, продовжує серію статей про нові засоби індивідуального захисту.

При проведенні багатьох видів робіт в агропромисловому секторі виникає низка уражальних чинників — дія хімічних речовин на шкіру, ураження органів дихання, шум. Спектр хімічних речовин, використовуваних при проведенні робіт, дуже широкий.

При виборі засобів індивідуального захисту завжди дотримуйтеся основного чотирикрокового методу:

- визначте небезпеку впливу шкідливих речовин та інших чинників;
- оцініть ризики;
- оберіть відповідний тип ЗІЗ;
- проведіть тренінги з використання ЗІЗ.

ВИЗНАЧЕННЯ НЕБЕЗПЕКИ Й ОЦІНКА РИЗИКІВ

У процесі сільськогосподарських робіт необхідно забезпечувати захист від газів і парів, аерозолів, розпилюваних хімічних речовин.

ОЦІНКА РИЗИКУ

Визначити всі чинники впливу на людину при проведенні робіт — ступінь ураження органів дихання, очей, шкіри, органів слуху.

Залежно від ступеня впливу шкідливих речовин необхідно обрати ЗІЗ.

У кожному випадку необхідно здійснювати оцінку ризику.

Завжди читайте призначену для користувача інформацію про продукцію. При визначенні ступеня захисту виробу необхідно враховувати обмеження щодо застосування й експлуатаційні характеристики. При виникненні будь-яких сумнівів звертайтеся до фахівця з техніки безпеки.

Комплексний захист при проведенні робіт містить у собі вирішення таких питань:

- захист органів дихання, респіраторний захист від газів, парів та аерозолів — респіратори зі змінними фільтрами;
- захист обличчя й очей від дії хімічних речовин — окуляри в комплексі з півмасками (недостатній рівень захисту шкіри обличчя) або повнолицьові маски (більш високий рівень захисту);
- захист тіла від впливу хімічних речовин — комбінезони, хімічно стійкі рукавички, захисне взуття;
- захист органів слуху — протишумові вкладиші, навушники.

ЗАСОБИ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Сьогодні ми представляємо засоби індивідуального захисту виробництва компанії 3M™ — респіратори зі змінними фільтрами, захисні комбінезони й окуляри, які забезпечують надійний захист і комфорт при використанні на виробництві та, зокрема, в агропромисловому секторі.

Респіратори виробництва компанії 3M на основі півмасок серії 6000 й 7500 можуть використовуватися з великим асортиментом фільтруючих елементів.

Півмаски 3M™ серії 6000 гранично прості в експлуатації, комфортні під час носіння й оснащені новим клапаном.

3M 6000

Півмаски
3M™ серії 6000

Основні характеристики:

- багаторазова півмаска, що не потребує значного технічного обслуговування;
- м'який, легкий обтюратор з еластичного полімеру забезпечує комфорт під час тривалої роботи;
- універсальність застосування — захист від газів і парів та/або часток плюс можливість подачі під маску стисненого повітря.

3M 7500

Півмаски
багаторазового
використання
3M™ серії 7500

Основні характеристики:

- міцна півмаска багаторазового використання, повністю розбірна й нескладна в обслуговуванні;
- легкий силіконовий матеріал знижує тиск на обличчя, забезпечуючи комфорт при тривалій роботі;
- захист від газів, парів і шкідливих часток плюс опція примусової подачі повітря;
- просте й зручне регулювання маски з можливістю зсуву донизу.

Переваги:

- універсальність застосування: захист від газів, парів та/або часток плюс можливість подання під маску стисненого повітря;
- конструкція з двома фільтрами забезпечує низький опір диханню, збалансоване прилягання та збільшене поле зору;
- низька вартість змінних фільтрів;
- безпечна й надійна байонетна система приєднання фільтрів;
- просте й надійне регулювання та процедура надягання/зняття;
- півмаска комфортно сполучується з іншими засобами індивідуального захисту, у тому числі зі зварювальними й лицювими щитками й захисними окулярами 3М;
- безпечна й надійна байонетна система приєднання фільтрів та недорогі змінні фільтри.

Фільтри виробництва компанії 3М для захисту від газів і парів, як правило, забезпечують захист від одного або декількох типів шкідливих речовин. Термін служби фільтрів залежить від інтенсивності використання, рівня забруднення повітря робочої зони, часу перебування в забрудненій атмосфері тощо. Про закінчення терміну служби фільтра для захисту від газів і парів може свідчити запах або присмак забруднюючої речовини всередині лицьової частини маски. Протиаерозольні фільтри й предфільтри необхідно замінювати при значному зростанні опору подиху.

Фільтр	Рівень захисту	Захист від шкідливих речовин
6035	P3	Тверді та рідкі аерозольні частки. Пластиковий корпус захищає фільтр під час використання у важких умовах роботи
6051	A1	Органічні гази та пари з температурою кипіння вище +65 °C
6054	K1	Аміак і похідні речовини
6055	A2	Органічні гази та пари з температурою кипіння вище +65 °C
6057	ABE1	Органічні, неорганічні й кислі гази та пари
6059	ABEK1	Органічні, неорганічні й кислі гази та пари, аміак і похідні речовини
6075	A1 + формальдегід	Органічні пари та формальдегід
Комбіновані фільтри		
6096	HgP3	Пари ртуті та аерозольні частки
6098	AXP3	Органічні пари, речовини з точкою кипіння до +65 °C та аерозольні частки
6099	ABEK2P3	Органічні, неорганічні й кислі гази та пари, аміак і похідні речовини, аерозольні частки
60928	P100	Органічні, неорганічні й кислі гази та пари, аміак і похідні речовини, аерозольні частки, радіоактивний йод

Захисні комбінезони

Комбінезони 3М™ відповідно до Європейської директиви № 89/686/ЄЕС класифікуються як засоби індивідуального захисту й розглядаються як одяг для захисту від хімікатів категорії III.

Захисні комбінезони 3М™ 4565 забезпечують захист типу 4 — здійснюють функції захисту від небезпечного пилу (тип 5), бризок рідин (тип 6) і рідин, розпилюваних під низьким тиском (тип 4).

Комбінезон 3М™ 4565 захисний

Захисний комбінезон 3М™ 4565 виготовлений із застосуванням унікального сполучення тканин, покликаного не тільки знизити вагу комбінезона, підвищити комфорт і зручність під час носіння, але й значно підсилити опір хімічній дії. Спеціальні шви підвищують захист від дрібних часток і рідких аерозолів, а також від небезпечного пилу, бризок рідин і рідин, розпилюваних під низьким тиском. Сфери застосування можуть включати роботу з азбестовими матеріалами, фарбування розпиленням, сільськогосподарські роботи, фармацевтичне виробництво, охорону здоров'я, змішування й роботу з хімічними реагентами.

Захисні окуляри 3М 2890SA — закриті й герметичні

Плоский компактний стильний дизайн. Прозора ацетатна лінза з покриттям, що запобігає запотіванню. Чудова сумісність з півмасками 3М серії 6000 й 7500. Без вентиляції. Захист від дії низькоенергетичних часток.

НАВЧАННЯ ТА ТРЕНІНГИ З ВИКОРИСТАННЯ ЗІЗ

Важливим чинником є навчання й постійні тренінги з використання ЗІЗ на виробництві.

Представники ТОВ «Консафеті» разом з компанією 3М проводять семінари й навчання на підприємствах України.

Уроки державної мови: БЛИЗЬКІ, АЛЕ НЕ ТОТОЖНІ

Микола Федоренко,
головний державний
інспектор теруправління
Держгірпромнагляду
в Київській області та м. Києві

Про особливості вживання термінів
«паливо/пальне»; «керування/управління»;
«отримати/одержати/здобути/дістати»;
«дисплей/монітор/термінал».

Згідно з ДСТУ ISO 1087-1:2007 «Термінологічна робота. Словник термінів. Частина 1. Теорія та використання» (п. 3.4.3), під *терміном* розуміють «словесне позначення певного загального поняття у конкретній предметній сфері». Тож давайте спробуємо визначити в головних рисах принципи вживання термінів, що часто-густо містяться у нормативно правових актах з охорони праці: «паливо/пальне»; «керування/управління»; «отримати/одержати/здобути/дістати»; «дисплей/монітор/термінал».

Слід зазначити, що сьогодні недотримання наших рекомендацій щодо вживання цих термінів не сприятиметься як грубе відхилення від стилістичної норми, оскільки на цей час однозначних критеріїв уживання цих термінів не існує.

ПАЛИВО ЧИ ПАЛЬНЕ

У Правилах охорони праці на автомобільному транспорті (НПАОП 0.00-1.62-12) містяться такі вислови: «*паливозаправний пункт*», «*паливна система*», «*газове паливо*», «*паливо-проводи*», «*дизельне пальне*», «*пально-мастильні матеріали*», «*рівень пального у паливному баку*».

У Правилах охорони праці під час роботи з інструментом та пристроями (НПАОП 0.00-1.71-13) можна зустріти такі фрази: «перед початком зварювання ємність (резервуар, бак тощо), в якій містилося рідке *пальне*...», «подавання *пального* з балона лампи у пальник», «не дозволяється як *пальне* для лампи, що працює на газі, використовувати бензин...».

У Словнику-довіднику з українського літературного слововживання (Головащук С. І. — К.: Наукова думка, 2010) містяться такі визначення: *паливо* — «горюча речовина (дрова, вугілля, нафта, газ тощо), яка використовується для одержання теплової енергії, тепла»; *пальне* — «паливо для двигунів внутрішнього згоряння (бензин, солярка, нафта, газ тощо). Тобто пальні матеріали призначені для двигунів (у тракторах, комбайнах, автомашинах тощо). Двигуни перетворюють теплову енергію в механічну. Для одержання теплової енергії використовують паливо (рос. топливо). Одним із видів палива є пальне (рос. горючее), саме ним і заправляють двигуни».

У широкому значенні *поняття «паливо» більш загальне, ніж просто «пальне»* або горючі корисні копалини. Тому неправильно вживати слово «пальне», коли

йдеться про горючу речовину, що не призначена для двигунів. **Будь-яке пальне є паливом, але не кожне паливо є пальним.**

У зв'язку з вищезазначеним може виникнути питання, як називати джерело тепла, що виділяється під час ланцюгових реакцій, — ядерне паливо чи пальне? Оскільки тут маємо справу з особливою реакцією, не пов'язаною із згорянням, то варто вживати термін *ядерне паливо* (хоч у деяких виданнях часом натрапляємо і на термін «ядерне пальне»).

КЕРУВАННЯ ЧИ УПРАВЛІННЯ

У Правилах охорони праці на автомобільному транспорті (НПАОП 0.00-1.62-12) містяться такі вислови: «*органи керування* транспортного засобу», «*клапани з ручним керуванням*», «*пульт керування*», «*рульове керування*», «*електронний блок керування* подачі газового палива», «*управління* тепловими задвижками», «*апаратура управління*», «*схема управління*», «*пульт управління* підйомником», «*важелі управління*».

У Правилах охорони праці під час роботи з інструментом та пристроями (НПАОП 0.00-1.71-13) є таке: «верстат з програмним *керуванням*», «*орган керування*», «*дворучне керування*», «*керування* робочим інструментом», «*дистанційне керування*», «*керування* лебідкою вручну».

Існують також ДСТУ ISO 10012:2005 «Системи керування вимірюванням. Вимоги до процесів вимірювання та вимірювального обладнання», ДСТУ ISO 9000:2007 «Системи *управління* якістю. Вимоги», ДСТУ ISO 19011:2012 «Настанови щодо здійснення аудитів систем *управління*», Типове положення про Систему *управління* безпекою руху на автомобільному транспорті (на всіх рівнях — міністерство — підприємство).

Терміни «*управління*» та «*керування*» часто виступають як синоніми. Це відбувається насамперед у тих випадках, коли йдеться про механізми та прилади, що керують роботою машин. Проте у назві адміністративної одиниці (установи) завжди вживається тільки «*управління*».

Аналізуючи роз'яснення з цього приводу, які існують сьогодні, можна зробити висновок, що переважна більшість авторів пропонує вживати терміни у такому значенні: **керування** — це сукупність цілеспрямованих дій, що охоплює оцінювання ситуації та стану об'єкта керування (технічних систем), вибирання керівних дій та їх здійснювання; **управління** — адміністративна установа або відділ якоїсь установи чи організації, що

відає певною галуззю господарської, наукової, військової та іншої діяльності.

Таким чином, український відповідник англ./рос. терміна «control system / система управління» технічного пристрою має бути перекладений як «система керування».

ОДЕРЖАТИ, ОТРИМАТИ, ЗДОБУТИ ЧИ ДІСТАТИ

У Порядку проведення розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 30.11.2011 № 1232, є такі вислови: «отримати відомості», «отримання повідомлення за формою», «отримання заробітної плати», «прізвище, ім'я та по батькові особи, яка їх отримала», «висновок отриманий», «у разі отримання письмового погодження роботодавця...», «отримання завдання на виконання роботи», «ступінь тяжкості отриманих травм», «одержати пояснення», «після одержання матеріалів розслідування», «одержати повідомлення за формою», «одержання потерпілим травми (поранення, ушкодження)», «припис одержав», «одержати документ», «з моменту одержання запиту», «одержати від голови комісії інформації», «одержання заробітної плати».

У Кримінальному кодексі України від 05.04.2001 № 2341-III містяться такі фрази: «здобув інформацію», «кошти, здобуті від незаконного обігу наркотичних засобів», «кошти, здобуті злочинним шляхом»; «одержання хабара», «одержати (отримати) вигоду», «отримання майна», «отримати відомості чи визнання».

Слова «одержати» та «отримати» — це синоніми, які здебільшого вживаються тоді, коли йдеться про конкретний фізичний, матеріальний об'єкт (наприклад, одержати газету). Хоча можуть вживатися як синоніми й у інших випадках: наприклад, Положенням про Державну Службу України з питань праці, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 11.02.2015 № 96, визначено, що Держпраці має право «отримувати безоплатно від міністерств, інших центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування необхідні для виконання покладених на неї завдань інформацію, документи і матеріали» (п. 2 частини 6), а також «одержувати від роботодавців і посадових осіб письмові чи усні пояснення, висновки про результати проведення експертних обстежень, аудитів» (п. 7 частини 6).

Слово «дістати» вживається переважно у значенні «придбати конкретний матеріальний предмет, переборюючи певні труднощі» (наприклад, дістати запрошення, дістати книгу, дістати по заслугі). В українській мові вислів «дістати нагороду» вказує на те, що нагороду отримано в результаті безсонних ночей, творчих пошуків тощо, а «одержати нагороду» свідчить про те, що її отримано без значних зусиль.

«Здобути» вживається здебільшого з іменниками абстрактного значення та має відтінок одержання чогось з певною затратою сили, енергії, зусиль, наприклад, здобувати освіту, здобувати звання майстра спорту, здобути перемогу, здобути інформацію.

ДИСПЛЕЙ, МОНІТОР ЧИ ТЕРМІНАЛ

Відеодисплейний термінал — це частина електронно-обчислювальної машини, що містить пристрій для візуального відображення інформації (таке визначення міститься в розділі II НПАОП 0.00-1.28-10 «Правила охорони праці під час експлуатації електронно-обчислювальних машин»).

Термін **відеодисплейний термінал** (відеомонітор) використовується у ДСанПіН 3.3.2.007-98 «Державні санітарні правила і норми роботи з візуальними дисплейними терміналами електронно-обчислювальних машин» та ДСанПіН 5.5.6.009-98 «Влаштування і обладнання кабінетів комп'ютерної техніки в навчальних закладах та режим праці учнів на персональних комп'ютерах».

Дисплей (англ. display), **монітор** (англ. monitor) — пристрій для виведення інформації, який забезпечує візуальне відображення даних у зручній для сприйняття людиною формі.

Залежно від принципу дії відеодисплейні термінали бувають з електронно-променевою трубкою та на рідких кристалах (LED-монітори). Сучасним досягненням є так звані UHD-монітори (скорочення від англ. Ultra High Definition).

Дисплей (відеомонітор, відеодисплейний термінал) — вихідний електронний пристрій, призначений для візуального відображення інформації (п. 3.5 ГОСТ Р 50948-2001 «Средства отображения информации индивидуального пользования. Общие эргономические требования и требования безопасности»).

Як бачимо, **дисплей, монітор та відеодисплейний термінал** вживаються як синоніми, оскільки відповідно до ГОСТ 26329-84 «Машины вычислительные и системы обработки данных. Допустимые уровни шума технических средств и методы их определения» є **пристроями відображення інформації**.

Закономірно, що фахова мова певних галузей наукових знань базується на термінологічних поняттях, що були визначені мовою їх першовідкривачів. Не є виключенням і вищезазначені терміни, які виникли від англійської аббревіатури VDT (дослівний переклад з англійської: *візуальний дисплейний термінал*), та на підставі вимог ДСТУ ISO 9241-6:2004 «Ергономічні вимоги до роботи з відеотерміналами в офісі. Частина 6. Вимоги до робочого середовища» замість англійської аббревіатури VDT припускається застосовувати ідентичні йому терміни «**відеотермінал**» і «**дисплей**».

Аналізуючи нормативні документи України, можна дійти висновку, що у визначенні пристрою відображення інформації частіше використовується коротший термін «дисплей», аніж «відеомонітор».

СПЕЦОДЯГ

**ВЛАСНОГО ВИРОБНИЦТВА
ЯКІСНО ТА В СТРОК
У НАЯВНОСТІ ТА НА ЗАМОВЛЕННЯ**

Магазин-склад
м. Харків, пр. Гагаріна, 101
Тел. (057) 761-22-78
Тел./факс (057) 751-83-79

НВІП «АМОЛЕС»

Ми зацікавлені у Вашій безпеці

Лікуємо гіпертонію... НА ВИРОБНИЦТВІ

Нові підходи до експертизи профпридатності осіб з артеріальною гіпертензією, які працюють в умовах впливу шкідливих та небезпечних факторів виробничого середовища. Про режим праці та реабілітації хворих на гіпертонічну хворобу.

Наталія Гречківська, головний спеціаліст з профпатології ДОЗ м. Києва, доцент кафедри медицини праці, психофізіології та медичної екології НМАПО імені П.Л. Шупика

Велика питома вага серед хвороб системи кровообігу (далі — ХСК) у гіпертонічної хвороби (далі — ГХ) — найбільш поширеного захворювання людини. За даними офіційної статистики МОЗ, станом на 01.01.2011 в Україні зареєстровано 12 млн 122 тис. 512 хворих на ГХ, що становить 32,2% дорослого населення країни. На особливу увагу заслуговує той факт, що 60% хворих на ГХ — це особи працездатного віку. При аналізі структури ГХ за рівнем артеріального тиску (далі — АТ) у 50% хворих було виявлено ГХ I-го ступеня, у кожного третього — ГХ 2-го ступеня, у кожного п'ятого — ГХ 3-го ступеня.

Групою авторів-медиків (А.М. Нагорна, А.В. Басанець, Ю.М. Сіренко, Н.В. Гречківська, Т.Д. Харченко, І.П. Лубянова, Т.А. Андрущенко, Т.А. Остапенко) запропоновано нові підходи до експертизи профпридатності осіб з артеріальною гіпертензією в методичних рекомендаціях «Діагностика артеріальної гіпертензії та експертиза профпридатності у працюючих в умовах впливу шкідливих та небезпечних факторів виробничого середовища», які призначені для лікарів-профпатологів, терапевтів, сімейних лікарів (їх розміщено на сайті. — Ред.).

У цих методичних рекомендаціях йдеться про те, що особливо проблема ГХ та її наслідків актуальна в тих групах працюючого населення, які підвладні впливу загально-популяційних і соціальних чинників, а також дії несприятливих факторів виробничого середовища (шум, вібрація, перенавантаження, перенапруження, роботи в умовах підвищених температур виробничого мікроклімату тощо).

Наразі визначені положення про закономірність зв'язку характеру і частоти деяких хвороб системи кровообігу із впливом умов праці. З'ясувалося, що виробничі чинники впливають на серцево-судинну систему (далі — ССС), як прямо, так і опосередковано — внаслідок змін нервово-ендокринної регуляції кровообігу.

Важливе значення сьогодні набувають питання діагностики, лікування та експертизи профпридатності працюючих з хворобами системи кровообігу, які згідно з додатком 6 до п. 2.15 Наказу МОЗ України № 246 від 21.05.2007 «Про затвердження Порядку проведення медичних оглядів працівників певних категорій» віднесено до хвороб з медичних протипоказаннями до роботи.

Керуючись переліком загальних медичних протипоказань до роботи в умовах шкідливих і небезпечних факторів виробничого середовища трудового процесу (додаток 6 до п. 2.15. Порядку проведення медичних оглядів праців-

ників певних категорій), голова медкомісії повинен вирішувати питання профпридатності в кожному окремому випадку індивідуально — з урахуванням особливостей функціонального стану організму, умов праці та результатів додаткових методів обстеження.

При прийнятті рішення щодо профпридатності працівника до роботи в умовах дії шкідливих та небезпечних факторів виробничого середовища і трудового процесу медкомісії слід враховувати той факт, що відповідно до Наказу № 246-21.05.2007 **гіпертонічна хвороба в будь-якій стадії є протипоказанням для роботи в умовах: локальної вібрації (додаток 4, п. 5.3.1); загальної вібрації (додаток 4, п. 5.3.2); виробничого шуму (додаток 4, п. 5.4); інфразвуку (додаток 4, п. 5.6); підвищеного атмосферного тиску (додаток 4, п. 5.7); підвищеної температури повітря; роботи на відкритих площадках (додаток 4, п. 5.9); теплового випромінювання (додаток 4, п. 5.10); усіх видів підземних робіт (додаток 5, п. 4.1); робіт на висоті (1,5 м від поверхні ґрунту) та обслуговування підймальних механізмів (додаток 5, п. 1).**

Усі захворювання ССС, навіть за наявності компенсації, є протипоказанням для роботи в умовах, в яких працюють: газорятівальна служба, гірничорятівальна служба, пожежна охорона (додаток 5, п. 9); аварійно-рятівальна служба з ліквідації надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру (додаток 5, п. 10).

Пацієнти з ГХ I–II стадії підлягають диспансерному нагляду у відповідній диспансерній групі з проведенням обстеження в рамках диспансерної програми один раз на рік (за умови відсутності спеціальних показань). Диспансеризація пацієнтів також проводиться лікарями загальної практики (лікарями сімейної медицини, лікарями-терапевтами первинного рівня надання меддопомоги), які залучені для надання медичної допомоги працюючому населенню, і лікарями цеховими, терапевтами цехових лікарських дільниць — за місцем роботи.

Диспансерний нагляд проводиться за всіма хворими на ГХ — з метою профілактики розвитку ускладнень. Лікарем загальної практики або лікарем-терапевтом вторинного (спеціалізованого) рівня надання медичної допомоги за місцем роботи проводиться моніторинг рівня артеріального тиску (далі — АТ) і факторів ризику, контроль виконання рекомендацій, підтримка мотивації, корекція рекомендацій і призначень, лабораторні (загальний аналіз крові та сечі) та інструментальні (ЕКГ) дослідження.

ДОВІДКА

За даними ВООЗ 2012 року, серед дорослого населення світу кожний третій має підвищений артеріальний тиск, а кожний десятий страждає на діабет (дані 194 країн). Згідно із статистичними даними, за кількістю серцево-судинних захворювань Україна займає перше місце в Європі. Експерти ВООЗ констатують, що тільки у 2011–2012 рр. від серцево-судинних захворювань померло 440 тис. українців.

Щоб заохотити пацієнта до диспансерного нагляду, лікар проводить із ним бесіду з метою заручитися його підтримкою у намірах лікуватися, а також інформує його про наслідки та ускладнення ГХ. Доведено, що корекція факторів ризику та ефективна медикаментозна терапія поліпшують прогноз у пацієнтів з артеріальною гіпертензією (далі — АГ). У разі розвитку ускладнень, якщо обстеження не можна виконати у закладах первинної меддопомоги, пацієнта направляють до закладу охорони здоров'я вторинного рівня надання спеціалізованої меддопомоги.

Режим праці та реабілітації хворих з ГХ І—ІІ стадії передбачає повну відмову від роботи в нічний час і нормалізацію праці та відпочинку.

Пацієнти з ГХ І—ІІ стадії, які перебувають на диспансерному нагляді за місцем прикріплення або за місцем роботи (якщо там є медико-санітарна частина), досягли і підтримують цільовий рівень АТ з регулярним режимом приймання призначених антигіпертензивних засобів, можуть продовжити роботу в професіях зі шкідливими та небезпечними факторами виробничого середовища — згідно з вимогами додатку 6 до п. 2.15 Порядку проведення медичних оглядів працівників певних категорій.

Пацієнти з ГХ ІІІ стадії підлягають диспансерному амбулаторному спос-

У РАЗІ РОЗВИТКУ УСКОПЛЕНЬ ПАЦІЄНТА НАПРАВЛЯЮТЬ ДО ЗАКЛАДУ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ВТОРИННОГО РІВНЯ НАДАННЯ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ МЕДДОПОМОГИ

тереженню та лікуванню за місцем прикріплення (проживання, перебування) або місцем роботи у разі наявності медсанчастини та з обов'язковим залученням кардіолога (обстеження проводиться один раз на рік). Під час диспансерного нагляду проводяться моніторинг рівня АТ і факторів ризику, контроль виконання рекомендацій лікаря, підтримка мотивації й корекція рекомендацій і призначень, лабораторні (загальний аналіз крові й сечі) та інструментальні (ЕКГ) дослідження. У разі недостатньої ефективності амбулаторного лікування хворі підлягають стаціонарному лікуванню в закладах охорони здоров'я вторинного рівня надання медичної допомоги, у спеціалізованих кардіологічних відділеннях. Для виключення симптоматичних (вторинних) ознак АГ необхідно направляти пацієнтів у профільні кардіологічні відділення чи консультативно-діагностичні центри із залученням відповідних спеціалістів для дообстеження, уточнення діагнозу та визначення тактики лікування. У разі розвитку ускладнень необхідна термінова госпіталізація хворого

у відділення інтенсивної терапії відповідного профілю.

Режим праці та реабілітації хворих з ГХ ІІІ стадії у зв'язку із втратою працездатності встановлюється відповідними рішеннями медико-соціальних експертних комісій, які визначають рекомендації щодо раціонального працевлаштування хворого, з виключенням робіт, пов'язаних із шкідливими та небезпечними умовами праці. Наявність ГХ ІІІ стадії є загальним медичним протипоказанням до роботи із шкідливими та небезпечними факторами виробничого середовища. Таким чином, запропоновані методичні рекомендації визначають покрокове вирішення питання експертизи профпридатності працюючого з ГХ до умов праці із шкідливими та небезпечними факторами виробничого середовища і трудового процесу. Вони дають можливість істотно поліпшити якість надання медичної допомоги працюючому населенню і створити умови для зниження виробничого травматизму, гострих раптових випадків смерті на виробництві внаслідок ГХ.

КАРТКА ПЕРЕДПЛАТНИКА

ЕЛЕКТРОННОЇ ВЕРСІЇ

місяць ☐ українська ☐ російська

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Передплатна ціна:

один місяць — 50 грн 00 коп.

ДРУКОВАНОЇ ВЕРСІЇ

☐ на півріччя ☐ на рік

☐ кількість примірників на місяць ☐ українська ☐ російська

Передплатна ціна:

один місяць — 97 грн 50 коп.*

* Із поштовими витратами — 106 грн 40 коп.

Заповніть та надішліть факсом (044)559-19-51 або електронною поштою peredplata.op@gmail.com

Повна назва організації	
Телефон/факс	
Індивідуальний податковий номер	
Свідоцтво платника ПДВ №	
ЄДРПОУ	
Юридична адреса	
Поштова адреса	
Електронна адреса	

МЕДИЦИНА ПРАЦІ В ПЕК: проблеми і шляхи відновлення

Останніми роками на підприємствах ПЕК зросла кількість смертельних випадків на робочих місцях внаслідок різкого погіршення стану здоров'я працівників. З метою поліпшення ситуації в Міненерговугілля розробили галузеву Концепцію створення і функціонування медицини праці в паливно-енергетичному комплексі.

Людмила Скитенко, заступник начальника управління – начальник відділу охорони праці, техногенної безпеки та цивільного захисту Міненерговугілля України у 2010–2015 рр.

Кілька років тому разом зі змінами в підходах до створення та функціонування служб охорони праці Міністерством енергетики та вугільної промисловості України розпочато процес відновлення системи медицини праці. Цьому передувала кропітка робота, у ході якої було проведено детальний аналіз рівня смертності працівників внаслідок раптового погіршення здоров'я безпосередньо на робочих місцях, вивчені питання, що стосуються організації надання медичної допомоги на підприємствах паливно-енергетичного комплексу, повноти та якості медоглядів, механізму здійснення психофізіологічного контролю, системи профілактики профзахворювань та реабілітації працівників.

Лише впродовж 2012–2014 рр. на робочих місцях померло 165 осіб внаслідок погіршення стану здоров'я. Найбільшу кількість таких випадків зафіксовано в нафтогазових та електроенергетичних компаніях. Виходячи з висновків судово-медичних досліджень, причинами смерті працівників є гостра серцево-судинна недостатність, гострий інфаркт міокарда, ішемічна хвороба серця, ускладнена гострою недостатністю кровообігу, набряк мозку, що стався внаслідок тромбозу церебральних артерій тощо.

Нами проведено всебічний аналіз ситуації, що склалася, та визначено основні чинники, що негативно впливають на здоров'я працівників. Характерними, на наш погляд, є три категорії об'єктивних і суб'єктивних факторів, а саме:

- біологічні, соціальні та психофізіологічні особливості (стать, вік, стан здоров'я, можлива наявність інвалідності);
- аспекти, що відображають рівень шкідливої дії виробничих умов (залежно від професії, особливостей графіку та режиму роботи, наявності виробничих шкідливостей тощо);
- заходи, яких вживають в рамках функціонування системи охорони праці на підприємствах ПЕК для поліпшення виробничих умов, профілактики профзахворювань і забезпечення працездатності персоналу (проведення медоглядів, атестація робочих місць, забезпечення засобами гігієни, профілактичне харчування та лікування тощо).

Специфікою галузі обумовлений той факт, що 96% померлих на виробництві — це чоловіки. Найбільш вразливою виявилася вікова група від 35 до 50 років. Наймолодшому працівникові було лише 32 роки.

Практично 90% всіх померлих на виробництві в ПЕК — представники робітничих професій, серед яких переважають водії, слюсарі та електромонтери. Щодо інших професій, то це машиністи кранів, гідроагрегатів та компресорних установок, механіки, охоронці, бульдозеристи, майстри дільниць, кабельники-ізолювальники, електрогазозварники, оператори ГРС та пробовідбірники.

Безперечно, основним чинником смертності є наявність шкідливих виробничих умов. Так, 25% смертельних випадків сталося з особами, які працювали в умовах постійного або періодичного впливу шкідливих виробничих факторів. Але всі вони проходили щорічний медогляд і в жодного не було медичних протипоказань щодо продовження роботи за спеціальністю.

За результатами проведеного аналізу стало очевидно, що не завжди шкідливі виробничі умови є вирішальними у разі раптової смерті на виробництві. На нашу думку, це лише одна з багатьох причин, які обумовлюють різке погіршення самопочуття працівників. Шкідливі виробничі чинники, найвірогідніше, є вирішальними у разі виникнення профзахворювань.

Нами встановлено, що водії та слюсарі, які складають найбільшу групу померлих на виробництві, не працюють в умовах прямої дії шкідливих виробничих чинників. Хоча наявність машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки (автомобільна техніка, електро- або газові установки та обладнання тощо) і підвищене психоемоційне навантаження, безумовно, негативно впливають на здоров'я працівників.

Не останнє місце серед передумов смертності на робочих місцях посідає специфіка виробничого процесу на підприємствах ПЕК. Йдеться, насамперед, про погіршення погоди (у холодну пору року або внаслідок природних катастроф), що призводить до збільшення кількості аварій. Часто працівникам доводиться виконувати ремонтно-відновлювальні роботи в умовах атмосферних опадів і різких коливань температури, тиску та вологості повітря. Навантаження на організм суттєво зростає, що, безсумнівно, негативно впливає на самопочуття людини.

Найбільш небезпечними днями тижня, коли з'являються додаткові ризики для здоров'я, є понеділок і п'ятниця: у першому випадку після відпочинку організм важко адаптується до виробничого навантаження, а у другому — дається взнаки накопичена наприкінці робочого тижня втома. Такі дані підтверджуються результатами проведеного розслідування смертей на роботі та мають враховуватися у разі перегляду режимів і графіків виконання виробничих завдань, що супроводжуються фізичним та психологічним перенавантаженням.

Але дбати про гарне самопочуття працівників повинні не лише їх керівники. З метою динамічного нагляду за станом здоров'я, раннього виявлення ознак негативного впливу шкідливих виробничих умов на організм, а також гострих і хронічних захворювань кожен працівник зобов'язаний проходити медогляд. На ці цілі підприємства витрачають чималі кошти. Так, протягом 2012–2013 рр. на проведення медоглядів 153 тис. працівників галузі було витрачено 9,3 млн грн.

Не є таємницею, що часто медогляд зводиться до збирання підписів членів медкомісії, іноді без лабораторних та інших досліджень, необхідних для встановлення фактичного стану здоров'я працівника. У результаті залишаються не виявленими хронічні хвороби та тривожні симптоми, що мають бути підставою для недопущення працівника до виконання робіт за фахом.

Проблем додає недосконалість механізму психофізіологічної експертизи, що унеможливує якісне та ефективне здійснення професійного добору персоналу для роботи не лише на підприємствах ПЕК, але й в інших галузях промисловості. Це нерідко стає причиною того, що до виконання робіт підвищеної небезпеки допускаються особи, психофізіологічний стан яких попередньо не перевіряється.

З метою врегулювання цих питань Міненерговугілля неодноразово зверталося до МОЗ України з пропозицією внести зміни до складу медкомісій з обов'язковим введенням до них лікарів-наркологів, психіатрів та інших медичних спеціалістів.

Все вищевикладене свідчить про необхідність переглянути підходи до побудови системи медицини праці. Комплекс заходів щодо збереження здоров'я працівників, який існує сьогодні в державі, ґрунтується переважно на відшкодуванні втрат внаслідок погіршення стану здоров'я. Десятки мільйонів гривень йдуть на виплати за лікарняними, у той час як підприємства втрачають кваліфікований трудовий потенціал.

Одна з безпосередніх причин, які гальмують процес відновлення здоров'я, пов'язана із закриттям та ліквідуванням медико-санітарних, профілактичних, оздоровчих, реабілітаційних медзакладів, призначення яких — забезпечувати профілактику захворювань. Відсутні єдині підходи до визначення їх структури, складу та умов функціонування на підприємствах.

Незважаючи на труднощі, підприємства паливно-енергетичного комплексу самостійно вирішують наявні проб-

леми, вишукують фінансові можливості, вживають заходів щодо попередження профзахворювань та смертельних випадків на виробництві. Так, згідно з діючим на ДП НАЕК «Енергоатом» Колективним договором, співробітникам, в яких виявлено тяжкі захворювання, але не встановлено точний діагноз, надається матеріальна допомога на лікування. Компанія виділяє кошти медичним закладам підприємств для поступового замінування морально й фізично застарілого лікувально-діагностичного обладнання. У ПАТ «Львівобленерго» створена та функціонує власна лабораторія з проведення психофізіологічної експертизи, яка надає відповідні послуги також і стороннім організаціям.

У багатьох електроенергетичних компаніях впроваджено інноваційний метод відновлення цілісності здоров'я робітників із застосуванням багатфункціональної модуль-установки «Сінергіс», аналогів якої у світі не існує (читайте про це у статті О. Фандєєва «Колір і світло — на здоров'я». — *Прим. ред.*).

Головною метою цих та багатьох інших заходів є підвищення якості життя, працездатності, відновлення організму працюючої людини і профілактика загальної та професійної захворюваності. Утім, якісно поліпшити ситуацію щодо підтримання здоров'я працівників можна лише за умови докорінних змін у підходах до побудови системи медицини праці в державі у цілому та в межах ПЕК зокрема.

Все це стимулювало міністерство до розробки галузевої Концепції створення і функціонування системи медицини праці, проект якої опрацьовано у співробітництві з високопрофесійними фахівцями провідних наукових установ — Інституту медицини праці, Інституту гігієни та медичної екології ім. О. М. Марзєєва Національної академії медичних наук України. Також уважно вивчені пропозиції, що внесені підприємствами ПЕК, науково-методичною та громадською радами міністерства. Нині проект Концепції готується до затвердження наказом міністра енергетики та вугільної промисловості.

ЗАГАЛЬНА ЧИСЕЛЬНІСТЬ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВ ПАЛИВНО-ЕНЕРГЕТИЧНОГО КОМПЛЕКСУ СТАНОВИТЬ ПОНАД 300 ТИС. ОСІБ. БІЛЬШІСТЬ ІЗ НИХ – ПРАЦІВНИКИ ОПЕРАТИВНИХ ТА ОПЕРАТИВНО-РЕМОНТНИХ СЛУЖБ, ЗАЙНЯТІ НА ВИРОБНИЦТВІ ЗІ ШКІДЛИВИМИ І НЕБЕЗПЕЧНИМИ УМОВАМИ ПРАЦІ

Метою Концепції, що розрахована на 2016–2020 роки, є визначення єдиного комплексного підходу до розроблення механізму створення ефективної системи медицини праці для збереження здоров'я працівників ПЕК. У проєкті визначено основні шляхи і способи вирішення проблем на державному, регіональному та галузевому рівнях із залученням трудових колективів, громадськості й інших сторін соціального діалогу та з урахуванням особливостей виробничого процесу в електроенергетичній галузі, ядерній енергетиці, атомно-промисловому комплексі та нафтогазовій галузі. Ці завдання вирішуватимуться за допомогою комплексних Галузевих заходів, для виконання яких передбачено застосування прозорого механізму фінансування та контролю за використанням коштів. Виходячи з положень Концепції, система медицини праці будуватиметься на основі ризикоорієнтованого підходу відповідно до міжнародних стандартів з безпеки та гігієни праці.

Тепер наше головне завдання — докласти всіх зусиль для реалізації цієї Концепції.

КОЛІР І СВІТЛО – на здоров'я

Понад 14 тис. працівникам енергетичної галузі проведено діагностику стану організму та курс профілактичної реабілітації на апаратному комплексі «Сінергіс». Сьогодні на підприємствах енергетики встановлено 45 таких апаратів. Можливо, він зацікавить і ваше підприємство.

Олександр Фандєєв,
спецкор

Система спектродинамічної фототерапії зі зворотним біологічним зв'язком «Сінергіс» далека від традиційної медицини з її «добровільними» внесками, гнітючими чергами на прийом та консультацію, лабораторною діагностикою, аптечними рецептами й медикаментозним лікуванням. Одна з головних переваг системи «Сінергіс» у тому, що вона ґрунтується на принципах медицини здоров'я, а саме — збереженні та зміцненні цілісного здоров'я, відновленні індивідуальних ресурсів організму, а також його здатності до самозцілення.

Феномен благотворного впливу кольору на здоров'я людини раніше

досліджували такі відомі вчені, як Гете, Бехтерев та інші. Творці цього методу оздоровлення використовували їх напрацювання, вивчені знання про терапевтичні властивості світла й семи основних кольорів веселки, а також сучасні наукові досягнення у сфері високих технологій. Апарат «Сінергіс» створений завдяки 16-річним зусиллям і співпраці наукових і медичних колективів Ольденбургського вільного інституту антропософських методів дослідження (Німеччина), Австрійського медичного товариства, Московської державної медичної академії ім. Сеченова, Харківського інституту проблем кріобіології та кріомедицини НАН України.

Потенціал кольоросвітлової терапії, яка проводиться за допомогою джерел світла з фіксованою довжиною хвилі, учені поєднали в апараті «Сінергіс» з діагностикою ритмічної системи людського організму, елементами штучного інтелекту та технологією зворотного біологічного зв'язку. Результатом стали унікальні можливості апаратури, що дають змогу діагностувати й відновлювати стан усіх систем організму, відслідковувати динаміку їх змін і моніторити біологічні ритми людини під час процедури. Програма терапії дає змогу моделювати й коригувати її хід відповідно до потреб організму та

Фото із сайту <http://mitera.com.ua>

проводити своєчасну профілактику розвитку захворювань, у тому числі виробничо обумовлених.

Реабілітаційний ефект системи «Сінергіс» включає в себе особливий кольоросвітловий вплив із синхронізацією власних ритмів організму людини. Таким чином, дія «Сінергіса» спрямована на відновлення й гармонізацію ритмічної системи людини, а також основних систем регуляції: імунної, нервової та нейроендокринної. Система «Сінергіс» впливає тонізуюче і спрямовано регулююче, завдяки чому, зокрема, досягається ефект швидкого відновлення організму після перенесених психологічних, екологічних і фізичних навантажень.

У сфері праці, у якій на працівників впливають різні шкідливі, несприятливі й небезпечні чинники,

КОМЕНТАР

Ірина Кононова,
канд. мед. наук,
старший науковий співробітник Інституту
медицини праці НАМН України

Запаратом я познайомилася близько 10 років тому, коли була членом державної комісії МОЗ України щодо його визнання як медичного виробу. На той момент була реалізована його діагностична складова. За цей період система була доповнена спектродинамічною фототерапією й багаторазово пройшла доклінічні, клінічні та кваліфікаційні випробування, про що свідчать відповідні документи. Методика впливу унікальна, нешкідлива, індивідуальна й ефективна. Так, нове й незвичне завжди нелегко визнати. Але вже той факт, що «Сінергіс» установлений

і застосовується на 45 підприємствах енергетичної галузі, де на працівників впливає комплекс шкідливих чинників виробничого середовища, підтверджує необхідність більш предметного вивчення кольоросвітлового впливу для профілактики загальної й особливо професійної захворюваності.

Хочу поінформувати, що за даними ПАТ «Київенерго», рівень захворюваності співробітників на одній з ТЕЦ, де проводилися профілактичні процедури на «Сінергісі», знизився більш ніж утричі. Це дало змогу зменшити витрати за листками непрацездатності.

У даний час розглядається питання про можливість встановлення цього апарату в клініці ДУ «Інститут медицини праці НАМН України». Це дасть змогу докладно досліджувати можливості системи з метою профілактики конкретних профзахворювань.

можливості «Сінєргіса» особливо затребувані. Тому з метою профілактики й медичної реабілітації персоналу апаратний комплекс «Сінєргіс» використовують у ПАТ «Центренерго» (Трипільська ТЕЦ), ПАТ «Київенерго» (ТЕЦ-5), ПАТ «Одесаобленерго» і на багатьох інших підприємствах. Тут підтверджують, що апарат забезпечує захист і профілактику від сезонних ГРВІ та грипу, лікування гострих і хронічних захворювань. Працівники відзначають позитивний відновлювальний ефект уже після 2–3 проведених сеансів. Така ж апаратура успішно застосовується в чотирьох поліклініках м. Києва та ЦРЛ м. Артемівська.

ДОВІДКА

Як стверджують творці системи «Сінєргіс», вона ефективна для профілактики та лікування таких станів і захворювань:

- сезонні інфекційні вірусні та бактеріальні захворювання (грип, ГРВІ, кишкові інфекції);
- імунodefіцитні стани різної етіології;
- вегето-судинна дистонія;
- хронічні захворювання дихальної, серцево-судинної, травної системи, центральної

та периферичної нервової системи;

- порушення артеріального тиску;
- ожиріння та інші порушення обміну речовин;
- хронічні захворювання підшлункової залози та відновлення хворих із цукровим діабетом;
- схильність до алергічних реакцій;
- шкірні захворювання;
- головні болі;
- відновлення після важких захворювань тощо.

ВИПРОБУВАНО НА СОБІ

В одній із клінік, на базі якої створений і застосовується «Сінєргіс», мені запропонували випробувати цей метод на собі. Спочатку медсестра вимірює пульс, дихання, тиск на обох руках, температуру тіла, вагу, зріст. Усі ці дані про пацієнта заносяться до індивідуальної електронної карти. На перший погляд кабіна апаратного комплексу нагадує солярій. Тільки застосовують тут не ультрафіолетові промені,

а різноманітні кольоросвітлові потоки. З початком сеансу на вас наводяться мільйони різнобарвних світлових хвиль, і відчуття виникають просто космічні.

Керує процесом «польоту» спеціальна програма, яка посиляє через блок управління команди на проведення діагностики. Спектрофотометр зчитує відбиті від шкіри сигнали (від 500 до 1000 показників за секунду для кожного кольору), і на підставі цих даних програма розраховує рецептуру

терапії. Після закінчення одного циклу «діагностика — вплив» його повторюють із наступним контролем якості впливу. Після процедури медсестра повторно вимірює показники, щоб оцінити динаміку змін. Звичайно, одного сеансу недостатньо, щоб відчутти результат. Адже для ефективного відновлення організму необхідно від 12 до 24 сеансів терапії, кожний з яких триває від 5 до 15 хвилин. Але вже перший сеанс бадьорить і, схоже, відновлює закладений в організмі потенціал.

Довіртесь

професіоналам!

УЧБОВИЙ ЦЕНТР ПАТ «КИЇВЕНЕРГО»

проводить освітню діяльність за напрямками:

- ✓ охорона праці, нормативно-правові акти з охорони праці для посадових осіб та інших працівників, членів комісій з перевірки знань
- ✓ технічна та безпечна експлуатація теплових установок і мереж для працівників підприємств, установ та організацій-споживачів теплової енергії
- ✓ технічна та безпечна експлуатація електроустановок для працівників підприємств, установ та організацій з присвоєнням групи з електробезпеки споживачів електричної енергії
- ✓ спеціальне навчання з питань пожежної безпеки

професійно-технічне навчання за професіями:

- ✓ машиніст котлів
- ✓ електромонтер з монтажу та ремонту кабельних ліній
- ✓ стропальник
- ✓ інші

УЧБОВИЙ ЦЕНТР ПАТ «КИЇВЕНЕРГО»

Місцезнаходження: вул. Жильська, 83/53 м. Київ,

тел.: (044) 201-58-67, 201-58-68, 201-58-69,

E-mail: KovalenkoT@dtek.com.

Поштова адреса: 01001, м. Київ, пл. І.Франка, 5

ВИСОКА ЯКІСТЬ НАВЧАННЯ – ЗА ПОМІРНІ ЦІНИ!

Ліцензії Міністерства освіти і науки України АЕ №285464 від 08.11.2013 р.,
АЕ № 527065 від 08.09.2014 р., декларація відповідності від 03.06.2013р. № 87-32-к.
Свідцтво Держгіпронагляду № 80.1-16-074.10 від 01.04.2010

Вчимося правильно складати ФОТОГРАФІЮ РОБОЧОГО ДНЯ

Про організацію хронометражних спостережень під час проведення гігієнічної оцінки умов праці.

Оксана Орехова, канд. мед. наук, завідувач гігієнічного відділу, Український науково-дослідний інститут промислової медицини

Олександр Павленко, в.о. завідувача лабораторії промислових аерозолів, Український науково-дослідний інститут промислової медицини

Належно оцінити умови праці можна тільки за допомогою конкретних даних санітарно-гігієнічних досліджень, що встановлюють наявність на робочому місці працівника шкідливих і небезпечних виробничих факторів: хімічних речовин, пилу (переважно фіброгенного характеру), несприятливого мікроклімату, шуму, вібрації, важкої та напруженої праці.

Невід'ємною частиною об'єктивного розрахунку періоду впливу виробничого чинника на працівника під час проведення гігієнічної оцінки умов праці є проведення, складання та оформлення хронометражних спостережень на робочих місцях.

Вимірювальні та санітарні лабораторії підприємств і організацій, які виконують безпосередньо санітарно-гігієнічні дослідження, дуже часто стикаються з проблемою невідповідності фотографії робочого дня нормативним документам, що встановлюють вимоги до оформлення протоколів досліджень, висновків і карт умов праці.

Дуже важливо правильно провести та скласти хронометражні спостереження. Адаже для того щоб підтвердити права на пенсійне забезпечення за віком на пільгових умовах за Списками №№ 1, 2, працівник повинен працювати в шкідливих умовах праці не менше 80% робочого часу; для того щоб підтвердити право на надання додаткової оплачуваної відпустки — не менше 50% робочого часу; для оцінки дії на організм працюючого виробничого фактора, що призводить до порушень стану здоров'я — не менше 50% робочого часу.

Також хронометражні спостереження можна застосовувати при вивченні питань організації трудово-го процесу, динаміки працездатності людини протягом робочої зміни,

якості та продуктивності праці; визначенні ступеня завантаження робочої зміни, тривалості (відсоток від тривалості зміни) впливу шкідливих чинників виробництва на працівника; обґрунтуванні раціонального режиму праці та відпочинку.

Під час гігієнічної оцінки умов праці до загального часу зайнятої при впливі виробничих чинників мають зараховувати не лише основну роботу, але й виконання підготовчих, допоміжних і поточних ремонтних робіт, а також робіт за межами робочого місця — для забезпечення працівником основних трудових функцій. Тривалість цих операцій визначається тільки за допомогою фотографії робочого часу. Тож на підприємствах повинен бути налагоджений механізм персонального обліку тривалості роботи працівника у тяжких і шкідливих умовах, які підтверджені атестацією робочих місць за умовами праці.

ОСНОВНІ ВИМОГИ ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ ТА СКЛАДАННЯ ХРОНОМЕТРАЖНИХ СПОСТЕРЕЖЕНЬ

Спостереження повинні виконувати тільки інженери з організації та нормування праці, які пройшли навчання та курси підвищення кваліфікації в організаціях, що мають право на підготовку відповідних фахівців і видачу підтверджувального документа.

До складу комісії, яка займається складанням фотографії робочого часу, відповідно до вимог методичних рекомендацій з проведення атестації робочих місць за умовами праці потрібно залучати представників відділів: кадрів, охорони праці, праці та заробітної плати, а також економічного відділу (бухгалтерії).

З метою детального та коректного складання фотографії робочого дня до проведення хронометражних спостережень потрібно залучати 2–3 членів ко-

ДОВІДКА

Гігієнічна оцінка умов праці є обов'язковою процедурою, що регламентована діючим законодавством України: Конституцією України; Законами «Про охорону праці»; «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення». Вона проводиться на постійних робочих місцях працівників за всіма шкідливими виробничими факторами. Періодичність гігієнічної оцінки умов праці визначено в санітарно-гігієнічних нормативних документах (залежно від характеру виробничого чинника, класу шкідливості та особливостей дії на організм), з метою постійного санітарно-гігієнічного моніторингу умов праці. Контроль за проведенням та визначення періодичності гігієнічної оцінки умов праці на сьогодні покладено на органи Державного санітарного нагляду України.

Результати гігієнічної оцінки умов праці використовуються:

- роботодавцями — для розробки заходів щодо поліпшення умов праці та з метою профілактики шкідливого впливу на організм працюючих;
- працівниками — з метою отримання інформації про умови праці на їхніх робочих місцях (при влаштуванні на роботу і в процесі трудової діяльності);
- органами соціального і медичного страхування — коли тарифи відрахувань залежать від ступеня шкідливості та небезпечності умов праці та завданої шкоди здоров'ю.

Результати атестації за умовами праці є основою для вирішення питань надання пенсій за віком на пільгових умовах відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення», інших пільг та компенсацій, а також розроблення і реалізації організаційних, технічних, економічних й соціальних заходів колективного договору щодо поліпшення умов трудової діяльності.

місії підприємства, кожен з яких веде спостереження за окремими процесами, щоб потім об'єднати і скорегувати підсумкові дані хронометражу.

Хронометражні спостереження проводяться протягом трьох найбільш характерних робочих змін. Загальний час зайнятості в умовах впливу виробничих факторів визначається як середній з трьох наданих фотографій робочого дня.

Реєстрація робочого часу має проводитися від початку до кінця робочого дня (часу основної роботи, підготовчого і заключного етапів, простоїв із зазначенням причин, часу на виправлення помилок тощо).

Складання фотографії робочого дня базується на даних хронометражних спостережень, які проводяться за кожним видом основної та допоміжної роботи працівника, а також за іншими видами робіт або витрат робочого часу на персональні потреби протягом робочої зміни.

До початку хронометражних спостережень необхідно ознайомитися з технологічним процесом на даній ділянці виробництва, змістом кожної операції, кожного елемента роботи. Операцію необхідно поділити на елементи і хронометрувати, не зупиняючи секундомір.

Зазначені показники часу оцінюються у процентному відношенні до загальної тривалості робочого дня.

Треба зауважити, що складання фотографії робочого дня є кінцевим етапом проведення хронометражних спостережень. Тут необхідно вказати: повну назву підприємства, організації, установи; виробництво — відповідно до класифікатора; номер і назву цеху (дільниці, відділу) — відповідно до діючої структури; професію (посаду) — відповідно до характеру виконуваних робіт, а також Єдиного тарифно-кваліфікаційного довідника робіт і професій працівників; дату спостереження; час початку і закінчення хронометражних спостережень; тривалість робочої зміни (у хв). Лист підписується особою, що робила хронометражні спостереження, та керівником структурного підрозділу (підприємства) і завіряється печаткою.

Таким чином, **основним об'єктивним документом, що підтверджує тривалість впливу на працівника шкідливого виробничого фактора, є фотографія робочого дня.** Відповідальність за правильність її проведення і складання несе навчаний персонал відповідних структурних підрозділів промислового підприємства.

Український науково-дослідний інститут промислової медицини

ЛИСТ ХРОНОМЕТРАЖНИХ СПОСТЕРЕЖЕНЬ

Дата спостереження: 25.03.2015

Цех, дільниця: адміністративно-господарська частина

П.І.Б. працівника: Іванов І. І.

Професія, розряд: газорізальник 4 розряду

№ робочого місця: 001225

Характеристика обладнання:

Характеристика робочого місця:

Особливі умови:

Початок роботи: 7 год 00 хв. Кінець роботи: 15 год 45 хв.

Тривалість робочої зміни: 480 хв.

№ з/п	Робота, що виконується	Поточний час виконання робіт		Тривалість операції (хв)	Місце виконання операції
		Початок (год, хв)	Закінч. (год, хв)		
1	Прихід на роботу та інструктаж з техніки безпеки	7 ⁰⁰	7 ⁰⁴	4	Приміщення АПК
2	Отримання завдання від майстра виробничої дільниці	7 ⁰⁴	7 ⁰⁸	4	Приміщення АПК
3	Перехід до інструментального приміщення	7 ⁰⁸	7 ⁰⁹	1	Територія інституту
4	Підготовка керосину в інструментальному приміщенні	7 ⁰⁹	7 ³⁰	21	Територія інституту
5	Перехід до місця роботи	7 ³⁰	7 ³³	3	Територія інституту
6	Підготовка до роботи газополуменової апаратури та інструменту	7 ³³	7 ³⁸	5	Газорізальний пост
7	Підготовка до роботи робочого місця	7 ³⁸	7 ⁴³	5	Газорізальний пост
8	Підключення кисневого шланга	7 ⁴³	7 ⁴⁸	5	Газорізальний пост
9	Газорізальні роботи	7 ⁴⁸	10 ⁰³	135	Газорізальний пост
10	Відпочинок	10 ⁰³	10 ⁰⁸	5	Газорізальний пост
11	Розмітка матеріалу для різання	10 ⁰⁸	10 ¹⁴	6	Газорізальний пост
12	Прибирання робочого місця	10 ¹⁴	10 ¹⁹	5	Газорізальний пост
13	Відключення кисневого шланга	10 ¹⁹	10 ²⁵	6	Газорізальний пост
14	Перехід до побутових приміщень	10 ²⁵	10 ³¹	6	Територія інституту
15	Особиста гігієна	10 ³¹	10 ³³	2	Побутові приміщення
16	Обід	10 ³³	11 ¹⁸	45	Ідальня
17	Перехід до робочого місця	11 ¹⁸	11 ²³	5	Територія інституту
18	Підготовка інструменту	11 ²³	11 ²⁵	2	Газорізальний пост
19	Підключення кисневого шланга	11 ²⁵	11 ³⁰	5	Газорізальний пост
20	Газорізальні роботи	11 ³⁰	13 ¹⁷	107	Газорізальний пост
21	Відпочинок і власні потреби	13 ¹⁷	13 ²¹	4	Газорізальний пост
22	Газорізальні роботи	13 ²¹	15 ²²	121	Газорізальний пост
23	Прибирання робочого місця	15 ²²	15 ²⁷	5	Газорізальний пост
24	Відключення кисневого шланга	15 ²⁷	15 ³¹	4	Газорізальний пост
25	Перехід до побутових приміщень	15 ³¹	15 ³⁵	4	Територія інституту
26	Звітування бригадиру про виконану роботу	15 ³⁵	15 ⁴⁰	5	Приміщення АПК
27	Закінчення роботи	15 ⁴⁰	15 ⁴⁵	5	Побутові приміщення

T_{oc} — час, що витрачається на виконання основних операцій;

$T_{пз}$ — час, що витрачається на виконання підготовчо-заключних операцій;

$T_{в}$ — час, що витрачається на виконання допоміжних робіт;

$T_{п}$ — перерви з технічних причин;

$T_{оп}$ — перерви з організаційних причин;

$T_{рп}$ — час регламентованих перерв;

$T_{нрп}$ — час нерегламентованих перерв.

Начальник дільниці

Нормувальник

З результатами хронометражних спостережень ознайомлений

(підпис)

(підпис)

(підпис)

Ох і важка ця робота – ДОВОДИТИ, ЩО ТИ ПОТЕРПІЛИЙ

Олег Моїсєнко,
власкор

Розповідь про те, як потерпілому часом буває складно підтвердити факт нещасного випадку на виробництві та зобов'язати Фонд соціального страхування прийняти до виконання акт за формою Н-1.

ХРОНОЛОГІЯ ПОДІЙ

16.01.1988. Потерпілий, позивач Петренко (прізвище змінено), прийнятий на шахту підземним прохідником 5-го розряду з повним робочим днем у шахті.

12.04.1990. Під час роботи в третю зміну у вибої на шахті, при улаштуванні тимчасового кріплення, Петренка було травмовано в ділянку спини куском породи, що випав із покрівлі виробки.

12–19.04.1990. Петренко перебував на стаціонарному лікуванні у травматологічному відділенні центральної міської лікарні з приводу закритого перелому поперечних відростків II–III хребців ліворуч зі зміщенням.

13.04.1990. Складено акт за формою Н-1 від 13.04.1990 № 23 про нещасний випадок на виробництві, згідно з яким травму, що її отримав Петренко, комісією з розслідування було визнано виробничою.

Жовтень – листопад 2003, червень – липень 2007, грудень 2010 – січень 2011, лютий – березень 2011, грудень 2013, січень 2014. Петренко по кілька тижнів перебував на стаціонарному лікуванні в травматологічному відділенні центральної міської лікарні з приводу виробничої травми, отриманої в 1990 р. Останній повний діагноз: хронічний вертеброгенний, попереково-крижовий радикуліт з вираженим м'язово-тонічним лівостороннім корінцевим синдромом у стадії загострення. Супроводжується поперековим остеохондрозом хребта із протрузіями дисків L–S, спондилозом, спондилоартрозом, больовим синдромом.

ПОЧАТОК ПОНЕВІР'ЯНЬ

Маючи на руках зазначений акт за формою Н-1, Петренко звернувся до відділення виконавчої дирекції Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України (далі – Фонд) у своєму місті Донецької області для призначення страхових виплат, передбачених Законом України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності».

Фонд листом-відповіддю відмовив Петренкові у видачі направлення на МСЕК для визначення ступеня втрати працездатності та у призначенні страхових виплат на тій підставі, що акт про нещасний випадок на виробництві за формою Н-1 від 13.04.1990 № 23, наданий потерпілим, не оформлений

належним чином: у ньому відсутні гербова печатка підприємства та розшифрування підпису керівника, а також не заповнений п. 17. Ці вимоги передбачені Положенням про розслідування та облік нещасних випадків на виробництві, затвердженим Президією ВЦРПС від 17.08.1989 № 8-12 (далі – Положення № 12), під дію якого підпадає нещасний випадок із Петренком у квітні 1990 року.

Фонд запропонував Петренкові звернутися на підприємство, де стався нещасний випадок, для проведення повторного розслідування. Але зробити це виявилось неможливим, оскільки шахту, на якій Петренко отримав виробничу травму, було ліквідовано без правонаступника.

21 лютого 2014 р. Петренко звернувся до відповідного міського суду Донецької області з позовною заявою до відділення виконавчої дирекції Фонду, в якій просив суд про таке:

☒ визнати нещасний випадок, що стався з ним на шахті 12.04.1990 р., пов'язаним із виробництвом;

☒ зобов'язати відділення виконавчої дирекції Фонду прийняти до виконання акт за формою Н-1 від 13.04.1990 № 23 про нещасний випадок на виробництві;

☒ зобов'язати відділення виконавчої дирекції Фонду видати Петренкові направлення на МСЕК для визначення ступеня втрати працездатності.

РІШЕННЯ МІСЬКОГО СУДУ

17 березня 2014 р. міський суд, розглянувши у відкритому судовому засіданні матеріали цієї цивільної справи, вивчивши та проаналізувавши в сукупності надані сторонами докази й оцінивши їх, **ухвалив:**

1. Позов Петренка до відділення виконавчої дирекції Фонду про підтвердження факту нещасного випадку на виробництві та зобов'язання прийняти до виконання акт за формою Н-1 від 13.04.1990 № 23 про нещасний випадок на виробництві задовольнити частково.
2. Нещасний випадок, що стався з потерпілим Петренком на шахті 12.04.1990 р., визнати пов'язаним із виробництвом.
3. Зобов'язати відділення виконавчої дирекції Фонду прийняти до виконання акт за формою Н-1 від 13.04.1990 № 23 про нещасний випадок на виробництві, який стався з Петренком на шахті 12.04.1990 р. (Суд визнав неспро-

можлими доводи відповідача про невідповідність вимогам законодавства акта за формою Н-1 від 13.04.1990 № 23 щодо Петренка, аргументувавши своє рішення тим, що доказів оскарження даного акта або визнання його недійсним суду не надано; відомо, що відповідальність за правильне і своєчасне розслідування та облік нещасних випадків на виробництві, оформлення актів за формою Н-1, виконання зазначених у них заходів несе керівник підприємства, а на сьогодні підприємство — зазначена шахта — ліквідовано без правонаступника.)

4. В іншій частині позовних вимог потерпілому Петренку відмовити. (Суд вважає, що позовна вимога Петренка про зобов'язання Фонду видати направлення на МСЕК для встановлення ступеня втрати працездатності є необґрунтованою та задоволенню не підлягає, оскільки судовому захисту підлягають вже порушені права, але не ті, що можуть бути порушені в майбутньому.)

А ФОНД — ПРОТИ!

Фонд не погодився з рішенням міського суду та подав апеляційну скаргу до Апеляційного суду Донецької області, яку той розглянув 12 травня 2014 р. у відкритому судовому засіданні в м. Донецьку. Фонд просив рішення суду першої інстанції скасувати, а на підтвердження своїх вимог зазначив, що акт про нещасний випадок на виробництві від 13.04.1990 № 23 не відповідає формі, встановленій на момент його складання, та не може бути в такому вигляді прийнятий до виконання.

Заслухавши суддю-доповідача, представника відповідача, всебічно та повно вивчивши матеріали цивільної справи, апеляційний суд дійшов висновку, що апеляційна скарга підлягає частковому задоволенню на підставах, що викладені нижче.

ЩО ВЗЯВ ДО УВАГИ АПЕЛЯЦІЙНИЙ СУД

Згідно зі ст. 60 Цивільного процесуального кодексу кожна сторона зобов'язана довести ті обставини, на які вона посилається як на підставу своїх вимог і заперечень; доказуванню підлягають обставини, які мають значення для ухвалення рішення у справі та щодо яких у сторін й інших осіб, які беруть участь у справі, виникає спір; доказування не може ґрунтуватися на припущеннях.

У пункті 23 Порядку проведення розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві, затвердженого постановою КМУ від 30.11.2011 № 1232 (далі — Порядок), сформульовані особливості розслідування нещасних випадків, факт настання яких установлений рішенням суду. Зокрема, в абзацах 2, 3 цього пункту зазначено, що у разі реорганізації підприємства, на якому стався такий нещасний випадок, розслідування проводиться його правонаступником. Якщо підприємство ліквідовано без правонаступника, зазначені обов'язки покладаються на територіальний орган Держгірпромнагляду за місцем настання нещасного випадку.

Ухвалюючи рішення, суд першої інстанції дійшов висновку про неспроможність доводити відповідача стосовно невідповідності вимогам законодавства акта за формою Н-1 від 13.04.1990 № 23 щодо Петренка, оскільки доказів оскарження даного акта або визнання його недійсним суду не надано, а за відповідність акта законодавству несе відповідальність керівник підприємства. Але такі висновки суду першої інстанції не відповідають фактичним обставинам справи та нормам матеріального і процесуального права.

Як випливає з матеріалів справи, акт за формою Н-1 від 13.04.1990 № 23 про нещасний випадок, який стався з Петренком 12.04.1990 під час виконання ним трудових обов'язків, скріплений не гербовою печаткою підприємства, а печаткою відділу кадрів, підпис керівника підприємства не розшифрований. Тому відповідач правомірно відмовив у прийнятті зазначеного акта.

Згідно з матеріалами справи, Петренко звернувся до суду з позовом про підтвердження факту нещасного випадку на виробництві, який стався з ним 12.04.1990 р., на тій підставі, що підприємство, де він одержав травму, ліквідовано без правонаступника й акт, складений на цьому підприємстві, не прийнятий через невідповідність вимогам чинного законодавства.

Про підтвердження цього факту, згідно з чинним законодавством, Петренкові надається право звернутися до територіального Держгірпромнагляду в Донецькій області із заявою про проведення повторного або іншого розслідування нещасного випадку та складання відповідного, належним чином оформленого акта про нещасний випадок на виробництві. Відповідно, буде відновлено його порушене право на отримання страхових виплат від Фонду. Проте суд першої інстанції таку вимогу Петренка не розглянув.

Відмовляючи Петренкові в позові в частині зобов'язання Фонду надати позивачу направлення на МСЕК для встановлення ступеня втрати працездатності, суд першої інстанції правильно послався на те, що захисту підлягають тільки порушені права, а не ті, що можуть бути порушені в майбутньому, оскільки з матеріалів справи випливає, що відповідач не відмовляв позивачеві в цій вимозі, а лише не прийняв акт. У разі надання правильно оформленого акта про нещасний випадок відповідач буде зобов'язаний видати таке направлення.

Згідно зі ст. 213 ЦПК України, рішення суду повинно бути законним і обґрунтованим. Рішення суду першої інстанції не відповідає цим вимогам.

Розглядаючи справу, суд першої інстанції не врахував норми матеріального та процесуального законодавства, з достатньою повнотою не з'ясував дійсні обставини справи, не перевірив доводи й заперечення сторін, не дослідив докази та не надав їм належної оцінки.

Доводи апеляційної скарги дають підстави зробити висновок щодо помилкового застосування судом норм матеріального та процесуального права, що призвело до неправильного вирішення справи.

РІШЕННЯ АПЕЛЯЦІЙНОГО СУДУ

Керуючись ст. 303–316 ЦПК, апеляційний суд ухвалив:

1. Апеляційну скаргу відділення виконавчої дирекції Фонду задовольнити частково.
2. Рішення відповідного міського суду Донецької області від 17.03.2014 в частині задоволення позовних вимог скасувати.
3. Позовні вимоги Петренка до відділення виконавчої дирекції Фонду про підтвердження факту нещасного випадку на виробництві задовольнити.
4. Підтвердити факт нещасного випадку на виробництві, що стався з Петренком на шахті 12.04.1990 р.
5. У задоволенні позовних вимог Петренка до відділення виконавчої дирекції Фонду про зобов'язання прийняти до виконання акт за формою Н-1 від 13.04.1990 № 23 про нещасний випадок на виробництві відмовити.
6. В іншій частині рішення залишити без змін.

Рішення апеляційного суду набирає законної сили з моменту проголошення та може бути оскаржене протягом 20 днів від дня набрання законної сили у Вищому спеціалізованому суді України з розгляду цивільних і кримінальних справ.

ЩО МАЄМО В СУХОМУ ЗАЛИШКУ?

1. Факт нещасного випадку на виробництві, що стався з Петренком 12.04.1990 р. на шахті, підтверджено.
2. Акт за формою Н-1 від 13.04.1990 № 23 про нещасний випадок, що стався з Петренком 12.04.1990 під час виконання ним трудових обов'язків, не відповідає вимогам Положення № 12, оскільки в зазначеному акті відсутні гербова печатка підприємства та розшифрування підпису керівника, а також не заповнено п. 17. Тому Фонд правомірно відмовив у прийнятті зазначеного акта.
3. Для отримання акта про нещасний випадок на виробництві, оформленого належним чином, відповідно до чинного законодавства, Петренку необхідно звернутися до територіального Держгірпромнагляду у Донецькій області із заявою про проведення повторного розслідування даного нещасного випадку.
4. Після надання правильно оформленого акта про нещасний випадок Фонд буде зобов'язаний видати Петренкові направлення на МСЕК для встановлення ступеня втрати працездатності.

Олександр Фандєєв,
спецкор

Якщо завтра ВІЙНА

Під час збройних конфліктів першими серед мирного населення гинуть погано поінформовані й невідготовлені. Дотримання рекомендацій, які продиктовані гірким досвідом численних війн, «гарячих точок», збройних конфліктів, допоможе мирним громадянам зберегти своє життя й життя своїх близьких, якщо в дім прийде війна.

ЩО ПОКЛАСТИ В «ТРИВОЖНИЙ РЮКЗАК»

Можна не вірити в те, що війна прийде у ваш дім, але поруч із «тривожним рюкзаком» на випадок негайної евакуації спить все-таки спокійніше. Що до нього покласти? Копії важливих документів (паспорта, документів на машину/нерухомість), гроші (готівку й картки) у водонепроникній упаковці, дублікати ключів від квартири

й машини. Ложку, виделку, металеву миску й кухню, розкладний (щоб не нагадував холодну зброю) ніж, сірники, ліхтарик, портативний радіоприймач, запасний телефон, акумулятори, батарейки. Багатофункціональний інструмент на зразок пасатизів, у ручці яких заховані лезо ножа, шило, пилка, викрутка, ножиці тощо, сокирка, свисток. З медикаментів — сильні знеболювальні, жарознижувальне,

антибіотики, засоби від харчових отруєнь, йод або спирт, бинт, вату, пластир, медпрепарати, які ви постійно вживаєте. Із засобів гігієни — зубну щітку, пасту, мило, рушники (краще одноразові), вологі серветки. Із продуктів харчування — чай, цукор, 1,5 літра води, їжу, яку не потрібно готувати, висококалорійну й тривалого зберігання (галети, сухарі, консерви, шоколад, сухофрукти, очищені горіхи, в'ялене м'ясо тощо). З одягу — кілька комплектів спідньої білизни, шкарпеток, переміну верхнього одягу залежно від пори року, дощовик, міцне й зручне взуття. Весь базовий набір для мирного мешканця, що допоможе пережити перші дні евакуації, складаємо в рюкзак об'ємом близько 30 л. Знадобитися може також міні-намет або спальний мішок, поліуретановий килимок.

ЯК ПОВЕДИТИСЯ В ЗОНІ БОЙОВИХ ДІЙ

У населеному пункті, окупованому військами, на вулицю краще виходити якомога рідше, особливо жінкам і дітям. Перші можуть викликати «підвищений інтерес» в окупантів. Діти ж часто гинуть через банальну цікавість, виявлену, зокрема, щодо військової техніки, боеприпасів, небезпечних предметів.

Документи (паспорт, права водія) краще завжди мати при собі. Навіть якщо одній із супротивних сторін вони можуть не сподобатися, їх відсутність викличе куди більше питань і підозр. У паспорті на будь-якій сторінці впишіть свою групу крові. Можна навіть собі й дітям якийсь «амулет» на зап'ясток з позначенням групи крові або повісити його на шию.

Якщо вирішили покинути рідний дім, у жодному разі не вдягайте камуфляжний одяг, навіть якщо це костюм мисливця або рибалки, та інші речі, схожі на атрибути військової форми. Військові можуть подумати, що ви — озброєний ворог, і не стануть розбиратися, хто ви є насправді. Не рекомендується вдягати одяг яскравого забарвлення і переносити предмети, що нагадують стрілецьку зброю. Навіть рулон килима на плечі здалеку схожий на гранатомет. Не тримайте руки в кишенях, оскільки це сприймається як загроза — раптом ви ховаєте гранату.

Не варто також вдягати й брати із собою дорогі речі, тягти кілька громіздких важких сумок або валіз. Максимум багажу, рекомендований для дорослого, — 10 кг. Порожнем ви менше привертатимете увагу мародерів, грабіжників, кримінальників і зможете швидше пересуватися.

Якщо уникнути зустрічі з людьми в камуфляжній формі та зі зброєю не вдалося, не конфліктуйте з ними, виконуйте їхні накази. Щоб не подумали, що ви розвідник, провокатор, учасник бойових дій, покажіть документи на підтвердження того, що ви мирний мешканець.

В окупованому місті краще пересуватися пішки. Їздити на автомобілі, не знаючи ситуації на дорогах, дуже ризиковано. До того ж, за правилами війни, транспортні засоби, у першу чергу джипи й мікроавтобуси, конфіскуються. Водночас подбайте про повний бак бензину на випадок екстреної втечі з міста.

Помилковою й небезпечною є думка, що під прикриттям ночі легше перетнути кордон або дістатися до потрібного місця. У темний час доби будь-який підозрілий звук, рух можуть видатися військовим діями супротивника, й вони відкриють вогонь на поразку.

Під час бойових дій дуже важливі взаємодія й взаємовиручка, тому спілкуйтеся з товаришами у нещасті й обмінюйтеся корисною інформацією: як правильно надати першу медичну допомогу, яка в кого група крові, чи є алергічні реакції на певні медпрепарати тощо.

НАЙНАДІЙНІШЕ УКРИТТЯ — «ЗЕЛЕНКА»

Опинившись у зоні перестрілки, не намагайтеся сховатися під великими спорудами, а також тримайтеся подалі від військових об'єктів, торгових центрів, АЗС, продуктових складів та інших місць, привабливих для озброєних людей. Найнадійніше укриття — зелені насадження, так звана зеленка.

Якщо стрілянина застала вас на відкритому місці й ви не перебуваєте безпосередньо на лінії вогню, падайте на землю й, щільно притиснувшись до неї, відповзайте за найближче укриття. Найкраще — у підземний перехід, підвал або квартиру першого поверху, за ріг будинку, у канаву, за стовп, бетонний бордюр, сміттєвий бак, дерева, автомобіль. Як укриття від куль вантажівка краще, ніж легковик. Вибирати треба ті частини машини, де більше заліза (кабіну прошиває кулями наскрізь), і триматися подалі від бензобака. **Пересувайтесь тільки плазом, людина, яка біжить, — мішень для стрільця. Поруч з укриттям не повинно бути великих вітрин та інших скляних об'єктів: їх уламки можуть смертельно поранити. Лежати безпечніше за все в позі ембріона, при**

цьому зігніть руки в ліктях, прикрийте ними корпус, а долонями — шию. Так ви захистите від осколків життєво важливі органи, артерії й вени. Не залишайте тимчасовий притулок, поки стрілянина остаточно не припиниться.

Якщо ви перебуваєте вдома, а стрілянина ведеться попід вікнами, найкраще сховатися у ванній кімнаті або коридорі подалі від вікон. Не варто розвідувати ситуацію з вікон, а також вести фото- й відеозйомку подій, тому що снайперу, чужому чи своєму, бік об'єктива може здатися прицілом супротивника, й він відкриє вогонь на поразку. До того ж озброєні люди патологічно не переносять, коли їх без дозволу фіксують сторонні.

У разі появи у квартирі озброєних людей не перешкоджайте їм і якнайшвидше забирайтеся з приміщення. Непошені гості можуть перетворити вашу нерухомість на вогневу точку, тому залишатися в ній небезпечно. Залежно від ситуації можна сховатися в підвалі будинку, у сусідів, у під'їзді, або покинути будинок. Пересуватися необхідно обережно, попід стінами будівель. Якщо не можна оминати блокпости, підходьте до них повільно, тримаючи руки на видноті. Намагатися прослизнути повз них непомітно, коли сутенітиме, — вигадка ризикована, тому що вночі військові часто стріляють без попередження.

ЯК ВИЖИТИ В БУДИНКУ Й ЗАХИСТИТИСЯ ВІД БОМБАРДУВАНЬ

Удома в темний час доби відразу після початку стрілянини миттєво вимкніть світло, щоб вас не було видно. Не вставайте на цілий зріст, дотягніться до вимикача шваброю, вудкою, трубою пиლოსоса або розбийте лампочку, кинувши в неї важким предметом.

Навіть якщо пролунав один постріл, скористайтеся паузою у стрілянині й переповзьте у приміщення, що не потрапляє під обстріл. Найбезпечніше місце у разі стрілянини — кімната без вікон. У старих будинках, під час зведення яких використовували бетонні моноблоки, це туалет з ванною й коридор. При інтенсивній та, особливо, вертикальній стрілянині рекомендується скористатися як прикриттям ванною, якщо в неї досить товсті стінки.

Коли стрілянина вщухне, перенесіть все найнеобхідніше в безпечне приміщення, а двері захистіть від куль і осколків ватними матрацами. Поки не перебиті труби, спробуйте заздалегідь запастися водою, використовуючи всі наявні посудини, аж до півлітрових ба-

нок і поліетиленових пакетів. Вода знадобиться для приготування їжі, умивання, гасіння пожежі. Холодильник транспортуйте в коридор. Для харчування сухом'яткою пережарніше шоколад, банани й несолоні бутерброди. Крім звичайної води добре мати запас води лужної мінеральної або термальної: вона сприяє нейтралізації сльозогінних і порохових газів. Склянки, що розлітаються від вибухової хвилі, завдають серйозних травм, порізів і поранень, тому вікна заклейте скотчем у вигляді ромбічних ґрат, а краще повністю заліпіть їх скотчем з обох боків за принципом «триплекса».

У разі бомбардування, авіанальотів або ракетно-артилерійських обстрілів найнадійнішим укриттям стане спеціально обладнане бомбосховище або метро. Сховатися можна в глибокому підвалі під капітальними будинками старої забудови, підземному переході, широкій трубі водостоку під дорогою, овочесховищі під зем-

лею, силосній ямі, оглядовій ямі гаража або СТО, у люках каналізації або водопостачання, у ямах-воронках, що залишилися від попередніх обстрілів або авіанальотів, уздовж високого бордюру або фундаменту забору. У крайньому разі, коли в полі зору немає укриття, куди можна перебігти одним швидким кидком, ляжте на землю й обхопіть голову руками. Розтуліть рот, щоб уберегтися від контузії при близькому розриві снаряда або бомби. **Переважає більшість снарядів і бомб розриваються у верхньому шарі землі, тому осколки розлітаються на висоті не менше 30–50 см над поверхнею. Загальне правило — укриття повинно бути хоча б мінімально заглибленим і перебувати подалі від споруд, які можуть обрушитися зверху при прямому влученні або зайнятись.**

З 1 липня 2013 р. набрав чинності Кодекс цивільного захисту України, що визначає державну політику країни в цій сфері. У главі 4 Кодексу перераховані повноваження органів виконавчої влади й місцевого самоврядування, завдання й обов'язки суб'єктів, права й обов'язки громадян України у сфері цивільного захисту. Згідно з п. 1 ст. 40 Кодексу, навчання працюючого населення діям у надзвичайних ситуаціях є обов'язковим і здійснюється в робочий час за рахунок коштів роботодавця за програмами підготовки населення до дій у надзвичайних ситуаціях, а також під час проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту. Дітей дошкільного віку, учнів і студентів навчають таких дій за місцем навчання, а непрацюючих — за місцем проживання. Порядок здійснення такого навчання визначає Кабінет Міністрів України.

ЧИ ГОТОВІ МИ ДО НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

За інформацією Державної служби з надзвичайних ситуацій, на території України налічується 25 568 споруд і об'єктів цивільної оборони. З них 30% споруд перебувають у державній власності, 45% — у комунальній та 25% — у приватній. За даними органів виконавчої влади, не готовий до використання 41% об'єктів. Найкращі показники готовності об'єктів — у Волинській, Івано-Франківській, Київській областях і місті Києві. Найгірші — у Харківській і Чернігівській областях.

Кілька слів про готовність Києва. Столична влада запевняє, що в місті створений фонд захисних споруд цивільної оборони для укриття населення у разі виникнення надзвичайних ситуацій техногенного, природного й воєнного характеру. Він включає сховища цивільної оборони, тунелі метро, підвали житлових будинків, підземні паркінги та інші підземні споруди.

Спеціально побудовані й обладнані в часи СРСР споруди, призначені для захисту громадян від ядерної й хімічної зброї, після розпаду Союзу передали на баланс МНС для використання у разі надзвичайних ситуацій природного або техногенного характеру. Значну їх частину орендували нові господарі, переро-

бивши під свої потреби (склади, заклади громадського харчування, бари тощо). В особливий період такі об'єкти подвійного призначення громадян на законних підставах можуть використати як укриття. У випадку авіанальотів і бомбувань сховищем послужить також найближча підземна станція метро або підвал будинку. Правда, якщо будинок завалиться, підвал може стати братською могилою. Крім того, більша частина підвалів не обладнана необхідним навіть для короточасного перебування інвентарем, зарита мотлохом, а в деяких підземних приміщеннях роками стоять смердючі калюжі. Прибрати сміття, облаштувати підвальні приміщення під укриття, провести світло за логікою місцевих органів виконавчої влади повинні мешканці будинку разом з працівниками ЖЕКів, на балансі яких перебувають підвали.

Оповіщення про дії при виникненні надзвичайних ситуацій здійснюється через мережу провідного мовлення, місцеві радіомовні станції й телебачення, за допомогою автомобілів, оснащених гучномовцями. Перед оголошенням важливої інформації увагу жителів буде привернено звуками сирени й переривчастими гудками інших сигнальних засобів. Далі громадяни повинні діяти без паніки й метушні відповідно до отриманих вказівок. Ті, кого сигнал застав на роботі, зобов'язані виконувати всі розпорядження керівника цивільної оборони. Тим, хто був у цей час вдома, потрібно підготувати все необхідне для евакуації, вимкнути газ, електропостачання, уточнити місце найближчого сховища. Хто перебував у транспорті, громадському місці, повинен прямувати додому або до найближчого укриття.

У теорії все більш-менш зрозуміло. На практиці готовність органів виконавчої влади й місцевого самоврядування до дій у надзвичайних ситуаціях досить низька. Це підтверджує провальна евакуація населення Дебальцевого з району бойових дій, відсутність оповіщення жителів Маріуполя про ракетний удар та інші не настільки відомі факти. У м'ягкоплинному стані перебуває процес навчання громадян дій у надзвичайних ситуаціях, інформування й освіта через ЗМІ, а також ситуація зі сховищами, системою оповіщення, організацією евакуації, навчання навичок надання долікарської допомоги тощо. В умовах бойових дій у Донбасі, стійких воєнних і терористичних ризиків і загроз таке недбальство може призвести до сумних наслідків.

За матеріалами ЗМІ

СТАЦІОНАРНІ БАГАТОКАНАЛЬНІ ДОЗОР-С-Ц

Стационарний газоаналізатор
з цифровими датчиками.
Кількість каналів – до 62

ДОЗОР-С (IP65)

Стационарний газоаналізатор
з аналоговими датчиками.
Кількість датчиків – до 5

ПЕРЕНОСНІ ДОЗОР-С-М

Переносний багатоконпонентний
газоаналізатор.
Кількість вимірюваних
речовин – до 5

ДОЗОР-С-П

Переносний одноконпонентний
газоаналізатор.
Вбудований або виносний датчик.
Вбудований насос

ГАЗОАНАЛІЗАТОРИ "ДОЗОР-С"

ВИМІРЮВАННЯ ДИМОВИХ ГАЗІВ

ДОЗОР-С-Д

Стационарний газоаналізатор.
Кількість контрольованих газів – до 5

ДОЗОР-С-М-Д

Переносний газоаналізатор
для експрес-аналізу димових газів
у контрольних точках димоходу

БАГАТОКАНАЛЬНИЙ КИСНЕВИМІРЮВАЧ

ДОЗОР-С

Кількість каналів – до 4.
Занурювальний тип датчика забезпечує
високу швидкість відгуку

ТЕЧЕШУКАЧІ

ДОЗОР-С-Пп

Діапазон вимірювань – 0–2,5%
Чутливість – 1 ppm

ДОЗОР-С-М-ЗХ

Діапазон вимірювань – 0–100 %
Чутливість – 1 ppm

КОМПЛЕКС ТЕЛЕМЕТРІЇ

ДОЗОР-С-Г

Забезпечує надійність та безпеку
експлуатації газорозподілення за
рахунок оперативності надходження
даних про технологічний процес газороз-
поділу в режимі реального часу

СЕРТИФІКОВАНІ В УКРАЇНІ, РОСІЇ, БІЛОРУСІ.

Контроль: аміаку NH_3 , горючих газів і парів горючих рідин CnHm , тиску, діоксиду азоту NO_2 , діоксиду сірки SO_2 , діоксиду вуглецю CO_2 , граничного рівня, кисню O_2 , ручних сповіщувачів, оксиду азоту NO , оксиду вуглецю CO , сірководню H_2S , хлору Cl_2 . Розрахунок коефіцієнта надлишку повітря λ і суми NO_x .

НВП "Оріон" Україна, 61070, м. Харків, вул. Рудика 4

Тел.: (057) 719-40-53, 719-40-54, 719-40-55

e-mail: info@orion.com.ua <http://www.orion.com.ua>

Учбовий центр

НОВАТОР

Організовує навчання в м. Києві та регіонах України за бажанням замовника без відриву від виробництва

Ліцензія № 285936 від 23.01.2014,
Ліцензія №041277 від 26.06.2012,
Свідоцтво № 80.1-1.16-045.09 від 22.04.2009

03148, Україна, м. Київ, вул. Тимофія Строкача, 7, офіс 144
e-mail: novator_n@ukr.net www.ucnovator.kiev.ua

Навчання з питань охорони праці

Навчання з питань пожежної безпеки

Навчання з електробезпеки (II, III, IV, V група допуску)

Навчання посадових осіб та спеціалістів за Правилами (понад 100 видів НПАОП)

Спеціальне навчання з питань охорони праці робітників

Професійно-технічне навчання робітничим професіям

НАВЧАННЯ

- З охорони праці під час виконання робіт на висоті (висотно-верхолазні роботи)
- За законодавчими і державними нормативними актами та галузевими інструкціями з технічної та безпечної експлуатації конструкцій, будівель і споруд
- З антикригової обробки повітряних суден

Послуги з підготовки необхідної документації для одержання дозволів Держгірпромнагляду на роботи підвищеної небезпеки та свідоцтв про атестацію вимірювальних електротехнічних лабораторій

**Дистанційне навчання
www.do.ucnovator.kiev.ua**

Лабораторія з атестації робочих місць за умовами праці

Вимірювальна електротехнічна лабораторія

Випробувальна механічна лабораторія

Лабораторія зварювання (атестація зварників)

ТРЕНІНГИ

- Надання першої долікарської допомоги потерпілим у разі нещасного випадку з використанням тренажерів «Фантом-П», «Гоша-06», «Гаврюша» та автоматичних зовнішніх дефібриляторів (АЗД)
- Гасіння осередку пожежі первинними засобами пожежогасіння
- Організація евакуації людей при виникненні надзвичайної ситуації
- Надзвичайний стан: допоможи собі сам

Методичний відділ
+ 38(044) 407-11-00
+ 38(044) 407-11-09
+ 38(067) 231-79-13
+ 38(050) 409-55-10
novator_metod@ukr.net

Бухгалтерія
+ 38(044) 407-10-17
+ 38(067) 500-97-12
novator_n@ukr.net

Відділ маркетингу (продажів)
+ 38(044) 403-83-55
+ 38(044) 407-04-57
+ 38(044) 403-83-56

Лабораторія зварювання
+ 38(044) 407-00-91
+ 38(097) 019-64-37

Відділ комп'ютерного навчання
+ 38(044) 403-84-27
+ 38(095) 807-47-21

Вимірювальна електротехнічна лабораторія
+ 38 (044) 407-10-17
+ 38 (067) 767-51-65

Випробувальна механічна лабораторія
+ 38 (044) 592-53-01
+ 38 (099) 257-00-79

Лабораторія з атестації робочих місць
+ 38(044) 466-91-62

Інтернет-магазин
індивідуальних страхувальних засобів (ІСЗ) для висотників і верхолазів
www.vysotnyk.com.ua

Філіал у м. Харків
+ 38(067) 504-30-74
+ 38(050) 409-54-05
novator_sv@ukr.net

Філіал у м. Донецьк
+ 38(067) 504-28-85
+ 38(050) 409-55-75
novator_donetsk@ukr.net

Навчальний центр
МПП «БУДКВАЛІФАДРИ»
 Запрошує підприємства, установи і організації до співпраці з питань навчання і перевірки знань керівників, ІТП і спеціалістів на знання нормативних актів Держгірпромнагляду

- 3 питань охорони праці
- Правил будови і безпечної експлуатації (вантажопідіймальних кранів, підйомників, котлів, ліфтів, посудин, що працюють під тиском, трубопроводів)
- Правил безпеки систем газопостачання України
- Правил ТЕ і ПБЕ електроустановок споживачів (2—5 група з електробезпеки)
- Правил пожежної безпеки

Навчальний центр проводить також навчання робітників з професій: стропальник, водій навантажувача, ліфтер, оператор ПЦ-84, АЗС, пожежно-технічного мінімуму та інші.

Вартість навчання від 120 грн.

03056, Київ, провулок Ковальський, 13 (вихід з вул. Виборзької, 12).
 Тел./факс 277-47-59, тел.: 277-47-60, 277-35-55
 www.bqk.kiev.ua info@bqk.kiev.ua

Довідки констатують Держгірпромнагляд № 34.06.3080.42.0 шм. 27.07.2009р.
 Ліцензія Міністерства України №552.474 від. 19.08.2010р.

капрі Офіційний дистриб'ютор **3M**
 Засоби індивідуального захисту

ТОВ «СП Капрі», тел./факс (044) 274-14-45
 E-mail: siz@kapri.com.ua www.kapri.com.ua

ПЕРЕНОСНІ ЗАЗЕМЛЕННЯ

Виробляємо переносні заземлення будь-якої складності за ТУ та ескізами замовника для:

- розподільних пристроїв, трансформаторних підстанцій
- повітряних ліній, включаючи СІП та накид на ПЛ
- контактних мереж залізниць
- пожежних машин, брандспойтів
- пересувних, вантажопідйомних механізмів та машин

НВТ «ДНІПРОЕНЕРГОМАШ»
 Тел. (0562) 362457 www.npo-dem.com

ОНІКО®

ПРОПОНУЄМО ШИРОКИЙ ВИБІР МАНЕКЕНІВ-ТРЕНАЖЕРІВ ДЛЯ:

- відпрацювання прийомів надання першої допомоги, порятунку;
- транспортування потерпілих у надзвичайних ситуаціях;
- формування навичок при витяганні потерпілих із завалів, зруйнованих будівель, задимлених приміщень;
- забезпечення прохідності дихальних шляхів, проведення серцево-легеневої реанімації; базової підтримки життя.

А також муляжі ран і травм для навчання в учбових центрах і рятувальних службах.

«ОНІКО»
 04070, Україна, м. Київ
 вул. Волоська, 55/57
 тел./факс: (044) 502-20-96, 502-24-45
 models@oniko.ua
 www.oniko.ua

Навчально-курсний комбінат АТБТ «Трест «ПІВДЕНАТОЕНЕРГОБУД»

Навчання з охорони праці (понад 40 напрямів)

Свідоцтво Держгірпромнагляду № 80.1-16-068.09 від 11.11.2009 р.

- Правила будови та безпечної експлуатації (ПБ та БЕ) вантажопідіймальних кранів;
- ПБ та БЕ посудин, що працюють під тиском;
- Правила безпечного виконання робіт на висоті;
- Правила безпеки систем газопостачання України;
- ПБ та БЕ підйомників, навантажувачів;
- Правила безпечної експлуатації АГЗС, АЗС;
- Промислова безпека у будівництві. ДБН А.3.2-2-2009;
- атестація зварників;
- Правила БЕ та ТЕ (нова редакція) електроустановок споживачів (II-V група з електробезпеки) та ін.

Навчання робітничих професій

Ліцензія Міністерства України № 041365 від. 02.07.2012 р.

Електрогазозварник, електро-зварник, газорізальник, монтажник з монтажу сталевих та з/б конструкцій, стропальник, електромонтер з ремонту та обслуговування електроустановок, оператор котельної, верстатник широкого профілю, машиніст крана автомобільного, машиніст автовишки та автогідро-підіймача, машиніст крана (кранівник), водій навантажувача (авто-, електро-, акумуляторний), слюсар з експлуатації та ремонту газового устаткування.

Пожежна безпека (пожежно-технічний мінімум)

Підготовка документації для одержання дозволів Держгірпромнагляду

07300, Київська обл., м. Вишгород, вул. Набережна, 7/1,
 +38(044)579-23-55, +38(04596)5-48-62
 e-mail: office@nkk.kiev.ua
 www.nkk.kiev.ua

- Індивідуальний підхід до кожного замовника
- Візіт викладачів на виробництво
- Гнучкий графік занять

ВІРІБНИЧО-КОМЕРЦІЙНА ФІРМА «КОМПЛЕКТ»
www.komplekt.ua КОМПЛЕКСНЕ ПОСТАЧАННЯ ПІДПРИЄМСТВ

24 РОКИ
СТАБІЛЬНО
НА РИНКУ!

СПЕЦОДЯГ
СПЕЦВЗУТТЯ
ЗАСОБИ ЗАХИСТУ
РУКАВИЧКИ
ПРОТИПОЖЕЖНЕ
ОБЛАДНАННЯ

**НАДІЙНО!
ОПЕРАТИВНО!
ВІД ВИРОБНИКА!**

WWW.KOMPLEKT.UA

(0482) 345-345, (048) 785-02-70
для підприємств для дилерів

Психофізіологічна експертиза = профілактика аварійності, травматизму, професійної дезадаптації

ТОВ «Експертно-навчальний центр» (ліцензія МОЗ АВ № 83473 від 27.03.2014 р.) здійснює психофізіологічну експертизу працівників для виконання робіт підвищеної небезпеки на договірних засадах з використанням сертифікованого МОЗ України програмного тестового комплексу.

Необхідність психофізіологічної експертизи визначено вимогами статті 5 Закону України "Про охорону праці", спільного наказу МОЗ України та Держнаглядохоронпраці від 23 вересня 1994 року № 263/121, наказу МОЗ України від 21 травня 2007 р. № 246

Тел.: (044) 362-44-31, (044) 362-44-85 E-mail: pfzexp@gmail.com www.enc.kiev.ua

НВФ «Л.Т.В.» Охорона праці пожежних і добровольців, забезпечення пожежної безпеки

- * Вогнегасники усіх типів та видів, технічне обслуговування, перезарядка.
- * Спеціальний одяг, обмундирування, взуття.
- * Пожежне та спеціальне устаткування, інвентар.
- * Пожежно-охоронна сигналізація, автоматичні системи пожежогасіння (проекування, монтаж, обслуговування).
- * Протипожежні покриття, фарби, обмазки.
- * Двері протипожежні, протиударні та броньовані.

Ліцензія ДД ПБ МНС України № 595362 від 15.07.2011 р.
Тел./факс (044) 464-22-07, тел. 389-84-95.
E-mail: ltv@i.kiev.ua

Обладнання для робіт на висоті та рятування Зроби крок до безпеки!

Горизонтальні та вертикальні анкерні лінії
Монтажні пояси та страхувальні системи
ЗІЗ від падіння з висоти і карабіни
Спускові пристрої та зажими
Блок-ролики і поліспасты

м.Бровари
ТОВ «КРОК ПРОМА»
тел. МТС (050)-422-49-47;
Київстар (097)987-39-50

krok@krok.biz
www.krok.biz

Пропонує спектр послуг
з підготовки документів для

ОТРИМАННЯ ДОЗВОЛІВ

- на виконання робіт підвищеної небезпеки;
- на експлуатацію устаткування.

(Згідно з постановою КМУ №1107 від 26.10.2011 р.)

Вартість послуг визначається індивідуально.

Для потреб підприємств

РЕАЛІЗУЄМО СПЕЦОДЯГ

якісний, вітчизняного виробництва.

+38 067 327 26 40

+38 067 551 26 18

dozvil-1107@ukr.net

**ФІЗИКО-ХІМІЧНИЙ ІНСТИТУТ ЗАХИСТУ
НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА І ЛЮДИНИ
МОН УКРАЇНИ ТА НАН УКРАЇНИ**

ПРОТИПИЛОВІ

Здійснює підбір та постачання сертифікованих засобів індивідуального захисту органів дихання людини різного функціонального призначення (респіраторів): протипилових, протигазових та газопилозахисних

ПРОТИГАЗОВІ

ГАЗОПИЛОЗАХИСНІ

Респіратор підвищеної пилоємності «Шахтар»

Додаткова інформація та оформлення замовлень:
м. Одеса, вул. Преображенська, 3
Тел./факс (048) 715-19-19, тел. (048) 732-23-29
e-mail: antaresnew@ukr.net
Каталог та прайс-лист надано на сайтах:
http://www.pchip.gov.ua/; http://170752.ua.all.biz

ЕКІПАЖ
ТЕХНОЛОГІЧНА ГРУПА

www.ekipage.com

ДРАБИНКИ ТА ПІДМОСТКИ ІЗОЛЮЮЧІ СКЛОПЛАСТИКОВІ

Драбинки та підмостки виконані цілком з профільного електроізоляційного склопластику за безметалевою технологією та мають такі властивості:

- високу механічну міцність (витримують до 1 т на сходинку);
- стійкі до дії агресивних середовищ;
- не створюють іскру, незаймисті;
- мають пристосування, які не дозволяють титавим довільно розсуватися під час роботи;
- стійке абразивне покриття сходинок запобігає зісковзнуванню підошви взуття працюючого;
- підмостки для підприємств зв'язку мають робочі поверхні з вологостійкої фанери, вкритої шаром лаку, стійкого до зносу.

м. Харків, вул. Єнакіївська, 4
Тел./факс: (057) 778-01-61 (0572) 93-31-47
e-mail: ekipage@ukrpost.ua

ANCON
T R A D E

Захист професіонала

Комплексний підбір та поставка спецодягу, спецвзуття та інших засобів індивідуального захисту

- Засоби захисту голови та обличчя
- Засоби захисту органів зору
- Засоби захисту органів слуху
- Засоби захисту органів дихання
- Засоби захисту рук
- Засоби захисту зварника
- Засоби гігієни шкіри
- Засоби захисту від падіння з висоти
- Корпоративний та захисний одяг
- Робоче та спеціальне взуття

Ansell

UVEX

SPERIAN

MSA

Stokor

COFRA

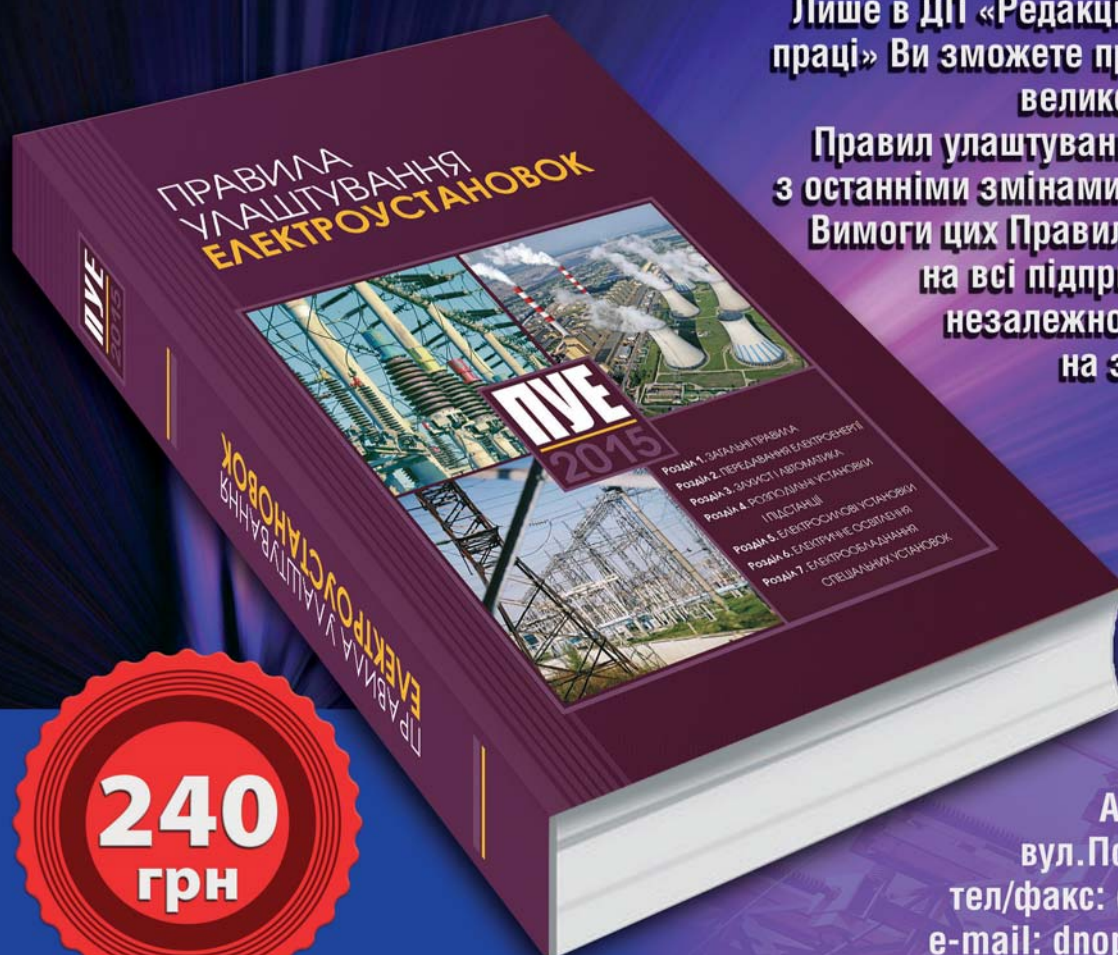
ТОВ АНКОН ТРЕЙД

03057, м. Київ, вул. О.Довженка, 10, офіс 26

Тел./факс: (044) 501-13-27(28) (29)

E-mail: info@ancon.com.ua

www.ancon.com.ua

Лише в ДП «Редакція журналу «Охорона праці» Ви зможете придбати єдине повне великоформатне видання Правил улаштування електроустановок з останніми змінами станом на 2015 рік. Вимоги цих Правил розповсюджуються на всі підприємства, організації незалежно від форм власності на засоби виробництва.

**УВАГА!
ТИРАЖ
ОБМЕЖЕНИЙ!!!**

**240
грн**

Адреса редакції:
вул.Попудренка, 10/1
тел/факс: (044) 559-19-51
e-mail: dnorop@gmail.com

OZON®

СПЕЦОДЯГ ТА ЗАСОБИ ЗАХИСТУ

Безпека — понад усе!

Комплексний підбір та поставка засобів індивідуального захисту!

Респиратор
3M™ 9101 VFlex

Доступний
протиаерозольний захист

Напівмаска
3M™ 6000

Найпопулярніше рішення для
захисту від парів та газів

Протишумові
вставки 3M™ 1271

Комфортний захист слуху,
футляр в комплекті

Навушники
3M™ Peltor Optime I

Безкомпромісний захист слуху

ТОВ «Укртекстиль», OZON®
03151, м. Київ, вул. Волинська, 53
Тел.: (044) 495 1298, 209 0340

www.ozon.com.ua

Офіційний дистриб'ютор
засобів індивідуального захисту

ЗАСОБИ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА СПЕЦОДЯГ

044 592 7400
044 592 7300

ТОВ «Бел-Протексьон»
www.bel.ua

ВИДАВНИЦТВО
ФОРТ
**23 РОКИ
РАЗОМ
З ВАМИ**

**КАБІНЕТИ ОХОРОНИ ПРАЦІ,
ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ**

СТЕНДИ, ПЛАКАТИ

**ЗНАКИ БЕЗПЕКИ
ТА ДОРОЖНІ ЗНАКИ**

(057) 714-09-08

(044) 229-09-84

www.fort.kharkiv.com

fortsales@ukrpost.ua

fort@kv.ukrtel.net

ЗАХИСНІ КЕЙСИ

герметичні транспортні контейнери

Зброя

Прилади

Обладнання

Документи

Збереження

*Лідери продажів
у світі!*

**EXPLORER
CASES**

Україна Італія

Об'єм
від 2 до 260
літрів

Ударостійкі

Герметичні

Надміцні

Захист від
бруду та пилу

Вирівнювання
тиску

-33°C/+90°C

Кислото-
стійкі

100% захист
ІТ обладнання

WWW.SATURN-DATA.COM

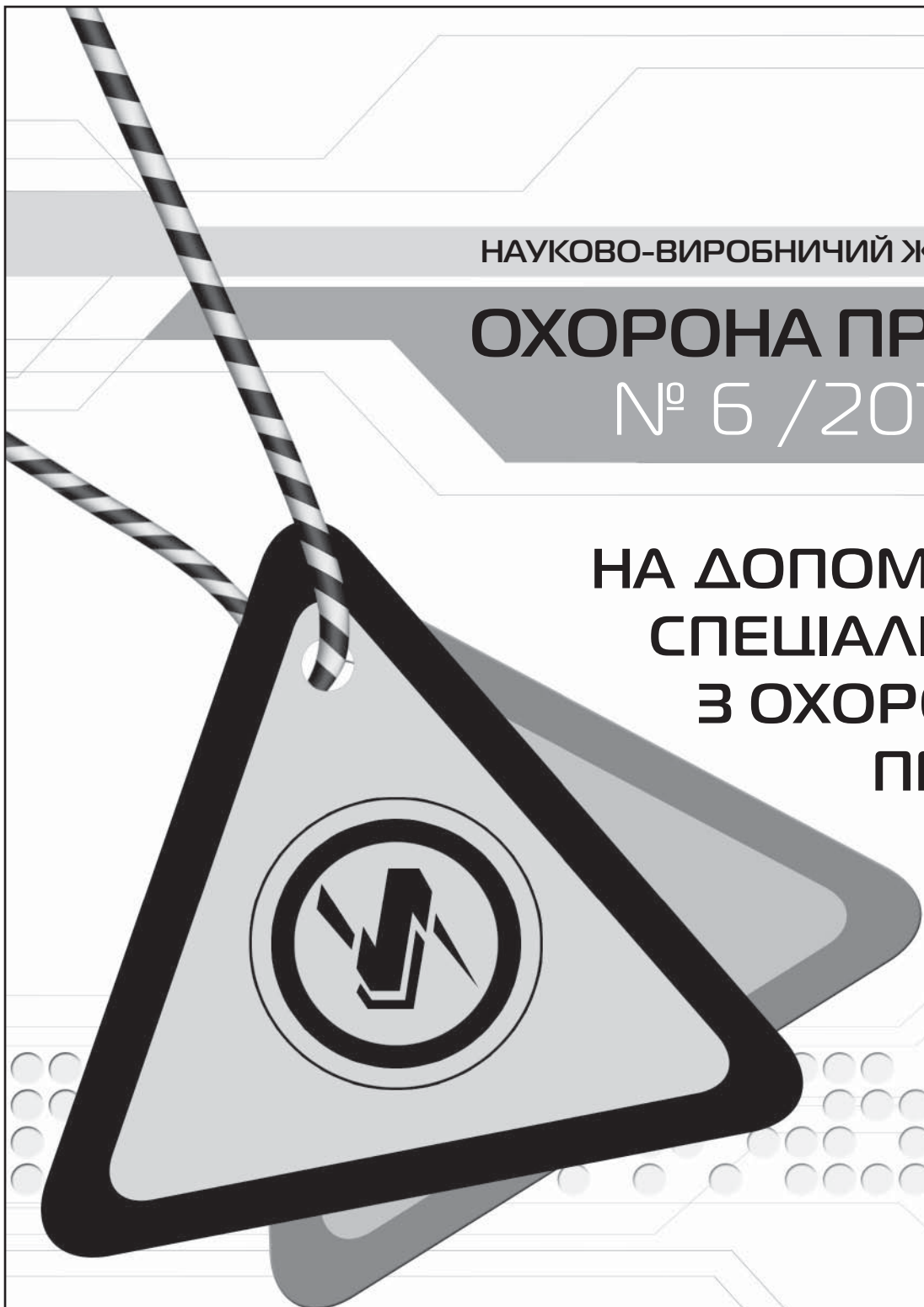
+380 (44) 457-55-55, CASES@SATURN-DATA.COM

НАУКОВО-ВИРОБНИЧИЙ ЖУРНАЛ

ОХОРОНА ПРАЦІ

№ 6 / 2015

НА ДОПОМОГУ
СПЕЦІАЛІСТУ
З ОХОРОНИ
ПРАЦІ

*Экономические аспекты
охраны труда*

*Правила улаштування
електроустановок*

ЗМІСТ

Тетяна Бреус Новини законодавства	3
Олег Моисеенко Экономические аспекты охраны труда	6
Технічна допомога українській інфраструктурі якості EuropeAid/126112/C/SER/UA/8 Європейська система оцінки відповідності та акредитації	13
Правила улаштування електроустановок. Глава 1.3. Вибір провідників за нагрівом	22
Безопасный труд в мире – Международные информационные листки опасностей по профессиям. Слесарь-электрик	50
Інструкція з охорони праці для слюсаря-електрика	52
Запитували – відповідаємо	59

НАУКОВО-ВИРОБНИЧИЙ ЖУРНАЛ
ОХОРОНА ПРАЦІ

НА ДОПОМОГУ СПЕЦІАЛІСТУ З ОХОРОНИ ПРАЦІ
№ 6 /2015

Адреса редакції
02100, Київ-100, вул. Попудренка, 10/1
Тел./факс (044) 558-74-11
E-mail: mail@ohoronapraci.kiev.ua www.ohoronapraci.kiev.ua

© ОХОРОНА ПРАЦІ

Головний редактор
Дмитро МАТВІЙЧУК
Тел. 558-74-11

Комп'ютерна верстка
Олександр Антоненко

Друкується мовою оригіналу

Точка зору редакції не завжди збігається з думкою авторів матеріалів.
Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен,
географічних назв та інших відомостей несуть автори публікацій.
Рукописи не рецензуються.

За достовірність реклами несе відповідальність рекламодавець

Надруковано в друкарні ДП «Редакція журналу «Охорона праці».
02100, Київ-100, вул. Попудренка, 10/1

Реклама
Тел.: 296-05-65, 296-82-56
Відділ реалізації та маркетингу
Тел.: 559-19-51, 558-74-27

Поліграфічні послуги
Тел. 559-62-79

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

Закон України «Про внесення зміни до Закону України «Про прокуратуру» щодо відтермінування набрання чинності від 21 квітня 2015 р. № 335-VIII.

Нагадаємо, що набрання чинності Закону України «Про прокуратуру» мало відбутися через шість місяців з дня його опублікування, тобто 25 квітня 2015 року (крім пункту 5 розділу XII (крім підпунктів 3, 5, 8, 9, 12, 20, 42, 49, 63, 67), розділу XIII цього Закону, які набирають чинності з дня, наступного за днем його опублікування), однак згідно з внесеними змінами до цього Закону його терміновано.

Отже, набрання чинності Закону України «Про прокуратуру» відбудеться «з 15 липня 2015 року», решту положень залишено без змін.

Закон України «Про ринок природного газу» від 09 квітня 2015 р. № 329-VIII.

Метою прийняття цього Закону є створення ефективного конкурентного середовища на ринку природного газу з урахуванням основних вимог законодавства ЄС, у тому числі, передбачених Директивою 2009/73/ЄС Європейського Парламенту та Ради Європейського Союзу стосовно спільних правил для внутрішнього ринку природного газу та Регламентом 715/2009 Європейського Парламенту та Ради Європейського Союзу про умови доступу до мереж передачі природного газу.

Законом передбачається:

- правові, економічні та організаційні засади функціонування ринку природного газу;
- створення нормативної бази діяльності на ринку природного газу;
- забезпечення недискримінаційного доступу до ринку природного газу його суб'єктів та всіх споживачів;
- створення в Україні повноцінного ринку природного газу, заснованого на засадах вільної конкуренції із належним рівнем захисту споживачів (зокрема, тих категорій споживачів, які потребують особливого захисту), надійності енергопостачання та здатного до інтеграції з ринками природного газу сторін Енергетичного Співтовариства, в тому числі шляхом створення регіональних ринків природного газу.

Закон набере чинності з дня, наступного за днем його опублікування, та введеться в дію з 1 жовтня 2015 року, крім окремих пунктів статей.

Одночасно слід зазначити, що втрачає чинність з 1 жовтня 2015 року Закон України «Про засади функціонування ринку природного газу»

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо децентралізації повноважень у сфері архітектурно-будівельного контролю та удосконалення містобудівного законодавства» від 09 квітня 2015 р. № 320-VIII.

Цим Законом передбачається внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Законів України «Про регулювання містобудівної діяльності», «Про основи містобудування», «Про архітектурну діяльність», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про місцеві державні адміністрації», «Про відповідальність за правопорушення у сфері містобудівної діяльності», «Про відходи», «Про судовий збір».

Метою прийняття цього Закону є удосконалення містобудівної діяльності, спрощення дозвільних та погоджувальних процедур у будівництві та удосконалення системи державного архітектурно-будівельного контролю і нагляду.

Цей Закон набере чинності з 1 вересня 2015 року, крім окремих пунктів розділів.

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

Розпорядження від 14 травня 2015 р. № 450-р «Про затвердження плану заходів щодо забезпечення виконання положень Європейської соціальної хартії (переглянутої) на 2015–2019 роки».

До плану заходів щодо забезпечення виконання положень Європейської соціальної хартії (переглянутої) на 2015–2019 роки включено тематичну групу «Охорона здоров'я, соціальне

Закон України від 09.04.2015 № 320 визначає органи, що здійснюватимуть державний архітектурно-будівельний контроль та нагляд, їх повноваження, порядок утворення і діяльності, при цьому сьогодні є чинним Положення про Державну архітектурно-будівельну інспекцію України, затверджене постановою КМУ від 09.07.2014 № 294.

забезпечення та соціальний захист», в якій у 2016 році передбачено «вивчення питання та внесення пропозиції щодо впровадження систем запобігання виникненню нещасних випадків та професійних захворювань на виробництві з урахуванням ризикоорієнтованого підходу (виявлення, проведення оцінки та мінімізація причин виникнення ризиків і можливих наслідків для життя та здоров'я працюючих осіб).

Розпорядження від 22 квітня 2015 р. № 402-р «Про схвалення розроблених Міністерством інфраструктури планів імплементації деяких актів законодавства ЄС у сфері організації робочого часу моряків».

Цим розпорядженням затверджено перелік актів законодавства ЄС, імплементація яких здійснюється згідно із схваленими планами, зокрема до переліку включено:

Директиву Ради 1999/63/ЄС від 21 червня 1999 р. про Угоду про організацію робочого часу моряків, укладену між Асоціацією Судновласників Європейського Співтовариства (АСЕС) та Федерацією транспортних профспілок Європейського Співтовариства.

Директиву 1999/95/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 13 грудня 1999 р. про правозастосування положень щодо годин праці моряків на борту суден, які зупиняються у портах Співтовариства.

Розпорядження від 22 квітня 2015 р. № 398-р «Про схвалення розробленого Міністерством інфраструктури плану імплементації Директиви Ради 95/18/ЄС від 19 червня 1995 р. про ліцензування залізничних підприємств».

Розпорядження від 08 квітня 2015 р. № 346-р «Про схвалення розроблених Міністерством енергетики та вугільної промисловості планів імплементації деяких актів законодавства ЄС в енергетичній сфері».

До переліку актів законодавства ЄС, імплементація яких здійснюється згідно із схваленими планами, включено сім Директив та два Регламенти (ЄС).

МІНІСТЕРСТВО ЕНЕРГЕТИКИ ТА ВУГІЛЬНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

Наказ від 21 квітня 2015 р. № 247 «Про визнання такими, що втратили чинність, деяких наказів Державного комітету України по нагляду за охороною праці та Комітету по нагляду за охороною праці», зареєстрований у Мін'юсті 13.05.2015 р. за № 519/26964.

Цим наказом визнано такими, що втратили чинність:

— наказ Державного комітету України по нагляду за охороною праці від 15 серпня 1997 року № 221 «Про затвердження Порядку проведення та оформлення результатів нагляду (інспекційного контролю) за діяльністю сертифікованого персоналу», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 29 жовтня 1997 року за № 516/2319 (із змінами);

— наказ Державного комітету України по нагляду за охороною праці від 15 серпня 1997 року № 223 «Про затвердження Порядку визнання Центрів навчання Органом із сертифікації персоналу в галузі неруйнівного контролю», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 29 жовтня 1997 року за № 516/2321;

— наказ Державного комітету України по нагляду за охороною праці від 02 листопада 1998 року № 213 «Про затвердження Типового положення про експертно-технічний центр Держнаглядохоронпраці», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 08 лютого 1999 року за № 77/3370 (із змінами).

Станом на 26 травня 2015 року наказ не набрав чинності.

Наказ від 30 березня 2015 р. № 187 «Про визнання таким, що втратив чинність, наказу Державного комітету України по нагляду за охороною праці від 15 серпня 1997 року № 222», зареєстрований у Мін'юсті 09.04.2015 р. за № 400/26845.

Цим наказом визнано таким, що втратив чинність наказ Державного комітету України по нагляду за охороною праці від 15.08.1997р. № 222 «Про затвердження Порядку ведення і публікації Реєстру сертифікованого персоналу у галузі неруйнівного контролю» (із змінами), зареєстрований у Міністерстві юстиції України 29 жовтня 1997 року за № 516/2320.

Наказ від 27 березня 2015 р. № 183 «Про затвердження Змін до Правил технічної експлуатації теплових установок і мереж», зареєстрований у Мін'юсті 10.04.2015 р. за № 407/26852.

Цим наказом затверджено Зміни до Правил технічної експлуатації теплових установок і мереж, затверджених наказом Міністерства палива та енергетики України від 14 лютого

Внесено суттєві доповнення у розділ 10 «Пожежна безпека». Із п. 7.1.19 Правил технічної експлуатації теплових установок і мереж вилучено вимоги заборони роботи тепловикористовувальної установки у разі, якщо:

- установка не зареєстрована в органах Держгірпромнагляду;
- відсутній паспорт та інструкції з експлуатації установки

2007 року № 71, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 05 березня 2007 року за № 197/13464 (із змінами).

Наказ від 09 лютого 2015 р. № 73 «Про затвердження Положення про Систему управління охороною праці на підприємствах електроенергетики», зареєстрований у Мін'юсті 09.04.2015 р. за № 397/26842.

Цим наказом затверджено Положення про Систему управління охороною праці на підприємствах електроенергетики, яке визначає порядок побудови, впровадження і функціонування системи управління охороною праці на основі вимог ДСТУ OHSAS 18001:2010 «Системи управління гігієною та безпекою праці. Вимоги» (далі — ДСТУ OHSAS 18001:2010).

Дія цього Положення поширюється на підприємства електроенергетики, що належать до сфери управління Міненерговугілля України, та на господарські товариства, щодо яких Міненерговугілля України здійснює управління корпоративними правами держави (далі — підприємства).

МІНІСТЕРСТВО ІНФРАСТРУКТУРИ УКРАЇНИ

Наказ від 07 квітня 2015 р. № 122 «Про затвердження Норми забезпечення спеціальним одягом та спорядженням для виконання спеціальних завдань військовослужбовців Державної спеціальної служби транспорту», зареєстрований у Мін'юсті 16.04.2015 р. за № 427/26872.

За Нормою, затвердженою цим наказом, забезпечуються військовослужбовці усіх категорій Державної спеціальної служби транспорту на період виконання спеціальних завдань, у тому числі при проведенні антитерористичної операції (підготовка, безпосередня участь, відновлення боєздатності).

МІНІСТЕРСТВО СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

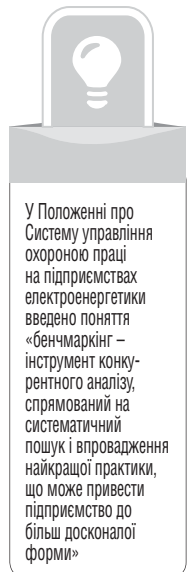
Наказ від 27 березня 2015 р. № 340 «Про затвердження Положення про територіальні органи Державної служби України з питань праці», зареєстрований у Мін'юсті 20.04.2015 р. за № 438/26883.

Цим наказом затверджено Положення про Головне управління (Управління) Державної служби України з питань праці в області (Управління Держпраці), які є територіальними органами Державної служби України з питань праці, що їй підпорядковуються.

МІНІСТЕРСТВО МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

Наказ від 08 квітня 2015 р. № 994 «Про затвердження Порядку забезпечення вихованців, спортсменів, учнів (студентів) та тренерів (тренерів-викладачів, вчителів зі спорту) закладів фізичної культури і спорту спортивним одягом, спортивним спеціальним взуттям, спортивним інвентарем індивідуального користування та встановлення строків їх використання», зареєстрований у Мін'юсті 24.04.2015 р. за № 464/26909.

Підготувала **Тетяна Бреус**,
юрисконсульт ДП «Редакція журналу «Охорона праці»

ВІДЗНАЧАЄМО У ЛИПНІ

- 2 липня — Міжнародний день спортивного журналіста
- 5 липня — День працівників морського і річкового флоту
- 8 липня — День родини
- 12 липня — День рибалки
- 15 липня — День українських миротворців
- 16 липня — День бухгалтера
- 19 липня — День працівників металургійної та гірничодобувної промисловості
- 26 липня — День флоту України
— День працівників торгівлі
- 28 липня — День хрещення Київської Русі — України
- 31 липня — День системного адміністратора

ЭКОНОМИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ОХРАНЫ ТРУДА

В наши дни работодатели начинают задаваться вопросом, что для предприятия экономически выгоднее — выполнять государственные требования по охране труда или снижать инвестиции в нее, экономя тем самым собственные средства. Улучшение условий труда на предприятии — это дополнительные издержки, или эффективные вложения, повышающие результативность производства и приносящие прибыль?

Олег Моисеенко, собкор

СИТУАЦИЯ С ОХРАНОЙ ТРУДА И МНЕНИЕ РАБОТОДАТЕЛЕЙ

Ни для кого не секрет, что ситуация с охраной труда в нашей стране далека от совершенства. На производстве ежедневно происходят несчастные случаи, среди которых есть с тяжелыми и смертельными последствиями. Кроме того, тысячи людей страдают от профессиональных заболеваний, а также существует производственно обусловленная общая заболеваемость. Такое положение дел с охраной труда сохраняется уже десятилетиями и стало для всех давно привычным. Почему так происходит?

Как известно, главная цель деятельности любого современного коммерческого предприятия — получение прибыли и минимизация издержек. Собственники и руководители предприятий стремятся к тому, чтобы каждая гривна, вложенная в производство, приносила определенную прибыль. Логично, что стремление к получению максимально возможной прибыли провоцирует сокращение затрат. Поскольку охрана труда не связана непосредственно с производством и реализацией продукции, то и не следует рассчитывать на получение прямой прибыли от вложений в нее. В наше время отечественный работодатель привык усматривать в охране труда лишь одни «минусы» — расходы на выполнение ее мероприятий. Для него средства, предназначенные для выявления рисков, улучшения условий труда, — это дополнительные издержки, а не эффективные вложения, повышающие результативность производства и приносящие прибыль. А производство без того постоянно требует каких-либо производственных расходов. В результате на охрану труда, как на бедную родственницу производства, денег просто не остается.

Какие бы новые правила, касающиеся охраны труда, ни предлагались, работодатели относятся к ним настороженно и с опаской. В первую очередь они озабочены тем, чтобы бремя предстоящих расходов по соблюдению законодательства об охране труда не стало тормозом для повышения конкурентоспособности их предприятия. Даже те из них, которые имели намерения улучшить условия труда, заявляют, что сделать это им не позволяют жесткие условия конкуренции. Они начинают задаваться во-

просом о том, что для предприятия в настоящее время выгоднее экономически — выполнять государственные требования по охране труда или снижать инвестиции в нее, экономя собственные средства, снижая себестоимость продукции и повышая тем самым ее конкурентоспособность. Улучшение условий труда, выявление рисков на предприятии — это дополнительные издержки или эффективные вложения, повышающие результативность производства и приносящие прибыль?

Как известно, каждый гражданин Украины имеет конституционное право на охрану своей жизни и здоровья, на надлежащие, безопасные и здоровые условия труда в процессе своей трудовой деятельности. Обязанность работодателя создать на каждом рабочем месте, в каждом структурном подразделении условия труда в соответствии с нормативно-правовыми актами, а также обеспечить соблюдение требований законодательства о правах работников в области охраны труда закреплена ст. 13 Закона «Об охране труда». Естественно, что в связи с этим работодатель должен нести определенные финансовые затраты, направленные на исполнение этой обязанности, и затраты эти неизбежно влияют на себестоимость выпускаемой продукции. Беда в том, что мероприятия по охране труда на многих украинских предприятиях, 70–80% которых уже выработали свой ресурс, выполняются для галочки, с единственной целью — пустить пыль в глаза инспектору Госгорпромнадзора. Поэтому на таких предприятиях всячески стремятся уменьшить затраты на охрану труда, финансирование которой осуществляется по остаточному принципу, а многие несчастные случаи, обусловленные несоблюдением правил, скрываются в угоду статистике. Вот почему положение с охраной труда остается там столь плачевным. Аргументируется же это все тем, что из вложенных в охрану труда средств невозможно извлечь прибыль.

На чем основано мнение этих работодателей, которые до сих пор считают инвестиции в охрану труда невыгодными? Прежде всего на недостаточной информированности в этих вопросах. Например, западным бизнесменам хорошо известно, что самые большие финансовые расходы их предприятия несут из-за несчастных случаев на производстве и профзаболеваний. Порой сумма этих расходов может

быть соизмерима с годовым доходом предприятия. Наши отечественные работодатели не имеют об этом достоверной информации и потому недооценивают масштаб аналогичных затрат своих предприятий, так как:

- действительная статистика производственного травматизма и профессиональной заболеваемости (тем более случаев общей заболеваемости, обусловленных производством) не отслеживается, в силу чего получается, что таких случаев на их предприятиях якобы вообще нет;

- все затраты, связанные с производственным травматизмом не фиксируются, а учитываются только очевидные материальные потери (порча зданий, сооружений, оборудования, инвентаря);

- не подсчитываются косвенные затраты и упущенная выгода.

В какой-то мере это объясняется тем, что в осуществлении подобных подсчетов есть свои сложности, связанные с тем, что большинство подобных расходов на первый взгляд не видны. Да и правильно оценить здоровье, безопасность и социальные интересы людей — дело далеко не простое.

ЕСЛИ НЕ УДЕЛЯТЬ ВНИМАНИЯ ОХРАНЕ ТРУДА

Результатом пренебрежительного отношения к охране труда в целом и недооценки использования возможностей инструментария, связанного с управлением рисками, являются неудовлетворительные условия труда, которые влекут за собой высокий уровень производственного травматизма и профессиональных заболеваний. Иллюзорная экономия средств на создании безопасных условий труда оборачивается не только человеческими трагедиями потерпевших работников — потерей их здоровья и жизни (что невосполнимо!), но и приводит предприятие к весьма ощутимым материальным (инвентарь, сырье, готовая продукция) и финансовым потерям. Даже если видимые в первую очередь прямые убытки предприятия в результате несчастного случая (зарплата потерпевшего в день несчастного случая; различные выплаты и компенсации ему; оплата работы членов комиссии по расследованию; расходы, связанные с его проведением; оплата штрафов за нарушения требований охраны труда и т. п.) оказываются небольшими, то его косвенные последствия (потери рабочего времени персонала, отвлеченного от работы; ущерб оборудованию, инвентарю, сырью, готовой продукции; остановка производства и вынужденные простои оборудования; затраты на восстановление безопасности на месте происшествия; снижение производительности труда, расходы на дополнительное обучение прежних и замещающих работников; упущенная выгода и др.), которые зачастую неочевидны, гораздо весомее.

Почти каждый несчастный случай влечет за собой приостановку эксплуатации конкретного рабо-

чего места, производственного участка, а то и всего предприятия; потерю квалифицированных кадров и отвлечение многих работников от исполнения своих прямых функциональных обязанностей. Неизбежно падает производительность труда. Выполняемое задание, контракт оказываются под угрозой срыва. Предприятие теряет некоторую часть прибыли и свою репутацию. За нарушение норм охраны труда работодатель заплатит штрафы, понесет затраты на срочную доставку потерпевшего в медучреждение и выплаты, предусмотренные коллективным договором. Кроме того, на время лечения нужно найти замену выбывшему специалисту и подготовить нового человека. На это также необходимо время и средства. И это далеко не полный перечень срочных затрат и проблем, внезапно сваливающихся на голову руководителя вместе с несчастным случаем. Например, потери, связанные с производственным травматизмом и профзаболеваемостью, составляют в индустриально развитых государствах более 3% ВВП. Но это при том условии, что в развитых странах мира, по оценкам Национального научно-исследовательского института промышленной безопасности и охраны труда (далее — ННИИПБОТ), на охрану труда ежегодно направляют в среднем до 5% от валового национального продукта. В Украине на эти цели уходит в лучшем случае только 2% ВВП. Вот почему, по предварительным подсчетам института, убытки от несчастных случаев на украинском предприятии в среднем в семь раз превышают затраты на охрану труда. Специалисты же Фонда социального страхования Украины подсчитали, что производственные травмы работников ежегодно съедают приблизительно третью часть потенциальной прибыли украинских предприятий.

Мировой и отечественный опыт свидетельствует, что предприятия с сомнительной репутацией в области охраны труда обычно отличаются также вялыми, малоэффективными производственными процессами. Работники, их навыки и здоровье здесь не ценятся, людские ресурсы используются нерационально. Надлежащий контроль производственных процессов отсутствует, за вредными выбросами химических веществ, хранением запасов и исправностью оборудования никто не следит.

Таким образом, невнимательность к вопросам охраны труда приводит к неизбежным убыткам и таким побочным эффектам, как ухудшение трудовой дисциплины, корпоративной культуры и управляемости предприятия в целом.

Если на каком-то этапе своего развития подобное предприятие сталкивается с необходимостью повышения конкурентоспособности своей продукции, то первой задачей, которую ему предстоит решить на этом пути, является рост производительности труда. Добиться существенного роста последней невозможно без совершенствования, улучшения условий труда работников.

ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ПРЕИМУЩЕСТВА, КОТОРЫЕ ДАЕТ СОБЛЮДЕНИЕ ТРЕБОВАНИЙ ОХРАНЫ ТРУДА

Вопреки мнению украинских работодателей, мировая статистика и данные отечественных исследователей свидетельствуют, что при грамотном, продуманном подходе к вопросам охраны труда работодатель получает значительную экономическую выгоду, в то время как недостаточное внимание к проблемам безопасности приводит его к существенным экономическим потерям.

Отечественные и зарубежные источники называют следующие экономические преимущества, которые обеспечивают предприятию стабильное функционирование риск-ориентированной системы менеджмента охраны труда.

1. Повышение производительности труда за счет улучшения условий труда (обеспечение оптимальных режимов труда и отдыха, параметров микроклимата и освещения, учет психофизиологических и эргономических особенностей труда, проведение лечебно-профилактических мероприятий, повышение эффективности использования оборудования и фонда рабочего времени за счет снижения внутрисменных простоев из-за ухудшения самочувствия по условиям труда и микротравм).

2. Снижение непроизводительных затрат времени и труда, обусловленных лишними движениями, физическими усилиями, нервно-психологическими нагрузками, неудобными позами, вызванными неправильной организацией рабочего места, и получением лишней информации.

3. Увеличение фонда рабочего времени за счет сокращения целосменных потерь из-за производственных травм, профессиональных заболеваний, а также из-за сокращения суммарной продолжительности общих заболеваний.

4. Снижение себестоимости продукции вследствие уменьшения непроизводительных затрат, вызванных неблагоприятными условиями труда.

5. Экономия расходов на льготы и компенсации за работу в неблагоприятных условиях труда (сокращенный рабочий день, дополнительный отпуск, повышенные тарифные ставки, льготные пенсии, лечебно-профилактическое питание, бесплатная выдача молока и др.). Создание условий, соответствующих допустимым, позволяет частично или полностью сократить подобные расходы.

6. Снижение затрат на персонал (на процессы увольнения, найма, обучения и стажировки новичков) из-за уменьшения текучести кадров по условиям труда.

Таким образом, проведение трудоохранных мероприятий влечет за собой увеличение производительности, результативности труда, что, в свою очередь, способствует повышению эффективности и росту доходов предприятия путем снижения расходов по ряду статей.

Согласно исследованиям, проведенным ННИИ-ПБОТ, каждая гривна, вложенная в охрану труда на

предприятии, приносит в среднем четыре гривны экономического эффекта.

Однако здесь следует отметить, что если речь идет о сохранении жизни и здоровья работающих, то наличие экономического эффекта от того или иного мероприятия по охране труда не может служить единственным критерием решения вопроса, проводить или нет это мероприятие. Когда условия труда не соответствуют нормативным требованиям, работодатель обязан осуществить мероприятия по их улучшению независимо от предварительного расчета экономической эффективности данного мероприятия.

КАК ПОДСЧИТАТЬ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ ЭФФЕКТ ОТ МЕРОПРИЯТИЙ ПО ОХРАНЕ ТРУДА?

Растущий интерес украинских предприятий к перспективам повышения производительности и конкурентоспособности ставит на повестку дня вопросы экономической эффективности мероприятий по охране труда. Работодателю необходимы четкие и аргументированные ответы на вопрос о том, являются ли меры по охране труда стоящим объектом капиталовложений для предприятия с точки зрения кратковременной и долговременной перспективы.

Руководителей предприятий все больше интересует экономический эффект от мероприятий по охране труда, который определяется как разница между предотвращенным ими ущербом и фактическими затратами на них.

С точки зрения экономики расходы на улучшение условий труда являются инвестициями. Они осуществляются сегодня для того, чтобы получить значительную выгоду в дальнейшем. Опыт доказывает, что ценность таких инвестиций, как правило, значительно выше, чем предполагается изначально, и не только в связи со скрытой и долгосрочной выгодой для здоровья и благосостояния работников, но также благодаря использованию новшеств, которые одновременно повышают производительность и качество продукции, сокращают количество отходов и улучшают условия труда.

К сожалению, до настоящего времени ни на международном, ни на национальном уровне не существует твердого ответа на вопрос, как и на каких условиях должна проводиться оценка затрат на мероприятия по охране труда и получаемой от них отдачи. Наша отечественная система бухгалтерской отчетности не позволяет увидеть реальную картину затрат на преодоление последствий несчастного случая на производстве. Разработкой методики, которая в доступной форме покажет все явные и косвенные убытки предприятия в случае травматизма, занимается Национальный научно-исследовательский институт промышленной безопасности и охраны труда.

Сравнительно легко рассчитать затраты на мероприятия по охране труда (хотя они могут быть завышены), но гораздо труднее определить экономический эффект от них, выраженный в денежном

эквиваленте. Это связано не только со сложностями методики и необходимостью учесть множество не отличающихся достоверностью статистических данных, но и с тем, что затраты должны быть произведены немедленно, а проявление экономического эффекта откладывается на какой-то момент в будущем. Наиболее часто в качестве примеров получаемой пользы от мероприятий по охране труда упоминаются:

- улучшение здоровья;
- сокращение числа несчастных случаев с летальным исходом и травматизма;
- сокращение суммы убытков;
- сокращение производственных потерь;
- повышение производительности труда.

Но некоторые из этих факторов трудно поддаются измерению, и их сложно напрямую связать только с превентивными мерами в области охраны труда. Например, внедрение новой техники и технологии необходимо в первую очередь для обеспечения производства новых видов продукции, повышения производительности труда. В большинстве случаев при этом одновременно улучшаются условия труда, повышается безопасность труда работающих. Совершенно очевидно, что относить весь объем затрат на реализацию таких мероприятий к затратам на охрану труда будет неверно, но и выделить из общего объема затраты, обусловленные необходимостью выполнения требований охраны труда, не всегда представляется возможным.

Таким образом, несмотря на то что охрана труда сама по себе не является прибыльной, но если снизить путем проведения ее мероприятий ряд статей производственных расходов, она становится экономически выгодной и фактически самокупаемой. Однако для того, чтобы это понять, необходимо правильно подсчитывать собственные доходы и расходы, чего у нас делать не любят, да и не умеют.

ВИДЫ ЗАТРАТ НА ОХРАНУ ТРУДА

Закон Украины «Об охране труда» требует выполнения разнообразных мероприятий и использования средств, направленных на повышение уровня промышленной безопасности и охраны труда, гигиены труда и производственной среды, затраты на которые согласно ст. 19 должны составлять не менее 0,5% от фонда оплаты труда за прошедший год.

Единой и общепринятой системы классификации расходов на охрану труда пока еще не существует, как и простой методики выделения некоторых их видов из других статей расходов. Систематизировать и группировать затраты на охрану труда можно исходя из различных целей, признаков и критериев. Например, ежегодные расходы на охрану труда можно сгруппировать всего в три следующие категории:

- внедрение мероприятий, направленных на улучшение условий труда и повышение его безопасности;
- льготы и компенсации в связи с неблагоприятными условиями труда;

— возмещение последствий неблагоприятного воздействия условий труда на работающих.

В приведенной ниже таблице представлен более подробный перечень расходов в той последовательности, в которой они упоминаются в Законе «Об охране труда».

НЕКОТОРЫЕ ВЫВОДЫ ИЗ ЭКОНОМИЧЕСКИХ АСПЕКТОВ ОХРАНЫ ТРУДА

1. В случае невозможности обеспечения работодателем полностью безопасных и безвредных условий труда, законодательство предусматривает предоставление работнику, занятому на работах с тяжелыми и вредными условиями труда, различных видов компенсаций и льгот. Многие специалисты считают существование подобного механизма льгот и компенсаций пережитком плановой экономики, тормозящим процесс улучшения условий труда. Действительно, в настоящее время практика применения различного рода компенсаций за работу во вредных условиях труда распространена повсеместно, поскольку она устраивает и работодателей (нет необходимости в проведении технически сложных и экономически затратных мероприятий по улучшению условий труда), и работников (которые считают компенсации дополнительным доходом). По некоторым оценкам, те или иные виды льгот и компенсаций получают около 40% всех трудящихся, а общие затраты работодателей на их предоставление в 2–3 раза превышают затраты на улучшение условий труда. Напрашивается закономерный вопрос о том, не лучше ли эти средства направить все-таки на формирование нормальных условий труда, а не продолжать поддержку вредного производства, да еще и постоянно тратить деньги на компенсацию его последствий.

2. Безусловно, полностью застраховаться от затрат в связи с несчастными случаями нельзя, но можно значительно повысить безопасность производства, создать на рабочих местах безопасные, соответствующие гигиеническим нормам, наконец — комфортные условия труда. И все это в комплексе в итоге обязательно даст положительный результат в виде снижения непредвиденных затрат и потерь. Улучшение условий труда обычно оказывает положительное воздействие на производительность. Поэтому предприятиям, отличающимся хорошими условиями и высоким уровнем охраны труда, обычно присущи высокая производительность и инициативность.

3. При рассмотрении вопросов экономической эффективности охраны труда напрашивается некоторая аналогия с медицинским обслуживанием. Можно говорить о чистых издержках, когда человека лечат от какого-то заболевания. Ведь он несет расходы, оплачивает докторов и покупает лекарства. Но не следует забывать, что при этом он сохраняет заработок, который был бы потерян, если бы человек продолжал болеть и не смог работать. Обычно мы спрашиваем себя: стоит ли улучшение здоровья таких денег? И наш ответ на этот вопрос, как правило, бывает положи-

тельным. То же самое происходит с инвестициями в охрану труда на производстве: полезно рассчитывать финансовые расходы и преимущества от инвестиций в улучшение условий труда, но если обнаруживается, что издержки оказываются выраженными положительной величиной, то работодателю все же имеет смысл не скупиться и инвестировать в охрану труда.

Ошибочно слишком сильно замыкаться лишь на затратной стороне мероприятия по охране труда и считать, что необходимо осуществлять только экономически выгодные инвестиции. Не следует все сводить лишь к деньгам. Меры по охране труда нельзя рассматривать с тех же позиций, что и ориентированную на прибыль деятельность предприятия. Два важнейших результата инвестиций в охрану труда на производстве не поддаются экономическим расчетам — это человеческие жертвы в форме потери трудоспособности и преждевременной смерти, а также социальное бремя конфликтов и взаимных упреков по поводу несчастных случаев и заболеваний на производстве.

4. И все же охрана труда — это отнюдь не убытки, которые несет предприятие в случае реализации мероприятий данной области, а наоборот, вклад в его развитие, который окупится в кратчайшие сроки. Поэтому, в условиях нашей действительности, первоочередная задача — донести до работодателей и руководителей предприятий, а затем закрепить на уровне их подсознания, что охрана труда — это выгодно. И выгодно, в первую очередь, для них самих. Ведь здоровый, уверенный в себе и в тех гарантиях, которые дает работодатель, персонал, работающий в комфортных условиях, производит более качественную продукцию. Кроме того, персонал предприятия меньше болеет, сокращает непроизводственные затраты, обеспечивает более высокую производительность труда. Результатом этого становится повышение эффективности производства. Таким образом, мы с полной ответственностью можем утверждать, что охрана труда — это наиважнейший элемент конкурентоспособности предприятия.

№ п/п	Виды затрат на охрану труда, финансирование которых осуществляется работодателем	Статья Закона
1	Общеобязательное государственное страхование от несчастного случая на производстве и профессионального заболевания, приведших к потере трудоспособности	5
2	Оплата простоя работника, отказавшегося от порученной работы из-за того, что не по его вине создалась производственная ситуация, опасная для его жизни или здоровья либо для окружающих его людей, или для производственной либо окружающей среды	6
3	Выходное пособие в размере, предусмотренном коллективным договором, но не менее трехмесячного заработка, работнику, расторгнувшему трудовой договор по собственному желанию из-за того, что работодатель не исполняет законодательство по охране труда и не соблюдает условия коллективного договора по этим вопросам	6
4	Выплата работнику среднего заработка за время приостановки эксплуатации предприятия, цеха, участка, отдельного производства или оборудования органом государственного надзора за охраной труда либо службой охраны труда	6
5	Обеспечение работников, занятых на работах с тяжелыми и вредными условиями труда: – лечебно-профилактическим питанием; – молоком или равноценными пищевыми продуктами; – газированной соленой водой; – перерывами санитарно-оздоровительного назначения; – сокращенной продолжительностью рабочего времени; – дополнительным оплачиваемым отпуском; – льготной пенсией; – оплатой труда в повышенном размере; – другими льготами и компенсациями, предоставляемыми в установленном законодательством порядке	7
6	Расходы на дополнительно установленные по коллективному договору (соглашению, трудовому договору) льготы и компенсации работнику, не предусмотренные законодательством	7
7	Приобретение, комплектование, выдача и содержание средств индивидуальной защиты в соответствии с нормативно-правовыми актами по охране труда и коллективным договором работникам на работах с вредными и опасными условиями труда, а также на работах, связанных с загрязнением или неблагоприятными метеорологическими условиями	8

8	Дополнительные выплаты в соответствии с коллективным или трудовым договором потерпевшему работнику и членам его семьи вследствие повреждения его здоровья или в случае смерти	9
9	Расходы на создание для инвалидов условий труда с учетом рекомендаций медико-социальной экспертной комиссии и индивидуальных программ реабилитации и дополнительных мер безопасности труда, отвечающих специфическим особенностям этой категории работников	12
10	Расходы на обеспечение функционирования системы управления охраной труда, а именно: – выполнение необходимых профилактических мероприятий в соответствии с изменяющимися обстоятельствами; – внедрение прогрессивных технологий, достижений науки и техники, средств механизации и автоматизации производства, требований эргономики, положительного опыта по охране труда и т. п.; – обеспечение надлежащего содержания зданий и сооружений (разработка ПЛА, ПЛАС), производственного оборудования (экспертиза, освидетельствование, обследование, нанесение сигнальных и опознавательных окрасок, предупреждающих надписей), мониторинга за их техническим состоянием; – устранение причин, вызывающих несчастные случаи, профессиональные заболевания и осуществление профилактических мероприятий, определенных комиссиями по итогам расследования этих случаев; – проведение аудита охраны труда, лабораторных исследований условий труда, оценки технического состояния производственного оборудования, аттестации рабочих мест на соответствие нормативно-правовым актам по охране труда в порядке и сроки, определенные законодательством, и принятие по ее итогам мер по устранению опасных и вредных производственных факторов; – разработка и утверждение положений, инструкций, иных актов по охране труда, действующих в пределах предприятия и устанавливающих правила выполнения работ и поведения работников на его территории, в производственных помещениях, на строительных площадках, рабочих местах в соответствии с нормативно-правовыми актами по охране труда; обеспечение работников нормативно-правовыми актами и актами предприятия по охране труда; – осуществление контроля за соблюдением работником технологических процессов, правил обращения с машинами, механизмами, оборудованием и другими средствами производства, использованием средств коллективной и индивидуальной защиты, выполнением работ в соответствии с требованиями по охране труда; – пропаганда безопасных методов труда, сотрудничество с работниками в области охраны труда и другие виды сопровождения деятельности по охране труда (приобретение стендов, знаков безопасности, ограждающих лент и т. д.)	13
11	Создание и функционирование службы охраны труда в соответствии с Типовым положением, утверждаемым специально уполномоченным центральным органом исполнительной власти по вопросам надзора за охраной труда	15
12	Финансирование и организация проведения предварительного (при приеме на работу) и периодических (в течение трудовой деятельности) медицинских осмотров работников, занятых на тяжелых работах, работах с вредными или опасными условиями труда или таких, где есть необходимость в профессиональном отборе, ежегодного обязательного медицинского осмотра лиц в возрасте до 21 года; проведения соответствующих оздоровительных мероприятий по результатам периодических медицинских осмотров	17
13	Проведение инструктажа, обучения и проверки знаний по вопросам охраны труда, по оказанию первой медицинской помощи потерпевшим от несчастных случаев и правилам поведения в случае возникновения аварии в соответствии с Типовым положением, утверждаемым специально уполномоченным центральным органом исполнительной власти по надзору за охраной труда, руководителей, должностных лиц и работников предприятия	18
14	Расходы на осуществление комплексных мероприятий по достижению установленных нормативов безопасности, гигиены труда и производственной среды, повышению существующего уровня охраны труда, предотвращению случаев производственного травматизма, перечисленных в коллективном договоре, соглашении сторон	20
15	Расходы на проведение предварительной экспертизы рабочего проекта или рабочей документации строительства, реконструкции, технического перевооружения и т. п. производственных объектов, инженерных инфраструктур объектов социально-культурного назначения, изготовления и внедрения новых для данного предприятия технологий и указанных средств на соответствие нормативно-правовым актам по охране труда	21

16	Расходы на проведение экспертизы относительно соблюдения требований законодательства об охране труда и промышленной безопасности во время выполнения работ, эксплуатации машин, механизмов, оборудования повышенной опасности и его соответствия требованиям законодательства об охране труда и промышленной безопасности для получения соответствующих разрешений на выполнение указанных работ и эксплуатацию указанного оборудования	21
17	Расходы на организацию, проведение расследования и ведение учета несчастных случаев, профессиональных заболеваний и аварий на производстве в соответствии с Порядком проведения расследования и ведения учета несчастных случаев, профессиональных заболеваний и аварий на производстве, утвержденным постановлением КМУ от 30.11.2011 № 1232, а именно: – затраты на доставку потерпевшего в лечебное учреждение; – оплата работы членов комиссии (работников предприятия) по расследованию несчастного случая на производстве; – оплата работы экспертов и проведения экспертиз, технических расчетов, лабораторных испытаний и др.; – на выполнение мероприятий по устранению причин наступления несчастного случая; – оплата первых пяти дней временной нетрудоспособности потерпевшего; – дополнительные выплаты в соответствии с коллективным или трудовым договором потерпевшему работнику и членам его семьи вследствие повреждения его здоровья или в случае смерти; – затраты на проведение внепланового инструктажа работников; – не заработанная часть зарплаты потерпевшего в день получения производственной травмы. А также следующие затраты и потери, связанные с нарушением и восстановлением производственного процесса: – упущенная прибыль предприятия; – заработная плата сотрудников, отвлеченных от работы; – затраты на восстановление безопасных условий на месте происшествия; – ущерб, нанесенный предприятию вследствие порчи оборудования, инвентаря, сырья, материалов, готовой продукции, разрушения зданий и сооружений; – аренда оборудования, инструмента на время отсутствия собственного; – оплата сверхурочных работ работнику предприятия, выполняющему работу потерпевшего в период его временной нетрудоспособности; – заработная плата замещающего работника; – расходы на организацию надлежащих условий труда замещающего работника; – снижение производительности труда; – затраты на переобучение потерпевшего; – оплата штрафов за нарушения законодательных и нормативно-правовых актов по охране труда, которые привели к несчастному случаю; – оплата работникам времени простоя в случае запрещения производства работ уполномоченными государственными органами надзора и контроля по причине нарушений требований охраны труда; – затраты на судебные издержки и услуги юристов	22
18	Поощрение работников за активное участие и инициативу в осуществлении мероприятий по повышению уровня безопасности и улучшению условий труда в соответствии с коллективным договором, соглашением	25
19	Возмещение убытков, причиненных нарушением требований по охране труда другим юридическим, физическим лицам и государству на общих основаниях, предусмотренных законом. Возмещение расходов на проведение работ по спасению пострадавших во время аварии и ликвидации ее последствий, на расследование и проведение экспертизы причин аварии, несчастного случая или профессионального заболевания, на составление санитарно-гигиенической характеристики условий труда лиц, проходящих обследование на наличие профессионального заболевания, а также иные расходы, предусмотренные законодательством	26
20	Расходы на организацию обучения, обеспечение необходимыми средствами и освобождение уполномоченных наемными работниками лиц по вопросам охраны труда от работы на предусмотренный коллективным договором срок с сохранением за ними среднего заработка	42
21	Оплата штрафа юридическому лицу за нарушение законодательства об охране труда, невыполнение распоряжений должностных лиц органов государственного надзора за охраной труда, наложенного органами государственного надзора за охраной труда в порядке, установленном законом	43

**ТЕХНІЧНА ДОПОМОГА
УКРАЇНСЬКІЙ ІНФРАСТРУКТУРІ ЯКОСТІ
EUROPEAID/126112/C/SER/UA/8**

europaeprofiles^{SA}
AENOR

ЄВРОПЕЙСЬКА СИСТЕМА ОЦІНКИ ВІДПОВІДНОСТІ ТА АКРЕДИТАЦІЇ*

Навчальний посібник
Складено на основі документів ЄС, ЕА, ISO/CASCO
Євангелос Вардакас
для EUROPEAN PROFILES S.A. та AENOR

7. НОТИФІКОВАНІ ОРГАНИ

7.1. Що таке акт нотифікації?

У рамках Європейського Союзу нотифікація — це дія, за допомогою якої країна — член ЄС інформує Єврокомісію та інші країни-члени про те, що орган, який виконує відповідні вимоги, призначений для проведення оцінки відповідності згідно з директивою.

Відповідальність за нотифікацію нотифікованих органів та їх відкликання несе країна-член, що здійснює нотифікацію.

Країни — члени ЄС, країни ЕФТА (члени європейської економічної зони) та інші країни, з якими ЄС уклав угоди про взаємне визнання (МРА) та Протоколи до Європейських угод про оцінку відповідності та прийняття промислової продукції (РЕСА)¹, призначили нотифіковані органи, засновані відповідно до директиви. Те ж саме відбулося з Туреччиною, з якою Європейський Союз уклав угоду «Митний Союз».

Списки нотифікованих органів можна знайти на веб-сайті NANDO (нотифіковані та призначені організації Нового підходу). У списках зазначено ідентифікаційний номер кожного нотифікованого органу, а також завдання, для виконання якого його було нотифіковано; список регулярно оновлюється.

7.2. Роль нотифікованого органу

Нотифіковані органи виконують завдання, що стосуються процедур оцінки відповідності, згаданих у застосовних директивах Нового підходу, у випадках, коли необхідна третя сторона. Нотифіковані органи призначаються для оцінки відповідності суттєвим вимогам та для забезпечення послідовного технічного застосування цих вимог згідно з відповідними процедурами директив, про які йдеться.

Нотифіковані органи повинні сповіщати національні нотифікуючі органи про свою діяльність (наприклад, щодо проведення оцінки відповідності, наявності ресурсів, укладення субпідрядних договорів, ситуацій виникнення конфлікту інтересів) прямо або через уповноважений орган (наприклад, орган з акредитації). Вони також мають бути готові надати своїм нотифікуючим органам усю інформацію, що стосується належної реалізації умов, за яких вони були нотифіковані, на вимогу своїх нотифікованих органів або Єврокомісії.

Нотифіковані органи загалом зобов'язані інформувати інші нотифіковані органи та національний наглядовий орган про всі сертифікати, дію яких було призупинено або які були відкликані, та, на вимогу, про видані сертифікати або про відмови щодо видачі сертифікатів. Вони також надають наглядовому органу та — згідно з деякими директивами — також компетентним органам інших країн-членів суттєву інформацію для реалізації цілей ринкового нагляду. Також нотифіковані органи повинні надавати на вимогу служб Єврокомісії, відповідальних за виконання положення про гарантії, необхідну інформацію, що стосується продукції або оцінки відповідності.

7.3. Горизонтальні вимоги до акредитації органів з оцінки відповідності з метою нотифікації

Як уже зазначалося раніше, ЕА опублікувала документ ЕА-2/17, що надає настанови щодо горизонтальних вимог до акредитації органів з оцінки відповідності з метою нотифікації.

*Продовження. Початок див. у № 10, 11, 2014 р.; № 1, 3, 5, 2015 р.

¹ Очевидно, це також поширюється на АСАА (Угода про оцінку відповідності та приймання промислової продукції)

Цей документ призначений для використання його як горизонтальні критерії для органів з оцінки відповідності, що потребують акредитації з метою нотифікації, щоб виконувати в ролі нотифікованих органів завдання з оцінки відповідності третьою стороною згідно з гармонізованим законодавством Співтовариства.

Оцінка нотифікованих органів проводиться стосовно вимог цього документа у поєднанні з відповідними гармонізованими стандартами для органів з оцінки відповідності та пов'язаними з ними керівними документами, виданими EA, ILAC та IAF, а також стосовно вимог, визначених у відповідному гармонізованому законодавстві Співтовариства (наприклад, секторними Європейськими директивами), та можливих національних вимог, для яких має відбутися нотифікація. Інші відповідні регулюючі настанови та документи вимог, створені на європейському та національному рівні, в обсязі застосовного технічного гармонізованого законодавства повинні бути враховані, де це можна застосувати.

Принципи неупередженості в тому, що стосується об'єктивності та відсутності впливу інших інтересів або сторін, спершу згадані в документі як інформативні, але мають досить істотне значення для ситуації з акредитацією у світі. У документі наведено чинники, що загрожують неупередженості:

- особистий інтерес;
- аналіз своєї роботи;
- заступництво;
- панібратство;
- примус;
- конкуренція.

Основні вимоги, відповідність яким необхідно забезпечити, визначено у документі EA-2/17, у тому числі:

- *загальні вимоги*, а саме: законодавчі та договірні питання (створення нотифікованого органу відповідно до національного законодавства, визначено юридичну особу), керування неупередженістю (організація третьої сторони, об'єктивність, незалежність, відсутність конфлікту інтересів, конфіденційність, компетентність, вільність від будь-якого тиску та стимулювання, відсутність загрози незалежності, неупередженості та компетентності з боку споріднених організацій, відсутність залежності винагороди від кількості або результатів оцінок, документована ідентифікація, аналіз та вирішення усіх ситуацій, де має місце потенційний конфлікт інтересів, неприйнятність відповідальності нотифікованих органів за ринковий нагляд), відповідальність та фінансування (страхування відповідальності, відповідність обсягу та загальної фінансової вартості страхування відповідальності рівню ризиків, пов'язаних з діяльністю нотифікованого органу, визначення всіх чинників, врахованих при визначенні необхідного рівня страхування за договором, застосування як державної відповідальності, так і страхування від збитків у ході професійної діяльності), ідентифікаційний номер нотифікованих органів (політика, що регулює захист та використання ідентифікаційного номера нотифікованого органу, призначеного для використання у поєднанні з маркуванням CE, заходи щодо запобігання використанню, що вводить в оману, дії у разі використання, що вводить в оману, та попередження подальшого неналежного використання);

- *структурні вимоги*, а саме: роль як нотифікованого органу (описи процедур, відповідно до яких проводиться оцінка відповідності, політика та процедури, якими відрізняються завдання, що виконуються в ролі нотифікованого органу, та інша діяльність), співробітництво з іншими органами (участь у відповідних діях зі стандартизації або отримання інформації про них та діяльність координаційної групи нотифікованого органу, створеної відповідно до застосовного гармонізованого законодавства Європейського Співтовариства);

- *вимоги до ресурсів*, а саме: персонал (необхідний персонал, що володіє технічними знаннями та достатнім і відповідним досвідом для виконання завдань з оцінки відповідності, доцільне технічне та професійне навчання, знання вимог оцінки, знання та розуміння суттєвих вимог, застосовних гармонізованих стандартів та відповідних положень застосовного гармонізованого законодавства Співтовариства, та відповідних виконавчих розпоряджень, вміння складати сертифікати, протоколи та звіти про оцінку, знання та досвід стосовно продукції та процедур оцінки відповідності, пов'язаних із застосовними регуляторними вимогами та політикою забезпечення виконання, діяльність з європейської та міжнародної стандартизації, застосовні технології, методи виробництва та процедури перевірок, і нормальних умов використання продукції, що розглядається, явне знання конкретних директив), моніторинг (процедури моніторингу функціонування та компетентності персоналу, зазначення потреби у навчанні, проведення моніторингу через спостереження на місці, аналіз звітів про оцінку відповідності, зворотного зв'язку від клієнтів тощо), устаткування (наявність необхідних засобів для виконання технічних та адміністративних завдань діяльності з оцінки відповідності, доступ до всього необхідного устаткування або споруд, використання устаткування за межами постійного контролю нотифікованого органу за певних умов), аутсорсинг — укладення договорів субпідряду

(повна відповідальність за завдання, що виконують субпідрядники або підконтрольні організації, залучені нотифікованим органом, згода клієнта на залучення субпідрядників, документація стосовно кваліфікації субпідрядників або підконтрольних організацій та робіт, що вони виконують, обмеження субпідряду певними технічними завданнями, заборона субпідряду на оцінку результатів та прийняття рішення щодо відповідності, відсутність вимоги нотифікації субпідрядників, оскільки вони виконують застосовні вимоги до відповідних завдань, забезпечення підтримання субпідрядниками необхідної компетентності, договірні угоди з субпідрядниками про забезпечення прозорості та конфіденційності, заборона субпідряду, використання звітів про випробування або інших даних, наданих виробником, оскільки орган нотифікації бере на себе повну відповідальність за результати, або це дозволено застосовним законодавством, процедури для детального розкриття того, як враховуються схвалені системи якості іншими нотифікованими органами та сертифікати, видані акредитованими органами з сертифікації), оновлюваний реєстр усієї діяльності за субпідрядом);

- *вимоги до інформації та конфіденційності*, а саме: вимоги до інформації (зобов'язання стосовно інформації, зазначені у застосовному гармонізованому законодавстві Співтовариства, та їх національне транспонування, інформація, надана нотифікуючому органу, у тому числі відмова, обмеження, призупинення або відкликання сертифіката, обставини, що впливають на сферу та умови нотифікації, запити, отримані від органів ринкового нагляду, тощо, інформація, що надається органам, нотифікованим відповідно до того ж застосовного гармонізованого законодавства Співтовариства, стосовно негативних та, на вимогу, позитивних результатів оцінки відповідності, зобов'язання про надання інформації стосовно діяльності від нотифікованого органу нотифікуючому органу, органу з акредитації та замовникам нотифікованого органу, на підставі вимог законодавства та/або договірних домовленостей і визначених у директивах або горизонтальних документах, виданих органами Єврокомісії, або за запитом національних нотифікуючих органів, надання загальної інформації виробникові та його уповноваженим представникам), конфіденційність (професійна таємниця стосовно всієї отриманої інформації, захист прав власності, нерозголошення результатів або іншої конфіденційної інформації іншим сторонам, окрім виробника або його уповноваженого представника, видача конфіденційної інформації після повідомлення клієнта, якщо це не заборонено застосовним законодавством);

- *вимоги до процесу*, а саме: загальні вимоги (здатність виконувати всі призначені завдання з оцінки відповідності, необхідні процедури для проведення діяльності відповідно до розміру, сектора, структури підприємств, ступеню складності технології виготовлення продукції та масового або серійного характеру процесу виробництва), сфера діяльності (підтвердження відповідності на підставі оцінки відповідності суттєвим вимогам застосовної директиви (директив), урахування елементів, а саме: знання продукції та процедур оцінки відповідності, про які йдеться, використовуваної технології, методів виробництва, застосування гармонізованих стандартів, регуляторних вимог, викладених у директивах та застосовних документах, визначення існуючої практики, відповідальність за повний модуль або декілька повних модулів, визначення продукції в рамках директиви, для якої нотифікований орган є компетентним, посилання на директиву (директиви), модуль (модулі) та конкретний виріб (вироби) або категорії продукції у сфері акредитації), операційні зобов'язання для нотифікованих органів (проведення оцінок відповідності згідно з процедурами оцінки відповідності, передбаченими у застосовному гармонізованому законодавстві Співтовариства, пропорційне проведення оцінок відповідності з метою уникнення непотрібного навантаження на суб'єкти економічної діяльності та стосовно ступеня суворості й рівня захисту, необхідного для відповідності продукції, згідно із застосовним гармонізованим законодавством Співтовариства, сертифікати відповідності не видаються, потрібні відповідні коригувальні дії, якщо виявляється, що виробник не виконує вимог, — обмеження, призупинення або відкликання сертифікатів у разі виявлення невідповідності в ході моніторингу відповідності, або невживання коригувальних заходів), критерії оцінки відповідності (суттєві вимоги, викладені у застосовному гармонізованому законодавстві Співтовариства, гармонізованих стандартах, для забезпечення презумпції відповідності суттєвим вимогам, добровільне застосування гармонізованих стандартів, використання методів, окрім гармонізованих стандартів, оскільки нотифікований орган здатний перевірити забезпечення цими методами відповідності суттєвим вимогам директиви, що розглядається, невідкладне застосування рекомендацій, викладених органами Єврокомісії, що діють у рамках застосовної директиви, процедури із визначеними етапами, що необхідно виконати у разі повідомлення виробником про зміну у структурі продукції, для якої нотифікований орган уже видав Сертифікат відповідності вимогам стандартів ЄС, оцінка та підтвердження того, що запровадження системи якості виробника забезпечує продовження виробництва продукції відповідно до технічних вимог, включених до технічного файлу, та що продукція продовжує відповідати суттєвим вимогам), підготовка до оцінки та аналізу контракту (укладення договору з виробником із врахуванням застосування гармонізованих стандартів, обраного модуля(ів) тощо, включення до договору вимоги до виробника щодо того, щоб інформувати нотифікований орган про

всі зміни у структурі продукції, які можуть вплинути або на відповідність продукції суттєвим вимогам, або на передбачені умови для використання продукції, договори у письмовій формі, зазначення вимог, стосовно яких оцінюватиметься продукція, та способу оцінки відповідності, обраного на етапі аналізу договору, і надання цієї інформації виробнику), оцінка (реєстрація повної детальної інформації конкретної реалізації загальних процедур для конкретних випадків з метою забезпечення простежуваності, рекомендації в інших міжнародних документах щодо часу, необхідного для проведення оцінки, повторної оцінки та нагляду, без зазначення робочого навантаження, необхідного для перевірки аспектів, пов'язаних із продукцією, навмисні зміни в системі якості виробника розглядаються таким же чином, як і заяви на зміни у продукції, процедури проведення відвідувань виробника без попередження, коли цього вимагає застосовна директива), рішення про відповідність та звіт про оцінку (структури та процедури проведення оцінки відповідності та видачі сертифікатів, детальне обґрунтування будь-якого рішення щодо відмови у видачі сертифіката, наявність процедури апеляції, незалежність осіб, які приймають рішення стосовно оцінки відповідності, від тих, хто проводив діяльність з визначення, назва та мінімальний зміст сертифіката відповідності, зазначені у застосовному модулі та в директиві, що розглядається, чітка ідентифікація продукції або категорій продукції, охоплених сертифікатом відповідності, наявність інформації, що підтверджує сертифікат відповідності, а саме: результати всіх іспитів, випробувань та інших видів діяльності для замовника як такої, що входить до складу сертифіката відповідності), записи (час зберігання записів відповідно до вимог, визначених замовником, та застосовної директиви або її національної транспозиції);

- *вимоги до системи менеджменту*, а саме: скарги та апеляції (документовані процедури отримання, розгляду та прийняття рішень стосовно скарг та апеляцій, наявність опису розгляду скарг та апеляцій для зацікавлених сторін, підтвердження отримання скарги або апеляції, надання звітів про хід виконання робіт та результат подавання скарги або апеляції, вимога до гарантії неупередженості процесу апелювання, відсутність дискримінації як результат розгляду та прийняття рішення щодо апеляцій).

7.4. Вимоги до структури, ресурсів, інформації, процесу та системи менеджменту, а також загальні вимоги

Нотифіковані органи є та повинні залишатися третіми сторонами, незалежними від своїх клієнтів та інших зацікавлених сторін. Правовий статус органів, що звертаються за нотифікацією, незалежно від того, приватні вони чи державні, не має значення, оскільки їх незалежність, неупередженість і цілісність гарантуються та вони визначаються як юридична особа, що має права та обов'язки.

Для того щоб гарантувати неупередженість, нотифікований орган та його персонал повинні бути вільні від будь-якого комерційного, фінансового та інших видів тиску, які могли б вплинути на їхнє рішення. Орган також повинен виконувати процедури для унеможливлення впливу на його роботу ззовні. Структура органу повинна гарантувати його неупередженість, особливо якщо він виконує іншу діяльність, окрім діяльності у ролі нотифікованого органу. Крім того, орган повинен мати політику та процедури, що розмежовують завдання, виконувані ним як нотифікованим органом, та будь-яку іншу діяльність, у якій орган бере участь, причому це розмежування має бути зрозумілим для його замовників. Відповідно, маркетинговий матеріал не повинен справляти враження, що оцінка або інші види діяльності, які здійснює орган, пов'язані із завданнями, що описані в застосовних директивах.

Нотифіковані органи не повинні пропонувати або надавати додаткові послуги, якщо вони не мають добавленої вартості для продукції. Вони повинні також забезпечити такі умови, щоб їх діяльність поза межами директив Нового підходу не ставила під загрозу або не знижувала довіри до їх компетентності, об'єктивності, неупередженості або працездатності як нотифікованих органів. Для того щоб гарантувати об'єктивність, неупередженість та працездатність, орган та його персонал (персонал безпосередньо компанії або субпідрядника), відповідальний за діяльність, яку він проводить як нотифікований орган, може, наприклад, бути не виробником, не уповноваженим представником, не постачальником або їхнім торговим конкурентом, а також не пропонувати або не надавати (чи не пропонував і не надавав) консультацій або рекомендацій жодній з цих сторін стосовно структури, збуту або обслуговування продукції, що розглядається. Однак це не виключає можливості обміну технічною інформацією та настановами між виробником, уповноваженим представником, постачальником і нотифікованим органом.

Для забезпечення гарантії неупередженості важливо чітко розрізняти оцінку відповідності та ринковий нагляд. Тому необхідно вважати, як правило, за недоцільне для нотифікованих органів нести відповідальність за ринковий нагляд.

Нотифіковані органи повинні мати документовані процедури для ідентифікації, аналізу та вирішення всіх справ, де є підозра щодо конфлікту інтересів або його наявність доведена. Нотифікований орган повинен також вимагати, щоб персонал, який діє від його імені, заявляв про будь-який потенційний конфлікт інтересів.

Нотифіковані органи повинні мати у своєму розпорядженні необхідний персонал, який володіє достатніми знаннями й досвідом щодо продукції та процедури оцінки відповідності, що розглядається, і пройшов відповідне навчання. Зокрема, знання та досвід повинні бути пов'язані із застосовними нормативними вимогами та політикою забезпечення виконання, діяльністю щодо європейської та міжнародної стандартизації, застосовними технологіями, методами виробництва і процедурами верифікації та нормальними умовами використання продукції, що розглядається. Орган повинен мати змогу керувати, контролювати та нести відповідальність за функціонування всіх його ресурсів і вести вичерпні записи стосовно відповідності всього персоналу, який використовується ним у певних сферах, незалежно від того, чи це є його персонал, працівники за контрактом або надані зовнішніми органами.

Нотифіковані органи повинні вжити достатніх заходів для забезпечення конфіденційності інформації, отриманої у процесі оцінки відповідності. Ці заходи мають забезпечити такі умови, щоб жодні результати або інша інформація не були розголошені будь-якій іншій стороні, окрім компетентного органу, про який ідеться, та виробника або його уповноваженого представника.

Нотифіковані органи повинні мати достатній розмір страхування для покриття своєї професійної діяльності відповідно до директив Нового підходу, якщо відповідальність не є застрахованою згідно з національним законодавством країни-члена, що надає нотифікацію. Обсяг та загальна фінансова вартість страхування відповідальності повинні узгоджуватися з рівнем діяльності нотифікованого органу. Виробник, зокрема, несе загальну відповідальність за відповідність продукції всім вимогам застосовних директив, навіть якщо деякі етапи оцінки відповідності виконуються під відповідальність нотифікованого органу.

Нотифіковані органи повинні мати відповідні засоби, що дають їм можливість виконувати технічні та адміністративні завдання, пов'язані з оцінкою відповідності. Вони повинні також застосовувати відповідні процедури контролю якості щодо таких наданих послуг.

Процедури оцінки відповідності були розділені на низку окремих модулів, які не можуть бути розділені далі, без того щоб не ставити під питання узгодженість системи та відповідальність, яка повинна бути покладена на виробника, та, де це може бути застосовним, на нотифіковані органи. Це означає, що нотифікований орган має бути в змозі взяти на себе відповідальність та бути компетентним для здійснення оцінки відповідності згідно з повним модулем або з кількома повними модулями. Отже, орган не може бути нотифікованим для частини модуля.

Нотифікований орган, що бажає запропонувати послуги згідно з кількома процедурами оцінки відповідності, повинен виконувати застосовні вимоги до відповідних завдань, та це має бути оцінено відповідно до вимог для кожної окремої процедури, що розглядається. Однак, оскільки сфери охоплення більшості директив Нового підходу можуть бути відносно широкими та різномірними, нотифікований орган не повинен бути кваліфікований таким чином, щоб охоплювати всю продукцію, яка підпадає під його дію, а тільки для визначеного асортименту продукції, що підпадає під його дію.

Нотифіковані органи повинні мати відповідні структури та процедури, оскільки проведення оцінки відповідності та видачі сертифікатів підлягає аналізу. Застосовні процедури повинні, зокрема, охоплювати зобов'язання та відповідальність стосовно призупинення дії та відкликання сертифікатів, запитів, звернених до виробника, для вжиття коригувальних заходів та звітування перед компетентним органом.

8. НОТИФІКАЦІЯ ТА РИНКОВІ МОЖЛИВОСТІ

8.1. Національні вимоги до нотифікації

Як уже зазначалося, у Європейському Союзі нотифікація органів, що мають намір надавати послуги з оцінки відповідності згідно з вимогами директив Нового підходу, є відповідальністю країни — члена ЄС, що надає нотифікацію². У цьому контексті країні — члену ЄС дозволяється ставити певні додаткові вимоги з цією метою, зазначеною у застосовному національному законодавстві.

У деяких країнах-членах акредитація органу відповідно до нотифікації є необхідною умовою нотифікації. Акредитація розглядається як найкращий засіб для оцінки технічної компетентності органів з оцінки відповідності в регульованих сферах, оскільки це останній рівень контролю, що створює довіру до системи оцінки відповідності та сертифікатів відповідності, виданих після неї, встановлюючи у такий спосіб довіру на ринку.

В інших країнах-членах використовується процес, аналогічний акредитації, для забезпечення відповідності органу з оцінки відповідності застосовним вимогам, що називається технічною оцінкою. У таких випадках зазвичай національному органу з акредитації доручається проводити технічну оцінку, результатом якої є технічний звіт, що надається до нотифікуючого органу.

² Незалежно від виду організації відповідної держави (федеральна тощо), відповідальним вважається центральний уряд

8.2. Критерії для нотифікації

Нотифіковані органи беруть на себе відповідальність у сферах суспільного інтересу та, отже, повинні залишатися підзвітними компетентним національним органам. Щоб відповідати вимогам, орган повинен бути юридичною особою, заснованою на території країни — члена ЄС, та, відповідно, підпадати під її юрисдикцію. В іншому разі країна — член ЄС вирішує, чи нотифікувати орган, що відповідає вимогам, викладеним у директивах та рішенні 768/2008/ЄС.

Оскільки справу нотифікації передано на розсуд країн — членів ЄС, вони не зобов'язані відповідно до законодавства Співтовариства нотифікувати всі органи, що демонструють технічну компетентність. Крім того, країни-члени не зобов'язані нотифікувати органи для кожної процедури, яка має бути застосована відповідно до конкретної директиви. Навіть так вони не можуть заборонити виводити на ринок продукцію, що пройшла одну з процедур оцінки відповідності, встановлених директивою, та яку сертифікував орган, нотифікований іншою країною — членом ЄС. Це зумовлено тим фактом, що країни-члени мають зобов'язання перенести кожну процедуру оцінки відповідності, закладену в директиві, у своє національне законодавство.

Країни — члени ЄС беруть на себе остаточну відповідальність за компетентність нотифікованих органів перед іншими країнами-членами та установами Співтовариства. Відтак, вони повинні перевірити компетентність органів, що домагаються нотифікації. Це має ґрунтуватися на критеріях, викладених у застосовній директиві, у поєднанні з суттєвими вимогами та процедурою оцінки відповідності, що розглядається. Загалом, критерії компетентності, викладені у директивах, охоплюють такі аспекти:

- наявність персоналу та устаткування;
- незалежність та неупередженість стосовно тих, хто прямо або непрямо пов'язаний із продукцією (а саме: розробник, виробник, уповноважений представник виробника, постачальник, збирач, установник, користувач);
- технічна компетентність персоналу, пов'язаного з продукцією та процедурою оцінки відповідності, що розглядається;
- зберігання професійної таємниці та цілісності;
- підписка на страхування цивільної відповідальності, якщо таку відповідальність покриває держава згідно з національним законодавством.

Оцінка органу, що домагається нотифікації, визначить, чи відповідає орган вимогам. Акредитація відповідно до застосовних стандартів підтримує технічну частину нотифікації та, хоча і не є вимогою, залишається важливим і найкращим засобом для оцінки компетентності, неупередженості та цілісності органів, що підлягають нотифікації. Крім того, акредитація має розглядатися національними нотифікуючими органами як технічне підґрунтя для оцінки, що має найбільші переваги, з метою зменшення різниці між критеріями, застосовними до нотифікації. Нотифікуюча країна — член ЄС на свій розсуд вирішує, чи брати до уваги оцінку, здійснену компетентним органом з акредитації, заснованим в іншій країні — члені ЄС.

Визначення технологічних знань та досвіду органу, що домагається нотифікації, та його здатності проводити оцінку та верифікацію стосовно спеціальних технічних умов або загальних цілей чи вимог до функціонування відповідно до директиви, що розглядається, є суттєвим. Відповідність застосовним стандартам щодо частини нотифікованого органу складає елемент презумпції відповідності вимогам директиви, але не завжди сама по собі є достатньою без демонстрування технічної можливості в рамках директив. Отже, необхідно брати до уваги такі елементи: знання продукції та процедур оцінки відповідності, що розглядаються, використаної технології та добровільний характер стандартів. Вимога знання продукції є, зокрема, важливою для процедур оцінки відповідності, що використовують систему якості (модулі D, E, H та їх варіанти), оскільки система якості повинна гарантувати, що продукція, що розглядається, відповідає вимогам застосовної директиви.

Хоча нотифікований орган повинен бути створений на території нотифікуючих країн — членів ЄС, він може проводити діяльність або мати персонал за межами країни-члена чи навіть за межами Співтовариства. Проте сертифікати завжди видаються нотифікованим органом та на його ім'я. Оскільки нотифікований орган завжди повинен виконувати свої функції з оцінки у межах юрисдикції країни — члена ЄС, що призначила його, він має інформувати нотифікуючий орган, який повинен бути здатним забезпечити контроль над усім органом, оскільки він має брати на себе відповідальність за дії нотифікованого органу. Якщо контроль не є можливим, нотифікуючий орган повинен відкликати або обмежити галузь нотифікації, як вважає за необхідне.

8.3. Етапи процедури нотифікації

Як уже зазначалося, нотифікація — це акт з метою інформування Єврокомісії та інших країн-членів про те, що орган, який виконує вимоги, було призначено для проведення оцінки відповідності згідно з директивою.

Країни — члени ЄС можуть нотифікувати орган у будь-який час після прийняття директиви. Для ефективного використання перехідного періоду, який передбачається у директивах для того, щоб сертифікати можна було видавати з дати подання першої заявки, країни-члени повинні розглянути можливість забезпечення механізму, за допомогою якого можна нотифікувати органи до офіційного транспонування. Однак у такому випадку нотифікованим органам не надається право видавати сертифікати до набуття директивою чинності.

Нотифікація вимагає, щоб Єврокомісія присвоїла органу ідентифікаційний номер. Кожен орган отримує єдиний номер незалежно від номера директив, для яких його було нотифіковано. Присвоєння номера — це суто адміністративна дія для забезпечення узгодженого керування списками нотифікованих органів, воно жодним чином не надає прав і не покладає зобов'язань з боку Єврокомісії.

Країни — члени ЄС повинні присвоїти своїм органам номери із числа виділених протягом трьох місяців. Після закінчення цього терміну Єврокомісія може забрати назад номер, виділений для органу.

Офіційна нотифікація органу відбувається, коли надана вся необхідна інформація та ідентифікаційний номер виділений попередньо для кожного органу — зазвичай національним керівництвом, відповідальним за реалізацію та керування директивою, що розглядається, — через Постійне представництво в Єврокомісії (Генеральний секретаріат) та в інших країнах-членах (через їх Постійні представництва). Нотифікація набирає чинності після того, як її направлено до Єврокомісії та інших країн-членів.

Єврокомісія забезпечує регулярне оновлення об'єднаного списку нотифікованих органів. Єврокомісія публікує цей список з метою інформування в Офіційному Бюлетені Європейського Співтовариства (серія С). Доповнення або скорочення обсягу, зміни щодо нотифікації та скорочення або скасування нотифікації будуть також опубліковані в тій же формі. Країни — члени ЄС повинні також публікувати на національному рівні інформацію, що стосується всіх нотифікованих органів (і тих, що були нотифіковані ними, і тих, кого нотифікували інші країни-члени).

Єврокомісія та країни — члени ЄС зобов'язані вжити заходів у разі виникнення сумніву щодо компетентності нотифікованого органу як на момент нотифікації, так і в подальшому. Якщо Єврокомісія зі своєї власної ініціативи або після скарги має підстави вважати, що нотифікований орган не відповідає вимогам або не виконує свої зобов'язання, вона інформує національний нотифікуючий орган та вимагає документального підтвердження підстави для нотифікації або збереження компетентності органу.

Коли нотифікований орган припиняє виконання вимог або своїх зобов'язань, країни — члени ЄС відкликають чи, якщо це є доцільним, призупиняють нотифікацію після безпосереднього спілкування з органом, про який ідеться. Країна — член ЄС повинна також опублікувати цю інформацію і проінформувати Єврокомісію та інші країни-члени після процедури, подібної до процедури нотифікації. Орган, про який ідеться, повинен мати можливість подати апеляцію на таке рішення незалежно від того, чи така апеляція затримає де-нотифікацію, чи не залежить від національного законодавства.

Право відкликати нотифікацію надається національному органу, про який ідеться. Єврокомісія може виключити нотифікований орган з об'єднаного списку тільки тоді, коли нотифікований орган країни — члена ЄС сам відкличе свою нотифікацію, або коли наприкінці процедури стосовно порушення, згідно із статтею 226 або 227 Договору про заснування ЄС, суд оголошує порушення країною-членом даної директиви та, відповідно, оголошує, що нотифікація є недійсною.

Відкликання нотифікації не впливає на сертифікати, видані нотифікованим органом, доти, поки не буде продемонстровано, що сертифікати мають бути відкликані. Коли країна — член ЄС відкликає свою нотифікацію, вона повинна вжити відповідних заходів для того, щоб інший нотифікований орган займався справами органу, що розглядається, для забезпечення безперервності.

8.3.1. Укладання субпідрядних договорів нотифікованими органами

Нотифікований орган може доручити виконання частини своєї роботи іншому органу на підставі встановленої та регулярно контролюваної компетентності.

Органи, що виступають у ролі субпідрядників для нотифікованих органів, не повинні бути нотифіковані як такі. Проте нотифікований орган повинен інформувати задіяну країну — члена ЄС про свій намір передати певну роботу на субпідряд. Отже, країна-член може вирішити, що не в змозі брати на себе повну відповідальність як нотифікуючий орган за таку домовленість, та відкликати або обмежити галузь нотифікації. Нотифікований орган повинен вести реєстр усіх видів діяльності, переданих на субпідряд, та систематично оновлювати його.

Нотифікований орган повинен забезпечити умови, за яких його субпідрядники мають бути достатньо компетентними та підтримували свою компетентність, це може відбуватися, наприклад, шляхом проведення регулярних оцінок та регулярного отримання детальної інформації про виконання поставлених завдань. Нотифікований орган також повинен мати змогу надати доказ відповідності своїх субпідрядників вимогам, викладеним у застосовних директивах.

Інформація про діяльність та компетентність субпідрядників має бути доступною для нотифікуючого органу для вжиття ним необхідних заходів і для невідкладного надання такої інформації Єврокомісії та іншим країнам-членам на їх вимогу. Результатом відповідності застосовним стандартам є презумпція відповідності більшості вимог, як у випадку із самим нотифікованим органом.

Нотифікований орган може передавати на субпідряд суворо обмежені завдання (а саме: випробування та іспити), оскільки вони можуть бути визначені як суттєві та узгоджені частини технічних операцій. Нотифікований орган за жодних обставин не може передавати на субпідряд усі види своєї діяльності, оскільки це позбавило б нотифікацію сенсу. Нотифіковані органи можуть, наприклад, передати на субпідряд випробування, одночасно продовжуючи оцінювати їх результати та, зокрема, перевіряти звіт про випробування з метою оцінки виконання вимог директиви. Аналогічно субпідряд можливий у сфері сертифікації систем якості із залученням сторонніх осіб як аудиторів, за умови оцінки нотифікованим органом результатів аудиту.

Робота за субпідрядом повинна проводитися згідно з попередньо заданими технічними умовами, в яких прописана детальна процедура, виходячи з об'єктивних критеріїв, з метою гарантування загальної прозорості. У разі, якщо орган, залучений нотифікованим органом за договором субпідряду, залучений до оцінки відповідності стандартам, ці стандарти мають застосовуватися, якщо в них прописані процедури. Якщо цей орган бере участь в оцінці відповідності суттєвим вимогам, необхідно використовувати процедуру, якої дотримується сам нотифікований орган, або процедуру, яку нотифікований орган вважає еквівалентною.

Нотифікований орган повинен у всіх випадках мати прямі приватно-правові договірні стосунки зі своїми субпідрядниками для забезпечення виконання своїх загальних зобов'язань. Субсубпідряд забороняється з метою уникнення порушення узгодженості системи та довіри до неї.

Нотифікований орган продовжує нести повну відповідальність за роботу, яку виконує для нього субпідрядник. Його нотифікацію може бути відкликано з будь-якої причини, пов'язаної з його субпідрядником.

8.4. Обов'язки, покладені на нотифіковані органи

Нотифіковані органи проводять оцінку відповідності згідно з процедурами оцінки відповідності, передбаченими застосовним гармонізованим законодавством Співтовариства.

Будь-якого додаткового навантаження на суб'єктів економіки необхідно уникати. При виборі найбільш придатної та пропорційної діяльності з оцінки відповідності треба враховувати розмір підприємства, сектор, в якому воно працює, його структуру, ступінь складності технології виробництва, що розглядається, масу серійного виробництва у процесі виробництва, а також ступінь важкості умов та необхідний рівень захисту.

Нотифікований орган не продовжує процес видачі сертифіката відповідності, якщо виробник не вжив відповідних коригувальних заходів у випадку, коли виявилось, що він не відповідає застосовним вимогам.

Нотифікований орган повинен призупиняти дію або відкликати сертифікат відповідності, якщо в ході моніторингу відповідності, що здійснюється після видачі сертифіката, виявилось, що продукція більше не відповідає вимогам.

Обмеження сфери, призупинення дії або відкликання сертифікатів, залежно від обставин, має місце у випадку, коли коригувальні дії не було виконано або якщо вони не досягли потрібного ефекту.

Нотифіковані органи повинні інформувати нотифікуючий орган про таке:

- будь-які випадки відмови у видачі, обмеження сфери, призупинення дії або відкликання сертифіката;
- будь-які обставини, що впливають на обсяг та умови нотифікації;
- будь-які запити відносно інформації, яку вони отримали від органів ринкового нагляду, стосовно діяльності з оцінки відповідності;
- на вимогу — про діяльність з оцінки відповідності, що здійснюється в обсязі їх нотифікації, та будь-яку іншу виконувану діяльність, у тому числі про міжнародну діяльність та укладення договорів з субпідрядними організаціями.

Нотифіковані органи надають іншим органам, нотифікованим для проведення аналогічної оцінки відповідності, відповідну інформацію з питань, пов'язаних з негативними та, на вимогу, з позитивними результатами оцінки відповідності.

8.5. Координування нотифікованих органів

Координування країн — членів ЄС здійснюється через секторальні робочі групи урядових експертів, засновані відповідно до директив. Співробітництво нотифікованих органів відбувається під наглядом відповідних робочих груп.

Співробітництво нотифікованих органів засновано для кожної директиви Нового підходу зазвичай з використанням існуючих структур. Кожна група має технічний секретаріат та президента. Співро-

бітництво обмежено технічними питаннями, пов'язаними з оцінкою відповідності, для забезпечення єдиного застосування технічних умов директив Нового підходу.

На визнання того факту, що нотифіковані органи виконують завдання, передані їм державними органами, нотифіковані органи повинні брати участь у діяльності з координування, організованої Єврокомісією. Якщо орган відмовляється від Співтовариства, нотифікацію може бути відкликано. Однак нотифіковані органи не зобов'язані брати участь у зустрічах на європейському рівні, якщо вони отримують інформацію про адміністративні рішення та документи, створені їх групою, та застосовують їх як загальні рекомендації. Застосовні робочі документи, звіти про засідання, рекомендації та настанови, розроблені секторальними та міжсекторальними групами нотифікованих органів або їх підгрупами, розповсюджуються серед усіх нотифікованих органів, що входять до складу цих груп, незалежно від того, брали вони участь у зустрічі чи ні.

Групи нотифікованих органів складаються з представників нотифікованих органів. Для досягнення вищого ступеня ефективності у своїй роботі групи можуть створювати підгрупи, що мають обмежену кількість членів, для обговорення конкретних технічних питань. Єврокомісія має представництво в групах. Урядові експерти та представники органів, що несуть безпосередню відповідальність за ефективне втілення директив, можуть брати участь у групах як спостерігачі. Європейські організації зі стандартизації (CEN, CENELEC та ETSI) будуть представлені у групах, коли постануть такі питання. Групи також запрошують у ролі спостерігачів відповідні європейські федерації або представників інших зацікавлених сторін. У випадках, коли групам нотифікованих органів доводиться розглядати питання конфіденційного характеру, участь у засіданнях обмежується так, як вважається за необхідне.

8.6. Ринкові можливості через нотифікацію

Нотифіковані органи не обмежені в наданні послуг, охоплених актом нотифікації, у межах кордонів нотифікуючої країни — члена ЄС. Навпаки, акт нотифікації — це паспорт для перетину кордонів та отримання дозволу на здійснення діяльності з оцінки відповідності у рамках нотифікації в інших країнах — членах ЄС, а також у третіх країнах.

Оскільки вся продукція, розміщена на ринку Співтовариства, повинна відповідати вимогам незалежно від того, виготовлена вона у країні — члені ЄС чи у третіх країнах та імпортована до ЄС, нотифіковані органи можуть скористатися перевагою широкого спектру ринкових можливостей.

europaprofiles

АЕНОР

Лише в ДП «Редакція журналу «Охорона праці» Ви зможете придбати єдине повне великоформатне видання **Правил улаштування електроустановок з останніми змінами станом на 2015 рік.** Вимоги цих Правил розповсюджуються на всі підприємства, організації незалежно від форм власності на засоби виробництва.

УВАГА! ТИРАЖ ОБМЕЖЕНИЙ!!!

Адреса редакції:
вул.Попудренка, 10/1
тел/факс: (044) 559-19-51
e-mail: dnopec@gmail.com

240 грн

ПРАВИЛА УЛАШТУВАННЯ ЕЛЕКТРОУСТАНОВОК*

Затверджено наказом Міністерства енергетики
та вугільної промисловості України
від 20.06.2014 № 469

ГЛАВА 1.3

ВИБІР ПРОВІДНИКІВ ЗА НАГРІВОМ

СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ

1.3.1. Вимоги цієї глави поширюються на вибір перерізів електричних провідників (неізольовані та ізольовані проводи, кабелі та шини) за нагрівом. Якщо переріз провідника, визначений за цих вимог, виявився меншим від перерізу, який вимагають інші умови (термічна і електродинамічна стійкість за струмів КЗ, втрати та відхилення напруги, механічна міцність, захист від перевантаження), то треба приймати найбільший переріз, який вимагають ці умови.

Додаткові вимоги щодо вибору і застосування електричних провідників наведено у главах 2.1–2.5, 4.1–4.2, 6.1–6.3 цих Правил.

ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТЬ

У цій главі вжито терміни, визначені в законах і нормативних документах України, які стосуються електроенергетики та електротехніки.

ВИБІР ПЕРЕРІЗІВ ПРОВІДНИКІВ ЗА НАГРІВОМ

1.3.2. Провідники будь-якого призначення мають задовольняти вимогам щодо гранично допустимого нагріву з урахуванням не тільки нормальних, а й післяаварійних режимів, а також режимів у період ремонту і можливих нерівномірностей розподілу струмів між лініями, секціями шин тощо.

Температура нагріву струмовідних частин кабелів, проводів і шин не повинна перевищувати значень, наведених у табл. 1.3.1–1.3.3.

Таблиця 1.3.1

Допустимі значення температури нагріву¹⁾ жил кабелів з паперовою просоченою ізоляцією згідно з ГОСТ18410–73 «Кабели силовые с пропитанной бумажной изоляцией. Технические условия»

Номинальна напряга, кВ	Тривало допустима температура нагріву жил, °С		Максимальна допустима температура нагріву жил, °С	
	одножильних (в окремій оболонці по кожній жилі)	з поясною ізоляцією	у разі перевантаження	у разі струму КЗ
1	80	80	105	250
6		80/65	105/90	200
10		70/60	90/80	200
20 і 35	65	–	–	130

Примітка. У чисельнику наведено значення температури для кабелів з ізоляцією, просоченою неспливаючою сумішшю, і кабелів з ізоляцією, просоченою в'язкою ізоляційною маслосланцевою сумішшю; в знаменнику — для кабелів з ізоляцією, просоченою в'язкою сумішшю, яка містить поліетиленовий віск — загусник.

* Продовження. Початок див. у №5, 2015 р.

Таблиця 1.3.2

Допустимі значення температури нагріву жил кабелів з пластмасовою і гумовою ізоляцією згідно з ДСТУ ІЕС 60502-1:2009 «Кабелі силові з екструдованою ізоляцією й арматура до них на номінальну напругу від 1 кВ ($U_m = 1,2$ кВ) до 30 кВ ($U_m = 36$ кВ).

Частина 1. Кабелі на номінальну напругу 1 кВ ($U_m = 1,2$ кВ) і 3 кВ ($U_m = 3,6$ кВ) (ІЕС 60502-1, IDT)»

Матеріал ізоляції кабелю	Допустима температура нагріву жил, °С		Максимальна допустима температура нагріву жил, °С	
	тривала	короткочасна у разі перевантаження	у разі струму КЗ	за умовами незагоряння при КЗ
Полівінілхлоридний пластикат	70	90	160/140 ¹⁾	350
Полівінілхлоридний пластикат пониженої пожежної небезпеки				
Полімерна композиція, що не містить галогенів				
Зшитий поліетилен ²⁾	90	130	250 ⁴⁾	400
Етиленпропіленова гума ³⁾	90	130	160	350

Примітка 1. У знаменнику — для кабелів із струмовідними жилами перерізом понад 300 мм².

Примітка 2. Вимоги застосовують до кабелів напругою до 330 кВ.

Примітка 3. Для кабелів із гумовою ізоляцією тривала допустима температура нагріву жил становить 65°C; короткочасна у разі перевантаження — 110°C; максимально допустима у разі струму КЗ — 150°C; за умовами незагоряння у разі КЗ — 350°C.

Примітка 4. Допустима температура екранів кабелів у разі КЗ становить 350°C.

Таблиця 1.3.3

Допустимі значення температури нагріву неізольованих проводів і пофарбованих шин

Конструктивні особливості, матеріал	Допустима температура нагріву, °С	Максимальна допустима температура нагріву, °С	
	тривала ¹⁾	короткочасна у разі перевантаження	у разі струму КЗ
Шини:			
– алюмінієві	70	90	200
– мідні	70	90	300
– сталеві, що мають безпосередній контакт з апаратами	70	90	300
– сталеві, що не мають безпосереднього контакту з апаратами	70	90	400
Проводи неізольовані мідні за натягу, Н/мм ² :			
– менше 20	70/90	90	250
– 20 і більше	70/90	90	200
Проводи неізольовані алюмінієві за натягу, Н/мм ² :			
– менше 10	70/90	90	200
– 10 і більше	70/90	90	160
Алюмінієва частина сталюалюмінієвих проводів	70/90	90	200
Високотемпературні проводи	150	180	260

Примітка. У знаменнику — згідно з ГОСТ 839–80 «Провода неизолированные для воздушных линий электропередачи. Технические условия».

Під час перевірки на нагрів приймається півгодинний максимум струму, найбільший із середніх півгодинних струмів цього елемента мережі.

Тривалі допустимі струми кабелів визначають за тривало допустимою температурою нагріву жил згідно з ДСТУ ІЕС 60287-(1-1-1-3):2009 «Кабелі електричні. Обчислення номінальної сили струму» або цими Правилами.

Допустимий тривалий струм проводів і кабелів, які не наведено в цій главі, визначають за документами виробника провідниково-кабельної продукції.

1.3.3. Під час повторно-короткочасного та короткочасного режимів роботи електроприймачів (із загальною тривалістю циклу до 10 хв і тривалістю робочого періоду не більшою ніж 4 хв) як розрахунковий струм для перевірки перерізу провідників за нагрівом приймають струм, приведений до тривалого режиму. При цьому:

— для мідних провідників перерізом до 6 мм^2 , а для алюмінієвих провідників до 10 мм^2 струм приймають таким самим, як для установок з тривалим режимом роботи;

— для мідних провідників перерізом понад 6 мм^2 , а для алюмінієвих провідників понад 10 мм^2 струм визначають множенням допустимого тривалого струму на коефіцієнт $0,875/\sqrt{T_{\text{т.у.}}}$, де $T_{\text{т.у.}}$ — відносна тривалість робочого періоду (тривалість увімкнення по відношенню до тривалості циклу).

1.3.4. Для короткочасного режиму роботи з тривалістю увімкнення не більшою ніж 4 хв і перервами між увімкненнями, достатніми для охолодження провідників до температури навколишнього середовища, найбільші допустимі струми слід визначати за нормами повторно-короткочасного режиму (див. 1.3.3). За тривалості увімкнення понад 4 хв, а також під час перерв недостатньої тривалості між увімкненнями найбільші допустимі струми слід визначати як для установок з тривалим режимом роботи.

1.3.5. Вимоги до нормальних навантажень та післяаварійних перевантажень стосуються кабелів і встановлених на них з'єднувальних та кінцевих муфт і окінцювань.

У разі прокладання кабелю в різних умовах охолодження допустимі тривалі струми треба приймати відповідно до 2.3.35 та 2.3.36 цих Правил.

Для кабельних ліній, які знаходяться в експлуатації понад 15 років, перевантаження струмом повинно становити не більше ніж 10 %. Перевантажувати кабельні лінії напругою 20–35 кВ заборонено.

1.3.6. *N*-провідники систем трифазного струму повинні мати провідність не менше ніж 50 % провідності фазних провідників. У необхідних випадках (несиметричне навантаження, нелінійне навантаження) їх провідність потрібно збільшувати до 100 % провідності фазних провідників (див. також 1.7.146).

1.3.7. Під час визначення допустимих тривалих струмів для кабелів, неізолюваних та ізолюваних проводів і шин, а також для жорстких і гнучких струмопроводів, прокладених у середовищі, температура якого істотно відрізняється від зазначеної в 1.3.8, 1.3.15, 1.3.20, 1.3.29, 1.3.34 і 1.3.37, застосовують відповідні коригувальні коефіцієнти.

ДОПУСТИМІ ТРИВАЛІ СТРУМИ ДЛЯ ПРОВІДІВ, ШНУРІВ І КАБЕЛІВ З ГУМОВОЮ АБО ПЛАСТМАСОВОЮ ІЗОЛЯЦІЄЮ НА НАПРУГУ ДО 660 В

1.3.8. Допустимі температури нагріву жил кабелів не повинні перевищувати значень, наведених у табл. 1.3.2, якщо інше не встановлено документацією виробника провідниково-кабельної продукції.

Допустимі тривалі струми жил проводів з гумовою або полівінілхлоридною ізоляцією, шнурів з гумовою ізоляцією та кабелів з гумовою або пластмасовою ізоляцією у свинцевій, полівінілхлоридній та гумовій оболонках за нормального режиму роботи і завантаження 100 % не повинні перевищувати значень, наведених у табл. 1.3.4–1.3.8, якщо інше не встановлено документацією виробника провідниково-кабельної продукції. Допустимі тривалі струми визначено для прокладання за умов, якщо:

— температура оточуючого середовища в разі прокладання кабелів у повітрі становить $+25^\circ\text{C}$, у разі прокладання в землі $+15^\circ\text{C}$;

— глибина прокладання кабелів в землі становить 0,7 м;

— питомий тепловий опір землі становить $1,2 \text{ К} \cdot \text{м/Вт}$.

1.3.9. У разі визначення кількості проводів, які прокладають в одній трубі (або жил багатожильного провідника), *N*-провідник чотирипровідної системи трифазного струму, а також захисні *PE*-, *PEN*-провідники не враховують.

Дані, які містяться в табл. 1.3.4 і 1.3.5, слід застосовувати незалежно від кількості труб і місця їх прокладання (у повітрі, перекриттях, фундаментах).

1.3.10. Допустимі тривалі струми для проводів і кабелів, прокладених у коробах, під шаром штукатурки, а також у лотках пучками, треба приймати: для проводів — за табл. 1.3.4 і 1.3.5 як для проводів, прокладених у трубах; для кабелів — за табл. 1.3.6–1.3.8 як для кабелів, прокладених у повітрі.

За кількості одночасно навантажених проводів понад чотири, прокладених у трубах, коробах, а також у лотках пучками, струми для проводів треба приймати за табл. 1.3.4 і 1.3.5 як для проводів, прокладених відкрито (у повітрі), з введенням знижувальних коефіцієнтів: 0,68 — для 5 і 6 проводів; 0,63 — від 7 до 9 і 0,6 — від 10 до 12.

Для провідників вторинних кіл знижувальні коефіцієнти не вводять.

1.3.11. Допустимі тривалі струми для проводів, прокладених у лотках, у разі однорядного прокладання (не в пучках) слід приймати, як для проводів, прокладених у повітрі.

Допустимі тривалі струми для проводів і кабелів, які прокладають у коробах, приймають за табл. 1.3.4–1.3.7 як для одиничних проводів і кабелів, прокладених відкрито (у повітрі), із застосуванням знижувальних коефіцієнтів, зазначених у табл. 1.3.9.

1.3.12. Під час визначення допустимих тривалих струмів для кабелів і ізолюваних проводів, прокладених у середовищі, температура якого істотно відрізняється від зазначеної в 1.3.8, слід застосовувати коефіцієнти, наведені в табл. 1.3.10.

Під час вибору контрольних та резервних проводів і кабелів знижувальні коефіцієнти не враховують.

1.3.13. На період ліквідації післяаварійного режиму для кабелів з поліетиленовою ізоляцією допускається перевантаження до 10 %, а для кабелів з полівінілхлоридною ізоляцією — до 15 % номінального на час максимумів навантаження тривалістю, не більшою ніж 6 год на добу протягом 5 діб, якщо навантаження в решті періодів часу цих діб не перевищує номінальне.

Таблиця 1.3.4

**Допустимий тривалий струм для проводів і шнурів
з мідними жилами із гумовою та полівінілхлоридною ізоляцією**

Переріз струмовідної жили, мм ²	Струм, А, для проводів, прокладених					
	відкрито	в одній трубці				
		двох одножильних	трьох одножильних	чотирьох одножильних	одного двожильного	одного трижильного
1	2	3	4	5	6	7
0,5	11	—	—	—	—	—
0,75	15	—	—	—	—	—
1	17	16	15	14	15	14
1,2	20	18	16	15	16	14,5
1,5	23	19	17	16	18	15
2	26	24	22	20	23	19
2,5	30	27	25	25	25	21
3	34	32	28	26	28	24
4	41	38	35	30	32	27
5	46	42	39	34	37	31
6	50	46	42	40	40	34
8	62	54	51	46	48	43
10	80	70	60	50	55	50
16	100	85	80	75	80	70
25	140	115	100	90	100	85
35	170	135	125	115	125	100
50	215	185	170	150	160	135
70	270	225	210	185	195	175
95	330	275	255	225	245	215
120	385	315	290	260	295	250
150	440	360	330	—	—	—
185	510	—	—	—	—	—
240	605	—	—	—	—	—
300	695	—	—	—	—	—
400	830	—	—	—	—	—

Таблиця 1.3.5

**Допустимий тривалий струм для проводів з алюмінієвими жилами
із гумовою та полівінілхлоридною ізоляцією**

Переріз струмо- відної жили, мм ²	Струм, А, для проводів, прокладених					
	відкрито	в одній трубці				
		двох одножильних	трьох одножильних	чотирьох одножильних	одного двожильного	одного трижильного
1	2	3	4	5	6	7
2	21	19	18	15	17	14
2,5	24	20	19	19	19	16
3	27	24	22	21	22	18
4	32	28	28	23	25	21
5	36	32	30	27	28	24
6	39	36	32	30	31	26
8	46	43	40	37	38	32
10	60	50	47	39	42	38
16	75	60	60	55	60	55
25	105	85	80	70	75	65

35	130	100	95	85	95	75
50	165	140	130	120	125	105
70	210	175	165	140	150	135
95	255	215	200	175	190	165
120	295	245	220	200	230	190
150	340	275	255	—	—	—
185	390	—	—	—	—	—
240	465	—	—	—	—	—
300	535	—	—	—	—	—
400	645	—	—	—	—	—

Таблиця 1.3.6

Допустимий тривалий струм для проводів з мідними жилами з гумовою ізоляцією в металевих захисних оболонках і кабелів з мідними жилами з гумовою ізоляцією у свинцевій, полівінілхлоридній, найритовій або гумовій оболонках, броньованих і неброньованих

Переріз струмовідної жили, мм²	Струм, А, для проводів і кабелів					
	одножильних	двожильних		трижильних		
		у разі прокладання				
		у повітрі	у повітрі	у землі	у повітрі	у землі
1,5	23	19	33	19	27	
2,5	30	27	44	25	38	
4	41	38	55	35	49	
6	50	50	70	42	60	
10	80	70	105	55	90	
16	100	90	135	75	115	
25	140	115	175	95	150	
35	170	140	210	120	180	
50	215	175	265	145	225	
70	270	215	320	180	275	
95	325	260	385	220	330	
120	385	300	445	260	385	
150	440	350	505	305	435	
185	510	405	570	350	500	
240	605	—	—	—	—	

Примітка. Струми наведено для проводів і кабелів як з PEN- (N-) жилою, так і без неї.

Таблиця 1.3.7

Допустимий тривалий струм для кабелів з алюмінієвими жилами з гумовою або пластмасовою ізоляцією у свинцевій, полівінілхлоридній та гумовій оболонках, броньованих і неброньованих

Переріз струмовідної жили, мм²	Струм, А, для кабелів				
	одножильних	двожильних		трижильних	
	у разі прокладання				
	у повітрі	у повітрі	у землі	у повітрі	у землі
10	60	55	80	42	70
16	75	70	105	60	90
25	105	90	135	75	115
35	130	105	160	90	140
50	165	135	205	110	175
70	210	165	245	140	210
95	250	200	295	170	255
120	295	230	340	200	295
150	340	270	390	235	335
185	390	310	440	270	385
240	465	—	—	—	—

Примітка. Допустимі тривалі струми для чотирижильних кабелів з пластмасовою ізоляцією на напругу до 1 кВ можна вибирати за табл. 1.3.7 як для трижильних кабелів, але з коефіцієнтом 0,92.

Таблиця 1.3.8

Допустимий тривалий струм для переносних шлангових легких і середніх шнурів,
переносних шлангових важких кабелів, шахтних гнучких шлангових, прожекторних кабелів
і переносних проводів із мідними жилами

Переріз струмовід- ної жили, мм ²	Струм, А, для шнурів, проводів і кабелів		
	одножильних	двожильних	трижильних
0,5	–	12	–
0,75	–	16	14
1,0	–	18	16
1,5	–	23	20
2,5	40	33	28
4	50	43	36
6	65	55	45
10	90	75	60
16	120	95	80
25	160	125	105
35	190	150	130
50	235	185	160
70	290	235	200

Примітка. Струми стосуються шнурів, проводів і кабелів як з *PEN-* (*N-*) жилою, так і без неї.

Таблиця 1.3.9

Понижувальний коефіцієнт для проводів і кабелів, які прокладають у коробах

Спосіб прокладання	Кількість прокладених проводів і кабелів		Понижувальний коефіцієнт для проводів, які живлять	
	одножильних	багатожильних	окремі електроприймачі з коефіцієнтом використання до 0,7	групи електроприймачів і окремі приймачі з коефіцієнтом використання понад 0,7
Багатошаровий і пучками	–	До 4	1,0	–
	2	5–6	0,85	–
	3–9	7–9	0,75	–
	10–11	10–11	0,7	–
	12–14	12–14	0,65	–
	15–18	15–18	0,6	–
Одношаровий	2–4	2–4	–	0,67
	5	5	–	0,6

Таблиця 1.3.10

Коригувальні коефіцієнти на струми кабелів і проводів залежно від температури землі та повітря

Спосіб прокладання	Нормована температура жил, °С	Коригувальні коефіцієнти на струми за розрахункової температури середовища, °С											
		-5 і нижче	0	+5	+10	+15	+20	+25	+30	+35	+40	+45	+50
У повітрі	70	1,29	1,24	1,20	1,15	1,11	1,05	1,00	0,94	0,88	0,81	0,74	0,67
У землі	65	1,18	1,14	1,10	1,05	1,00	0,95	0,89	0,84	0,77	0,71	0,63	0,55
У повітрі	65	1,32	1,27	1,22	1,17	1,12	1,06	1,00	0,94	0,87	0,79	0,71	0,61
У землі	60	1,20	1,15	1,12	1,06	1,00	0,94	0,88	0,82	0,75	0,67	0,57	0,47
У повітрі	60	1,36	1,31	1,25	1,20	1,13	1,07	1,00	0,93	0,85	0,76	0,66	0,54
У землі	55	1,22	1,17	1,12	1,07	1,00	0,93	0,86	0,79	0,71	0,61	0,50	0,36
У повітрі	55	1,41	1,35	1,29	1,23	1,15	1,08	1,00	0,91	0,82	0,71	0,58	0,41
У землі	50	1,25	1,20	1,14	1,07	1,00	0,93	0,84	0,76	0,66	0,54	0,37	–
У повітрі	50	1,48	1,41	1,34	1,26	1,18	1,09	1,00	0,89	0,78	0,63	0,45	–

ДОПУСТИМІ ТРИВАЛІ СТРУМИ ДЛЯ КАБЕЛІВ З ГУМОВОЮ АБО ПЛАСТМАСОВОЮ ІЗОЛЯЦІЄЮ НА НАПРУГУ ПОНАД 660 В ДО 3(6) кВ

1.3.14. Допустимі температури нагріву жил кабелів не повинні перевищувати значень, наведених у табл. 1.3.2, якщо інше не встановлено документацією виробника провідниково-кабельної продукції.

1.3.15. Допустимі тривалі струми жил кабелів з пластмасовою ізоляцією на номінальну напругу до 3(6) кВ за нормального режиму роботи і завантаження 100 % не повинні перевищувати значень, наведених у табл. 1.3.11–1.3.15, якщо інше не встановлено документацією виробника провідниково-кабельної продукції. Допустимі тривалі струми визначено за умов, якщо:

- температура оточуючого середовища в разі прокладання кабелів у повітрі становить $+25^{\circ}\text{C}$, у разі прокладання в землі $+15^{\circ}\text{C}$;
- глибина прокладання кабелів у землі становить 0,7 м;
- питомий тепловий опір землі становить $1,2 \text{ К} \cdot \text{м/Вт}$.

1.3.16. Допустимі тривалі струми жил кабелів з ізоляцією із полівінілхлоридного пластику або полімерної композиції, що не містить галогенів, у режимі перевантаження обчислюють шляхом множення допустимого тривалого струму нормального режиму на коефіцієнт 1,13 у разі прокладання кабелів у землі і на коефіцієнт 1,16 – у разі прокладання кабелів у повітрі.

1.3.17. Допустимі тривалі струми жил кабелів з ізоляцією із зшитого поліетилену в режимі перевантаження обчислюють шляхом множення допустимого тривалого струму нормального режиму на коефіцієнт 1,17 у разі прокладання кабелів у землі і на коефіцієнт 1,20 – у разі прокладання кабелів у повітрі.

Таблиця 1.3.11

Допустимий тривалий струм кабелів з мідними жилами та ізоляцією з полівінілхлоридного пластику і полімерних композицій, що не містять галогенів

Номінальний переріз жили, мм ²	Допустимі струмові навантаження кабелів, А					
	одножильних				багатожильних ²⁾	
	за постійного струму		за змінного струму ¹⁾		за змінного струму	
	у повітрі	у землі	у повітрі	у землі	у повітрі	у землі
1,5	29	41	22	30	21	27
2,5	37	55	30	39	27	36
4	50	71	39	50	36	47
6	63	90	50	62	46	59
10	86	124	68	83	63	79
16	113	159	89	107	84	102
25	153	207	121	137	112	133
35	187	249	147	163	137	158
50	227	295	179	194	167	187
70	286	364	226	237	211	231
95	354	436	280	285	261	279
120	413	499	326	324	302	317
150	473	561	373	364	346	358
185	547	637	431	412	397	405
240	655	743	512	477	472	471
300	760	845	591	539	542	533
400	894	971	685	612	633	611
500	1054	1121	792	690	–	–
625/630	1252	1299	910	774	–	–
800	1481	1502	1030	856	–	–
1000	1718	1709	1143	933	–	–

Примітка 1. Прокладання за схемою «у трикутник» впритул.

Примітка 2. Для визначення допустимих струмових навантажень чотирижильних кабелів з жилами однакового перерізу в чотирипровідних мережах у разі завантаження всіх жил в усталеному режимі, а також для п'ятижильних кабелів ці значення потрібно помножити на коефіцієнт 0,93.

Таблиця 1.3.12

Допустимий тривалий струм кабелів з алюмінієвими жилами та ізоляцією з полівінілхлоридних пластиків і полімерних композицій, які не містять галогенів

Номинальний переріз жили, мм ²	Допустимі струмові навантаження кабелів, А					
	одножильних				багатожильних ²⁾	
	за постійного струму		за змінного струму ¹⁾		за змінного струму	
	у повітрі	у землі	у повітрі	у землі	у повітрі	у землі
2,5	30	32	22	30	21	28
4	40	41	30	39	29	37
6	51	52	37	48	37	44
10	69	68	50	63	50	59
16	93	83	68	82	67	77
25	117	159	92	106	87	102
35	143	192	113	127	106	123
50	176	229	139	150	126	143
70	223	282	176	184	161	178
95	275	339	217	221	197	214
120	320	388	253	252	229	244
150	366	434	290	283	261	274
185	425	494	336	321	302	312
240	508	576	401	374	359	363
300	589	654	464	423	424	417
400	693	753	544	485	501	482
500	819	870	636	556	—	—
625/630	971	1007	744	633	—	—
800	1146	1162	858	713	—	—
1000	1334	1327	972	793	—	—

Примітка 1. Прокладання за схемою «у трикутник» впритул.

Примітка 2. Для визначення допустимих струмових навантажень чотирижильних кабелів з жилами однакового перерізу в чотирьохпроводних мережах у разі завантаження всіх жил в усталеному режимі, а також для п'ятижильних кабелів ці значення потрібно помножити на коефіцієнт 0,93.

Таблиця 1.3.13

Тривалі допустимі струми кабелів з ізоляцією із полівінілхлоридного пластику на напругу 6 кВ

Номинальний переріз жили, мм ²	Допустимі струмові навантаження кабелів, А			
	з алюмінієвими жилами		з мідними жилами	
	у повітрі	у землі	у повітрі	у землі
10	50	55	65	70
16	65	70	85	92
25	85	90	110	122
35	105	110	135	147
50	125	130	165	175
70	155	160	210	215
95	190	195	255	260
120	220	220	300	295
150	250	250	335	335
185	290	285	385	380
240	345	335	460	445

Таблиця 1.3.14

Допустимий тривалий струм кабелів з мідними жилами і ізоляцією із зшитого поліетилену на напругу до 3 кВ

Номинальний переріз жили, мм ²	Допустимі струмові навантаження кабелів, А					
	одножильних				багатожильних ²⁾	
	за постійного струму		за змінного струму ¹⁾		за змінного струму	
	у повітрі	у землі	у повітрі	у землі	у повітрі	у землі
1,5	35	48	28	33	25	31
2,5	46	63	36	42	34	40
4	60	82	47	54	45	52

6	76	102	59	67	56	64
10	105	136	82	89	78	86
16	139	175	108	115	104	112
25	188	228	146	147	141	144
35	230	274	180	176	172	173
50	281	325	220	208	209	205
70	356	399	279	255	265	253
95	440	478	345	306	327	304
120	514	546	403	348	381	347
150	591	614	464	392	437	391
185	685	695	538	443	504	442
240	821	812	641	515	598	515
300	956	924	739	501	688	583
400	1124	1060	860	661	807	669
500	1328	1223	997	746	–	–
625/630	1576	1416	1149	840	–	–
800	1857	1632	1302	932	–	–
1000	2163	1862	1451	1019	–	–

Примітка 1. Прокладання за схемою «у трикутник» впритул.

Примітка 2. Для визначення допустимих струмових навантажень чотирижильних кабелів з жилами однакового перерізу в чотиріпровідних мережах у разі завантаження всіх жил в усталеному режимі, а також для п'ятижильних кабелів ці значення потрібно помножити на коефіцієнт 0,93.

Таблиця 1.3.15

**Допустимий тривалий струм кабелів з алюмінієвими жилами
та ізоляцією із зшитого поліетилену на напругу до 3 кВ**

Номинальний переріз жили, мм ²	Допустимі струмові навантаження кабелів, А					
	одножильних				багатожильних ²⁾	
	за постійного струму		за змінного струму ¹⁾		за змінного струму	
	у повітрі	у землі	у повітрі	у землі	у повітрі	у землі
2,5	35	36	26	34	24	32
4	46	46	35	44	34	42
6	59	59	43	54	43	50
10	80	77	58	71	58	67
16	108	94	79	93	78	87
25	144	176	112	114	108	112
35	176	211	138	136	134	135
50	217	251	171	161	158	157
70	276	309	216	198	203	195
95	340	371	267	237	248	233
120	399	423	313	271	290	267
150	457	474	360	304	330	299
185	531	539	419	346	382	341
240	636	629	501	403	453	397
300	738	713	580	455	538	455
400	871	822	682	523	636	527
500	1030	949	800	599	–	–
625/630	1221	1098	936	685	–	–
800	1437	1262	1081	773	–	–
1000	1676	1443	1227	862	–	–

Примітка 1. Прокладання за схемою «у трикутник» впритул.

Примітка 2. Для визначення допустимих струмових навантажень чотирижильних кабелів з жилами однакового перерізу в чотиріпровідних мережах у разі завантаження всіх жил в усталеному режимі, а також для п'ятижильних кабелів ці значення потрібно помножити на коефіцієнт 0,93.

1.3.18. Допустимі тривалі струми жил шлангових кабелів із мідними жилами і мідних проводів з гумовою ізоляцією наведено в табл. 1.3.16–1.3.18.

Таблиця 1.3.16

**Допустимий тривалий струм для переносних шлангових із мідними жилами
з гумовою ізоляцією кабелів для торфопідприємств**

Переріз струмовідної жили, мм ²	Струм ¹⁾ , А, для кабелів напругою, кВ		
	0,5	3	6
6	44	45	47
10	60	60	65
16	80	80	85
25	100	105	105
35	125	125	130
50	155	155	160
70	190	195	—

Примітка. Струми стосуються кабелів із *PEN*- (*N*-) жилою та без неї.

Таблиця 1.3.17

**Допустимий тривалий струм для шлангових із мідними жилами з гумовою
ізоляцією кабелів для пересувних електроприймачів**

Переріз струмо- відної жили, мм ²	Струм ¹⁾ , А, для кабелів напругою, кВ		Переріз струмо- відної жили, мм ²	Струм ¹⁾ , А, для кабелів напругою, кВ	
	3	6		3	6
16	85	90	70	215	220
25	115	120	95	260	265
35	140	145	120	305	310
50	175	180	150	345	350

Примітка. Струми стосуються кабелів із *PEN*- (*N*-) жилою та без неї.

Таблиця 1.3.18

**Допустимий тривалий струм для проводів із мідними жилами з гумовою
ізоляцією для електрифікованого транспорту 1,3 і 4 кВ**

Переріз струмо- відної жили, мм ²	Струм, А	Переріз струмо- відної жили, мм ²	Струм, А	Переріз струмо- відної жили, мм ²	Струм, А
1	20	16	115	120	390
1,5	25	25	150	150	445
2,5	40	35	185	185	505
4	50	50	230	240	590
6	65	70	285	300	670
10	90	95	340	350	745

ДОПУСТИМІ ТРИВАЛІ СТРУМИ ДЛЯ КАБЕЛІВ З ПАПЕРОВОЮ ПРОСОЧЕНОЮ ІЗОЛЯЦІЄЮ

1.3.19. Допустимі температури нагріву жил кабелів не повинні перевищувати значень, наведених у табл. 1.3.1, якщо інше не встановлено документацією виробника провідниково-кабельної продукції.

1.3.20. Допустимі тривалі струми жил кабелів з паперовою просоченою ізоляцією за нормального режиму роботи і завантаження 100 % не повинні перевищувати значень, наведених в табл. 1.3.19—1.3.25, якщо інше не встановлено документацією виробника провідниково-кабельної продукції.

Допустимі тривалі струми визначено для прокладання одного кабелю за умов, якщо:

- температура оточуючого середовища у разі прокладання кабелів у повітрі становить +25°C, у разі прокладання в землі +15°C;
- глибина прокладання кабелів в землі становить 0,7 м;
- питомий тепловий опір землі становить 1,2 К · м/Вт.

Таблиця 1.3.19

**Допустимі тривалі струми жил одножильних кабелів з паперовою просоченою
ізоляцією напругою 1 кВ у разі їх прокладання в землі, повітрі та у воді**

Номинальний переріз струмовідної жили, мм ²	Допустимі тривалі струмові навантаження кабелів, А			
	з мідною жилою		з алюмінієвою жилою	
	у землі	у повітрі	у землі	у повітрі
10	106	108	81	82
16	138	143	105	109

25	179	191	135	142
35	213	234	163	174
50	261	295	199	216
70	323	363	246	276
95	384	438	292	334
120	438	507	333	387
150	498	586	379	446
185	559	667	426	508
240	651	793	496	604
300	738	912	562	695
400	870	1100	663	838
500	987	1268	752	966
625	1124	1472	856	1122
800	1295	1729	987	1318

Примітка 1. Струмові навантаження наведено для постійного струму.

Примітка 2. Кабелі розташовано в горизонтальній площині на відстані 35–125 мм один від одного.

Примітка 3. У разі прокладання кабелів із захисним покриттям типу Кл у воді значення струмового навантаження в землі треба помножувати на коефіцієнт $K = 1,3$.

Таблиця 1.3.20

Допустимі тривалі струми жил трижильних і чотирижильних кабелів з паперовою просоченою ізоляцією напругою 1 кВ у разі їх прокладання в землі, повітрі та у воді

Номинальний переріз струмовідної жили, мм ²	Допустимі тривалі струмові навантаження кабелів, А			
	з мідною жилою		з алюмінієвою жилою	
	у землі	у повітрі	у землі	у повітрі
1	2	3	4	5
6	58	53	45	40
10	78	73	60	55
16	102	97	79	72
25	134	127	102	95
35	163	157	126	118
50	200	195	153	146
70	241	247	184	180
95	287	301	219	218
120	325	348	248	261
150	365	400	281	300
185	404	451	314	342
240	455	522	359	402

Примітка 1. Струмові навантаження наведено для змінного струму.

Примітка 2. У разі прокладання кабелів із захисним покриттям типу Кл у воді значення струмового навантаження в землі треба помножувати на коефіцієнт $K = 1,3$.

Примітка 3. Для чотирижильних кабелів з PEN- (N-) жилою меншого перерізу струмові навантаження не змінюються. Струмові навантаження чотирижильного кабелю з жилами однакового перерізу в чотирипровідних мережах за навантаження у всіх жилах треба помножувати на коефіцієнт 0,93.

Таблиця 1.3.21

Допустимі тривалі струми жил одножильних кабелів напругою 6 кВ і 10 кВ з паперовою просоченою ізоляцією в разі їх прокладання в землі, повітрі та у воді

Номинальний переріз струмовідної жили, мм ²	Допустимі тривалі струмові навантаження кабелів, А							
	з мідною жилою				з алюмінієвою жилою			
	у землі		у повітрі		у землі		у повітрі	
	6 кВ	10 кВ	6 кВ	10 кВ	6 кВ	10 кВ	6 кВ	10 кВ
10	77	—	74	—	59	—	55	—
16	101	92	98	89	77	74	73	67
25	132	119	130	115	100	91	95	87
35	160	144	160	142	121	110	117	106

50	197	176	200	175	149	134	146	132
70	236	212	244	219	180	162	178	161
95	280	251	296	265	213	192	214	194
120	318	284	342	305	243	218	248	234
150	358	318	392	349	275	246	285	264
185	396	352	442	393	307	275	333	298
240	448	396	512	455	351	314	389	347

Примітка 1. Струмові навантаження наведено для змінного струму.

Примітка 2. У разі прокладання кабелів із захисним покриттям типу Кл у воді значення струмового навантаження в землі треба помножувати на коефіцієнт $K = 1,3$.

Примітка 3. Струми навантаження наведено для ґрунтів з питомим тепловим опором $1,2^{\circ}\text{C} \cdot \text{м/Вт}$ (глибина прокладання — 0,7 м).

Таблиця 1.3.22

**Допустимі тривалі струми жил одножильних кабелів напругою 20 кВ
з паперовою просоченою ізоляцією в разі їх прокладання в повітрі**

Номинальний переріз струмовідної жили, мм ²	Допустимі тривалі струмові навантаження кабелів, А			
	з мідною жилою розташованих за схемою		з алюмінієвою жилою розташованих за схемою	
	«у площині» з відстанню в просвітку 35–125 мм	«у трикутник», впритул	«у площині» з відстанню в просвітку 35–125 мм	«у трикутник», впритул
1	2	3	4	5
25	135	125	100	95
35	165	155	120	115
50	200	185	150	140
70	250	240	190	180
95	300	285	230	220
120	350	330	270	255
150	400	380	310	295
185	455	435	350	335
240	530	510	410	395
300	600	580	470	455
400	700	690	560	540

Примітка. Струмові навантаження наведено для змінного струму.

Таблиця 1.3.23

**Допустимі тривалі струми жил трижильних кабелів напругою 20 кВ
з паперовою просоченою ізоляцією у разі їх прокладання в землі, повітрі та у воді**

Номинальний переріз струмовід- ної жили, мм ²	Допустимі тривалі струмові навантаження кабелів, А			
	з мідною жилою		з алюмінієвою жилою	
	у землі	у повітрі	у землі	у повітрі
25	125	120	100	95
35	150	145	115	110
50	180	175	140	135
70	220	220	170	170
95	265	265	205	205
120	300	310	235	240
150	340	350	265	270
185	380	400	300	315

Примітка 1. Струмові навантаження наведено для змінного струму.

Примітка 2. У разі прокладання кабелів із захисним покриттям типу К у воді значення струмового навантаження в землі треба помножувати на коефіцієнт $K = 1,1$.

1.3.21. За питомого теплового опору землі, відмінного від $1,2 \text{ К} \cdot \text{м/Вт}$, до струмових навантажень, наведених у табл. 1.3.19–1.3.25 та 1.3.29, необхідно застосовувати коригувальні коефіцієнти, наведені у табл. 1.3.26.

1.3.22. У разі прокладання кабелів у середовищі, температура якого відрізняється від наведеної в 1.3.20, допустимі тривалі струми жил кабелів з паперовою просоченою ізоляцією потрібно помножувати на коригувальні коефіцієнти, наведені в табл. 1.3.27.

1.3.23. Допустимі тривалі струми для одиничних кабелів, які прокладають у трубах у землі, треба приймати такими самими, як для кабелів, що прокладають у повітрі, за температури, яка дорівнює температурі землі.

Таблиця 1.3.24

Допустимі тривалі струми жил одножильних кабелів напругою 35 кВ з паперовою просоченою ізоляцією в разі їх прокладання в землі або повітрі

Номинальний переріз струмовідної жили, мм ²	Допустимі тривалі струмові навантаження кабелів, А					
	з мідною жилою		з алюмінієвою жилою			
	розташованих у повітрі за схемою		розташованих у землі за схемою		розташованих у повітрі за схемою	
	«у площині» з відстанню в просвітку 35–125 мм	«у трикутник», впритул	«у площині» з відстанню в просвітку 35–125 мм	«у трикутник», впритул	«у площині» з відстанню в просвітку 35–125 мм	«у трикутник», впритул
120	360	335	245	235	280	260
150	410	380	275	265	320	300
185	470	440	310	300	370	340
240	560	520	360	345	440	405
300	630	590	405	390	500	465
400	720	690	455	445	580	540

Примітка. Струмові навантаження наведено для змінного струму.

Таблиця 1.3.25

Допустимі тривалі струми жил трижильних кабелів напругою 35 кВ з паперовою просоченою ізоляцією в разі їх прокладання в землі або повітрі

Номинальний переріз струмовідної жили, мм ²	Допустимі тривалі струмові навантаження кабелів, А			
	з мідною жилою		з алюмінієвою жилою	
	у землі	у повітрі	у землі	у повітрі
120	285	300	225	235
150	325	340	250	265

Примітка 1. Струмові навантаження наведено для змінного струму.

Примітка 2. У разі прокладання кабелів із захисним покриттям типу К у воді значення струмового навантаження в землі треба помножувати на коефіцієнт $K = 1,1$.

Таблиця 1.3.26

Коригувальні коефіцієнти на допустимий тривалий струм для кабелів з паперовою просоченою ізоляцією, прокладених у землі, залежно від питомого теплового опору землі

Характеристика землі	Питомий тепловий опір, К • м/Вт	Коригувальний коефіцієнт
Пісок вологістю понад 9 %, піщано-глинистий ґрунт вологістю понад 1 %	0,80	1,05
Нормальні ґрунт і пісок вологістю 7–9 %, піщано-глинистий ґрунт вологістю 12–14 %	1,20	1,00
Пісок вологістю понад 4 % і менше 7 %, піщано-глинистий ґрунт вологістю 8 % –12 %	2,00	0,87
Пісок вологістю до 4 %, кам'янистий ґрунт	3,00	0,75

1.3.24. У разі прокладання декількох кабелів з паперовою просоченою ізоляцією у землі (включаючи прокладання в трубах) допустимі тривалі струми мають бути зменшеними шляхом уведення коефіцієнтів, наведених у табл. 1.3.28. Кориговальні коефіцієнти, наведені в табл. 1.3.28, потрібно застосовувати для визначення тривалих струмових навантажень за умови, що навантаження для 6, 5, 4, 3 і 2 прокладених поряд в одній траншеї кабелів перевищують відповідно 53 %, 56 %, 62 %, 67 % і 82 % допустимого навантаження одного кабелю. При цьому враховувати резервні кабелі не треба.

Прокладати декілька кабелів у землі з відстанями між ними, меншими ніж 100 мм у просвіті, не рекомендовано.

Таблиця 1.3.27

Кориговальні коефіцієнти, які враховують залежність допустимого тривалого струму навантаження кабелів з паперовою просоченою ізоляцією від температури навколишнього середовища

Номинальна напруга кабелю, кВ	Значення кориговального коефіцієнта залежно від температури навколишнього середовища, °С										
	0	5	10	15	20	25	30	35	40	45	50
<i>Прокладання в повітрі</i>											
1–6	1,2	1,17	1,13	1,09	1,04	1	0,95	0,9	0,85	0,8	0,74
10	1,24	1,2	1,15	1,11	1,05	1	0,94	0,88	0,81	0,74	0,67
20–35	1,27	1,22	1,17	1,12	1,06	1	0,94	0,87	0,79	0,71	0,61
<i>Прокладання в землі</i>											
1–6	1,11	1,08	1,04	1	0,96	0,92	0,88	0,83	0,73	0,73	0,68
10	1,13	1,09	1,04	1	0,95	0,9	0,85	0,8	0,74	0,67	0,6
20–35	1,14	1,1	1,05	1	0,95	0,89	0,84	0,77	0,71	0,63	0,55

Таблиця 1.3.28

Кориговальний коефіцієнт на кількість кабелів, які лежать поряд у землі (у трубах або без них)

Відстань між кабелями в просвіті, мм	Коефіцієнт за кількості кабелів					
	1	2	3	4	5	6
100	1,00	0,90	0,85	0,80	0,78	0,75
200	1,00	0,92	0,87	0,84	0,82	0,81
300	1,00	0,93	0,90	0,87	0,86	0,85

1.3.25 Допустимі тривалі струми для кабелів, які прокладають у блоках, визначають за емпіричною формулою:

$$I = abcI_0,$$

де I_0 — допустимий тривалий струм для трижильного кабелю напругою 10 кВ з мідними або алюмінієвими жилами, який визначають за табл. 1.3.29;

a — коефіцієнт, який вибирають за табл. 1.3.30 залежно від перерізу і розташування кабелю в блоці;

b — коефіцієнт, який вибирають залежно від напруги кабелю:

Номинальна напруга кабелю, кВ.....до 3.....610

Коефіцієнти.....1,091,05.....1,0;

c — коефіцієнт, який вибирають залежно від середньодобового завантаження всього блока:

Середньодобове завантаження $S_{\text{сер.доб.}}/S_{\text{max}}$ 1.....0,850,7

Коефіцієнт c 11,071,16.

Резервні кабелі допускається прокладати в незанумерованих каналах блока, якщо їх задіяно, коли робочі кабелі вимкнуто.

Таблиця 1.3.29

Допустимий тривалий струм для кабелів 10 кВ з паперовою просоченою ізоляцією із мідними або алюмінієвими жилами перерізом 95 мм², які прокладають в блоках

Група	Конфігурація блоків	Номер каналу	Струм I_0 , А, для кабелів	
			мідних	алюмінієвих
I		1	191	147
II		2 3	173 167	133 129
III		2	154	119
IV		2 3	147 138	113 106
V		2 3 4	143 135 131	110 104 101
VI		2 3 4	140 132 118	103 102 91
VII		2 3 4	136 132 119	105 102 92
VIII		2 3 4	135 124 104	104 96 80
IX		2 3 4	135 118 100	104 91 77
X		2 3 4	133 116 81	102 90 62
XI		2 3 4	129 114 79	99 88 55

Таблиця 1.3.30

Коригувальний коефіцієнт α на переріз кабелю

Переріз струмовідної жили, мм ²	Коефіцієнт для номера каналу в блоці			
	1	2	3	4
25	0,44	0,46	0,47	0,51
35	0,54	0,57	0,57	0,60
50	0,67	0,69	0,69	0,71
70	0,81	0,84	0,84	0,85
95	1,00	1,00	1,00	1,00
120	1,14	1,13	1,13	1,12
150	1,33	1,30	1,29	1,26
185	1,50	1,46	1,45	1,38
240	1,78	1,70	1,68	1,55

1.3.26. Допустимі тривалі струми для кабелів, які прокладають у двох паралельних блоках однакової конфігурації, треба зменшувати шляхом помножування на коефіцієнт залежно від відстані між блоками:

Відстань між блоками, мм	500	1000	1500	2000	2500	3000
Коефіцієнт	0,85	0,89	0,91	0,93	0,95	0,96

1.3.27. Для кабелів напругою до 10 кВ з паперовою просоченою ізоляцією, які несуть навантаження, менші від номінальних, можна допускати короточасне систематичне перевантаження, значення якого наведено у табл. 1.3.31.

На період ліквідації післяаварійного режиму для кабелів напругою до 10 кВ з паперовою ізоляцією допускають перевантаження протягом до 5 діб у межах, зазначених у табл. 1.3.32.

Таблиця 1.3.31

Допустиме короточасне перевантаження для кабелів напругою до 10 кВ з паперовою просоченою ізоляцією

Коефіцієнт попереднього навантаження	Спосіб прокладання	Допустиме перевантаження щодо номінального за тривалості максимуму, год		
		0,5	1,0	3,0
0,6	У землі	1,35	1,30	1,15
	У повітрі	1,25	1,15	1,10
	У трубах (у землі)	1,20	1,10	1,0
0,8	У землі	1,20	1,15	1,10
	У повітрі	1,15	1,10	1,05
	У трубах (у землі)	1,10	1,05	1,00

Таблиця 1.3.32

Допустиме на період ліквідації післяаварійного режиму перевантаження для кабелів напругою до 10 кВ з паперовою просоченою ізоляцією

Коефіцієнт попереднього навантаження	Спосіб прокладання	Допустиме перевантаження відносно номінального за тривалості максимуму, год		
		1	3	6
0,6	У землі	1,5	1,35	1,25
	У повітрі	1,35	1,25	1,25
	У трубах (у землі)	1,30	1,20	1,15
0,8	У землі	1,35	1,25	1,20
	У повітрі	1,30	1,25	1,25
	У трубах (у землі)	1,20	1,15	1,10

**ДОПУСТИМІ ТРИВАЛІ СТРУМИ ДЛЯ КАБЕЛІВ З ІЗОЛЯЦІЄЮ
ІЗ ЗШИТОГО ПОЛІЕТИЛЕНУ НА НОМІНАЛЬНУ НАПРУГУ ВІД 6 кВ ДО 330 кВ**

1.3.28. Допустимі температури нагріву жил кабелів не повинні перевищувати значень, наведених у табл. 1.3.2, якщо інше не встановлено документацією виробника провідниково-кабельної продукції.

1.3.29. Допустимі тривалі струми жил кабелів з ізоляцією із зшитого поліетилену в стандартних умовах (див. табл. 1.3.33) не повинні перевищувати значень, наведених у табл. 1.3.34–1.3.39, якщо інше не встановлено документацією виробника провідниково-кабельної продукції.

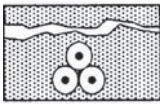
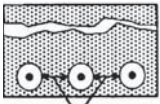
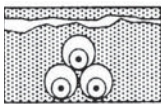
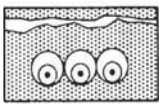
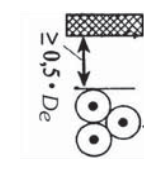
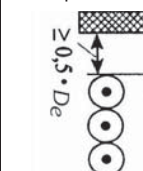
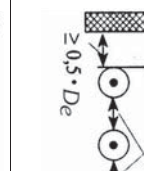
Таблиця 1.3.33

Стандартні умови прокладання кабелів з ізоляцією із зшитого поліетилену

Показник	Номинальна напруга, кВ	
	До 35 кВ	110 кВ і більше
Температура повітря, °С	30	30
Температура землі, °С	20	20
Глибина прокладання в землі, м	0,8	1,5
Питомий тепловий опір ґрунту, К • м/Вт	1,5	1,0
Фактор навантаження	1,0	1,0
Наявність поряд прокладених кабелів	Відсутні	Відсутні
Наявність ділянок у трубах	Керамічні труби	Відсутні
Спосіб з'єднання екранів	На обох кінцях КП	

Таблиця 1.3.34

**Тривалі допустимі струми одножильних кабелів з ізоляцією із зшитого поліетилену
з мідними жилами напругою до 35 кВ включно**

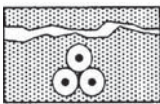
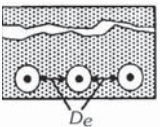
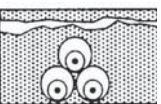
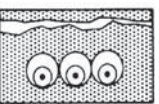
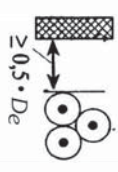
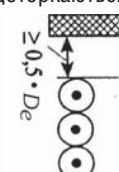
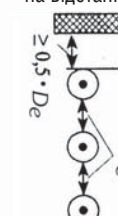
Номи- нальний переріз жили, мм ²	Тривало допустимий струм, А						
	Кабелі прокладено безпосе- редньо в землі за схемами		Кабелі прокладено в окремих трубах в землі за схемами		Кабелі прокладено в повітрі за схемами		
	«у трикутник» 	«у площині» 	«у трикутник» 	«у площині» 	«у трикутник» 	«у площині» доторкаються 	«у площині» на відстані
35	166	172	157	159	198	203	238
50	196	203	186	188	238	243	286
70	239	246	227	229	296	303	356
95	285	293	271	274	361	369	434
120	323	332	308	311	417	426	500
150	361	366	343	347	473	481	559
185	406	410	387	391	543	550	637
240	469	470	447	453	641	647	745
300	526	524	504	510	735	739	846
400	590	572	564	571	845	837	938
500	651	630	631	617	980	957	1056
630	724	694	702	680	1113	1077	1182
800	795	756	771	741	1255	1203	1312

Примітка. D_e — зовнішній діаметр кабелю.

Таблиця 1.3.35

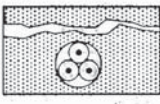
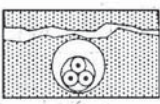
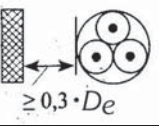
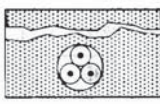
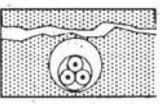
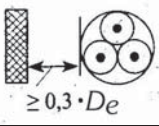
Тривалі допустимі струми одножильних кабелів з ізоляцією із зшитого поліетилену з алюмінієвими жилами напругою до 35 кВ включно

Номінальний переріз жили, мм ²	Тривало допустимий струм, А						
	Кабелі прокладено безпосередньо в землі за схемами		Кабелі прокладено в окремих трубах в землі за схемами		Кабелі прокладено в повітрі за схемами		
	«у трикутник» 	«у площині» 	«у трикутник» 	«у площині» 	«у трикутник» 	«у площині» дотикаються 	«у площині» на відстані
35	129	134	122	123	154	157	185
50	152	157	144	146	184	189	222
70	186	192	176	178	230	236	278
95	221	229	210	213	280	287	338
120	252	260	240	242	324	332	391
150	281	288	267	271	368	376	440
185	317	324	303	307	424	432	504
240	367	373	351	356	502	511	593
300	414	419	397	402	577	586	677
400	470	466	451	457	673	676	769
500	526	522	505	512	786	785	881
630	593	584	569	572	907	899	1001
800	664	647	637	634	1041	1024	1132

Примітка. D_e — зовнішній діаметр кабелю.

Таблиця 1.3.36

Тривалі допустимі струми трижильних кабелів з ізоляцією із зшитого поліетилену з мідними жилами напругою до 35 кВ включно

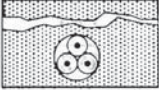
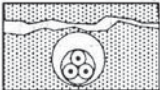
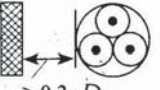
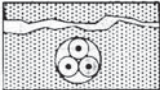
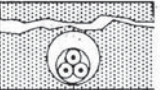
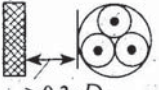
Номінальний переріз жил, мм ²	Тривало допустимий струм, А					
	Неброньовані кабелі прокладено			Броньовані кабелі прокладено		
	безпосередньо в землі 	у трубі, прокладений у землі 	(відкрито) у повітрі 	безпосередньо в землі 	у трубі, прокладений у землі 	(відкрито) у повітрі
35	153	133	170	154	134	172
50	181	158	204	181	158	205
70	221	193	253	220	194	253
95	262	231	304	263	232	307
120	298	264	351	298	264	352
150	334	297	398	332	296	397
185	377	336	455	374	335	453
240	434	390	531	431	387	529
300	489	441	606	482	435	599

Примітка. D_e — зовнішній діаметр кабелю.

Таблиця 1.3.37

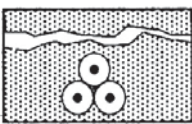
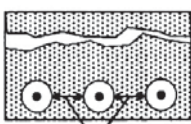
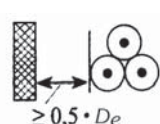
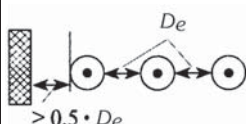
**Тривалі допустимі струми трижильних кабелів з ізоляцією із зшитого поліетилену
з алюмінієвими жилами напругою до 35 кВ включно**

Номі- нальний переріз жил, мм ²	Тривало допустимий струм, А					
	Неброньовані кабелі прокладено			Броньовані кабелі прокладено		
	безпосередньо в землі 	у трубі, прокла- дений у землі 	(відкрито) у повітрі 	безпосередньо в землі 	у трубі, прокла- дений у землі 	(відкрито) у повітрі
35	119	103	132	119	104	133
50	140	122	158	140	123	159
70	171	150	196	171	150	196
95	203	179	236	204	180	238
120	232	205	273	232	206	274
150	260	231	309	259	231	309
185	294	262	355	293	262	354
240	340	305	415	338	304	415
300	384	346	475	380	343	472

Примітка. D_e — зовнішній діаметр кабелю.

Таблиця 1.3.38

**Тривалі допустимі струми одножильних кабелів з ізоляцією із зшитого поліетилену
з мідними жилами напругою понад 35 кВ**

Номінальний переріз жили, мм ²	Тривало допустимий струм, А			
	Кабелі, прокладені безпосередньо в землі за схемами		Кабелі прокладено в повітрі за схемами	
	«у трикутник» 	«у площині» 	«у трикутник» 	«у площині»
напругою 110 та 150 кВ				
240	498	475	619	658
300	554	519	695	722
350	581	540	733	753
400	619	567	784	792
500	687	615	881	860
630	761	664	989	934
800	827	705	1086	987
1000	887	741	1180	1036
1200	1012	824	1476	1358
1400	1057	847	1546	1366
1600	1092	865	1602	1379
2000	1149	892	1690	1387
напругою 220 кВ				
400	630	582	808	827

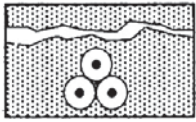
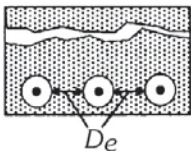
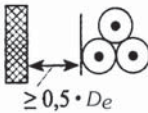
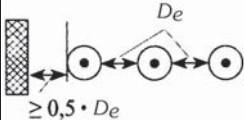

500	705	636	922	925
630	785	690	1044	1023
800	865	741	1175	1126
1000	937	785	1300	1218
1200	1020	840	1468	1341
1400	1076	870	1575	1411
1600	1118	892	1654	1458
2000	1189	928	1796	1542
напругою 330 кВ				
500	638	592	827	844
630	715	647	942	944
800	798	703	1075	1054
1000	878	755	1209	1159
1200	1022	843	1470	1345
1400	1078	874	1577	1414
1600	1121	896	1657	1465
2000	1193	933	1801	1550

Примітка. D_e — зовнішній діаметр кабелю.

Таблиця 1.3.39

Тривалі допустимі струми одножильних кабелів з ізоляцією із зшитого поліетилену з алюмінієвими жилами напругою понад 35 кВ

Номінальний переріз жили, мм ²	Тривало допустимий струм, А			
	Кабелі, прокладені безпосередньо в землі за схемами		Кабелі прокладено в повітрі за схемами	
	«у трикутник» 	«у площині» 	«у трикутник» 	«у площині»
напругою 110 та 150 кВ				
1 x 240	394	388	487	533
1 x 300	440	428	549	591
1 x 400	466	450	585	624
1 x 500	497	475	626	660
1 x 630	559	524	711	730
1 x 800	627	576	810	809
1 x 1000	694	623	905	873
1 x 1200	760	668	1005	936
1 x 1400	866	746	1245	1216
1 x 1600	914	775	1319	1240
1 x 1800	955	797	1382	1265
1 x 2000	1024	834	1488	1295
напругою 220 кВ				
400	504	485	642	679
500	570	539	739	771
630	643	595	847	867

800	720	651	968	973
1000	796	703	1092	1074
1200	867	755	1226	1185
1400	925	791	1329	1261
1600	971	818	1410	1316
2000	1053	864	1561	1416
напругою 330 кВ				
500	510	492	656	690
630	577	547	754	783
800	653	606	871	890
1000	731	662	995	999
1200	868	758	1226	1185
1400	926	794	1328	1261
1600	973	821	1410	1319
2000	1055	868	1562	1420

Примітка. D_e — зовнішній діаметр кабелю.

1.3.30. У разі відхилення умов прокладання кабелю від стандартних допустимі тривалі струми жил кабелів обчислюють помноженням значення допустимого тривалого струму, наведеного в табл. 1.3.34–1.3.39, на коригувальні коефіцієнти, що враховують:

- можливе збільшення навантаження залежно від фактора навантаження m (рис. 1.3.1, 1.3.2);
- схему з'єднання екранів (рис. 1.3.3, 1.3.4);
- відхилення від стандартних умов прокладання, наведених у табл. 1.3.33 (див. СОУ-Н МЕН 40.1-37471933-49:2011 «Проектування кабельних ліній напругою до 330 кВ. Настанова»).

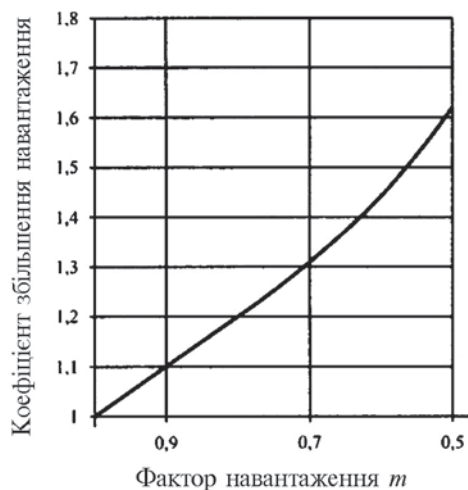

Рисунок 1.3.1. Коригувальний коефіцієнт до фактора навантаження m кабелів з ізоляцією із зшитого поліетилену напругою до 35 кВ включно

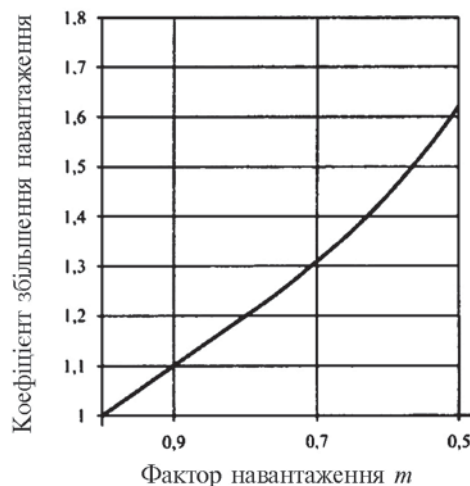

Рисунок 1.3.2. Коригувальний коефіцієнт до фактора навантаження m кабелів з ізоляцією із зшитого поліетилену напругою 110 кВ і більше

Фактор навантаження m , який враховує теплову інерцію землі в разі підземного прокладання кабелю, розраховують за формулою:

$$m = \frac{\sum S_i}{24S_{\max}},$$

де S_i — потужність, споживана в i -ту годину найбільш завантаженої доби, кВ · А;

$S_{\max}$ — максимальна потужність найбільш завантаженої доби, кВ · А.

Значення коригувальних коефіцієнтів, які враховують відхилення від стандартних умов прокладання кабелів у частині теплового опору землі, глибини прокладання кабелів, відстані між геометричними осями окремих кіл

багатоколових КЛ, відстань між окремими кабелями одноколових КЛ тощо вибирають згідно із СОУ-Н МЕН 40.1-37471933-49:2011 «Проектування кабельних ліній напругою до 330 кВ. Настанова».

1.3.31. Кабелі з ізоляцією із зшитого поліетилену, які прокладено в землі, здатні до короточасного перевантаження, обумовленого теплоємністю і теплопровідністю землі. Залежності допустимої тривалості перевантаження $t_{\text{пер}}$ попередньо не нагрітих електричним струмом кабелів від перевантаження $I/I_{\text{ном}}$ наведено на рисунках 1.3.5–1.3.7.

Допустиме перевантаження кабелю, попередньо нагрітого тривалим струмом, визначають відповідно до СОУ-Н МЕН 40.1-37471933-49:2011 «Проектування кабельних ліній напругою до 330 кВ. Настанова».

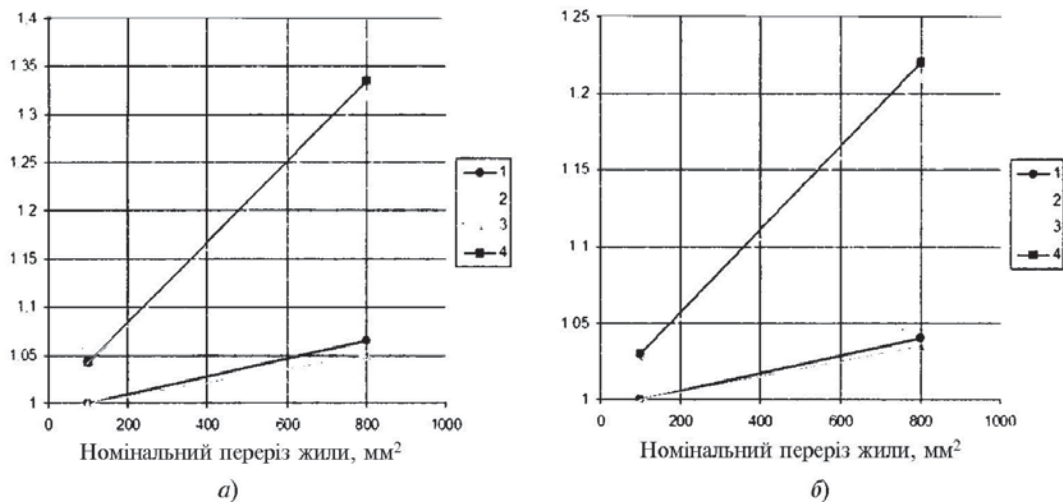

Рисунок 1.3.3. Коригувальний коефіцієнт до схеми з'єднання екранів кабелів з ізоляцією із зшитого поліетилену напругою до 35 кВ включно: а — для кабелів з мідною жилою; б — для кабелів з алюмінієвою жилою; 1 — кабелі прокладено в повітрі за схемою «у трикутник»; 2 — кабелі прокладено в повітрі за схемою «у трикутник»; 3 — кабелі прокладено в землі за схемою «у площині»; 4 — кабелі прокладено в повітрі за схемою «у площині»

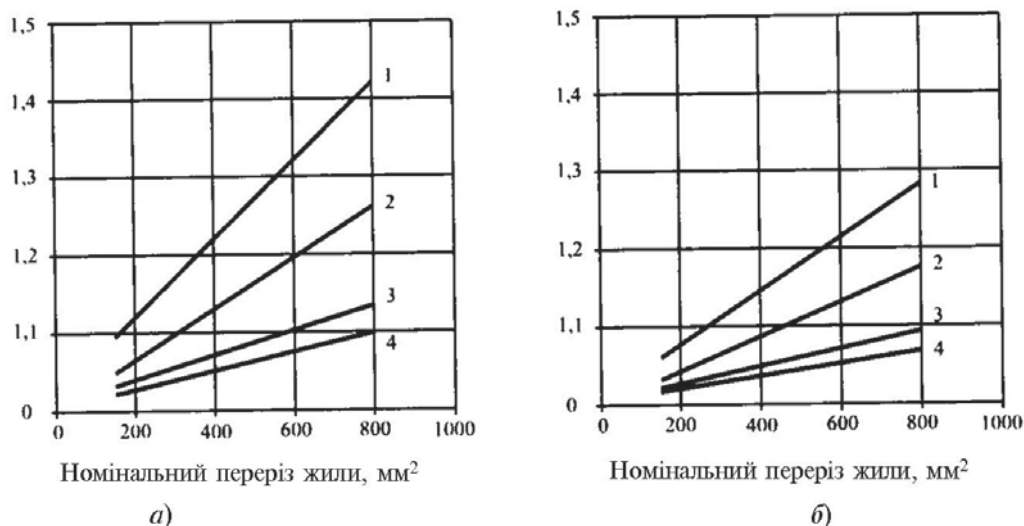

Рисунок 1.3.4. Коригувальний коефіцієнт до схеми з'єднання екранів кабелів з ізоляцією із зшитого поліетилену напругою 110 кВ і більше: а — для кабелів з мідною жилою; б — для кабелів з алюмінієвою жилою; 1 — кабелі прокладено в повітрі за схемою «у трикутник»; 2 — кабелі прокладено в повітрі за схемою «у площині»; 3 — кабелі прокладено в землі за схемою «у трикутник»; 4 — кабелі прокладено в повітрі за схемою «у площині»

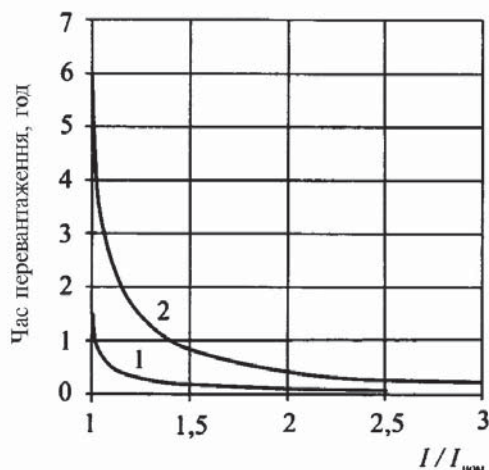

Рисунок 1.3.5. Допустима тривалість перевантаження одножильних кабелів з ізоляцією із зшитого поліетилену напругою до 35 кВ включно в разі увімкнення без перегрівання жили:

1 — для жили перерізом 35 мм²;
2 — для жили перерізом 800 мм²

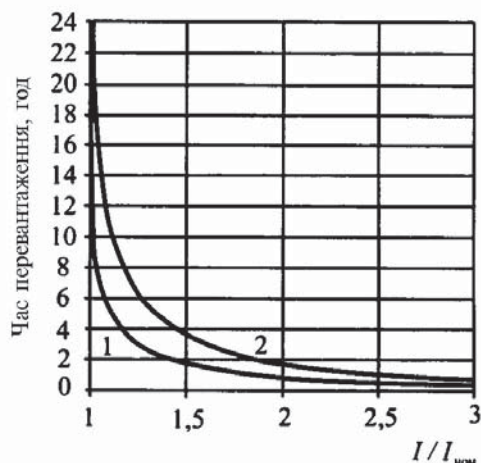

Рисунок 1.3.6. Допустима тривалість перевантаження трижильних кабелів з ізоляцією із зшитого поліетилену напругою до 35 кВ включно в разі увімкнення без перегрівання жили:

1 — для жили перерізом 35 мм²;
2 — для жили перерізом 800 мм²

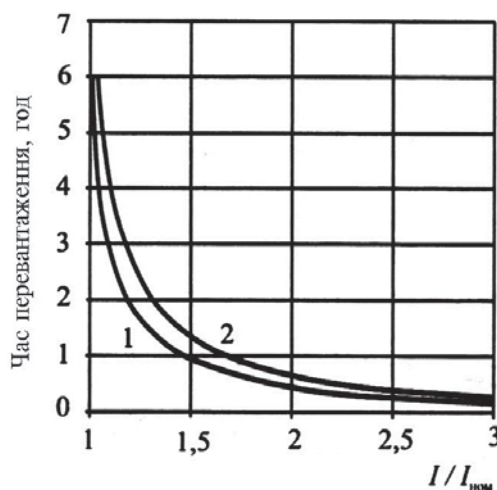

Рисунок 1.3.7. Допустима тривалість перевантаження одножильних кабелів з ізоляцією із зшитого поліетилену напругою 110 кВ і більше в разі увімкнення без перегрівання жили:

1 — для жили перерізом 240 мм²;
2 — для жили перерізом 800 мм²

ДОПУСТИМІ ТРИВАЛІ СТРУМИ ДЛЯ САМОУТРИМНИХ І ЗАХИЩЕНИХ ПРОВОДІВ

1.3.32. Допустимі температури нагріву жил самоутримних ізольованих проводів (СІП) і захищених проводів не повинні перевищувати значень, наведених у табл. 1.3.2, якщо інше не встановлено документацією виробника провідниково-кабельної продукції.

1.3.33. Допустимі тривалі струми жил СІП і захищених проводів (за нормального режиму роботи і завантаження 100 %) не повинні перевищувати значень, наведених у табл. 1.3.40, якщо інше не встановлено документацією виробника провідниково-кабельної продукції. Допустимі тривалі струми визначено для підвішування проводів в умовах:

- температура повітря становить +25°C;
- швидкість вітру становить 0,6 м/с;
- інтенсивність сонячної радіації становить 1000 Вт/м².

1.3.34. У разі підвішування СІП і захищених проводів в середовищі, температура якого відрізняється від наведеної в 1.3.33, допустимі тривалі струми жил проводів потрібно помножувати на коригувальні коефіцієнти, наведені в табл. 1.3.41.

Таблиця 1.3.40

**Допустимий тривалий струм для алюмінієвих самоутримних
ізолюваних проводів (СІП) і захищених проводів**

Номинальний переріз основних жил, мм ²	Допустимий струм, А, не більше			
	самоутримних ізолюваних проводів на напругу до 1 кВ з ізоляцією із		захищених проводів з ізоляцією із силанольно зшитого поліетилену в мережах напругою	
	термопластичного поліетилену	силанольно зшитого поліетилену	20 кВ	35 кВ
10	65	90	—	—
16	75	100	—	—
25	95	130	—	—
35	115	160	200	220
50	140	195	245	270
70	180	240	310	340
95	220	300	370	400
120	250	340	430	460
150	—	380	485	520
185	—	436	560	600
240	—	515	600	670

Таблиця 1.3.41

**Коригувальні коефіцієнти для допустимих струмів самоутримних
ізолюваних проводів (СІП) і захищених проводів**

Температура струмовідної жили, °С	Коригувальні коефіцієнти за температури повітря, °С											
	-5 і нижче	0	5	10	15	20	25	30	35	40	45	50
90	1,21	1,18	1,14	1,11	1,07	1,04	1,00	0,96	0,92	0,88	0,83	0,78
70	1,29	1,24	1,20	1,15	1,11	1,05	1,00	0,94	0,88	0,81	0,74	0,67

ДОПУСТИМІ ТРИВАЛІ СТРУМИ ДЛЯ НЕІЗОЛОВАНИХ ПРОВІДІВ І ШИН

1.3.35. Допустимі температури нагріву неізолюваних проводів і шин не повинні перевищувати значень, наведених у табл. 1.3.3, якщо інше не встановлено документацією виробника провідниково-кабельної продукції.

1.3.36. Допустимі тривалі струми неізолюваних проводів і шин не повинні перевищувати значень, наведених у табл. 1.3.42–1.3.48, якщо інше не встановлено документацією виробника провідниково-кабельної продукції. Допустимі тривалі струми визначено для температури повітря +25°С, вітер відсутній.

Для порожнистих алюмінієвих проводів марок ПА500 і ПА600 допустимий тривалий струм слід приймати:

Марка проводу.....ПА500ПА600

Струм, А13401680

Таблиця 1.3.42

Допустимі тривалі струми для неізолюваних проводів за ГОСТ 839–80

«Провода неизолированные для воздушных линий электропередачи.

Технические условия»

Номінальний переріз, мм²	Струм, А, для проводів марок						
	АС, АСКС, АСК, АСКП			М	А і АКП	М	А і АКП
	Переріз (алюміній/ сталь), мм²	зовні приміщень	усередині приміщень	зовні приміщень		усередині приміщень	
1	2	3	4	5	6	7	8
10	10/1,8	84	53	95	–	60	–
16	16/2,7	111	79	133	105	102	75

1	2	3	4	5	6	7	8
25	25/4,2	142	109	183	136	137	106
35	35/6,2	175	135	223	170	173	130
50	50/8	210	165	275	215	219	165
70	70/11	265	210	337	265	268	210
95	95/16	330	260	422	320	341	255
120	120/19	390	313	485	375	395	300
	120/27	375		–	–	–	–
150	150/19	450	365	570	440	465	355
	150/24	450	365	–	–	–	–
	150/34	450	–	–	–	–	–
185	185/24	520	430	650	500	540	410
	185/29	510	425	–	–	–	–
	185/43	515	–	–	–	–	–
240	240/32	605	505	760	590	685	490
	240/39	610	505	–	–	–	–
	240/56	610		–	–	–	–
300	300/39	710	600	880	680	740	570
	300/48	690	585	–	–	–	–
	300/66	680	–	–	–	–	–
330	330/27	730	–	–	–	–	–
400	400/22	830	713	1050	815	895	690
	400/51	825	705	–	–	–	–
	400/64	860	–	–	–	–	–
500	500/27	960	830	–	980	–	820
	500/64	945	815		–	–	–
600	600/72	1050	920	–	1100	–	955
700	700/86	1180	1040	–	–	–	–

Таблиця 1.3.43

Допустимий тривалий струм для неізолюваних бронзових і сталевонікельованих проводів

Провід	Марка проводу	Струм ¹⁾ , А	Провід	Марка проводу	Струм ¹⁾ , А
Бронзовий	Б-50	215	Бронзовий	Б-240	600
Те саме	Б-70	265	Те саме	Б-300	700
« «	Б-95	330	Сталевонікельований	БС-185	515
« «	Б-120	380	Те саме	БС-240	640
« «	Б-150	430	« «	БС-300	750

« «	Б-185	500	« «	БС-400	890
			« «	БС-500	980

Примітка. Струми наведено для бронзи з питомим опором $\rho_{20} = 0,03 \text{ Ом} \cdot \text{мм}^2/\text{м}$.

Таблиця 1.3.44

Допустимий тривалий струм для неізолюваних сталевих проводів

Марка проводу	Струм, А	Марка проводу	Струм, А
ПСО-3	23	ПС-25	60
ПСО-3,5	26	ПС-35	75
ПСО-4	30	ПС-50	90
ПСО-5	35	ПС-70	125
—	—	ПС-95	135

Таблиця 1.3.45

Допустимий тривалий струм для шин круглого і трубчастого перерізів

Струми в круглих шинах, А			Мідні труби		Алюмінієві труби		Сталеві труби				
Діаметр, мм	Мідних	Алюмінієвих	Внутрішній і зовнішній діаметри, мм	Струм, А	Внутрішній і зовнішній діаметри, мм	Струм, А	Умовний прохід, мм	Товщина стінки, мм	Зовнішній діаметр, мм	Змінний струм, А	
										без поздовжнього розрізу	з поздовжнім розрізом
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
6	155/155	120/120	12/15	340	13/16	295	8	2,8	13,5	75	—
7	195/195	150/150	14/18	460	17/20	345	10	2,8	17,0	90	—
8	235/235	180/180	16/20	505	18/22	425	15	3,2	21,3	118	—
10	320/320	245/245	18/22	555	27/30	500	20	3,2	26,8	145	—
12	415/415	320/320	20/24	600	26/30	575	25	4,0	33,5	180	—
14	505/505	390/390	22/26	650	25/30	640	32	4,0	42,3	220	—
15	565/565	435/435	25/30	830	36/40	765	40	4,0	48,0	255	—
16	610/615	475/475	29/34	925	35/40	850	50	4,5	60,0	320	—
18	720/725	560/560	35/40	1100	40/45	935	65	4,5	75,5	390	—
19	780/785	605/610	40/45	1200	45/50	1040	80	4,5	88,5	455	—
20	835/840	650/655	45/50	1330	50/55	1150	100	5,0	114	670	770
21	900/905	695/700	49/55	1580	54/60	1340	125	5,5	140	800	890
22	955/965	740/745	53/60	1860	64/70	1545	150	5,5	165	900	1000
25	1140/1165	885/900	62/70	2295	74/80	1770	—	—	—	—	—
27	1270/1290	980/1000	72/80	2610	72/80	2035	—	—	—	—	—
28	1325/1360	1025/1050	75/85	3070	75/85	2400	—	—	—	—	—
30	1450/1490	1120/1155	90/95	2460	90/95	1925	—	—	—	—	—
35	1770/1865	1370/1450	95/100	3060	90/100	2840	—	—	—	—	—
38	1960/2100	1510/1620	—	—	—	—	—	—	—	—	—
40	2080/2260	1610/1750	—	—	—	—	—	—	—	—	—
42	2200/2430	1700/1870	—	—	—	—	—	—	—	—	—
45	2380/2670	1850/2060	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Примітка. У чисельнику наведено навантаження за змінного струму, у знаменнику — за постійного.

Таблиця 1.3.46

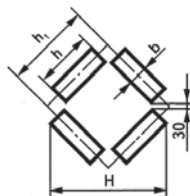
Допустимий тривалий струм для шин прямокутного перерізу

Розміри, мм	Мідні шини				Алюмінієві шини				Сталеві шини	
	Струм, А, залежно від кількості смуг на один полюс або одну фазу								Розміри, мм	Струм, А
	1	2	3	4	1	2	3	4		
15 x 3	210	–	–	–	165	–	–	–	16 x 2,5	55/70
20 x 3	275	–	–	–	215	–	–	–	20 x 2,5	60/90
25 x 3	340	–	–	–	265	–	–	–	25 x 2,5	75/110
30 x 4	475	–	–	–	365/370	–	–	–	20 x 3	65/100
40 x 4	625	–/1090	–	–	480	–/855	–	–	25 x 3	80/120
40 x 5	700/705	–/1250	–	–	540/545	–/965	–	–	30 x 3	95/140
50 x 5	860/870	–/1525	–/1895	–	665/670	–/1180	–/1470	–	40 x 3	125/190
100 x 5	1550/1600	2075/2705	2650/3285	–	1190/1220	1615/2100	2085/255	–	50 x 3	155/230
50 x 6	955/960	–/1700	–/2145	–	740/745	–/1315	–/1655	–	60 x 3	185/280
60 x 6	1125/1145	1740/1990	2240/2495	–	870/880	1350/1555	1720/1940	–	70 x 3	215/320
80 x 6	1480/1510	2110/2630	2720/3220	–	1150/1170	1630/2055	2100/2460	–	75 x 3	230/345
100 x 6	1810/1875	2470/3245	3170/3940	–	1425/1455	1935/2515	2500/3040	–	80 x 3	245/365
60 x 8	1320/1345	2160/2485	2790/3020	–	1025/1040	1680/1840	2180/2330	–	90 x 3	275/410
80 x 8	1690/1755	2620/3095	3370/3850	–	1320/1355	2040/2400	2620/2975	–	100 x 3	305/460
100 x 8	2080/2180	3060/3810	3930/4690	–	1625/1690	2390/2945	3050/3620	–	20 x 4	70/115
120 x 8	2400/2600	3400/4400	4340/5600	–	1900/2040	2650/3350	3380/4250	–	22 x 4	75/125
40 x 10	1000/1085	1415/1850	1805/2350	–	795/850	1105/1395	1405/1770	–	25 x 4	85/140
50 x 10	1225/1270	2135/2270	2750/2950	–	965/985	1675/1755	2205/2265	–	30 x 4	100/165
60 x 10	1475/1525	2560/2725	3300/3530	–	1155/1180	2010/2110	2650/2720	–	40 x 4	130/220
80 x 10	1900/1990	3100/3510	3990/4450	–	1480/1540	2410/2735	3100/3440	–	50 x 4	165/270
100 x 10	2310/2470	3610/4325	4650/5385	5300/6060	1820/1910	2860/3350	3650/4160	4150/4400	60 x 4	195/325
120 x 10	2650/2950	4100/5000	5200/6250	5900/6800	2070/2300	3200/3900	4100/4860	4650/5200	70 x 4	225/375
60 x 12,5	1845/1905	3195/3405	–	–	–	–	–	–	80 x 4	260/430
80 x 12,5	2375/2490	3875/4390	–	–	–	–	–	–	90 x 4	290/480
100 x 12,5	2890/3090	4515/5410	–	–	–	–	–	–	100 x 4	325/535

Примітка. У чисельнику наведено значення змінного струму, у знаменнику — постійного.

Таблиця 1.3.47

Допустимий тривалий струм для чотиризмугових шин з розташування смуг по сторонах квадрата («порожній пакет»)

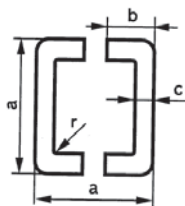

Розміри, мм				Поперечний переріз чотиризмугової шини, мм ²	Струм, А, на пакет шин	
<i>h</i>	<i>b</i>	<i>h</i> ₁	<i>H</i>		мідних	алюмінієвих
80	8	140	157	2560	5750	4550
80	10	144	160	3200	6400	5100
100	8	160	185	3200	7000	5550
100	10	164	188	4000	7700	6200
120	10	184	216	4800	9050	7300

Таблиця 1.3.48

Допустимий тривалий струм для шин коробчастого перерізу

Розміри, мм				Поперечний переріз однієї шини, мм ²	Струм, А, на дві шини	
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>r</i>		мідні	алюмінієві
75	35	4	6	520	2730	—
75	35	5,5	6	695	3250	2670
100	45	4,5	8	775	3620	2820
100	45	6	8	1010	4300	3500
125	55	6,5	10	1370	5500	4640
150	65	7	10	1785	7000	5650
175	80	8	12	2440	8550	6430
200	90	10	14	3435	9900	7550
200	90	12	16	4040	10 500	8830
225	105	12,5	16	4880	12 500	10 300
250	115	12,5	16	5450	—	10 800

1.3.37. У разі розташування неізолюваних проводів і шин у середовищі, температура якого відрізняється від наведеної в 1.3.36, допустимі тривалі струми проводів потрібно помножувати на коригувальні коефіцієнти, наведені в табл. 1.3.49.

Таблиця 1.3.49

Коригувальні коефіцієнти на струми для неізолюваних проводів і шин залежно від температури повітря

Спосіб прокладання	Нормована температура жил, °С	Коригувальні коефіцієнти на струми за розрахункової температури середовища, °С											
		-5 і нижче	0	+5	+10	+15	+20	+25	+30	+35	+40	+45	+50
У повітрі	70	1,29	1,24	1,20	1,15	1,11	1,05	1,00	0,94	0,88	0,81	0,74	0,67

У разі розташування шин прямокутного перерізу плазом струми, наведені в табл. 1.3.46, мають бути зменшеними на 5 % для шин із шириною смуг до 60 мм і на 8 % — для шин із шириною смуг понад 60 мм.

Під час вибору шин великих перерізів необхідно вибирати найбільш економічні за умовами пропускної спроможності конструкційні рішення, які забезпечують найменші додаткові втрати від поверхневого ефекту і ефекту близькості та найкращі умови охолодження (зменшення кількості смуг у пакеті, раціональна конструкція пакета, застосування профільних шин тощо).

1.3.38. Для новоспоруджуваних або реконструйованих ПЛ напругою 35–750 кВ потрібно передбачати перерізи проводів відповідно до п. 2.5.86 цих Правил, які не потребують перевірки за умовами утворення корони.

У нормальних режимах роботи густини струмів неізолюваних проводів ПЛ 6–220 кВ не повинні, як правило, перевищувати значень, наведених у табл. 1.3.50.

Таблиця 1.3.50

Значення густини струму в неізолюваних проводах ПЛ від 6 до 220 кВ

Проводи	Густина струму, А/мм ² , за числа годин використання максимуму навантаження на рік		
	понад 1000 до 3000	понад 3000 до 5000	понад 5000
Мідні	2,5	2,5–1,9	1,9–1,5
Алюмінієві	1,3	1,1–0,8	0,8–0,6

За наявності техніко-економічного обґрунтування допускається застосування високотемпературного режиму проводів ПЛ відповідно до п. 2.5.86 цих Правил.

1.3.39. Вибір перерізів проводів ліній електропередавання постійного та змінного струмів напругою 330 кВ і вище, потужних жорстких і гнучких струмопроводів, які працюють з великою кількістю годин використання максимуму навантаження, а також перерізів жил кабельних ліній виконують на основі техніко-економічних розрахунків згідно з чинними методиками.

Цими вимогами слід керуватися також у випадках заміни існуючих проводів проводами більшого перерізу або під час прокладання додаткових ліній у разі зростання навантаження.

Далі буде

СЛЕСАРЬ-ЭЛЕКТРИК*

СТРАНИЦА 1

КТО ТАКОЙ СЛЕСАРЬ-ЭЛЕКТРИК?

Слесарь-электрик – это работник, который монтирует, налаживает электрическое оборудование и технику в зданиях, на заводах, в мастерских, чинит бытовые электроприборы – холодильники, плитки, лампы, утюги и т. д.

ЧТО ОПАСНОГО В ЭТОЙ РАБОТЕ?

- Слесари-электрики могут случайно касаться проводов под током или неисправных инструментов и подвергаться электрошоку.
- Они часто долго работают сидя, выполняют много повторяющихся движений, а иногда им при-

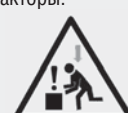
ходится передвигать тяжелые или громоздкие приборы; все это может вызывать боли в спине, ногах и руках.

- Контакт с растворителями и другими химикатами может вызывать раздражения кожи, дерматозы, раздражения глаз и дыхательных путей и т. д.

ПРОФЕССИОНАЛЬНЫЕ ОПАСНОСТИ

СТРАНИЦА 2

	Несчастные случаи и травмы:	Падения с лестниц при установке или починке висячих ламп, зуммеров, внешних частей раздельных кондиционеров воздуха, потолочных вентиляторов и т. п.	1
		Поскальзывания и падения на ровном месте, особенно на мокрых, скользких и жирных полах при передвижении тяжелых приборов	2
		Электрошок, вызванный контактом с проводами под током или неисправными инструментами	3
		Механические повреждения, вызванные вращающимися частями ремонтируемых приборов	
		Острое отравление и/или химические ожоги в результате использования растворителей, клеев и других химикатов	
		Пожароопасность из-за искрения или присутствия горячих поверхностей вблизи горючих веществ	
		Ожоги, вызванные контактом с горячими частями приборов (например, утюгов), расплавленным металлом или флюсом при плавке или ошпариванием в результате внезапного выпуска пара или горячей жидкости из ремонтируемых приборов (например, кофеварок)	
		Порезы и уколы, причиненные рабочими инструментами, острыми гранями частей ремонтируемых приборов, колотые раны от металлической проволоки и т. п.	
		Травмы глаз, причиненные проникновением летящих частиц от шлифовальных колес или кистей	
		Несчастные случаи из-за неправильно установленных и обслуживаемых очистных устройств пара/давления воды	4
	Физический риск:	Подверженность микроволновому излучению при починке микроволновых печей	
		Повышенная подверженность воздействию электромагнитных полей низкой и сверхнизкой частоты	
		Тепловой стресс в результате работы в жаркие дни, осложненной дополнительными эффектами нагревания от испытываемых электроприборов, например, печей, нагревателей, трансформаторов и т. п.	
	Химический риск:	Хронические токсические эффекты, связанные с операциями сварки и пайки и такими материалами, как свинец, кадмий и сурьма	
		Хроническое отравление в результате контакта с хлоруглеродными соединениями и другими веществами, используемыми в холодильниках, кондиционерах воздуха и т. п.	
		Раздражения кожи и дерматозы в результате контакта с чистящими веществами, растворителями, клеями, припоями, флюсами и т. д.	5
	Биологический риск:	Биологические опасности могут встречаться при починке приборов, которые использовались больными или рядом с больными (например, больничное оборудование, фены для волос, электрические зубные щетки, электробритвы и т. д.), или ими пользовались в зараженной атмосфере (например, пылесосы)	
	Эргономические, психосоциальные и организационные факторы:	Острые мышечно-скелетные травмы, вызванные физическим перенапряжением и неудобными позами при передвижении и установке тяжелых приборов	6
		Накопительные травматические расстройства, включая запястный синдром, вызванные длительной повторяющейся работой, в основном состоящей из движений кисти руки и пальцев (у слесарей, занятых ремонтом на конвейере или повторяющимися действиями на рабочем столе)	7
		Зрительные неудобства и напряжение глаз в результате разглядывания мелких деталей прибора при плохом освещении (например, внутри прибора)	8
		Психологический стресс в результате работы в сжатые сроки и взаимодействий с недовольными клиентами	

МЕРЫ ПО ПРЕДОТВРАЩЕНИЮ ОПАСНОСТЕЙ
СТРАНИЦА 3

1	Не пользуйтесь неустойчивыми приставными лестницами или лестницами со сломанными ступенями
2	Используйте спецобувь с нескользкими подошвами
3	Только квалифицированные и обученные электрики должны работать в качестве слесарей-электриков; они должны соблюдать все правила и инструкции производителя по безопасности электрических схем и приборов
4	Носите защитные очки при шлифовке и чистке щеткой
5	Обращайтесь к врачу при появлении раздражения на коже; проконсультируйтесь с аллергологом по поводу повышенной чувствительности к металлам
6	Используйте механические вспомогательные приспособления для поднятия и транспортировки тяжелых грузов
7	Изучите способы облегчения накопительных травматических расстройств, проконсультируйтесь со специалистом по эргономике
8	Проверьте зрение и проконсультируйтесь с квалифицированным оптиком по поводу наиболее подходящих для работы корректирующих очков; установите на рабочем месте соответствующее освещение и переносные фонарики для разглядывания плохо освещенных мест, например, внутренних приборов

СТРАНИЦА 4

Синонимы	Представитель службы бытового ремонта, электрослесарь, слесарь-электромеханик, представитель электромеханической службы				
Определение и/или описание	Электромеханики и слесари монтируют, налаживают, устанавливают и чинят электрическое оборудование и другие электроаппараты и технику в зданиях, на заводах, в мастерских и в других местах. Задачи включают в себя: а) монтаж, наладку и починку различных видов электрооборудования, моторов, генераторов, аппаратов переключения и контроля, инструментов или электрических деталей лифтов и родственного оборудования; б) монтаж, наладку и починку электрических частей бытовых приборов, промышленных станков и других приборов или электроаппаратов в самолетах, кораблях или транспортных средствах; в) осмотр и тестирование производственных электродвигателей; г) выполнение родственных задач; д) контроль других рабочих [ISCO]				
Родственные и более узкие профессии	Сборщик (электроприборы), сборщик электрооборудования, слесарь-электромеханик, специалист по обслуживанию электротехники, специалист по устранению электротехнических проблем, слесарь [конкретные специальности в соответствии с местом работы или прибором, например: слесарь-электрик заводской, мастер по ремонту пылесосов и т. п.], электромеханик [слесарь по холодильникам, стиральным машинам и т. п.], ремонтник, специалист по обслуживанию и т. п.				
Выполняемые операции	Настраивать Монтировать Паять твердым припоем Чистить щеткой Калибровать Проверять Связывать	Резать Разбирать Сверлить Вести машину Осматривать Принимать заказы Выполнять Записывать	Чинить Пилить Завинчивать Обслуживать Паять Руководить Испытывать Передавать	Транспортировать Сваривать Выворачивать Налаживать Шлифовать Освещать Осматривать Устанавливать	Обучать Поднимать Загружать и разгружать (инструменты) Поддерживать в порядке Измерять Управлять
Используемые инструменты и оборудование	Сверла, электрические запасные детали и аксессуары (например, кабели, конденсаторы, катушки, резисторы, вентиляторы, провода, нагревательные элементы и т. п.), ручные инструменты (например, резак, клещи, отвертки, гаечные ключи, молотки, пилы и т. д.), омметры, осциллограф и другие контрольно-измерительные приборы, генератор импульсов, паяльное железо, оборудование для точечной сварки, средства индивидуальной защиты и т. д.				
Отрасли, где распространена данная профессия	Производители электроприборов, мастерские по их обслуживанию и ремонту; электромеханические мастерские в университетах, больницах, технических училищах, на производствах и т. д.; частные электрические мастерские				

Примечания: 	Существуют противоречивые мнения по поводу возможной опасности для здоровья от длительного контакта с низким и сверхнизким электромагнитным излучением	Литература: 	Энциклопедия охраны труда, 3 издание, МОТ, Женева, 1983, стр. 711-740 Макпартленд Дж. Ф. и др.: Национальное руководство по правилам в электричестве, Макгроу-Хилл Бук Компани, 1981 Электричество на работе: практика безопасной работы. HS(G) 85, HSE (UK), 1993
------------------------	---	------------------------	---

*Международные информационные листы опасностей по профессиям. Начало в № 1, 3, 4, 2015 г.

(повне найменування підприємства із зазначенням підпорядкованості)

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ _____

(посада роботодавця і найменування підприємства)

№ _____

(число, місяць, рік)

ІНСТРУКЦІЯ З ОХОРОНИ ПРАЦІ № _____ ДЛЯ СЛЮСАРЯ-ЕЛЕКТРИКА

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Інструкція з охорони праці для слюсаря-електрика з ремонту електроустаткування (код професії 7241 за Національним класифікатором України ДК 003:2010 «Класифікатор професій»; далі — Інструкція) є інструкцією за професією, яка встановлює вимоги безпеки під час утримання електрообладнання напругою до 1000 В засобів виробництва загального призначення. Інструкція може бути використана для працівників за професією електрик дільниці або цеху (код професії 3113 за ДК 003:2010) та електромонтер з ремонту і обслуговування електроустаткування (код професії 7241.1 за ДК 003:2010). Вимоги безпеки під час експлуатації зовнішніх ліній електропередавання визначаються окремою інструкцією з питань охорони праці.

1.2. Інструкцію розроблено на основі Положення про розробку інструкцій з охорони праці, затвердженого наказом Держнаглядохоронпраці від 29.01.1998 № 9; Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці, затвердженого наказом Держнаглядохоронпраці від 26.01.2005 № 15, та з урахуванням вимог Правил безпечної експлуатації електроустановок споживачів, затверджених наказом Мінпраці від 09.01.1998 № 4; Правил технічної експлуатації електроустановок споживачів, затверджених наказом Мінпаливенерго від 25.07.2006 № 258; Правил експлуатації електрозахисних засобів, затверджених наказом Мінпраці України від 05.06.2001 № 253; Переліку робіт, де є потреба у професійному доборі, затвердженому спільним наказом Міністерства охорони здоров'я України та Держнаглядохоронпраці від 23.09.1994 № 263/121; Порядку проведення медичних оглядів працівників певних категорій, затвердженому наказом Міністерства охорони здоров'я України від 21.05.2007 № 246; ДСТУ ІЕС 60745-1:2010 «Інструмент ручний електромеханічний. Безпека. Частина 1. Загальні вимоги», ДСТУ ГОСТ МЭК 61029-1:2006 «Машини переносні електричні. Загальні вимоги безпеки й методи випробування»; п. 63 розділу II таблиці Норм безплатної видачі спеціального одягу, спеціального взуття та інших засобів індивідуального захисту працівникам загальних професій різних галузей промисловості, затверджених наказом Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду від 16.04.2009 № 62.

1.3. Робота з обслуговування електроустаткування належить до робіт з підвищеною небезпекою та тих професій, де є потреба у професійному доборі.

1.4. Працювати слюсарем-електриком з ремонту електроустаткування (далі — електриком) може особа віком не молодше 18 років, яка має електротехнічну освіту або пройшла попереднє професійне навчання та не має медичних протипоказань щодо відповідності її стану здоров'я вимогам, що висуваються до цієї професії. Електрик проходить періодичний медичний огляд (в тому числі психофізіологічний та наркологічний огляд) не рідше ніж 1 раз на 2 роки.

1.5. Електрик належить до електротехнічного персоналу. До підконтрольного електрообладнання електрика належать: електрощитові, мережі електроживлення, освітлювальні пристрої, електротехнічні пристрої засобів виробництва.

1.6. Утримання електрообладнання здійснюють шляхом проведення його експлуатаційного та ремонтного обслуговування, налагодження і регулювання електрообладнання, усунення несправностей електротехнічних пристроїв шляхом заміни несправних елементів. Обслуговування електрообладнання проводять відповідно до річного (квартального) плану-графіка, затвердженого технічним керівником підприємства або особою, відповідальною за електрогосподарство. Випробування контрольно-вимірювальних пристроїв, вимірювання параметрів електромережі та засобів електрозахисту виконують спеціалізовані організації (дільниці).

1.7. Електрик підтримує безперервну роботу підконтрольного електрообладнання, виконує оперативні перемикання в електроустановках та проводить роботи у порядку поточної експлуатації, за розпорядженням або нарядом-допуском. Електрик обслуговує електромережі з урахуванням меж їх експлуатаційної відповідальності та балансової належності. Межа розподілу визначається договором з енергопостачальною організацією.

1.8. Робочим місцем електрика є електротехнічна частина підконтрольних засобів виробництва. Режим роботи встановлює роботодавець відповідно до трудового договору. Розподіл електрообладнання між електриками встановлює роботодавець або уповноважена ним відповідальна особа (особа, відповідальна за електрогосподарство).

1.9. Основні шкідливі та небезпечні чинники, що можуть діяти на електрика:

- електричний струм;
- електродуга, загоряння;
- рухомі частини електрообладнання або засобів виробництва, що використовуються;
- падіння під час перебування на висоті;
- падіння предметів;
- недостатнє освітлення та захаращеність робочої зони;
- дія метеорологічних умов, зокрема низькі температури взимку та високі влітку.

1.10. Під час прийняття на роботу електрика ознайомлюють під підпис з умовами праці та з наявністю на його робочому місці небезпечних і шкідливих чинників.

1.11. Роботодавець повинен у встановленому законодавством порядку застрахувати електрика від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань. У разі ушкодження здоров'я на виробництві він має право на відшкодування заподіяної йому шкоди.

1.12. Під час прийняття на роботу електрик проходить вступний інструктаж з питань охорони праці, про що спеціаліст з охорони праці вносить відповідний запис до Журналу реєстрації вступного інструктажу з питань охорони праці.

1.13. Перед початком роботи електрик проходить первинний інструктаж за цією інструкцією, інструкцією з пожежної безпеки та інструкцією з надання домедичної допомоги, а потім через кожні три місяці — повторний інструктаж з питань охорони праці. Результати інструктажу вносять до Журналу реєстрації інструктажів з питань охорони праці на робочому місці і засвідчують підписом особи, яка провела інструктаж, та підписом електрика.

1.14. Перед допуском до самостійної роботи електрик повинен пройти стажування в установленому порядку. Строк стажування має бути достатнім для набуття практичних навичок, вивчення технології виконання робіт, характеристик підконтрольного електрообладнання, інструкцій з охорони праці та експлуатації електротехнічних пристроїв.

1.15. Навчання та перевірку знань з питань охорони праці електрик проходить в установленому на підприємстві порядку. Перевірка знань у електрика проводиться в обсязі інструкцій з охорони праці за професією та окремими видами робіт, інструкцій з експлуатації та електричних схем електрообладнання, яке він буде обслуговувати, інструкцій з пожежної безпеки та надання домедичної допомоги.

1.16. Електрик повинен пройти перевірку знань в обсязі Правил безпечної експлуатації електроустановок споживачів та Правил технічної експлуатації електроустановок споживачів з присвоєнням кваліфікаційної групи з електробезпеки не нижче III. Електрик повинен мати посвідчення встановленої форми із визначенням присвоєної кваліфікаційної групи з електробезпеки та виду робіт, до виконання яких він допущений (оперативний, ремонтний, оперативно-ремонтний).

1.17. Електрика забезпечують спецодягом відповідного розміру та зросту, спецвзуттям відповідного розміру та іншими засобами індивідуального захисту, перелік яких встановлено колективним (трудовим) договором, із встановленням строку використання:

- костюм бавовняний — строком на 12 місяців;
- берет — строком на 12 місяців;
- черевики шкіряні — строком на 12 місяців;
- рукавички — строком на 1 місяць.

На зовнішніх роботах (взимку) електрика додатково забезпечують такими засобами індивідуального захисту:

- куртка утеплена — строком на 36 місяців;
- штани утеплені — строком на 36 місяців;
- шапка — строком 24 місяці.

Спецодяг та спецвзуття повинні бути відповідного розміру та зросту.

Залежно від виду виконуваних робіт електрика додатково забезпечують такими засобами індивідуального захисту (до зносу):

- захисні окуляри — для виконання робіт з ручним електроінструментом;
- захисний шолом — для виконання робіт у підвальних приміщеннях або у приміщеннях з низькою стелею;
- гумові чоботи — для виконання робіт у приміщеннях з підвищеною вологістю.

1.18. Електрика забезпечують справними випробуваними засобами електрозахисту. До основних засобів електрозахисту належать покажчики напруги; діелектричні рукавички; інструмент (ручний) з ізолювальним покриттям (кусачки, плоскогубці, викрутки тощо); додаткових — діелектричне взуття, діелектричні килими, індикатори напруги. Засоби електрозахисту повинні мати клеймо з позначкою дати наступного випробування та зазначенням напруги, на яку вони розраховані. Періодичні (контроль-

ні) випробування засобів електрозахисту проводять у такі терміни: ізоляційні кліщі — 1 раз на 2 роки; діелектричні рукавиці — 1 раз на 6 місяців; діелектричні калоші — 1 раз на рік; ізоляційна підставка — 1 раз на 3 роки (огляд). Місце зберігання засобів електрозахисту встановлює особа, відповідальна за електрогосподарство.

1.19. Електрик забезпечується необхідною кількістю витратного матеріалу (калібровані запобіжники, ізоляційна стрічка, електричні контакти тощо), медичною аптечкою, плакатами або знаками безпеки, за необхідності сигнальною стрічкою. Засоби виробництва (слюсарно-монтажний ручний інструмент та витратний матеріал) повинні зберігатися у переносній сумці (жилеті).

1.20. Для виконання робіт у приміщеннях з недостатнім освітленням електрика забезпечують переносним засобом освітлення (ручний або акумуляторний ліхтар) на безпечну наднизьку напругу (безпечна наднизька напруга — номінальна напруга, що не перевищує 42 В між провідниками та між провідником і землею, або у разі трифазного живлення, не перевищує 24 В між провідниками і нейтраллю). Допускається використовувати інвентарний переносний світильник із захисним ковпаком та подовжувачем.

1.21. У приміщеннях підвищеної небезпеки використовують ручний електроінструмент та переносну лампу на безпечну наднизьку напругу, а в особливо небезпечних приміщеннях — не вище 12 В. У всіх інших випадках використовують електроінструмент напругою 220 В. Штепсельні вилки, що застосовуються в електричних мережах з напругою 12 і 42 В, не можна використовувати у мережах з напругою, що перевищує допустиму. Штепсельне з'єднання на 12 В повинно мати колір, який відрізняється від кольору штепсельного з'єднання на напругу вище 42 В. В окремих випадках (при аварії) допускається використовувати електроінструмент підвищеної напруги після вжиття організаційно-технічних заходів, спрямованих на організацію безпеки праці (наприклад, використання діелектричних рукавиць, килимка).

1.22. Електрик повинен:

- виконувати правила внутрішнього трудового розпорядку підприємства, не перебувати на робочому місці у нетверезому стані, стані наркотичного та токсичного сп'яніння;
- бути уважним під час роботи і при пересуванні у місцях виконання робіт, не займатися сторонніми справами та не відволікати увагу інших працівників;
- виконувати лише ту роботу, що доручена відповідальною особою роботодавця та за якою його проінструктовано;
- контролювати наявність запірних пристроїв приміщень електрощитових або на розподільчих електрощитах, справність освітлення у підконтрольних виробничих приміщеннях;
- контролювати цілісність пломбування електролічильників, вживати заходів щодо недопущення несанкціонованого підключення до підконтрольної електромережі;
- не захащувати та утримувати у чистоті робочі місця і проходи до них, побутові та виробничі приміщення;
- ходити територією підприємства встановленими для переміщення людей місцями (тротуаром), у темний час доби ходити тільки по добре освітлених місцевості, за необхідності користуватися переносними засобами освітлення; бути обережним і уважним під час пересування.

1.23. Роботи у приміщеннях з підвищеною небезпекою, з частковим зняттям напруги та на спеціальному електрообладнанні мають виконуватись за нарядом-допуском після проведення цільового інструктажу з питань охорони праці з використанням засобів електрозахисту та під керівництвом особи, відповідальної за електрогосподарство. Електрику забороняється виконувати будь-які роботи на електромережі за межами експлуатаційної відповідальності.

1.24. В обов'язки електрика входить обслуговування засобів електроосвітлення. Перед виконанням робіт з утилізації ламп, які використовують ртутні сполуки (люмінесцентні лампи), електрик повинен пройти інструктаж з питань охорони праці щодо збору, експлуатації та утилізації люмінесцентних ламп. Утилізовані лампи мають зберігатися у спеціальному ящику з відповідним написом або в окремому приміщенні. Світильники з люмінесцентними лампами рекомендується використовувати при температурах не нижче +5 °С. Порядок поводження з люмінесцентними лампами визначається спеціальною інструкцією з охорони праці.

1.25. Трудомісткі роботи (вантажно-розвантажувальні роботи, пробиття отворів для прокладання електропроводки) мають бути механізовані. Перед залученням до вантажно-розвантажувальних робіт, не передбачених службовими обов'язками, електрик повинен пройти інструктаж за інструкцією з охорони праці під час виконання вантажно-розвантажувальних робіт вручну. Під час ручного перенесення вантажів не можна перевищувати вагові норми (вага одноосібно переміщуваного вручну вантажу не повинна перевищувати для чоловіків 30 кг).

1.26. Допуск електрика до роботи з використанням механізованих засобів (електроінструментів, верстатів тощо) може бути здійснений після проведення інструктажу за інструкцією з охорони праці щодо безпечного проведення робіт цими засобами.

1.27. Для виконання робіт на висоті 1,3 м і вище електрик забезпечується інвентарним засобом підмоцнування з перильним огородженням, а також він повинен пройти інструктаж з питань охорони

праці щодо безпечного проведення робіт з використанням цих засобів. Для виконання робіт на висоті, що не потребують упору в конструкції споруд (наприклад, огляд розташованого на висоті обладнання), допускається використовувати інвентарну приставну драбину (стрем'янку). Стрем'янка повинна мати пристрій, що не допускає самовільного її розсування під час роботи.

1.28. Електрик несе відповідальність за порушення, що сталися з його вини, за неправильні дії з усунення порушень у роботі електроустановок та порушення вимог, викладених у цій Інструкції, у порядку, встановленому трудовим договором та правилами внутрішнього трудового розпорядку підприємства.

2. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ПЕРЕД ПОЧАТКОМ РОБОТИ

2.1. Отримати від відповідальної особи роботодавця завдання (наряд) або усне розпорядження на виконання робіт, а у разі її відсутності виконувати роботи у порядку поточної експлуатації (згідно з планом-графіком).

2.2. Ознайомитися з принциповою електричною схемою або інструкцією з експлуатації електрообладнання, що підлягає обслуговуванню (за необхідності).

2.3. Надягти спецодяг та спецвзуття. Спецодяг (у т. ч. рукава) застібнути на всі гудзики та заправити таким чином, щоб не було звисаючих кінців одягу. За необхідності одягнути головний убір. Не працювати у легкому взутті (тапочках, сандалях, босоніжках тощо). Переодягатися у встановлених місцях.

2.4. Підготувати робочий інструмент, пересвідчитись у його справності, перевірити достатність для роботи витратних матеріалів та наявність ключів від запірних пристроїв виробничих приміщень. Перед використанням гумових засобів електрозахисту перевірити дату їхнього випробування, оглянути та очистити від бруду, а якщо вони мають вологу поверхню, то витерти і підсушити. Електрик повинен візуально перевіряти 1 раз на місяць електроінструмент, переносні лампи, понижуючі трансформатори, подовжувачі на відсутність замикання на корпус, на цілісність заземлюючого проводу, справність ізоляції живильних проводів.

2.5. Необхідні для роботи засоби виробництва (інструмент та витратні матеріали) скласти у переносну сумку (жилет).

2.6. На початку зміни для підготовки до виконання робіт електрику має бути надано необхідний час.

2.7. На робочому місці пересвідчитися у достатній освітленості. Відрегулювати освітлення так, щоб робоча зона була достатньо освітлена, а світло не сліпило очі. Забороняється знімати стаціонарні світильники та використовувати їх замість переносних, встановлювати електролампи під напругою, обвішувати електролампи папером або тканиною.

2.8. Перед виконанням робіт у непровітрюваних приміщеннях або у приміщеннях з підвищеною температурою попередньо їх провітрити, відчинивши двері або фрамуги.

2.9. У разі отримання наряду-допуску перевірити виконання вказаних у ньому заходів безпеки з підготовки робочого місця.

2.10. Ремонтне обслуговування електрообладнання виконують з повним зняттям напруги, при цьому для підготовки робочого місця необхідно вжити таких організаційно-технічних заходів безпеки:

- вимкнути електрообладнання, від'єднати його від мережі, вжити заходів щодо запобігання подачі напруги до робочого місця внаслідок помилкового або самовільного увімкнення комутаційної апаратури (встановити механічний запір рубильників та роз'єднувачів, ізоляційні прокладки у рубильниках тощо);
- огородити ввідні струмопровідні частини, що залишилися під напругою;
- перевірити індикатором напруги відсутність напруги на клеммах, інших частинах обладнання;
- у разі розміщення комутаційного пристрою (рубильника, пускача, вимикача) за межами робочої зони необхідно вивісити на комутаційному пристрої попереджувальну табличку «Не вмикати — працюють люди!».

2.11. Про виявлені несправності або дефекти ввідного комутаційного чи заземлюючого пристрою, що перешкоджають безпечній роботі, та неможливість їх усунення своїми силами, електрик інформує керівника робіт.

3. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ РОБОТИ

3.1. У разі виконання робіт за нарядом-допуском електрик не повинен змінювати передбачені нарядом організаційно-технічні заходи безпеки з підготовки робочого місця, знімати попереджувальні таблички, заземлення та огороження без дозволу керівника робіт. Обслуговування електрообладнання у приміщеннях з підвищеною електробезпекою проводити вдвох.

3.2. Якщо виявлено порушення у роботі, несправності, пошкодження електрообладнання (іскріння, спалахування, пошкодження ізоляції електропроводів, кабелів тощо), електрик вживає можливих заходів щодо відновлення нормального режиму їхньої роботи.

3.3. Електрик повинен вмикати у мережу електротехнічні пристрої за допомогою призначених для цього комутаційних пристроїв (кнопок, рубильників, автоматичних вимикачів, магнітних пускачів тощо).

3.4. Електропроводи мають бути захищені від дії навколишнього середовища, механічних пошкоджень, контакту з гарячими поверхнями та дії інших предметів і матеріалів, що руйнують електроізо-

ляцію електропроводів. У приміщеннях підвищеної електробезпеки електропроводи слід підвішувати на стінах (підставках).

3.5. Ремонтне обслуговування електромереж та електрообладнання (або поблизу них), роботи з приєднання та від'єднання проводів виконувати за умови знятої напруги. Замінювати плавкі вставки запобіжників слід при вимкненому комутаційному пристрої.

3.6. В окремих випадках допускається замінювати плавкі вставки запобіжників під напругою лише за нарядом-допуском з використанням захисних окулярів, діелектричних рукавиць та ручного інструменту з ізоляційними ручками з посиленою (подвійною) ізоляцією та під керівництвом особи, відповідальної за електрогосподарство.

3.7. Відсутність напруги перевіряють індикатором напруги. Не можна використовувати електричні лампи для визначення відсутності напруги. Слід пам'ятати, що постійно встановлені вольтметри на електрощитах є допоміжними засобами, на підставі яких не можна робити висновки про відсутність напруги.

3.8. Після демонтажу електрообладнання ввідні кінці їхніх електропроводів ізолюють. Місця зрощування (скрутки) ізолюють ізоляцією, рівноцінною непошкодженій на наявних електропроводах.

3.9. Електрик не повинен виконувати роботи при поганому освітленні робочої зони, слід використовувати інвентарний ручний переносний світильник. Напруга переносного світильника під час ремонтного обслуговування електрообладнання у приміщенні з підвищеною небезпекою має бути безпечною наднизькою.

3.10. Робочі інструменти використовувати лише за призначенням. Розміщувати їх потрібно таким чином, щоб унеможливити їх падіння; не слід класти робочий інструмент і матеріали на діюче електрообладнання.

3.11. Якщо вимкнення електрообладнання для проведення робіт проводилось за усною заявкою посадової особи підприємства, то наступне увімкнення цього електрообладнання може бути виконано з дозволу особи, яка дала заявку на вимкнення, або уповноваженої особи, яка у цей час її замінює. Електрик повинен оглянути електрообладнання, переконатися у готовності до подачі напруги та попередити про увімкнення напруги тих, хто працює з електрообладнанням.

3.12. Електрик не повинен виконувати роботи на висоті, що потребують упору в конструкції споруд, з приставних драбин, стрім'янок. Ці роботи мають виконуватись з інвентарних засобів підмоцнування або драбини-стрем'янки з робочою площадкою та перильним огородженням. Не використовувати замість засобів підмоцнування випадкові предмети (ящики, бочки тощо). Ремонт електрообладнання, розміщеного на висоті, слід виконувати після його демонтажу.

3.13. Допускається виконувати роботи на висоті, що не потребують упору в конструкції споруди (наприклад, огляд та заміна електроламп зовнішніх освітлювальних пристроїв), з використанням інвентарної приставної драбини (стрем'янки), яка пройшла випробування. Ці роботи виконують удвох: одна особа повинна страхувати іншу від можливого падіння.

3.14. Під час роботи з ручним електроінструментом електрик повинен дотримуватись встановлених відповідною інструкцією з охорони праці вимог безпеки, в тому числі:

- роботи з обертовим інструментом проводити без рукавиць та із заправленими рукавами спецодягу;
- під час свердління стежити, щоб не було перекосів свердла; при виході свердла з деталі не натискати на дріль; не вилучати стружку руками; не працювати свердлами з пошкодженими хвостовиками; при наскрізному свердлінні перегородок упевнитися у тому, що на іншому боці на шляху свердла немає проводів, які перебувають під напругою; знімати інструмент із дріля слід за допомогою спеціальних пристроїв (воротка);
- під час роботи шліфувальною машинкою впевнитися у надійності кріплення і справному технічному стані шліфувального або обрізного круга (круг не повинен мати тріщин і вибоїн, радіального або осевого биття); круг має бути захищений запобіжним кожухом та надійно прикріплений до корпусу шліфувальної машинки.

3.15. Електрику заборонено:

- використовувати неінвентарні, несправні та невиконані засоби виробництва;
- доторкуватися до частин електроустановок, що перебувають під напругою, без застосування засобів індивідуального захисту; визначати дотиком руки температуру нагріву електротехнічних пристроїв; вмикати електрообладнання мокрими руками;
- виконувати з'єднання електротехнічних пристроїв, що перебувають у висячому положенні, заклинювати електричні контактори, вмикати захисні пристрої (блокування), встановлювати некалібровані плавкі вставки, запобіжники без маркування та «жуки»; використовувати для заземлення будь-які провідники, не призначені для цієї мети, або приєднувати заземлення скруткою;
- під час виконання робіт на електрощитах використовувати ножівки, напилки, металеві метри, прокладки, подовжувати гайкові ключі трубами, а також використовувати металеві драбини у приміщеннях електрощитової;

- використовувати у приміщеннях з підвищеною електробезпекою (наприклад, підвальних приміщень) освітлювальні пристрої вище за безпечну наднизьку напругу;

- встановлювати електротехнічні пристрої, що не відповідають схемі електроустановки, підключати (від'єднувати) сторонні електроспоживачі до діючої електромережі (без узгодження з особою, відповідальною за електрогосподарство);

- виконувати роботи, що не входять до його компетенції (роботи на стовпах повітряної лінії електропередавання, у пожежонебезпечних та вибухонебезпечних приміщеннях; ремонт електрообладнання ліфта, пристроїв кабельного телебачення, пожежної сигналізації; роботи на газових та сантехнічних мережах тощо).

3.16. Електрик повинен дотримуватись вимог пожежної безпеки, не зберігати пожежонебезпечні матеріали та сторонні предмети у виробничих приміщеннях (наприклад, в приміщеннях електрощитових) та не захарашувати їх.

3.17. Електрик повинен дотримуватись вимог санітарних норм, а також правил особистої гігієни, приймати їжу у спеціально відведених місцях.

3.18. Електрик не повинен виконувати роботи на електрообладнанні зовні приміщень під час ожеледі, грози, туману, швидкості вітру 15 м/с і більше, а також використовувати ізолювальні засоби електрозахисту загального призначення у сиру погоду (туман, опади).

4. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ПІСЛЯ ЗАКІНЧЕННЯ РОБОТИ

4.1. Привести до ладу робоче місце, прибрати сміття.

4.2. Засоби виробництва очистити від бруду та скласти у переносну сумку (жилет).

4.3. У разі завершення робіт в електрощитовій переконавшись у готовності електричної схеми до подачі напруги, увімкнути комутаційний пристрій (рубильник, пускач, вимикач). Контролювати функціонування електрообладнання та вжити заходів щодо його нормального режиму роботи.

4.4. У разі незавершеного ремонту електрообладнання у виробничому приміщенні (наприклад, майстерні) вимкнути автомат або зняти запобіжники живлення електрообладнання, покласти запобіжники у розподільчий електрощит або забрати із собою, повісивши на електрощиті відповідну попереджувальну табличку (наприклад, «Не вмикати. Ремонт!»).

4.5. Зачинити на запірний засіб (замок) приміщення електрощитової або розподільчий електрощит, від якого живиться електрообладнання.

4.6. Для прибирання робочого місця та засобів виробництва у кінці зміни має надаватись необхідний час.

4.7. Зняти спецодяг, спецвзуття та інші засоби індивідуального захисту, очистити їх від пилу, іншого бруду та віднести у спеціально відведене для зберігання місце (шафу). Не зберігати чистий (домашній) та робочий одяг в одній шафі.

4.8. Вимити відкриті частини тіла миючим засобом.

4.9. Про обсяги виконаних робіт, а також про виявлені несправності та дефекти, що мали місце під час роботи, електрик інформує керівника робіт.

5. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ В АВАРІЙНИХ СИТУАЦІЯХ

5.1. Причинами аварійної ситуації, що може призвести до нещасних випадків, є: дія електричного струму (за наявності незахищених струмопровідних частин електрообладнання); загоряння внаслідок електричної дуги; дія частин обладнання та механізмів, що рухаються та обертаються; несправність робочого інвентарю, що використовується під час роботи (гострі краї, задири та шорсткість на поверхнях робочих інструментів); падіння з висоти (наприклад, у незакриті прорізи інженерних споруд або за відсутності перильного огороження робочої поверхні).

У разі настання нещасного випадку зберегти до прибуття комісії з розслідування обстановку на робочому місці та обладнання у такому стані, в якому вони були на момент події (якщо це не загрожує життю, здоров'ю людей та не призведе до більш тяжких наслідків), а також вжити заходів щодо недопущення подібних випадків у ситуації, що склалася. Інформувати керівника робіт або іншу посадову особу підприємства та в подальшому керуватися їхніми вказівками.

5.2. У разі погіршення самопочуття та з будь-яких інших причин, що вимагають припинення роботи, інформувати по телефону керівника робіт та керуватися його вказівками.

5.3. Якщо виявлено витік вибухопожежонебезпечної речовини (наприклад, газу) слід відчинити вікна у приміщенні, при цьому не допускається виконувати будь-які комутаційні дії на діючому електрообладнанні (до зниження концентрації газу до допустимої норми).

5.4. Якщо виявлено несправності ввідного комутаційного пристрою (рубильника, роз'єднувача тощо) будинкової електрощитової, то роботи мають виконуватись лише після вимкнення напруги на ввідному кабелі електроживлення (електропідстанції) та під керівництвом особи, відповідальної за електрогосподарство.

5.5. Якщо виявлено замикання на землю, не можна наближатись до місця замикання на відстань менше ніж 5 м у закритих і менше ніж 10 м — у відкритих розподільчих пристроях. Наближення до цього

місця на меншу відстань допускається лише для виконання операцій з комутаційною апаратурою (зادля ліквідації замикання на землю) та для надання невідкладної допомоги потерпілому, при цьому необхідно користуватись нормативними засобами електрозахисту (діалектичними рукавицями, ботами).

5.6. У разі виникнення пожежі в електрощитовій електрик за допомогою комутаційного пристрою повинен від'єднати мережу від електроживлення. Електрообладнання у цьому разі вимикають без розпорядження, але з подальшим повідомленням керівника робіт або оператора оперативно-диспетчерської служби. У разі неможливості усунення порушень у роботі електрообладнання електрик інформує особу, відповідальну за електрогосподарство, а також інформує про залишені під час роботи неогорожені струмопровідні частини електрообладнання.

5.7. У разі виникнення у будинку (приміщенні) пожежі (ознак горіння) вжити можливих заходів щодо евакуації людей, гасіння (локалізації) пожежі наявними засобами первинного пожежогасіння, дотримуючись порядку дій згідно з інструкцією з пожежної безпеки, а у разі неможливості усунення власними силами — інформувати відповідальних осіб підприємства або викликати аварійно-рятувальну службу. Слід пам'ятати, що гасіння електротехнічних пристроїв, що горять і перебувають під напругою, виконується лише після їхнього попереднього від'єднання від електромережі та здійснюється вуглекислотними або порошковими вогнегасниками, а в окремих випадках — сухим піском.

5.8. При нещасному випадку надати потерпілим домедичну допомогу, дотримуючись порядку дій згідно з Інструкцією з надання домедичної допомоги. За потреби викликати машину швидкої допомоги.

_____ (посада керівника підрозділу (організації-розробника)

_____ (підпис)

_____ (прізвище, ініціали)

УЗГОДЖЕНО:

Керівник (спеціаліст)
служби охорони праці підприємства

_____ (підпис)

_____ (прізвище, ініціали)

Юрисконсульт

_____ (підпис)

_____ (прізвище, ініціали)

Підготував **М. Федоренко**

КАРТКА ПЕРЕДПЛАТНИКА

ЕЛЕКТРОННОЇ ВЕРСІЇ

місяць

- ☐ українська
☐ російська

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Передплатна ціна:

один місяць - 50 грн

ДРУКОВАНОЇ ВЕРСІЇ

☐ кількість
примірників
на місяць

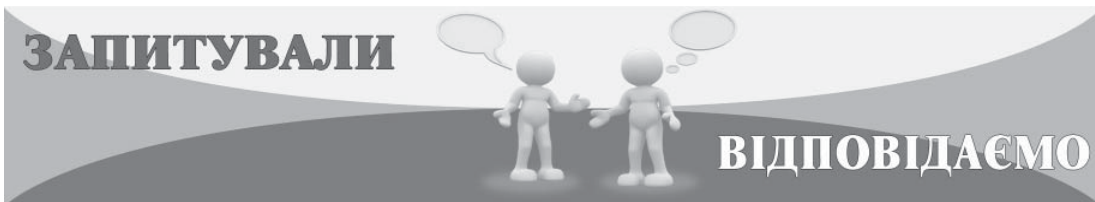
- ☐ на півріччя
☐ на рік
☐ українська
☐ російська

Передплатна ціна:

один місяць - 106 грн 40 коп.

Заповніть та надішліть факсом (044)559-19-51
або електронною поштою peredplata.op@gmail.com

Повна назва організації	
Телефон/факс	
Індивідуальний податковий номер	
Свідоцтво платника ПДВ №	
ЄДРПОУ	
Юридична адреса	
Поштова адреса	
Електронна адреса	

За якими критеріями і показниками встановлюватимуться пільги та компенсації, у тому числі пільгове пенсійне забезпечення, працівникам за роботу у шкідливих і важких умовах праці, якщо для оцінки умов праці на робочому місці застосовувати нову Гігієнічну класифікацію праці, затверджену наказом МОЗ України від 08.04.2014 р. № 248?

За зверненням Ф. Кислицина, Львівська обл.

Наказом МОЗ України від 08.04.2014 № 248, зареєстрованим у Мін'юсті України 06.05.2014 за № 472/25249, затверджено Державні санітарні норми та правила «Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу». Цей наказ набрав чинності з 30 травня 2014 р. — дня його офіційного опублікування («Офіційний вісник України», 41/2014, ст. 1098).

Відповідно до положень ст. 1 Закону України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення», державні санітарні норми і правила, санітарно-гігієнічні й санітарно-протиепідемічні правила та норми, санітарно-епідеміологічні правила та норми, протиепідемічні правила та норми, гігієнічні та протиепідемічні правила й норми, державні санітарно-епідеміологічні нормативи, санітарні регламенти — все це обов'язкові для виконання нормативно-правові акти центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я, котрі встановлюють медичні вимоги безпеки щодо середовища життєдіяльності та окремих його чинників, недотримання яких створює загрозу здоров'ю і життю людини та майбутніх поколінь, а також загрозу виникнення й розповсюдження інфекційних хвороб та масових неінфекційних захворювань (отруєнь) серед населення.

За рішенням МОЗ та Мінсоцполітики України, зазначена Гігієнічна класифікація праці має застосовуватися під час гігієнічної оцінки умов праці працівників, зайнятих на роботах із шкідливими та важкими умовами праці, для визначення їхнього права на скорочену тривалість робочого тижня, безплатне забезпечення лікувально-профілактичним харчуванням, молоком або рівноцінними харчовими продуктами.

До моменту затвердження критеріїв та показників, за якими визначатиметься право працівників на пенсію за віком на пільгових умовах, щорічні додаткові відпустки за роботу у шкідливих і важких умовах праці, під час оцінки умов праці пропонується використовувати вимоги додатка 4 до Методичних рекомендацій для проведення атестації робочих місць за умовами праці, затверджених постановою Мінпраці України від 01.09.92 № 41 та Головним державним санітарним лікарем України, а також наказу МОЗ та Мінпраці України від 31.12.97 № 383/55 «Про затвердження показників та критеріїв умов праці, за якими надаватимуться щорічні додаткові відпустки працівникам, зайнятим на роботах, пов'язаних із негативним впливом на здоров'я шкідливих виробничих факторів».

При цьому слід зауважити, що в разі проведення атестації робочих місць за умовами праці до набрання чинності вказаною Гігієнічною класифікацією праці термін чинності такої атестації становить п'ять років (відповідно до п. 4 Порядку проведення атестації робочих місць за умовами праці, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 01.08.92 № 442) і для проведення позачергової атестації в цьому разі немає підстав.

Це стосується також тих випадків, коли під час атестації робочих місць санітарно-гігієнічні дослідження факторів виробничого середовища на робочих місцях були проведені до набрання чинності новою Гігієнічною класифікацією праці. Застосування результатів таких досліджень для оцінки умов праці на відповідних робочих місцях є правомірним.

С. Рябоконь, заступник директора Департаменту заробітної плати та умов праці — начальник відділу регулювання умов та експертизи праці Міністерства соціальної політики України

**ГІГІЄНІЧНА
КЛАСИФІКАЦІЯ
ПРАЦІ**

Особливий характер праці — роботи, що виконуються з високим рівнем нервово-емоційного та інтелектуального навантаження, в особливих природних географічних і геологічних умовах та умовах підвищеного ризику для здоров'я. Потенційна або пряма загроза нанесення шкоди здоров'ю працівників за особливого характеру праці не є регламентованим фактором виробничого середовища або трудового процесу (п. 1.3 розділу II Державних санітарних норм та правил «Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу»)

ЛІКУВАЛЬНО-
ПРОФІЛАКТИЧНЕ
ХАРЧУВАННЯ

Чи має здійснюватися та за якими нормативними документами видача молока в обсязі 0,5 л прибиральнику, зайнятому прибиранням туалетів, душових із застосуванням мийних засобів? Прибирання в цехах також є його обов'язком?

За зверненням інженера з охорони праці ТОВ «НВП «Елтехмаш», м. Вінниця

**Лист Держгірпромнагляду України
від 13.03.2015 № 1475/0/8-5/6/15**

Відповідно до вимог ч. 1 ст. 7 Закону України «Про охорону праці» працівники, зайняті на роботах із важкими та шкідливими умовами праці, безплатно забезпечуються лікувально-профілактичним харчуванням, молоком або рівноцінними харчовими продуктами, газованою солоною водою, мають право на оплачувані перерви санітарно-оздоровчого призначення, скорочення тривалості робочого часу, додаткову оплачувану відпустку, пільгову пенсію, оплату праці у підвищеному розмірі й інші пільги та компенсації, що надаються в порядку, визначеному законодавством.

Порядок безплатної видачі молока або інших рівноцінних харчових продуктів працівникам, зайнятим на роботах із шкідливими умовами праці, затверджений постановою Держкомпраці СРСР і Президії ВЦРПС від 16.12.1987 № 731/П-13 (далі — Порядок). Так, відповідно до Порядку тимчасової дії на території України окремих актів законодавства Союзу РСР, затвердженого постановою Верховної Ради України від 12.09.1991 № 1545, дозволяється застосовувати на території України акти законодавства Союзу РСР з питань, які не врегульовані законодавством України, за умови, що вони не суперечать Конституції та законам України.

Відповідно до вимог Порядку, роботодавцеві надано право самостійно вирішувати питання, пов'язані з безплатною видачею працівникам молока або інших рівноцінних харчових продуктів. Основою для прийняття відповідних рішень є Перелік хімічних речовин, під час роботи з якими у профілактичних цілях рекомендується вживання молока або інших рівноцінних харчових продуктів, затверджений наказом МОЗ СРСР від 04.11.1987 № 430-87 (далі — Перелік).

Згідно з вимогами п. 1 Порядку, молоко видається в обсязі 0,5 л за зміну, незалежно від її тривалості, у дні фактичної зайнятості працівника на роботах, пов'язаних з виробництвом або застосуванням хімічних речовин, передбачених у зазначеному вище Переліку. Також відповідно до вимог Порядку забороняється виплачувати грошову компенсацію замість видачі молока, видавати молоко за одну чи кілька змін наперед, за минулі зміни, видавати молоко додому, замінити іншими товарами та продуктами (крім рівноцінних — кефіру, кислого молока, мацони).

Відповідно до Державних санітарних норм та правил «Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу», затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я від 08.04.2014 № 248, під шкідливими умовами праці розуміється стан умов праці, за якого рівень впливу одного або більше чинників виробничого середовища та/або трудового процесу перевищує допустимий.

Віднесення робіт до категорії зі шкідливими й важкими умовами праці та визначення права на пільги і компенсації працівникам за роботу в цих умовах залежить від результатів атестації відповідних робочих місць за умовами праці згідно з Порядком проведення атестації робочих місць за умовами праці, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 01.08.1992 № 442.

Отже, право на безкоштовну видачу молока або інших рівноцінних харчових продуктів мають працівники за умови, якщо концентрація хімічних речовин на відповідних робочих місцях перевищує гранично допустиму концентрацію, що має бути підтверджено результатами атестації їхніх робочих місць.

Також частиною 3 ст. 7 Закону України «Про охорону праці» роботодавцеві надається право встановлювати в колективному договорі (угоді, трудовому договорі) працівникові пільги та компенсацію за роботу зі шкідливими умовами праці, не передбачені законодавством, зокрема безкоштовну видачу молока або інших рівноцінних харчових продуктів у випадках, коли концентрація хімічних речовин на робочому місці не перевищує гранично допустиму.

С. Дунас, заступник Голови Держгірпромнагляду

Видача та споживання молока повинно здійснюватися у буфетах, їдальнях або спеціально обладнаних відповідно до санітарно-гігієнічних вимог приміщеннях, причому працівникам, які отримують безкоштовне лікувально-профілактичне харчування у зв'язку з особливо шкідливими умовами праці, молоко не видається (п. 1б, г Порядку)

Чи необхідно переоформлювати Дозвіл на виконання робіт підвищеної небезпеки, якщо підприємство змінило юридичну адресу?

*За зверненням заступника голови правління
ПАТ «Уманьавтодор» А. Ворошилової*

**Лист Держгірпромнагляду України
від 21.04.2015 № 2494/0/11-06/6/15**

Правові та організаційні засади функціонування дозвільної системи у сфері господарської діяльності дозвільних органів визначено вимогами Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» (далі — Закон).

Пунктом 8 ст. 4-1 Закону передбачено, що підставами для переоформлення документа дозвільного характеру є:

- зміна найменування суб'єкта господарювання — юридичної особи або прізвища, імені, по батькові фізичної особи — підприємця;
- зміна місцезнаходження суб'єкта господарювання.

У свою чергу питання щодо видачі дозволу, які належать до компетенції Держгірпромнагляду України, визначено вимогами ст. 21 Закону України «Про охорону праці», вимоги якої встановлюють, що роботодавець повинен одержати дозвіл на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки (далі — дозвіл).

Відповідно до ст. 21 Закону України «Про охорону праці» підставою для переоформлення документа дозвільного характеру є:

- зміна найменування суб'єкта господарювання — юридичної особи або прізвища, імені, по батькові фізичної особи — підприємця;
- зміна місцезнаходження суб'єкта господарювання.

Тобто зміна юридичної адреси (місцезнаходження) суб'єкта господарювання є підставою для переоформлення дозволу.

С. Дунас, заступник Голови Держгірпромнагляду

Скільки часу повинні працювати та відпочивати працівники, які виконують роботи на відкритому повітрі в умовах знижених температур (від –5 до –25 °С)?

За зверненнями читачів

**Лист Державної інспекції України з питань праці
від 30.04.2015 № 32-21/01-472**

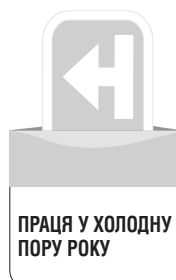
Відповідно до ст. 168 Кодексу законів про працю України працівникам, що працюють у холодну пору року на відкритому повітрі або в закритих неопалювальних приміщеннях, вантажникам та деяким іншим категоріям працівників у випадках, передбачених законодавством, надаються спеціальні перерви для обігрівання та відпочинку, які входять у робочий час. Власник або уповноважений ним орган зобов'язаний обладнати приміщення для обігрівання та відпочинку працівників.

Відповідно до п. 2 постанови Наркомпраці СРСР від 11.12.1929 «Правила про роботу на відкритому повітрі в холодну пору року», температура та сила вітру, за яких надаються перерви для обігрівання, визначаються виконками місцевих рад.

Оскільки Законом України «Про місцеве самоврядування» не передбачені повноваження виконавчих органів місцевих рад щодо встановлення температури та сили вітру, кількість і тривалість перерв визначає власник або уповноважений ним органам за погодженням із виборним органом первинної профспілкової організації (профспілковим представником) підприємства, установи, організації. Переліки працівників, які мають право на спеціальні перерви для обігрівання, погодні умови та тривалість і кількість перерв встановлюються у колективних договорах.

О. Коновалова, заступник директора

*Департаменту контролю-наглядової діяльності з питань праці —
начальник відділу нагляду за дотриманням законодавства про працю*

ЕКСПЛУАТАЦІЙНІ
ДОКУМЕНТИ

Використання драбин як робочих місць може бути допущено лише за обставин, коли використання інших безпечних засобів недоцільне через незначність ризику, короткочасність використання або особливості конструкцій, які неможливо змінити (п. 4.2 розділу VI Загальних вимог стосовно забезпечення роботодавцями охорони праці, затверджених наказом МНС України від 25.01.2012 № 67). Безпосередні вимоги щодо конструкцій металевих драбин визначають державні стандарти: РСТ УССР 1735-87 «Лестницы деревянные и металлические. Общие технические условия»; ДСТУ Б.В.2.8-44:2011 «Майданчики та драбини для будівельно-монтажних робіт. Технічні умови»

Підприємство купило для потреб електротехнічного персоналу, робітників, які працюють на висоті, алюмінієві драбини-стрем'янки робочою висотою 4,8 м. Постачальник не надав паспортів, інструкцій з експлуатації державною мовою. На стрем'янках розміщено написи китайською мовою. Чи має право експлуатуюча організація користуватися зазначеними виробами?

За зверненнями читачів

Лист Держгірпромнагляду України
від 21.04.2015 № 2497/0/11-06/6/15

Види, комплектність та загальні вимоги до виконання експлуатаційних документів встановлюються ДСТУ ГОСТ 2.601:2006 «Єдина система конструкторської документації. Експлуатаційні документи» (далі — ДСТУ ГОСТ 2.601:2006).

Згідно з п. 4.1 ДСТУ ГОСТ 2.601:2006, експлуатаційні документи (далі — ЕД) призначені для експлуатації виробів, ознайомлення з їх конструкцією, вивчення правил експлуатації, відображення відомостей, що засвідчують гарантовані виробником значення основних параметрів і характеристик (властивостей) виробу, гарантій та відомостей з його експлуатації за весь період (тривалість, умови роботи, технічне обслуговування, ремонт тощо).

Згідно з п. 4.2 ДСТУ ГОСТ 2.601:2006 відомості про виріб, що зазначені в ЕД, повинні бути достатніми для забезпечення правильної та безпечної експлуатації виробів протягом визначеного терміну служби.

Згідно з п. 4.13 ДСТУ ГОСТ 2.601:2006 в ЕД повинна міститися така інформація:

- основне призначення, відомості про основні технічні дані та споживчі властивості виробу;
- правила та умови ефективного й безпечного використання, зберігання, транспортування та утилізації виробу;
- ресурс, строк служби й відомості про необхідні дії споживача після його закінчення, а також інформація про можливі наслідки в разі невиконання зазначених дій (відомості про необхідні дії після закінчення визначених ресурсів, строків служби, а також можливі наслідки при невиконанні цих дій вказують, якщо виріб після закінчення зазначеного ресурсу та строків служби може становити небезпеку для життя, здоров'я споживача (користувача), завдавати шкоди майну чи навколишньому середовищу або він стає непридатним для використання за призначенням).

Слід зазначити, що чинними нормативно-правовими актами з охорони праці не передбачені вимоги до мови ЕД на «алюмінієві драбини-стрем'янки».

Разом із тим, відповідно до вимог ч. 9 ст. 21 Закону України «Про охорону праці», набуття права на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів і устаткування підвищеної небезпеки може здійснюватися на підставі декларації відповідності матеріально-технічної бази вимогам законодавства про охорону праці. Переліки видів робіт, машин, механізмів та устаткування підвищеної небезпеки, виконання або експлуатація (застосування) яких може здійснюватися на підставі такої декларації, встановлюються Кабінетом Міністрів України.

Постановою Кабінету Міністрів України від 26.10.2011 № 1107 (далі — Постанова) затверджено Порядок видачі дозволів на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки (далі — Порядок). Відповідно до п. 21 Порядку виконання робіт підвищеної небезпеки, що зазначені у додатку 6 до Порядку, зокрема у п. 7 (ремонтні, монтажні, будівельні та інші роботи, що виконуються на висоті понад 1,3 м, крім робіт верхолазних та скелелазних, що виконуються на висоті 5 м і більше над поверхнею ґрунту, з перекриття або робочого настилу, та робіт, що виконуються за допомогою підймальних і підвісних кошиків, механічних підймачів та будівельних підйомників), експлуатація (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки, що зазначені у додатку 7 до Порядку, здійснюються роботодавцем на підставі декларації відповідності його матеріально-технічної бази вимогам законодавства про охорону праці.

Отже, у разі, якщо роботодавець здійснює роботи підвищеної небезпеки, що зазначені у додатку 6 до Порядку, він повинен подати декларацію до територіального органу Держгірпромнагляду за місцем виконання таких робіт не пізніше ніж за п'ять робочих днів до початку їх виконання та дотримуватися вимог законодавства про охорону праці.

С. Дунас, заступник Голови Держгірпромнагляду

Допоможіть, будь ласка, з'ясувати питання щодо проведення повного технічного обстеження і діагностування аміакопроводів. Наше підприємство має мережу розподільчих аміакопроводів, що змонтовані у 2003–2006 рр. за проектом технічного переоснащення холодильно-компресорного цеху, який було розроблено та виконано НВП «Холод».

Для отримання дозволу на роботи підвищеної небезпеки нами було укладено угоду про проведення повного технічного обстеження та діагностування аміакопроводів. Експертна організація вимагає від нас такі документи: паспорти аміакопроводів; дозвіл Держгірпромнагляду для організації, що здійснювала монтаж; проект на аміакопроводи та відповідні його погодження; журнал зварювальних робіт; сертифікати на труби; посвідчення зварювальників, які здійснювали монтаж; забезпечення температури навколишнього середовища, що не демонструє значних амплітуд коливання і перебуває у межах $+12 - +15^{\circ}\text{C}$.

Прошу дати відповідь щодо правомірності вимог експертної організації.

За зверненням провідного інженера
з охорони праці ПАТ «Фірма «Полтавпиво»

Лист Держгірпромнагляду України
від 20.04.2015 № 2440/0/6.2-6/6/15

Постановою Кабінету Міністрів України від 26.05.2004 № 687 затверджено Порядок проведення огляду, випробування та експертного обстеження (технічного діагностування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки (далі — Порядок). Відповідно до п. 1 дія Порядку поширюється на всіх суб'єктів господарювання, які проводять огляд, випробування та/або експертне обстеження (технічне діагностування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки (далі — устаткування), перелік яких визначено Кабінетом Міністрів України, а також на підприємства, установи, організації незалежно від форми власності, виду діяльності й господарювання та на фізичних осіб, які використовують найману працю та які мають намір розпочати або здійснюють експлуатацію такого устаткування.

Відповідно до п. 2 Порядку експертне обстеження (технічне діагностування) — це комплекс робіт з визначення технічного стану, умов і строків подальшої безпечної експлуатації устаткування з урахуванням режиму роботи, а також визначення потреби у проведенні ремонту, модернізації, реконструкції або виведенні з експлуатації (далі — експертне обстеження).

Відповідно до п. 25 Порядку експертне обстеження устаткування проводиться у кілька етапів: вивчення експлуатаційних, конструкторських (проектних) і ремонтних документів (у разі наявності); аналіз умов та режимів експлуатації; розроблення та узгодження програми робіт з експертного обстеження; проведення огляду; проведення неруйнівного контролю; визначення механічних характеристик, хімічного складу матеріалів, проведення металографічних досліджень, випробування на міцність та інших видів випробувань, дослідження в напружено-деформованому стані та вибору критеріїв граничного технічного стану, якщо це передбачено нормативно-правовими актами з охорони праці або організаційно-методичними чи експлуатаційними документами; здійснення розрахунково-аналітичних процедур оцінки та прогнозування технічного стану, що включають розрахунок режимів роботи; визначення залишкового ресурсу устаткування.

Згідно з п. 26 Порядку програма робіт з експертного обстеження є складовою частиною висновку експертизи і розробляється експертною організацією відповідно до вимог організаційно-методичних документів з урахуванням особливостей і специфіки експлуатації устаткування.

Виходячи з вищевикладеного та відповідно до п. 25 Порядку, документи, які вимагає експертна організація під час проведення повного технічного обстеження і діагностування аміакопроводів, є необхідними для вивчення експлуатаційних, конструкторських (проектних) і ремонтних документів (у разі наявності).

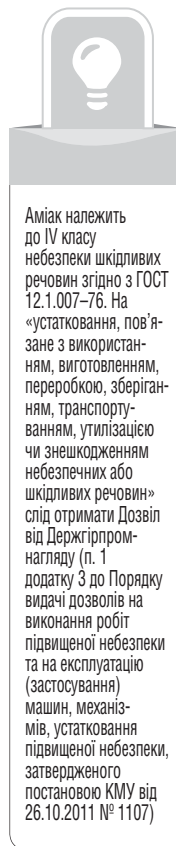
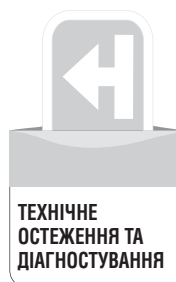
С. Дунас, заступник Голови Держгірпромнагляду

ШАНОВНІ ЧИТАЧІ!

Просимо надсилати запитання до редакції у зручний для вас спосіб за вказаною нижче адресою. Ваші запитання будуть розглянуті компетентними фахівцями, а їхні відповіді опубліковані на сторінках додатка.

Адреса для письмової кореспонденції:

ДП «Редакція журналу «Охорона праці», вул. Попудренка, 10/1, м. Київ, 02100.
Електронна пошта: dnorop@gmail.com

Редакція журналу «ОХОРОНА ПРАЦІ»

Ціни від виробника!

Знаки безпеки, що відповідають Технічному регламенту,
стандартні і на замовлення

Передплачуйте єдиний в Україні
державний науково-виробничий
журнал «Охорона праці»

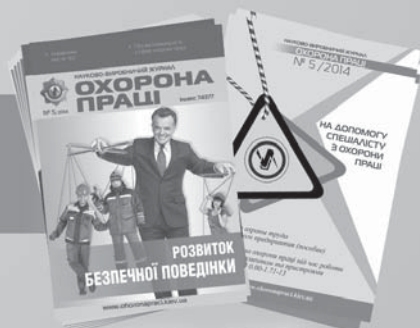
Індекси журналів:

«Охорона праці» – 74377

«Охрана труда» – 74378

Поліграфічні послуги:

знаки безпеки,
брошури, буклети,
календарі, грамоти, листівки
(044) 559-62-79

64 стор. + 64 стор.
КОРИСНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Плакати з охорони праці

Надаємо рекламні
послуги на сторінках
журналу та додатка
тел.: (044) 296-05-65,
296-82-56

mail@ohoronapraci.kiev.ua
www.ohoronapraci.kiev.ua

02100, Київ-100, вул. Попудренка, 10/1,
тел./факс (044) 559-19-51, тел. 558-74-27

ЛІТЕРАТУРА: НОРМАТИВНА, ТЕХНІЧНА,
НАВЧАЛЬНА, ДОВІДКОВА

НОВИНКА

- ОХОРОНА ПРАЦІ
- БУДІВНИЦТВО
- ПОЖЕЖНА БЕЗПЕКА
- ЕЛЕКТРОБЕЗПЕКА
- БЕЗПЕКА ГАЗОВИХ РОБІТ
- РОБОТИ НА ВИСОТІ
- РОБОТИ З ІНСТРУМЕНТАМИ
- ПЕРША МЕДИЧНА ДОПОМОГА
- БЕЗПЕКА ДОРОЖНЬОГО РУХУ
- ВАНТАЖНО-РОЗВАНТАЖУВАЛЬНІ РОБОТИ

Російською
та українською мовами

ЗНАКИ ДОРОЖНІ, ЗНАКИ БЕЗПЕКИ

- НА ПЛАСТИКУ ТА САМОКЛІЙЦІ
- СТАНДАРТНІ ТА НА ЗАМОВЛЕННЯ

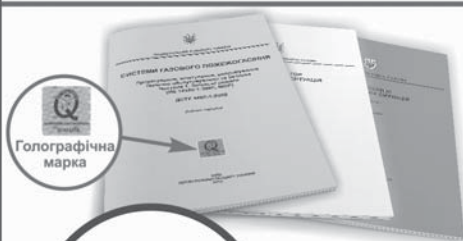

КОЛЬОРОВІ НАОЧНІ ПОСІБНИКИ:
СТЕНДИ, ПЛАКАТИ, ПЛАНШЕТИ

- СТЕНДИ ЗА ІНДИВІДУАЛЬНИМ ЗАМОВЛЕННЯМ
- ОФОРМЛЕННЯ КАБІНЕТІВ ОХОРОНИ ПРАЦІ, ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ, ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

ВСІ ЧИННІ В УКРАЇНІ ДСТУ, ГОСТИ

Поштова адреса:
61023, м. Харків
а/с 10325
www.fort.kharkiv.com

Центральний офіс у Харкові:
пров. Театральний, 11/13, к. 518
Тел.: (057) 714-09-08, 714-20-57,
715-63-65, 760-17-08, 715-66-77
e-mail: fortsales@ukrpost.ua

Офіс у Києві:
вул. Саксаганського, 110, оф. 5
Тел.: (044) 229-09-84
Факс: (044) 234-94-63
e-mail: fort@kv.ukrtel.net